

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α΄ Β΄ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1967

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

17163

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΕΤΙΚΗΣ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Α΄. Β΄. ΚΑΙ Γ΄. ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1967

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Α. ΤΣΑΡΤΣΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΕΥΣΗΣ

Α. Β. ΚΑΙ Γ. ΔΥΚΕΙΟΥ

ΕΚ ΔΟΚΙΜΑΙΩΝ 1967

Χρησιμοποιουμένων μετὰ τὸ παράδειγμα.

Αἰσχ.	=	Αἰσχύλος		Ἴσοκρ.	=	Ἴσοκράτης
Αἰσχίν.	=	Αἰσχίνης		Λουκ.	=	Λουκιανὸς
Ἀνακρ.	=	Ἀνακρέων		Λυκ.	=	Λυκοῦργος (ὁ ῥήτωρ)
Ἀριστ.	=	Ἀριστοτέλης		Λυσ.	=	Λυσίας
Ἀρφ.	=	Ἀριστοφάνης		Μέν.	=	Μένανδρος
Δημ.	=	Δημοσθένης		Ξ.	=	Ξενοφῶν
Εὐρ.	=	Εὐριπίδης		Ὅμ.	=	Ὅμηρος*
Ἡρόδ.	=	Ἡρόδοτος		Πλ.	=	Πλάτων
Θ.	=	Θουκυδίδης		Σοφ.	=	Σοφοκλῆς
Ἰσαῖ.	=	Ἰσαῖος		Φωκυλ.	=	Φωκυλίδης

Ἄλλαι συντομογραφίαι

βλ.	=	βλέπε
ἐνν.	=	ἐννοεῖται
κ. ᾤ. τ.	=	καὶ ἄλλα τοιαῦτα
κ. τ. τ.	=	καὶ τὰ τοιαῦτα
πρβλ.	=	παράβαλε

* Αἱ παραπομπαὶ εἰς τὴν Ἰλιάδα μὲ κεφαλαῖα γράμματα καὶ εἰς τὴν Ὀδύσειαν μὲ πεζά. Πχ. Ὅμ., Α 35 (= Ἰλ. Α) ἢ Ὅμ., α 73 (= Ὀδυσ. α).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Α/Α	ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ	ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΕΡΓΑΣΙΑ	ΣΤΑΔΙΟΝ
1	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ	ΑΝΔΡΕΑΣ	ΑΝΔΡΕΑΣ	15/05/1980	ΑΘΗΝΑ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΤΗΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ
2	ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΕΛΕΝΗ	ΕΛΕΝΗ	22/03/1975	ΑΘΗΝΑ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΚΑΛΟΓΡΑΦΟΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ
3	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ	10/08/1985	ΑΘΗΝΑ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΜΑΡΧΗΤΗΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ
4	ΔΕΛΤΑ	ΑΝΔΡΕΑΣ	ΑΝΔΡΕΑΣ	05/12/1978	ΑΘΗΝΑ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΚΔΟΣΤΗΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ
5	ΕΛΕΝΗ	ΕΛΕΝΗ	ΕΛΕΝΗ	18/01/1982	ΑΘΗΝΑ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΚΔΟΣΤΗΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ
6	ΧΑΡΙΣ	ΧΑΡΙΣ	ΧΑΡΙΣ	03/07/1970	ΑΘΗΝΑ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΚΔΟΣΤΗΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ
7	ΑΝΔΡΕΑΣ	ΑΝΔΡΕΑΣ	ΑΝΔΡΕΑΣ	25/09/1988	ΑΘΗΝΑ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΚΔΟΣΤΗΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ
8	ΕΛΕΝΗ	ΕΛΕΝΗ	ΕΛΕΝΗ	12/04/1973	ΑΘΗΝΑ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΚΔΟΣΤΗΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ
9	ΧΑΡΙΣ	ΧΑΡΙΣ	ΧΑΡΙΣ	28/11/1987	ΑΘΗΝΑ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΚΔΟΣΤΗΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ
10	ΑΝΔΡΕΑΣ	ΑΝΔΡΕΑΣ	ΑΝΔΡΕΑΣ	07/06/1976	ΑΘΗΝΑ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΚΔΟΣΤΗΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ

Οι ανωτέρω κείμενοι υποψήφιοι, οι οποίοι έχουν υποβάλει αίτηση για την εργασία αυτή, έχουν δικαίωμα να συμμετάσχουν στην εξέταση, σύμφωνα με τις διατάξεις της Κ.Δ.Π. 100/80.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α΄. Πρότασις καὶ εἶδη αὐτῆς.

§ 1. Ὅπως εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸς σχηματισμὸν λόγου αἱ λέξεις συντάσσονται ἥτοι τάσσονται ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης, κατὰ ὀρισμένους κανόνας.

Οἱ **συντακτικοὶ κανόνες** τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἰς πολλὰ μὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τῆς νέας γλώσσης, εἰς πολλὰ δὲ διάφοροι.

Σημείωσις. Τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῆς συντάξεως, ἢ περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων μιᾶς γλώσσης, λέγεται **Συντακτικὸν αὐτῆς**.

§ 2. Λόγος συντομώτατος (προφορικὸς ἢ γραπτὸς) μὲ ἐντελῶς ἀπλοῦν περιεχόμενον καλεῖται (ἀπλῆ) **πρότασις**.

§ 3. Κατὰ τὸ ἰδιαίτερον περιεχόμενόν της μίχ πρότασις εἶναι :

α) **ἀποφαντικὴ ἢ κρίσεως**: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (ἀρχ. Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ στρατιώτης γυμνάζεται.

β) **ἐπιθυμίας**: πρόσεχε, κλείσε τὸ παράθυρον (ἀρχ. στέργε τὰ παρόντα!).

γ) **ἐρωτηματικὴ**: εἶναι ἐπιμελὴς ὁ Πέτρος; (ἀρχ. ἔστι Σωκράτης σοφός;). νὰ καθίσω; (ἀρχ. εἴπω τι;).

δ) **ἐπιφωνηματικὴ**: τί ὠραῖον ἄνθος! (ἀρχ. ὥς καλὸς μοι ὁ πάππος!).

§ 4. Ὅταν μία πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (δὲν ἢ μὴ ἀρχ. οὐ ἢ μή), λέγεται **ἀποφατικὴ ἢ ἀρνητικὴ**: ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ἐπιμελὴς. (Σωκράτης οὐκ ἔστι σοφός). **μὴ γράφετε**.

‘Αλλως λέγεται **καταφατική** : ὁ Πέτρος εἶναι ἐπιμελής· (Σω-
κράτης ἐστὶ σοφός)· γράφετε.

§ 5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται μία πρότα-
σις πρὸς ἄλλην ἢ ἄλλας προτάσεις, λέγεται

α) **κυρία ἢ ἀνεξάρτητος**, ὅταν ἐκφέρεται μόνη καθ’ ἑαυτὴν ἢ
συνδέεται μὲν μὲ ἄλλην ἢ μὲ ἄλλας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ παράταξιν,
(ἦτοι διὰ συνδέσμου συμπλεκτικοῦ ἢ διαζευκτικοῦ ἢ ἀντιθετικοῦ) : ὁ
Πέτρος γράφει, ὁ Παῦλος ὑπαγορεύει **καὶ** ὁ Πέτρος γράφει. **ἢ** ἀνε-
χώρησεν ὁ Πέτρος ἢ εἶναι ἀσθενής. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησεν, **ἀλλὰ** εὐ-
ρίσκεται ἐδῶ. ἦλθε κανείς ; νὰ μείνω ἢ νὰ φύγω ; (ἀρχ. **ἡγεῖτο μὲν**
Χειρίσοφος, ὡπισθοφυλάκει **δὲ** **Ξενοφῶν**. **ἢ** **λέγε** **τι** **σιγῆς** **κρεῖττον** **ἢ**
σιγὴν **ἔχε**. **οὐκ** ἡμφεσβήτει, **ἀλλ’** ὡμολόγει. **εἰπόμεν** **ἢ** **σιγῶμεν** ;).

β) **δευτερεύουσα ἢ ἐξηρτημένη**, ὅταν δὲν δύναται νὰ σταθῇ
εἰς τὸν λόγον μόνη καθ’ ἑαυτὴν, χρησιμεύει δέ, ἵνα προσδιορίσῃ
ἄλλην πρότασιν καὶ τρόπον τινὰ ἐξαρχτᾶται ἐξ αὐτῆς : ὑπαγόρευε εἰς
τὸν Πέτρον, **διὰ** **νὰ** γράψῃ. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησε, **διότι** εἶναι
ἀσθενής. εἰπέ μου, **ἂν** ἦλθε κανείς. μείνε ἐδῶ, **ἕως** **οὗτου** ἐπιστρέψω.
(ἀρχ. **Ἀβροκόμας** **τὰ** **πλοῖα** **κατέκαυσεν**, **ἵνα** **μὴ** **Κῦρος** **διαβῇ**. **χαίρω**
ὅτι **εὐδοκίμεις**. σκέψαι **εἰ** ὁ νόμος **καλῶς** **ἔχει**. αὐτοῦ διατρέφωμεν,
ἕως **ἂν** **φῶς** **γένηται**).

Σημείωσις. Λόγος τις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρός, ὅταν εἶναι
γραπτός, διαίρεται κανονικῶς εἰς **περίοδους** καὶ **κῶλα** περιόδων.

Περίοδος καλεῖται λόγος πλήρης, ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων
τῆς μίας προτάσεων καὶ καταλήγων, ὅταν εἶναι γραπτός, εἰς τελείαν στιγμὴν
ἢ κατακλειόμενος μεταξύ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον δὲ περόδου καλεῖται μέρος περιόδου μὲ ὅπωςδῆποτε αὐτοτελὲς
νόημα ἀποτελούμενον ἐκ μίας ἢ πλειόνων προτάσεων καὶ κατακλειόμενον μεταξύ
τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξύ δύο ἄνω στιγμῶν.

Οὕτω π.χ. τὸ κατωτέρω χωρίον ἐκ τῆς Ξενοφῶντος Κύρου Ἀναβάσεως
(1, 5, 5) εἶναι μία περίοδος περιέχουσα τρία κῶλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶ-
τον περιλαμβάνει μίαν πρότασιν, τὸ δὲ δεύτερον δύο καὶ τὸ τρίτον τρεῖς :

Ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν
χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες
δνοὺς ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἦγον καὶ
ἐπώλουν καὶ ἀγοράζοντες σίτον ἕζων.

Β'. Συστατικά μέρη τῆς προτάσεως.

α) Ἀπλή πρότασις.

§ 6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκεται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἥτοι ἀπὸ ὑποκείμενον καὶ ἀπὸ κατηγορήμα.

1) Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, περὶ τοῦ οὗ γίνεταί λόγος εἰς αὐτήν : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

2) Κατηγορήμα τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

Ὑποκείμενον καὶ κατηγορήμα ὁμοῦ λέγονται κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως.

§ 7. Τὸ κατηγορήμα μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι

1) μονολεκτικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα μόνον ῥηματικὸν τύπον : ὁ ἥλιος λάμπει. τὸ παιδίον παίζει.

2) περιφραστικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα τύπον τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). σὺ εἶσαι Ἕλλην. (σὺ Ἕλλην εἶ).

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερώνει τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται κατηγορούμενον (σοφός, Ἕλλην), ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) λέγεται ῥημασυνδετικόν, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὑμεῖς ἐστε Ἕλληνες.

Σημείωσις. Τὸ ῥημα εἶμι δὲν εἶναι πάντοτε συνδετικόν. Πολλάκις χρησιμοποιεῖται καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ὑπάρχειν (ὑπαρκτικόν εἶμι) π.χ. Ἔστι Θεός (= ὑπάρχει Θεός).

§ 8. Τὸ ὑποκείμενον. Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικὴ ἢ δεικτικὴ) : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὁ παῖς γράφει. ἐγὼ εἶμι Ἕλλην. ἐκεῖνος ᾄδει.

Δύναται ὁμῶς τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὁλόκληρος καὶ οἰαδήποτε λέξις ἢ

φράσις με τὸ ἄρθρον τὸ πρὸ αὐτῆς, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς οὐσιαστικά : τὸ ἄφρον ἄτιμόν ἐστι Ξ. οἱ φθονοῦντες μισοῦνται. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ. τί ἐστι νόμος ; Ξ. σφαλερόν ἐστι τό, ἃ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν Ξ.

Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν ὀνομαστικῇν.

§ 9. Τὸ κατηγορούμενον. Τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κανονικῶς εἶναι ἢ ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Κῦρος ἦν βασιλεύς.

Ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὁλόκληρος, ὅταν ἐπέχη θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον : ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζώων ἐστὶν Πλ. τοῦτό ἐστιν ἡ ὀρητορικὴ Πλ. ταῦτα τί ἐστι ; Ξ. τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν Πλ. Φίλιππος ἐστὶν ὅ,τι ἂν εἶπη τις Δημ. ἃ διαφερόμεθα ταῦτ' ἐστὶ Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὑποκείμενον, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν δι' αὐτῶν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ποσὸν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν προθέσεων εἰς, ἀμφί, περί, κατὰ, ὑπέρ μετὰ αἰτιατικῆς : εἰς ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι (= 220 περίπου ἄνδρες) ἐνέμειναν ἐβελονταὶ Θ. ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους Ἡρόδ. οἱ ὀπλῖται ἦσαν ἀμφὶ τοὺς πεντακοσίους (= περίπου πεντακόσιοι).

§ 10. Τὸ συνδεδεικμένον. Συνδεδεικμένον ῥῆμα κυρίως εἶναι τὸ ῥῆμα εἰμί (§ 7). Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα ῥήματα ἔχοντα συγγενῆ, πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδεδεικμένα, ὡς

1) Τὰ ῥήματα ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελεῶ, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος τοῦ ῥ. φύομαι, ἤτοι τὸ) ἔφυν (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (= εἶμαι ἐκ φύσεως) κ. ἄ. : οἱ πλουσιώτατοι ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν Δημ. ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων διατελεῖς Ξ. ἀπλοὺς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ (Πρβλ. Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα).

2) Τὰ ῥήματα γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω καὶ ὅσα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκλέγεσθαι ἢ διορίζεσθαι, ὡς αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω (= ἐκλέγομαι διὰ κλήρου), ἀποδείκνυμι (= διορίζομαι) κ. ἄ. : ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. σοφοὶς ὁμιλῶν καὶ αὐτὸς ἐκβήσει σοφός (= καὶ σὺ ὁ ἴδιος θὰ ἀποβῇς) Περικλῆς ἠρέθη στρατηγός. Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τειχοποιὸς Αἰσχίν. (Πρβλ. Βγῆκε κλέφτης στὰ βουνά. Ἐκληρώθηκε ἐνορκος. Ἐχειροτονήθηκε ἐπίσκοπος).

3) Τὰ ῥήματα λέγομαι, νομίζομαι καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς ἀκούω, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι κ.ἄ. : οὗτοι κόλακες καὶ θεοὶ ἐχθροὶ ἀκούουσιν (= ὀνομάζονται). αὐτοὶ νομοθέται κληθήσονται Πλ. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ.

§ 10α. Μὲ πᾶν σχεδὸν ῥήμα, ἰδίᾳ δὲ μὲ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, δύναται νὰ συνδέεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον σημαῖνον τόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν κ.τ.τ. (ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον:) ἐγὼ σε ἄσμενος ἑώρακα (= μὲ εὐχαρίστησιν) Ξ. ἐβελοντῆς ὑπομένει τοὺς πόνοους (= μὲ τὴν θέλησίν του) Ξ. οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι (= εἰς τὸ ὑπαίθρον) Ξ. Ἐπύαξα προτέρᾳ Κύρου ἀφίκετο (= πρὸ τοῦ Κύρου) Ξ. (Πρβλ. Ὁ Κωνσταντῆς ἐπρόβαλε στὸν κάμπο καβαλλάρης. Ἐδιόβαινε καμαρωτός. Ὁ Πέτρος ἦλθε πρῶτος κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Μὲ μερικά ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐξέλιξιν τοῦ υποκειμένου πρὸς ἑν ἀποτέλεσμα (ὡς αὐξάνομαι, αἵρομαι, τρέφομαι κ.τ.τ.), ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον κάτι τι, τὸ ὅποῖον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον σημαίνει τὸ ῥήμα. (Προληπτικὸν κατηγορούμενον ἢ κατηγορούμενον τοῦ ἀποτελέσματος): τὸ Κύρου ὄνομα μέγιστον ηὔξατο (= ηὔξῃθη καὶ αὐξήθην ἐγεγονέει μέγιστον) Ξ. διὰ τούτων Φίλιππος ἤρθη μέγας Δημ. (Πρβλ. Ὁ Πέτρος σπουδάζει γιατρός=σπουδάζει, γὰρ νὰ γίνῃ γιατρός).

β) Σύνθετος πρότασις.

§ 11. Μία πρότασις εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ περισσότερα τοῦ ἐνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται σύνθετος: φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ Πλ. ἐγὼ ὑμῖν φίλος καὶ σύμμαχος ἐγενόμην Ξ. ἐγὼ τε καὶ ὁ σὸς πατήρ ἐταίρω τε καὶ φίλω ἡμεν Πλ. (Πρβλ. Ὁ ψεύτης καὶ ὁ κλέφτης τὴν πρώτην μέραν χαίρονται. Ἡ μάννα μου ἦταν καλὴ καὶ ἀγαθὴ).

Γ'. Συμφωνία τῶν ὀρων τῆς προτάσεως.

α) Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 12. Τὸ ῥήμα μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως μὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γενικῶς συμφωνεῖ, ὅπως καὶ εἰς τὴν. νέαν, ἥτοι κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμόν: ἐγὼ γράφω. ὑμεῖς παί-

ζετε. Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ἐγενέσθην τῷ ἀνδρε τουτω φύσει φιλοτιμοτάτῳ Ξ.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὄνομα οὐδετέρου γένους πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἐνικὸν ἀριθμόν: **τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον. πάντα τὰ δίκαια καλά ἐστὶ Πλ.**

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται Ἀττική, ἐξηγεῖται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἡ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἦτο ἐνικὸς ἀριθμοῦ, θηλυκοῦ γένους, με περιληπτικὴν σημασίαν, ἥτοι ἀρχῆθεν π.χ. φύλλα = φύλλωμα, ξύλα = ξυλεία κλπ.

§ 13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς συνθέτου προτάσεως εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τότε

1) ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀριθμόν, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν, ἐκτὸς ἐὰν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο, ἐκάτερον ἐνικὸς ἀριθμοῦ, ὁπότε τὸ ῥῆμα δύναται νὰ τίθεται καὶ εἰς δυϊκὸν ἀριθμόν: **Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς εἰς Κέρκυραν ἐστράτευσαν Θ. ἦρχον τῆς στρατιᾶς Εὐφαιμίδας τε καὶ Τιμόξενος καὶ Εὐμάχος Θ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης πλείστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποίησάτην Ξ.**

2) ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ': **μαχοῦμεθα κοινῇ ἐγώ τε καὶ σὺ Πλ. οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε Πλ.**

Σημείωσις. Πολλάκις τὸ ῥῆμα συνθέτου προτάσεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμόν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἓν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λόγοντα: **ἐστρατῆγαι τῶν νεῶν Ἀριστέως καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάντωρ Θ. βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύριον στρατόπεδον Ξ. (Πρβλ. Σὲ πατάει ἡ Κονιαριὰ καὶ οἱ Λαρσινοὶ ἀγάδες). οἶδα σαφῶς ἐγώ τε καὶ σὺ Ξ. (Πρβλ. Νὰ βαφτιστῶ στὴ χάρι σου κι ἐγώ καὶ τὸ παιδί μου).**

β) Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 14. Τὸ κατηγορούμενον μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως, ἐὰν μὲν εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος,

ἀριθμὸν καὶ πτώσιν· ἐὰν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαίως μόνον καὶ πτώσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν, (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἀνδρεῖος. οἱ ἄνδρες εἰσὶν ἀνδρεῖοι. αἱ γυναῖκες εἰσι καλαί. τὰ παιδιά ἐστὶ καλά. ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. οἱ Δελφοί εἰσι πόλις. τὰ ἱθλα ἦσαν στλεγγίδες Ξ. ἡ Δῆλος ἐστὶ νῆσος. Ἀλλὰ

α) πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν μὲ αὐτὸ δηλοῦται οὐχὶ ἐν ὀρισμένον ὢν ἡ ὀρισμένα τινα ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπίθετον γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ : ὡς *χαρίεν ἐστ' ἄνθρωπος*, *ὅταν ἄνθρωπος ᾗ* (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει).. *αἱ μεταβολαὶ λυπηρόν* (= αἱ μεταβολαὶ ἐν γένει, πᾶσα μεταβολή).

β.) πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν γενικὴν, ἡ ὁποία καλεῖται *γενικὴ κατηγορηματικὴ* καὶ δηλοῖ συνήθως :

1) *κτῆσις* : τοῦτο τὸ πεδῖον ἦν ποτε *Χορασμίων* Ἡρόδ. (Πρβλ. *Αὐτὸ τὸ βιβλίον εἶναι τοῦ Πέτρου*).

2) ἐν διηρημένον ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι τὸ ὑποκείμενον : *Ἱπποκράτης ὁδε ἐστὶ τῶν ἐπιχωρίων* (= ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους) Πλ.

3) ὕλην : ἡ *κρηπὶς ἐστὶ λίθων μεγάλων* (= ἀπὸ λίθους) Ἡρόδ.

4) *ἰδιότης* : *εἰμὶ τριάκοντα ἐτῶν* (= τριακοντούτης). (Πρβλ. *Ὁ Πέτρος εἶναι δέκα χρόνων*).

5) *ἀξία* : *πολλοῦ ἀργυρίου γίνεταί* (= γίνεται πολὺ ἀκριβὲς) Δημ.

§ 15. Μιᾶς συνθέτου προτάσεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, καὶ

1) ἐὰν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἑμψυχὰ ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν : *Ἱππαρχος καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν. ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ καλαὶ εἰσιν.*

2) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἑμψυχὰ ὄντα διαφοροῦ γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον

γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέστερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ οὐδετέρου : **συνεληλυθότες** ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλὰ Ξ.

3) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν π ἄ ν τ α ἄ ψ υ χ α ὄ ν τ α , τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἰουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα : αἰδώς καὶ φόβος **ἐμφυτα** ἀνθρώποις εἰσὶν Ξ. λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμοι ἀτάκτως **ἐρριμμένα** οὐδὲν **χρήσιμά** ἐστιν Ξ.

4) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἄ λ λ α μ ἔ ν ἔ μ ψ υ χ α , ἄ λ λ α δὲ ἄ ψ υ χ α ὄ ν τ α , τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμψύχων ὑποκειμένων : αὐτοῖ τε **οἱ ἄνθρωποι** καὶ καὶ ἡ γῆ αὐτῶν **ἐπώνυμοι** τοῦ καταστρεφαιμένου καλέονται Ἡροδ.

Δ'. Ἑλλιπὴς πρότασις.

§ 16. Εἷς ἢ καὶ πλείότεροι ὅροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλείπουν ὥς εὐκόλως ἐννοούμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Πρβλ. τὰ σημερινά : **Ὁ Πέτρος!** (ἐνν. εἶναι ἐκεῖ ἢ ἔρχεται). **Εἶναι** ἐπιμελὴς ὁ Πέτρος ; **εἶναι** (ἐνν. ἐπιμελὴς ὁ Πέτρος).

§ 17. Ἑλλειψὶς τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α' ἢ τοῦ β' προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως τοῦ ῥήματος, κανονικῶς δὲν τίθεται· τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔμφρασις ἢ νὰ γίνῃ ἀντιδιαστολή : **πολλάκις ἐθαύμασα** (ἐνν. ἐγώ) Ξ. **τί φατε** ; (ἐνν. ὑμεῖς). **ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε**, τὰ μὲν καὶ **σύ** εἶπας. τὸ δὲ μέγιστον **ἐγὼ** οἶδα Ξ.

2) Ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον, ἐπειδὴ οὐδύλως δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον

α) ὅταν ἡ ἐννοία τοῦ ῥήματος εἶναι τοιούτη, ὥστε ἐν μόνον ὀριζόμενον ὑποκείμενον νὰ δύναται κανονικῶς ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτό, ὥς ἐσήμηνε (**τῇ σάλπιγγι**) ἢ **ἐσάλπιγξε** (ἐνν. ὁ σαλπικτής). **ἐκήρυξε** (ἐνν. ὁ κήρυξ), **οἰνοχοεῖτω** (ἐνν. ὁ οἰνοχός), κ.τ.τ. (Πρβλ. τὰ σημερινά : σημαίνει διάλειμμα, **σαλπίζει** συσσίτιο).

Οὕτως ἄνευ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὸν φαινόμενον, ὡς βροντᾶ, ἀστράπτει, ὕει, ἔσεισε κ.τ.τ., διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων νὰ ἐκφράσῃ τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ ἢ νὰ δηλώσῃ, τίς ὁ τούτου αἴτιος. Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα ἐνίοτε, ὅταν εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἐπικρατῇ ἡ θρησκευτικὴ ἀντίληψις, τίθεται ὡς ὑποκείμενον, τὸ ὄνομα ὁ θεὸς ἢ Ζεὺς. ἔσεισεν ὁ Θεὸς Ξ. Ζεὺς ἀστράπτει "Ομ. (Πρβλ. τὰ σημερινά: βρέχει, χιονίζει, ξημέρωσε κ.τ.τ. καὶ τὴν παροιμίαν: Τί βοέχει ὁ Θεὸς καὶ δὲν πίνει ἢ γῆς;).

β) ὅταν εἶναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγουσι, φασὶ καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὁποῖα ὡς ὑποκείμενον δύναται νὰ νοῆται ἡ λέξις οἱ ἄνθρωποι: τὰ Ὅμηρον σέ φασιν ἔπη κεκτῆσθαι (=λέγουσι ὅτι σὺ) Ξ. μηδενὶ χρῶ πονηρῶ. ὦν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἀμάρτη, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν (ἐνν. οἱ ἄνθρωποι) Ἰσοκρ. (Πρβλ. Πῶς σέ λένε; Στὰ Σάλωνα σφάζουν ἀρνιά κ.τ.τ.).

γ) ὅταν δύναται εὐκόλως νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων: ὅσον χρόνον προύστη Περικλῆς τῆς πόλεως, ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτὴν καὶ ἐγένετο ἀπ' ἐκείνου μεγίστη (ἐνν. ὁ Περικλῆς — ἡ πόλις) Θ.

§ 18. Ἑλλειψις τοῦ ῥήματος. Οἷονδῆποτε ῥῆμα δύναται νὰ ἐλλείπῃ ἐκ μιᾶς προτάσεως, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται εἴτε ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγομένων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις: ὁ μὲν Κεράμων δούλους τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους (ἐνν. τρέφω) Ξ. μηδὲν ἄγαν (ἐνν. ποίει). ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα (ἐνν. γινώσκει τις). σοφὸν τὸ σαφές (ἐνν. ἐστὶ). κοινὴ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον Ἰσοκρ. δεῦρο, ᾧ Σώκρατες (ἐνν. ἐλθέ). Πρβλ. στὸ καλὸ (ἐνν. πῆγαινε). χρόνια πολλὰ (ἐνν. νὰ ζήσης). Θέρους, τρύγος, πόλεμος (=ὁ θέρους καὶ ὁ τρύγος εἶναι πόλεμος).

Σημεῖωσις. Τοῦ ῥήματος εἰ μὴ τὸ γ' ἐνικὸν ἐστὶ συνθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἀκμῇ, ἀνάγκῃ, καιρός, χρεῶν, ὥρα κλπ., ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων δηλόν, φανερόν, δυνατόν, οἶόν τε, ῥάδιον, χαλεπόν-ἀμήχανον ὅσον, θαυμαστὸν ὅσον κλπ., ἐπὶ τῶν εἰς-τέον ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν δέον, εἰκός, πρέπον κλπ. ἀνάγκῃ φυλάττεσθαι (ἐνν. ἐστὶ) Δημ. οὐ ῥάδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ

μεγάλας διαβολάς ἀπολύεσθαι Πλ. ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον Δημ. βορ-
βάρων "Ἑλλήνας ἄρχειν εἰκὸς Εὐρ.

Γενικῶς ἡ ἀπλὴ παράταξις ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, χωρὶς κανὲν συνδετικὸν ῥῆμα ἦτο ἀρχῇθεν κανονικὴ. Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχῃ πάντοτε ἡ τοιαύτη σύνταξις, ἰδίως εἰς γνωμικά, εἰς ἐπιγραφάς, εἰς τυπικὰς φράσεις τῶν νόμων κ. λ. π. : *χρήματ' ἀνὴρ. χαλεπὰ τὰ καλὰ. ἱερὸς ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος.* (Γρβλ. τὰ σημερινά : *Ἀνεμομαζώματα διαβολοσκορπίσματα. Ἀσκεπὸς ὁ νοῦς διπλὸς ὁ κόπος*). Αἱ τοιαῦται ἄνευ ῥήματος προτάσεις καλοῦνται ὀνοματικαὶ προτάσεις.

§ 19. Ἑλλειψις τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων τοῦ ἐνὸς ὄρων τῆς προτάσεως. Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλειότεροι τοῦ ἐνὸς ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν, μόνον ὅταν εὐκέλως ἐννοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων : *κάτοπτρον εἶδους χαλκὸς ἐστίν, οἶνος δὲ νοῦ (ἐνν. κάτοπτρόν ἐστιν).*

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Β'

Ε Π Η Υ Ε Η Μ Ε Ν Η Π Ρ Ο Τ Α Σ Ι Σ

§ 20. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως (§ 6 καὶ § 7) δύνανται νὰ ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἥτοι προσδιορισμούς : *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον. Κριτίας τῷ Θηραμένει φίλος ἦν Ξ. Ἀγησίλαος παῖς ἔτι ἦν Ξ.*

1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικὰ ἢ ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου, καλοῦνται ὀνοματικοί. Οὗτοι

α) ὅταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πρῶσιν, λέγονται ὁμοιόπτωτοι. *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος. Ἀριστείδης ὁ δίκαιος. ἐκάλεσε Τολμίδην τὸν κήρυκα.*

β) ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πρῶσιν, λέγονται ἑτερόπτωτοι. *υἱὸς Ἀπολλοδώρου. ὁδὸς τριῶν ἡμερῶν.*

2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐπιρρήματα ἢ ἐπέχουν θέσιν ἐπιρρήματος, καλοῦνται ἐπιρρηματικοί : *κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ Πλ. Κόνων παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον ἀπέπλευσε Ξ. οἱ λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται Ξ. (πρβλ. νύκτωρ).*

1. Ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοὶ ὁμοιόπρωτοι.

α) Παράθεσις καὶ ἐπεξήγησις.

§ 21. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον τίθεται ὡς ὁμοιόπρωτος προσδιορισμὸς ἄλλου οὐσιαστικοῦ, καλεῖται **π α ρ ά θ ε σ ι ς ἢ ἐ π ε ξ ῆ γ γ η σ ι ς** αὐτοῦ.

1) Ὁ **κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς** προσθέτει ἐν ὅπωςδήποτε ἰούριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἀπλῶς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν : *Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς* (= ὁ βασιλεὺς ἦν). *Ἀθῆναι πόλις μεγάλη* (= αἱ πόλεις μεγάλη εἰσίν). (Πρβλ. *Καποδίστριας ὁ Κυβερνήτης*. *Ἡ Ἀγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι*). *Φιλήσιος καὶ Λύκων, οἱ Ἀχαιοὶ* Ξ. *θάρρος καὶ φόβον, ἄφρονε* *Ξυμβούλω* Πλ. (Πρβλ. *Ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Κίσαβος τὰ δυὸ βουνά*). (Πρβλ. καὶ § 13, 1).

2) Ὁ **κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς** ἐπεξηγεῖ, ἥτοι διασφαιτὴν τὴν ἔννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον συμβαίνει νὰ σημαίνει κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον. Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ ἡ λέξις *δ η λ α δ ῆ* : *ὁ παῖς με, ὁ Σάτυρος, ἀπέδρα* (= δηλαδὴ ὁ Σάτυρος) Πλ. *τοῦ ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔποτε σπανίζετε* (= δηλαδὴ ἐπαίνου) Ξ. (Πρβλ. *Οἱ κλέφτες τ' ἀπαντήσανε, οἱ Κολοκοτρωναῖοι*).

Σ η μ ε ί σ ι ς. Ἡ ἐπεξήγησις ἐνίοτε δηλοῦται σαφέστερον μὲ τὴν προσθήκην τῆς λέξεως *λέγω* (= θέλω νὰ πῶ, ἐνωῶ) : *Τελαμῶνι δείξει μητρί τε, Ἐριβοῖα λέγω* Σοφ. Τότε ὅμως ἡ ἐπεξήγησις ἐκφέρεται συνήθως κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ *λέγω* : *προσέκρουσα ἀνθρώπῳ πονηρῷ, Ἀνδροτίωνα λέγω* (= τὸν Ἀνδροτίωνα ἐνωῶ) Δημ.

§ 22. Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συνηθέστατα καὶ ἀντωνυμίαι, ἰδίᾳ δὲ αἱ προσωπικαὶ καὶ αἱ δεικτικαὶ : *ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ* Ξ. *τούτου τιμῶμαι ἐμυτόν, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως* Πλ. Ὀμοίως : *Θεμιστοκλῆς ἦκω παρὰ σέ* (= ἐγὼ ὁ Θεμιστοκλῆς ἦκω κλπ.) Θ.

Σ η μ ε ί σ ι ς. Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας *ἡ μέτερος, ὁ μέτερος, σφέτερος, λαμβανομένης μετ' ἐμφάσεως*, προστίθεται ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας *αὐτόξ*, καθόσον αἱ λέξεις *ἡ μέτερος, ὁ μέτερος καὶ σφέτερος* ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, *ἡ μ ῶ ν, ὁ μ ῶ ν, σ φ ῶ ν* : πολὺ ἀπὸ

τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν (= ἀπὸ τῆς χώρας ἡ μ ὦ ν αὐ-
τ ὦ ν) Θ. οἱ Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρα προεξῆξαν (= τῷ κέρα
σφῶν αὐτῶν) Θ.

Ὁμοία σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, ὁποῖαι π.χ. δαῖρη ἐμὸς ἔσκα κυνώπι-
δος (= ἐμοῦ τῆς κυνώπιδος). Γοργεῖη κεφαλῇ, δεινοῖο πελώρου (= τῆς Γορ-
γοῦς, τοῦ δεινοῦ πελώρου) Ὁμ. Ἀθηναῖος εἰ, πόλεως τῆς μεγίστης (= ἐξ
Ἀθηνῶν, πόλεως κλπ.).

§ 23. Ὡς ἐπεξήγησις ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτι-
κῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλάκις ἀπαρεμφατικὴ ἢ ἄλλη πρότασις,
ἰδίᾳ εἰδική : εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης Ὁμ. οὐκ
ἐπὶ τούτῳ κáθηται ὁ δικαστὴς, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια
Πλ. ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς Πλ.

Ἀντιστρόφως δὲ μία παράθεσις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς ὁλό-
κληρον πρότασιν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον νὰ χαρακτηρίζη κατὰ
τινα τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράθεσις κανονικῶς προτάσσεται καὶ διὰ
τοῦτο καλεῖται π ρ ο ε ξ α γ γ ε λ τ ι κ ῆ : ὁ τάχιστος τῶν λόγων, τέ-
θνηκε θεῖον Ἰουάστῃς κára Σοφ.

Συνηθέστατα λαμβάνονται ὡς προεξαγγελτικαὶ παραθέσεις αἱ
φράσεις : τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὁμήρου, τὸ κεφά-
λαιον, τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότατον ἢ τὸ πάν-
των δεινότατον, τὸ ἔσχατον, δυοῖν θάττερον, ἀμφοτέρων, τοῦναντίον
κ.ἄ.τ. τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἐροτῆς ἤκομεν (= ὅπως συνήθως λέ-
γουν) Πλ. καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὑμεῖς μὲν τοῦτον οὐ πρού-
δοτε, οὗτος δὲ ὑμᾶς νῦν προδédωκεν Αἰσχίν.

β) Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

§ 24. Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον
προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μετ' αὐτοῦ μίαν
ἐννοιαν : μεγάλη πόλις (πρβλ. μεγαλόπολις). ὁ σοφὸς ἀνὴρ.

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον
οὐσιαστικὸν ὅχι μόνον κατὰ πτώσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀρι-
θμόν : ἀγαθοὶ στρατιῶται. μεγάλα πράγματα. οὐδὲν διαφέρει ἄνθρω-
πος ἀκρατὴς θηρίου τοῦ ἀμαθεστάτου Ξ.

Σ η μ εῖ ω σ ι ς. Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ
ὁποῖον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἐννοιαν, δεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα
ἀμφοτέρωθεν δύναται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμόν : πόλις ἐρήμη μεγάλη

(= ἐρημόπολις μεγάλη). ἐφόρει χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη, στολιδωτὸν τὰ κάτω Ξ.

“Ὅταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ καί: φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθός Ξ. Ἀλλὰ τὸ ἐπίθετον πολὺς λαμβανόμενον μετ’ ἄλλου ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ συνδέεται μὲν μετ’ αὐτοῦ διὰ τοῦ τε—καί, δὲν ἐννοεῖται ὅμως κεχωρισμένως διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε (= διὰ πολλῶν δεινῶν πραγμάτων) Ξ.

§ 25. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, ἐκτὸς τῶν ἐπιθέτων, τῶν μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀριθμητικῶν, λαμβάνονται πολλάκις

1) μετὰ τῶν ὀνομάτων ἀνὴρ, γυνή, ἄνθρωπος, ὀνόματα οὐσιαστικὰ προσηγορικά, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἡλικίαν, ἀξίωμα, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα κ.τ.τ.: γέρων ἀνὴρ, γραῦς γυνή, ἄνδρες δικασταί, ἀνὴρ τύραννος, ἄνθρωποι ὑπογραμματοεῖς. (Πρβλ. Γέρος ἄνθρωπος, γριά γυναικα, παπᾶς ἄνθρωπος).

2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὄρων, ὅρος, λίμνη, ποταμός κ.τ.τ. τὰ γεωγραφικὰ κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ προτάσσονται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου: τὸ Πήλιον ὄρος, ὁ Ἀλφειὸς ποταμός, ἡ Ἀχερουσία λίμνη.

3) μετὰ οἰουδήποτε ὀνόματος γενικῇ πτῶσις οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν: ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος (= ὁ βασιλείος θρόνος), οἱ Ἀθηναῖσι δικασταί (= οἱ Ἀθηναῖοι δικασταί), τὰς ἡδονὰς θίgreue τὰς μετὰ δόξης (= τὰς ἐνδόξους) Ἰσοκρ. (Πρβλ. Ὁ κάτω κόσμος. Τὸ πρὸς τὰ ἐδῶ σπίτι).

§ 26. Ὁ σύνκρητος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλάκις ἐκφέρεται κατ’ ἑαυτόν, ὡς οὐσιαστικὸν ἔννευ τοῦ ὑπ’ αὐτοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὑποῖον παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως: ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρῴας οὐσίας ἐστὶ προδότης (ἐνν. ἀνὴρ). οἱ εἰδότες τὰ δέοντα (= οἱ ἄνδρες οἱ εἰδότες τὰ δέοντα πράγματα) Ξ. (Πρβλ. Ὁ τρελλὸς εἶδε τὸ μεθυσμένον καὶ ἐφυγε).

Οὕτω πολλὰ ἐπίθετα ἢ μετοχαὶ καὶ ἐπίρρηματα ἢ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ μετὰ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ὡς

1) οἱ ἀθάνατοι (= οἱ θεοί), οἱ θνητοί (= οἱ ἄνθρωποι), οἱ πολλοί

(=ὁ λαὸς ὁ δημοκρατικός), οἱ ὀλίγοι (=οἱ ὀλιγαρχικοί), οἱ λεγόντες (=οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτεύμενοι), ὁ ἄκρατος (=ὁ οἶνος ὁ ἄκρατος), οἱ κάτω (=οἱ θεοὶ τοῦ Ἄδου ἢ οἱ νεκροὶ) κλπ. (Πρβλ. οἱ πλούσιοι, οἱ φτωχοὶ—τὸ μαῦρο, τὸ ῥετσίνατο, (ένν. κρασί): **Τ' ἀντρεϊωμένοι τ' ἄρματα**).

2) ἡ πατρίς, ἡ ξένη, ἡ οἰκουμένη, ἡ πολεμία (ένν. γῆ ἢ χώρα), ἡ ἐπιούσα, ἡ προτεραία, ἡ ὑστεραία (ένν. ἡμέρα), ἡ δεξιὰ, ἡ ἀριστερά (ένν. χεῖρ), ἡ γραφική, ἡ μουσική, ἡ ῥητορική (ένν. τέχνη), ἡ εὐθεΐα (ένν. γραμμὴ ἢ ὁδός), ἡ πλατεΐα, ἡ ταχίστη (ένν. ὁδός), ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος (ένν. ναῦς), ἡ εἰμαρμένη, ἡ πεπρωμένη (ένν. μοῖρα), κλπ. (Πρβλ. τὰ ξένα—τὸ δεξιόν, τὸ ζερβόν—ἡ καλογορευτική, κλπ.).

3) τὸ ἱερὸν (=ὁ ναός), τὰ ἱερὰ (=τὸ θῦμα ἢ ἡ θυσία), τὰ οἰκεῖα, τὰ τῆς πύλεως, τὰ τῶν πολέμων, τὰ οἴκοι, τὰ δέοντα (ένν. πράγματα), τὸ κοινόν (=ἡ κοινότης, ἡ πόλις, τὸ κράτος), τὸ πεζόν ἢ τὸ πεζικόν, τὸ ἵππικόν, τὸ πελταστικόν, τὸ ναυτικόν (ένν. στρατεύμα), τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον (=ὁ παρὼν χρόνος, κλπ.) (Πρβλ. τὸ μωρό, τὸ μικρό, τὰ λεπτά κλπ.).

Οὕτω ἀρκετῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν τὸ οὐδέτερον μετὰ τοῦ ἄρθρου κατήντησε νὰ λαμβάνεται καὶ ὡς ἀφηρημένον οὐσιαστικόν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν: τὸ κακόν (=ἡ κακία), τὸ δίκαιον (=ἡ δικαιοσύνη), τὸ Ἑλληνικόν, (=οἱ Ἕλληνες ἢ ὁ Ἑλληνισμός), τὸ βαρβαρικόν (=οἱ βάρβαροι), τὸ ὑπήκοον (=οἱ ὑπήκοοι).

γ) Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοί.

§ 27. Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς λέγεται ὁ δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοίωπτως προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐσιαστικοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδίδει εἰς τὸ οὐσιαστικόν μίαν παροδικὴν ἰδιότητα: Ἀγασίας φαίδρῳ τῷ προσώπῳ ἐκέλευσε (= μὲ πρόσωπον φαίδρον) Ξ. ἠὲ λῖξεσθε ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις Ξ. (Πρβλ. Περπατεῖτε μὲ τὸ κεφάλι ὀρθίον. Κάθεται μὲ τὰ χεῖρα σταυρωμένα).

1. Ὁ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς εὐρίσκεται πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν εἰς ἣν σχέσιν τὸ κατηγορούμενον τῆς προτάσεως πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς (§ 7,2), ἥτοι διὰ τοῦ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ νῦν ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικόν μία ἰδιότης, ἡ ὅποια διακρίνεται ἀπὸ ἀντίθετον ἰδιό-

Ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν :

1) Τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῇ μέρος τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τὸ ὅλον ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη αὐτοῦ : ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας ἄκρους (= ἕως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν) "Ομ. ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἡλίου κύκλος (= εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰθέρος) Σοφ. τάξιν ἐσχάτην Αἴας ἔχει (= τὸ ἔσχατον μέρος τῆς παρατάξεως) Σοφ.

2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὅλος (= ἐλόκληρος), μόνος καὶ αἱ ἀντωνυμίαι αὐτὸς (ὡς ὀριστική) καὶ ἕκαστος : πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. κατεκείμεν τὴν νύκτα ὅλην Πλ. μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶτταν οἱ θεοὶ ἐποίησαν οἷαν ἀρθροῦν τὴν φωνήν Ξ. αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἰέναι (= ὁ ἴδιος ὁ Μένων, χωρὶς νὰ τὸν παρακινήσῃ ἄλλος κανεὶς) Ξ. ἡ καταδίκη ἦν κατὰ τὸν ὀπλίτην ἕκαστον δύο μναὶ (·).

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν π.χ. ὁ μέσος = ὁ εἰς τὸ μέσον εὐρισκόμενος. ὁ πᾶς ἢ ὁ ὅλος = τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ· οὐδ' οἱ πάντες ἀνθρώποι δύναιντ' ἂν διελθεῖν (= τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων) Ξ. ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον (= πρὸς τὸ πρόσωπον ἐν τῷ συνόλῳ του, λαμβανόμενον) Πλ. ὁ μόνος υἱός (= ὁ μονογενὴς υἱός). (Πρβλ. Μὴν εἰδᾶτε τὸ γιούλη μου, τὸ μοναχὸ παιδί μου ;).

2. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ἑτερόπτωτοι.

α) Εἰσαγωγή. Αἱ πτώσεις.

§ 28. Αἱ πτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχήθεν ἦσαν ὀκτώ : ἦτοι ἡ ὀνομαστική, ἡ κλητική, ἡ αἰτιατική, ἡ γενική, ἡ ἀφαιρετική, ἡ δοτική, ἡ τοπική, ἡ ὀργανική· ἀλλὰ σύν τῷ χρόνῳ ἐχάθησαν ἐξ αὐτῶν αἱ τρεῖς : ἦτοι ἡ ἀφαιρετική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ τοπική καὶ ἡ ὀργανική, συγχωνευθεῖσαι μετὰ τῆς δοτικῆς.

τῆτα τοῦ αἰτοῦ οὐσιαστικοῦ : τέμνει ὀξεῖ τῷ πελέκει (= μετὰ τὸν πέλεκυν ὀξύν, καὶ ὄχι ἀμβλύν). Ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφράζει ἰδιότητα ἐνὸς οὐσιαστικοῦ γνωστὴν ἤδη καὶ ὑπάρχουσαν εἰς αὐτό, καὶ δι' αὐτοῦ διαστέλλεται τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο ἀπὸ ἄλλο ὁμοειδές, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην : τέμνει τῷ ὀξεῖ πελέκει (= μετὰ τὸν ὀξύν πέλεκυν, καὶ ὄχι μετὰ τὴν ἀμβλύν).

1) **Ἡ ὀνομαστική** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς ; (= ποιός), ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸν φορέα τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, ἥτοι ἡ πτῶσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πτῶσις τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν ὁμοιοπτῶτων προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ πτῶσις τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν κ.τ.τ. **Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος** γυνάς ἦν **Ξ**. ἠγεῖτο **Ἀρχίδαμος** ὁ **Ζευξιδάμου**, **Λακεδαιμονίων βασιλεὺς** **Θ**. (**Ὀμήρου**) **Ἰλιάς**, **Ὀδύσεια**. **ιερός** ὁ **χωρὸς** τῆς **Ἀρτέμιδος** **Ξ**.

Σημείωσις. Πολλάκις συμβαίνει νὰ χρησιμοποιηται εἰς μίαν πρότασιν μία ὀνομαστική, ἡ ὁποία συντακτικῶς δὲν εὐρίσκεται εἰς καμμίαν σχέσιν μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλην λέξιν τῆς προτάσεως : **οἱ δὲ φίλοι**, ἦν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρῆσθαι, ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι ; **Ξ**. Πρβλ. **Τότε ὁ ποντικὸς γίνηκεν ἡ καρδιά του**. (Ἀπὸ ἑνα παραμῦθι). Ἡ τριαύτῃ ὀνομαστικὴ λέγεται **ψυχολογικὸν ὑποκείμενον** τῆς προτάσεως, διότι ἐκφράζει τὴν ἐννοιαν, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τὴν ὁποίαν οὗτος τὴν παρουσιάζει ἔτσι ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελῆ, ὡς τὸ **κύριον στοιχεῖον** τῆς φράσεως, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν συντακτικὴν συμφωνίαν τῶν λέξεων.

2) **Ἡ κλητική** εἶναι ἡ πτῶσις, μετὰ τὴν ὁποίαν καλοῦμεν καὶ ἐν γένει προσαγορευόμεν πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα : **δεῦρο**, ὦ **Σώκρατες**. ὦ **ἡλιε** καὶ **γῆ**. (Πρβλ. **Ἐδῶ Πέτρο**. **Μὴ μετὰ μαλῶνις**. **Κίσσαβε**).

Σημείωσις. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικὴ ἢ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς : ὦ **Ἀγησίλαε** καὶ πάντες **οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι** **Ξ**. ἡ **Πρόκνη**, **ἐκβαίτε** (= ὦ Πρόκνη). (Πρβλ. **Γεῖά σας, χαρὰ σας, μάστοροι καὶ σεῖς οἱ μαθητᾶδες. Ποῦ εἰστε οἱ Μποτσαραῖοι ;**).

3) **Ἡ αἰτιατική** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : **τίνα** ; (**ποιόν** ;), **πόσον** ; ἥτοι ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πράγμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου· προσέτι δὲ ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ ἔκτασιν τόπου ἢ χρόνου : **φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ**. **ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα** **Θ**. **ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος** καὶ ἡ **στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν** **Ξ**.

4) **Ἡ καθαρὰ γενική** εἶναι ἡ πτῶσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **τίνας** ; ἡ πτῶσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς) τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν

περιλαμβάνεται κάτι τι, ἤτοι ἡ πτώσις, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκφράζεται σχέσις κτήσεως ἢ ἐξαρτήσεως, τὸ ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ ὅλον, εἰς μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται μία ἐνέργεια : αἱ **τρίγες τῆς κεφαλῆς**. *Συρακούσας Ἀρχίας τῶν Ἑρακλειδῶν ὥκισε* (= εἰς ἐκ τῶν Ἑρ.). **Θ. σταγόνες ὕδατος. Ἐκτορος Ἀνδρομάχῃ. τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον ἄφρονες ἐγένοντο** (= ἀπὸ τὰ κηρία) Ξ.

5) **Ἡ ἀφαιρετικὴ γενικὴ** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : π ὅ θ εν ; (ἀπὸ τί ν ος ; ἐκ τί ν ος ;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τίς ἡ ἀφετηρία μιᾶς πράξεως : **Θέτις ἀνένδν πολιτῆς ἀλὸς** (= ἐκ τῆς θαλάσσης). Ὅμ., Α 359. **Ἡρῇ μειδίσασα παιδὸς ἐδέξατο χεὶρὶ κύπελλον** (= παρὰ τοῦ παιδὸς) Ὅμ., Α 596. **ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα** (= ἀπὸ τὰς Θήβας) Θ.

6) **Ἡ καθαρὰ δοτικὴ** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : εἰς τί ν α ; διὰ τί ν α ; (γιὰ ποιόν ;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει ἢ τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει μία πρᾶξις ἢ ἐν πρᾶγμα : **ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακὰ** (= εἰς τοὺς ἀνθρ.). **ἕκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγένηται, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι** (= ὅχι μόνον γιὰ τὸν πατέρα του κλπ.). **ἤλοι ταῖς θύραις** (= διὰ τὰς θύρας, ἥτοι γιὰ κάρφωμα τῶν θυρῶν).

7) **Ἡ τοπικὴ δοτικὴ** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : π ο ὦ ; π ὅ τ ε ; ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι : **Ἀχιλλεὺς εὐδε μυχῷ κλισίης** (= ἐν τῷ μυχῷ) Ὅμ. **πατὴρ σὸς αὐτόθι μίμνει ἄγρῳ** (= ἐν τῷ ἄγρῳ) Ὅμ. **τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐδῆρυν τὴν γῆν, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον** Θ.

8) **Ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : μὲ τί ν α ; μὲ τί ; (μὲ ποιόν ; πῶς ;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συν ο δ ε ὕ ε ι τὸ ὑποκείμενον κατὰ τινα ἐνέργειάν του (δοτικὴ τῆς συνοδείας) ἢ τὸ ὁποῖον χρ η σ ι μ ε ὕ ε ι ὡς ὀ ρ γ α ν ο ν αὐτοῦ διὰ ταύτην (κυρίως ὀ ρ γ α ν ι κ ῇ δ ο τ ι κ ῇ) : **ἐντεῦθεν Κύρος ἐξελαύνει συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι** (= μὲ τὸ στρατεῦμα) Ξ. **Ναυσικᾶ ἱμασεν μᾶστιγι ἡμιόνους** (= μὲ τὴν μᾶστιγα) Ὅμ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ἡ ἀνάμειξις τῶν πτώσεων καὶ κατόπιν ἡ ἀπώλεια μερικῶν

ἐξ αὐτῶν προῆλθεν ἄφ' ἑνὸς μὲν ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τοῦ τύπου αὐτῶν (πρβλ. οἶκω δοτική—οἶκοι τοπική, οἶκω = οἴκοθεν ἀφαιρετική) ἢ τῆς σημασίας αὐτῶν (πρβλ. "Ἡρῇ ἐδέξατο χεῖρὶ κύπελλον, ἔνθα ἡ λέξις χεῖρὶ ἡδύνατο νὰ ἐκλαμβάνετο καὶ ὡς πτώσεως τοπικῆς = εἰς τὸ χεῖρ τῆς, καὶ ὡς πτώσεως ὀργανικῆς = μετὰ τὸ χεῖρ τῆς), ἄφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τῆς χρήσεως ταυτοσήμων ἐμπροσθέντων (πρβλ. λέγω τινὶ τι καὶ λέγω πρὸς τινά τι).

β) Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 29. Ἡ γενικὴ συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἐτερόπλευτος προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῖ

1) ἐν δειρημένον ὅλον (γενικὴ διαιρετική) : ἀνὴρ τοῦ δήμου "Ομ. (Πρβλ. ἀνθρωπος τοῦ λαοῦ). ἀπέθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλεως (= ἀπὸ τοὺς στρ.). Ἡρόδ. ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν. τὸ ἦμισυ τοῦ στρατοῦ. μέσον ἡμέρας Ξ.

2) τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ : κώπη ἐλέφαντος (= λαβὴ ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν) "Ομ. ἀμαξαίσιτου (= φορτωμένη σιτάρη). "Ομ. ἀγέλη βοῶν (= κοπάδι ἀπὸ β.) Ξ.

3) τὸν κτήτορα (γενικὴ κτητική) : Περικλέους οἶκος. Ἀριστομάχη Ἀριστοκλέους. ἱερὸς ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος (= ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἀρτ.). Ξ. οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφεστιχότων ἴδιοι Δημ. Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συνήθη εἶναι τὰ : οἰκεῖος, ἴδιος, κοινός, συγγενής, ἐταῖρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος (τινός).

4) τὸν δημιουργόν τινος : νόμος Σόλωνος. ἔλκος ὕδρου (= ἀπὸ ὕδρου, ἦτοι ἀπὸ δάγκαμα ὕδρου) "Ομ.

5) ἰδιότητα, ἐπὶ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν μέγεθος τι ἢ ἡλικίαν, συναπτόμενα μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν : δύο ἡμερῶν πλοῦς Δημ. ὀκτὼ σταδίων τεῖχος Θ. παῖς τριῶν ἐτῶν. (Πρβλ. δέκα χρονῶν ἀγόρι).

6) τὴν ἀξίαν ἢ τὸ τίμημα : δέκα μνῶν χωρίον Ἰσαῖ. ἱερὰ (θυσία) τριῶν ταλάντων. ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινὸς ἀξία ἐστίν Ξ. δόξα χρημάτων οὐκ ὠνητὴ Ἰσοκρ.

7) τὴν αἰτίαν : δίκη κλοπῆς (= διὰ κλοπῆν). ὀργὴ τῶν πρρατομένων Δημ. (Πρβλ. Ἡ πίκρα τοῦ χωρισμοῦ). οὐδείς ἐνοχος λιποταξίου οὐδὲ δειλίας.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς τῆς α'τίας συνήθη εἶναι τὰ : αἵτιος, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογός (τινός).

1. Παρ' Ὀμήρῳ ἡ λέξις ψιλοῦται.

8) τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ὑποκειμενική): *Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων* Θ. (= οἱ Π. καὶ οἱ Ἀθ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (Πρβλ. εἶναι θέλημα Θεοῦ = θέλει ὁ Θεός).

9) Τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ἀντικειμενική): *νομεὺς ἀγέλης* Ξ. (πρβλ. *νέμει ἀγέλην*). ἢ *τῶν ἐφήβων ἐπιμέλεια* (πρβλ. *ἐπιμελεῖται τῶν ἐφήβων*). *Κρίτων ἦν Σωκράτους ὁμιλητής* Ξ. (πρβλ. *ὠμίλει Σωκράτει*). *Σωκράτης οὐδὲ τούτων ἀνήκοος ἦν* (πρβλ. *ἤκουσε καὶ ταῦτα*).

§ 30. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλά, ἰδίᾳ δὲ ὅσα ἔχουν ἀντίστοιχα ἢ συνώνυμα ῥήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως

1. συντάσσονται μετὰ καθαρᾶς γενικῆς (§ 28,4) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά· *ἐπιμελής, ἀμελής, δλίγωρός τινος*.

β) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά· *μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσιμον τινός*.

γ) τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά· *ἐμπειρος, ἄπειρος, τρίβων, ἀήθης τινός*. Πλ.

δ) τὰ μετοχῆς ἢ πλησμονῆς σημαντικά· *μέτοχος, κοινωνός, μεστός, πλήρης τινός*.

ε) τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά· *φειδωλός, ἀφειδής τινος*.

στ) τὰ ἀρχικά καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν· *κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτωρ, ὑπήκοός τινος*.

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα συντάσσονται μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (ἰδίᾳ εἰς τοὺς ποιητάς) καὶ μετοχαὶ ῥημάτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς: *οἰωνῶν* σάφα εἰδώς. Ὅμ., α 202. διδασκόμενος πολέμοιο Ὅμ. Π, 811 (πρβλ. *ἐμπειρός τινος*).

II. Συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆς γενικῆς (§ 28,5) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ χωρισμοῦ ἢ ἀπαλλαγῆς σημαντικά· *μόνος* (= ἀποκεχωρισμένος), *ἔρημος, ἐλεύθερος, ἄγνός τινος*.

β) τὰ στερήσεως σημαντικά· *ἐνδεής, γυμνός, κενός, ὀρφανός τινος*.

γ) τὰ διαφορᾶς σημαντικά· *διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλοτρίος τινος*: *ἄλλα τῶν δικαίων* (=διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ δ.). Ξ.

δ) τὰ παραθετικά καὶ ὅσα ἔχουν ἔννοιαν συγκρίσεως (γενική συγκριτική)· πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιός **τινος**· **ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου** τὸ ἔργον ἐστὶν (= ἀπὸ τὸν λόγον) **Ξ. νανμαχία αὕτη μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται Θ. Ἐπύα-
ξα προτέρα Κύρου εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.**

Σημείωσις. "Οτι ἡ γενική, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετική (§ 28,5), ἤτοι πτώσις, ἥτις δηλοῖ τὸ π ὅ θ ε ν ὀ ρ μ ᾱ-
ταί τι, δεικνύει σαφῶς ἡ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μὲ ἐμπρόθετον, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἀ π ὸ καὶ αἰτιατικὴν: Ἐλεύθερος ἀπὸ βάσανα. Ὁρφανὸς ἀπὸ πατέρα. Διαφορετικὸς ἀπὸ σένα. Ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Παῦ-
λον.

γ) Ἰδιαίτεραι παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν.

§ 31. α) Τὸ συγκριτικόν. 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται π ρ ὠ τ ο ς ὅ ρ ο ς τῆς συγκρίσεως· ἐκεῖνο δέ, πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ, καλεῖται δ ε ὑ τ ε ρ ο ς ὅ ρ ο ς τῆς συγκρίσεως: **ὁ Ὀλυμπος ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης** ἐστὶν ("Ὀλυμπος α' ὅρος τῆς συγκρίσεως—"Ὀσσα β' ὅρος τῆς συγκρίσεως).

2) Ὁ α' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὅχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον ὅρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα: **τὴν πόλιν κατέστησαν ἰσχυροτέραν τῆς τῶν πολέμων. προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.**

3) Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως

α) ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντὶ οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη. (πρβλ. § 8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν), σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ μορίου ἢ (= παρὰ) καὶ ὁμοιοπτώτως πρὸς τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως: **σιγὴ ποτ' ἐστὶν αἰρετωτέρα λόγου** (= ἀπὸ τὸν λόγον). **προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν** (= ἡ ἐτέροις, παρὰ εἰς ἄλλους) **Θ. τὸ φυλάξασθαι τάγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαι ἐστὶν Δημ. Παρύσατις ἐφίλει Κῦρον μᾶλλον ἢ τὸν Ἀρταξέρην Ξ. οἱ Πέρσαι Κῦρῳ μᾶλλον φίλοι ἦσαν ἢ βασιλεῖ Ξ.**

β) ὅταν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, ἀλλὰ κάποια ἄλλη λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ ἢ καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν α' ὅρον τῆς

συγκρίσεως : καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλει. Σωκράτης παίζων οὐδὲν ἤττον ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέλει τοῖς συνδριατροῖβουσι Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. 'Ο β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως ἀντὶ ἢ πρὸ μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς πυρᾶ μετὰ αἰτιατικῆς (ὅπως συν-ηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : μείζονα ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρως φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω (= ἀπὸ τὴν πατρίδα του) Σοφ. μὴδὲν περὶ πλείονος ποιοῦ πρὸ τοῦ δικαίου (= ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον· ἀπὸ τὸ δίκαιον) Πλ. ἡλίου ἐκλείφεις πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνον μνημονευόμενα ξυνέβησαν Θ.

"Όταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ μεγάλη δυσαναλογία μεταξὺ τῶν συγκρινομένων, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἢ κατὰ μετὰ αἰτιατικῆς ἢ διὰ τοῦ ἢ ὥστε ἢ διὰ τοῦ ἢ ὡς μετ' ἀπαρεμφάτου : Ἄγεις ἔτυχε σεμνοτέρως ἢ κατ' ἀνθρώπον ταφῆς Ξ. φοβοῦμαι μὴ τι μείζον ἢ ὥστε φέρεν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῇ Ξ.

§ 32. 'Ο β' ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλάκις παραλείπεται, ὡς ἐννοούμενος ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς : τὰ τῶν ἀγρίων ὄνων κρέα ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δὲ (ἐνν. αὐτῶν) Ξ. ἢ τῆς πόλεως δύναμις ἦττον τῶν ἐναντίων ἐστὶν = ἦττων τῆς δυνάμεως τῶν...) Ξ. (Πρβλ. 'Ο Πέτρος ἔχει μεγαλύτερο σπῖτι ἀπὸ τὸν Παῦλο (= ἀπὸ τοῦ σπῖτι τοῦ Παύλου)).

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Βραχυλογικὴν ἔκφρασιν τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἀποτελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ εἰωθότος κ.τ.τ., αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ τὸ ἢ καὶ ὁλόκληρον πρότασιν : ἡ Κυρία ἐφαίνετο λευκοτέρα καὶ ἐρυθροτέρα τοῦ ὄντος (= ἡ ὄντως ἦν, δηλ. ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦτο) Ξ. ἐγένετο κρεῖσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου (= ἢ ὥστε δύνασθαι τῷ λόγῳ ἐξηγήσασθαι αὐτό) Θ.

§ 33. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ιδιότητά των καὶ δηλοῦται ὅτι τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ἔχει τὴν ιδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμόν. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σ ύ γ κ ρ ι σ ι ς ὑ π ε ρ ὀ χ ῆ ς. (Οὕτως εἰς τὰ προηγούμενα παραδείγματα).

2) Πολλάκις γίνεται σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ὡς πρὸς τινα ιδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν, ἢ συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ δύο ἐnergεῖαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦται ἡ ὑπάρχουσα μεταξὺ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σ ύ γ κ ρ ι σ ι ς ἀ ν τ ι θ ἑ σ ε ω ς : Ξενίας καὶ Πασίων κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς

περὶ ἐκείνους (=ὁ Ξ. καὶ ὁ Π. εἶναι καὶ οἱ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὅχι ἀγαθοί, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους) Ξ. Κ. Ἀν. 1, 4, 8. ἔθι, γέρον, μὴ μ' ἐρέθιζε, **σαώτερος** ὥς κε νέηαι (=γιά νὰ ἀπέλθῃς σῶος καὶ ὅχι βεβλημένος, ὅπως θὰ συμβῇ, ἐὰν μένης καὶ μ' ἐρεθίζῃς) Ὀμ., Α 32. φθονέσθαι **κρέσσον** ἐστὶν ἢ οἰκτίρεσθαι (=εἶναι καλύτερον νὰ φθονῇται κανεῖς εὐτυχῶν παρὰ νὰ τυγχάνῃ οἰκτου δυστυχῶν, ἥτοι μεταξὺ τῶν δύο κακῶν, τοῦ φθονεῖσθαι καὶ τοῦ οἰκτίρεσθαι, ὀλιγώτερον κακὸν καὶ ἐπομένως προτιμότερον εἶναι τὸ φθονεῖσθαι) Ἡρ. 3,52.

Σημείωσις α'. Ἐπὶ συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνονται δύο ἰδιότητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ σχετικὰ ἐπίθετα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφοτέρω εἰς συγκριτικὸν βαθμὸν μὲ τὸ μόριον ἢ μεταξὺ αὐτῶν: **στρατιηροὶ πλείονες ἢ βελτίονες** (=μᾶλλον πολλοὶ παρὰ καλοὶ, ἥτοι πολλοί, ὅχι ὅμως καὶ καλοὶ) Ἀρφ. ἐποίησα **ταχύτερα ἢ σοφώτερα** (=ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὅχι σοφῶς) Ἡρόδ.

Σημείωσις β'. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλάκις τὸ συγκριτικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ θετικὸν καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μορίου πῶς (=κάπως, ὀλίγον): οἱ τε **πρεσβύτεροι καὶ οἱ νεώτεροι** (=οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ νέοι) Ἰσοκρ. **μὴ τι νεώτερον ἀγγέλλεις**; (=νέον τι) Πλ. Κῦρος ἦν ἴσως **πολυλογώτερος**. (=πολυλόγος πῶς) Ξ. τὸ **στράτευμα ἀτακτότερον** ἐχώρει (=ἀτάκτως πῶς, οὐχὶ ὅπως εὐτάκτως) Θ. (Πρβλ. τὸ **μεγαλύτερον** τὸ ψάρι τρώει τὸ **μικρότερον** = τὸ μεγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό. Ὁ ἄρρωστος σήμερον εἶναι **καλύτερα** = κάπως καλά, ὅχι τόσον ἄσχημα ὅσον χθές).

§ 34. β) Τὸ ὑπερθετικόν. 1) Ἀρχῆθεν τὸ ὑπερθετικὸν εἶναι ἀπλῶς ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἡ δὲ κυρία διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν τοῦ συγκριτικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς ἓν ἢ πρὸς ἄλλα ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ ὥς ἐν τι θεωρούμενα (Ἀρταξέρξης ἦν **πρεσβύτερος Κύρου**. χρυσὸς δὲ **κρείσσων μυρίων** λόγων βροτοῖς) διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, ἀλλὰ νοούμενα ἐν ἑκαστον χωριστά: Θουκυδίδης **ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πλοπονησιῶν καὶ Ἀθηναίων** ἐλπίσας **ἀξιολογώτατον** αὐτὸν ἔσσεσθαι **τῶν προγεγενημένων** (=ἀξιολογώτατον καὶ ἀξιολογώτερον ἐν συγκρίσει πρὸς ἕνα ἑκαστον τῶν προγενεστέρων) Θ.

2) Ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχῆθεν (ἀφαιρετικὴ) γενικὴ συγκριτικὴ, ὅπως καὶ ἡ γενικὴ, ἡ ὁποία συνάπτεται μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπιν ὅμως καταντᾷ αὕτη νὰ εἶναι γενικὴ διαιρητικὴ (§ 29,1), ἐφόσον τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ

συγκρινόμενον εἶναι ἐν ἐκ τῶν πολλῶν ἐκαίνων, πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων συγκρίνεται : **Ἀθηναίων σοφώτατος Σωκράτης** ἦν (= ἐνὸς ἐκάστου τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ὁποίους περιλαμβάνεται καὶ αὐτός)· πρβλ. **Κῦρος ἀγαθὸν ἱππέων κράτιστος ἦν ἱππεὺς** Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Οὕτω ἐξηγεῖται ἡ σύνταξις ἐπιθέτων συγκριτικοῦ ἢ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ μετὰ γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ διαφόρου βαθμοῦ μιᾶς ιδιότητος ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου εἰς διάφορα χρονικὰ σημεῖα : **σοφώτερος ἑμαυτοῦ ἐγενόμην** (= παρ' ὅ,τι ἤμουν πρὶν καθ' ὅλον τὸν βίον μου). **τότε σοφώτατος σαυτοῦ ἦσθα** (= σοφώτερος ἀπὸ κάλλε ἀλλην περίοδον τῆς ζωῆς σου) Ξ.

3) Τὸ ὑπερθετικὸν λαμβάνεται καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄνευ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς ὅτι μία ιδιότης ὑπάρχει εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμὸν : **φῦναι ὁ Κῦρος λέγεται κάλλιστος**.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Τοῦ ὑπερθετικοῦ ἡ ἔννοια πολλάκις ἐπιτείνεται διὰ τῆς προσθήκης διαφόρων λέξεων, ὡς **μάλιστα**, **ὅτι**, **ὥς**, **ἦ**, **οἷος**, **ὡς οἶόν τε**, **ἐν τοῖς**, **ἀνθρώπων**, **δὴ** : **ἐν τοῖς πρώτοις Ἀθηναῖοι τὸν σῖδηρον κατέθεντο** (= πρώτοι - πρώτοι οἱ Ἀθην.) Θ. (πρβλ. **τοῦτο δοκεῖ ἐν τοῖς μεγίστοις μέγιστον εἶναι** Πλ.). **σὺ ταύτην κάλλιστ' ἀνθρώπων ἐπίστασαι** Πλ. (πρβλ. **Ὁ προστυχώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου**). **ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ γενέσθαι**. Ξ. ἀποκρίνει ὡς **οἶόν τε διὰ βραχυτάτων** Πλ.

Ὁμοίως καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τοῦ θετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου : **κακῶν κάκιστε**.

β) Ἡ δοτικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 35. 1) Μετὰ οὐσιαστικῶν σπανίως συνάπτεται ἑτερόπτως προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν. Εἶναι δὲ τὰ μετὰ δοτικῆς συντάσσόμενα οὐσιαστικά παράγωγα ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς : **ἡ τοῦ θεοῦ δόσις ὑμῖν** Πλ. (πρβλ. **ἔδωκεν ὑμῖν ὁ θεός**). **οὐδεμία εὐνοία ἐμοὶ παρ' αὐτῶν** Ξ. (πρβλ. **οὐκ εὖνοι ἐμοὶ εἰσιν**).

2) Ἐπίθετα συντάσσόμενα μετὰ δοτικῆς εἶναι πολλὰ :

α) Μετὰ καθαρᾶς δοτικῆς (§ 28,6) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν **ὠφέλειαν** ἢ **βλάβην**, **φιλίαν** ἢ **ἐχθραν**, **εὐπειθειαν** ἢ **ὑποταγήν**, τὸ **ἀρμόζον** ἢ τὸ **πρέπον**, καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων : **ὠφέλιμος**, **βλαβερός τινι**—**φίλος**, **ἐχθρός**, **πολέμιος**, **ἐναντίως τινι**—**εὐπειθής**, **ὑπήκοός τινι**—**ἀρμόδιος**, **πρεπώδης**,

ἀπρεπής **τινι** : τύραννος ἄπας ἐχθρός ἐλευθερία καὶ νόμοις ἐναντίος Δημ.

Σημείωσις : Τὰ ἐπίθετα φίλος, ἐχθρός, πολέμιος κ.τ.τ. συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ἰδίᾳ ὅταν λαμβάνονται μετὰ τοῦ ἄρθρου ὡς οὐσιαστικά : οἱ φίλοι, οἱ ἐχθροί, οἱ πολέμιοι **τῆς πόλεως** (§ 29,3)

β) Μετὰ ὀργανικῆς δοτικῆς (§ 28,8) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἰσότητα ἢ συμφωνίαν, ἀκολουθίαν ἢ διαδοχήν, προσέγγισιν ἢ μεΐξιν, καὶ πολλὰ ἐπίθετα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως ἐν ᾗ σύν. ὁ αὐτός **τινι**—ὅμοιος, ἀνόμιος, παραπλήσιος, προσφερέης **τινι**—ἴσος, ἄνισος, ἰσορροπος, σύμφωνος, συνῶδός, ὁμόγλωσσός **τινι**—ἀκόλουθος, διάδοχός **τινι**—πλησίος, γείτων, ὁμορος, συμμαλής, ἄμεικτός **τινι**—συγγενής, σύμφυτος, ἔμφυτος, ἐνοχός **τινι** : οἱ πονηροὶ ἀλλήλοις ὅμοιοι Πλ. αἰδώς καὶ φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν.

Σημείωσις 1. Μετὰ τῶν ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, πολλάκις ἡ δοτικὴ λαμβάνεται βραχυλογικῶς : κόμαι **Χαρίτεσιν** ὁμοῖαι (= κόμαι ὅμοιαι ταῖς κόμαις τῶν Χαρίτων) Ὅμ (Πρβλ. § 32).

Σημείωσις 2. Ἡ μετὰ ἐπιθέτων συναπτομένη δοτικὴ σημαίνει ἐνίοτε ἀναφοράν, ἥτοι τὸ κατὰ τι : φιλοπροσήγορος τῷ τρόπῳ. ἐρρωμενέστατοι ταῖς ψυχαῖς.

γ) Ἡ αἰτιατικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 36. Ἡ αἰτιατικὴ ὡς ἐτερόπτωπος προσδιορισμός οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων δὲν εἶναι πολὺ συνήθης, σημαίνει δὲ αὕτη μετὰ τούτων τὸ κατὰ τι ἢ ἀναφοράν : τυφλὸς **τά τ' ὦτα τὸν τε νοῦν τά τ' ὄμματ'** εἰ Σοφ.

Συνήθεις τοιαῦται αἰτιατικαὶ μετ' οὐσιαστικῶν εἶναι (τὸ) εὖρος, (τὸ) ὕψος, (τὸν) ἀριθμόν, (τὸ) πλῆθος, (τὸ) ὄνομα : ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν **Ζαπάταν ποταμόν**, τὸ **εὖρος** τεττάρων πλέθρων Ξ. πόλις αὐτόθι ὤκειτο, **Θάψακος ὄνομα**.

δ) Αἱ πλάγιαί πτώσεις μετ' ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§ 37. α') Γενική. 1) Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων συντάσσονται μετὰ γενικῆς.

α) ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικά καὶ ποσοτικά : ἐνταῦθα **τῆς ἡπείρου** Θ. πολλαχοῦ **τῆς γῆς** Πλ. **πρῶτὴ τῆς ἡμέρας** Ἡρόδ. **τηνικαῦτα**

τοῦ θερούς Ἀρφ. τρεῖς τῆς ἡμέρας. τῶν τοιούτων ἄδην εἶχομεν (= μέχρι χορτασμοῦ, ἥτοι ἀφθονίαν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα) Πλ. (Γενικὴ καὶ καθαρὰ τοῦ ὅλου· πρβλ. § 29, 1).

β) ἐπιρρήματα τροπικά, ὅλον· πῶς, ὅπως, ὥς (μετὰ τοῦ ῥήματος ἔχω) εὖ, καλῶς, κακῶς, καὶ ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν, ἀπομάκρυνσιν καὶ χωρισμόν, ὅλον· ἔξω, ἐκτός, πόρρω ἢ πρόσω, κρούφα, λάθρα (τινός) : βασιλεὺς πῶς ἔχει παιδεΐας ; (= ὡς πρὸς τὴν παιδεΐαν) Πλ. (Πρβλ. Πῶς εἶναι ἀπὸ ὑγείαν ;). Ἡ Κέρκυρα καλῶς παράπλου κεῖται (= ὡς πρὸς τὸν παράπλου) Θ. (Γενικὴ ἀφαιρετικὴ, τῆς ἀφετηρίας ἢ τῆς ἀναφορᾶς· πρβλ. § 28,5 καὶ § 30, II).

Σημείωσις. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθετικὰ ἐπιρρήματα ἐντός, εἴσω, ἐγγύς, πλησίον, πόρρω ἢ πρόσω, ἔμπροσθεν, ὀπίσθεν, ἐκατέρωθεν, μεταξὺ, ἐναντίον κλπ. καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ γενικῆς : ἀξίως λόγου (πρβλ. ἄξιος λόγου), οὐκ ἀπείρως αὐτοῦ ἔχω (πρβλ. ἀπειρώς τινος).

2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενικὴ (ἀφαιρετικὴ), ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ τὴν ἀναφώνησιν : φεῦ τῆς ἀνοίας ! Σοφ. αἰαὶ κακῶν ! οἴμοι τέκνων Εὐρ.

§ 38. β') Δοτικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς ὀργανικῆς, § 28,8) συνήθη εἶναι τὸ ἅμα (= σύν, συγχρόνως μέ), ὁμοῦ (= μαζί μέ), καὶ τινὰ παράγωγα ἐπιθέτων ἢ ῥημάτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ δοτικῆς : ἅμα τῇ ἡμέρᾳ. ταῦτα ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρᾷ ἐστί (= ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι κακά) Πλ. ὁμοῦ τῷ πηλῷ Ξ. ὁμοίως ἐκείνῳ (πρβλ. ὁμοίός τινι). συμφερόντως τοῖς φίλοις (πρβλ. συμφέρει τοῖς φίλοις Ξ.). ἐπομένως τῷ νόμῳ (πρβλ. ἔπομαι τινι Πλ.)

§ 39. γ' Αἰτιατικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατικῆς συνήθη εἶναι τὸ νῆ ἢ ναὶ μὰ (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ μὰ ἢ οὐ μὰ (ἐπὶ ἀρνήσεως) : νῆ Δία ἢ ναὶ μὰ Δία, μὰ Δία ἢ οὐ μὰ Δία· (πρβλ. μὰ τὴν Παναγίαν).

Σημείωσις. Ἡ παρὰ τὸ νή ἢ μὰ αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προελθοῦσα ἐκ παραλείψεως τῆς λέξεως *δμνυμι* (ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα : νή *Δία* (= νή, δμνυμι τὸν *Δία*). Βλ. 'Ομ. Ψ 585. Ξεν. Κύρ. 'Αν. 6, 6, 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 40. Αἱ ἀντωνυμίαι, ἐπειδὴ ἐν γένει εἶναι λέξεις λαμβανόμεναι ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, δύνανται νὰ ἀναπληροῦν εἰς μίαν πρότασιν οἰονδήποτε ὅρον αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἐκφέρεται διὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ (§ 8, § 9, § 21 κ.έ., § 29) ἢ ἐπιθέτου (§ 8, § 9, § 24 κ.έ.).

α) Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτός.

§ 41. 1) Τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου ἡ μὴ ὑπάρχουσα ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ σπανία πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ αὐτῆς (σφεῖς) ἀναπληροῦται ὑπὸ τῆς ἀντιστοίχου ὀνομαστικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν *ὁδε, οὗτος, ἐκεῖνος*, ἢ ὑπὸ τῆς (ὀριστικῆς ἀντωνυμίας) αὐτὸς ἐπὶ ἐμφάσεως καὶ ἐκδι'ώσεως σεβασμοῦ πρὸς τὸ περὶ οὗ πρόκειται πρόσωπον : "Εκτορος *ἦδε* γυνή (ἐστὶ) "Ομ. οὔτε *ἡμεῖς* ἐκείνου *ἔτι* στρατιῶται, οὔτε *ἐκεῖνος* *ἔτι* ἡμῖν μισθοδότης *Ξ. αὐτὸς* *ἔφα* (=ἐκεῖνος, ὁ Πυθαγόρας δηλαδή, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος).

2) Τῶν ἰσχυροτέρων, ἤτοι τῶν ὀρθοτρονουμένων τύπων τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (ἐμοῦ, ἐμοί, σοῦ, σοὶ κλπ.) χρῆσις γίνεται, ὅταν εἰς τὸν λόγον ὑπάρχῃ ἔμφασις καὶ πρὸ πάντων ἀντιδιαστολή (πρβλ. § 17). "Αλλως κακονικῶς γίνεται χρῆσις τῶν ἐγκλινομένων τύπων (μοῦ, μοί, κλπ.) : *ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ* ὅπως δὲ καὶ *ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε, ἐμοὶ μελήσει Ξ. οὐκ ἐμοί, ἀλλὰ σοὶ ἀρέσκει ταῦτα—ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοὶ ἔλθειν Ξ. (πρβλ. 'Εμένα φωνάζει, ἐσένα φωνάζει—μὲ φωνάζει, σὲ φωνάζει).*

Σημείωσις. Οἱ ὀρθοτρονούμενοι τύποι τίθενται κανονικῶς καὶ κατόπιν τῶν προθέσεων : παρ' ἐμοῦ, παρ' ἐμοί, περὶ ἐμέ, πρὸς σέ, κλπ. (οὐδέποτε παρὰ μου κλπ. 'Αλλὰ : πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς με.).

3) Αἱ εὐχρηστοὶ (εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς) πλάγιαι πτώσεις τῆς

προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς) λαμβάνονται συνήθως ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν ἐπὶ ἐμμέσου ἀντανακλάσεως (βλ. κατωτέρω § 42, 2, β'): *ἔλεξαν ὅτι πέμπειε σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς* (=σφᾶς αὐτούς—αὐτούς) Ξ. Γενικῶς δὲ ἀντὶ τῶν πλάγιων πτώσεων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ πλάγιαί πτώσεις τῆς αὐτό, ὡς ἐπαναληπτικῆς, ἄνευ ἐμφάσεως, ἢ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ὅταν ὑπάρχη ἐμφασίς: *Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος Κῦρος ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς* (=τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει) Ξ. *τὰ Κύρου οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ καὶ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον* Ξ.

4) Ἡ ἀντωνυμία αὐτό

α) οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται ὡς δεικτική, (ὅπως κανονικῶς λαμβάνεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν). Συναπτομένη δὲ μετὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ὡς ὀριστική εἶναι κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ: *αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἰέναι παρὰ Ἀριαίων* Ξ. (πρβλ. § 27, 2).

β) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸς δήλωσιν ταυτότητος: *τὴν Ἀττικὴν ἀνθρώποι ᾧκουν οἱ αὐτοὶ αἰεῖ* (=οἱ ἴδιοι, καὶ ὅχι ἄλλοτε ἄλλοι).

γ) ὡς ὀριστική λαμβάνεται καθ' ἑαυτὴν ὅχι μόνον ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου ἄνευ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τῶν προσώπων τούτων: καὶ αὐτὸς πολλῶν πολέμων ἔμπειρός εἰμι (καὶ ἐγὼ αὐτὸς) Θ. *σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ αὐτὸς ἐκβήσει σοφός* (=καὶ σὺ αὐτός, καὶ σὺ ὁ ἴδιος) *ἔδοξε δὲ ἡγεῖν αὐτούς τε ἔλθειν ἐπὶ θέαν τάνδρος καὶ ἡμᾶς συμπαραλαβεῖν* (=ἡμεῖς τε αὐτούς=καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι) Πλ.

δ) κατόπιν τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς ὀνομάτων, οἷα τὰ ὀνόματα στρατηγός, πρεσβευτής κλπ. χρησιμεύει, ἵνα ἐξαίρη τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ὡς τὸ κύριον καὶ σπουδαιότατον: *Κορινθίων στρατηγὸς ἦν Ξενοκλείδης πέμπτος αὐτός* (=πρῶτος στρατηγὸς μετέσθαρς ἄλλους συστρατήγους) Θ.

β) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι.

§ 42. 1) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐκφέρονται μετὰ τοῦ ἄρθρου· πρβλ. *ἐπελαθόμην ἑμαυτοῦ* (=ἐλη-

σμόνησα τὸν ἑαυτὸν μου) Πλ. γνῶθι **σαυτὸν** (= τὸν ἑαυτὸν σου). **ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ** (= γιὰ τὸν ἑαυτὸν του φροντίζει) Ξ.

2) χρησιμοποιοῦνται

α) ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἀντὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν γένει, ὅταν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας καὶ διὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό· (ἄ μ ε σ ο ς ἢ εὐ θ ε ῖ α ἀντανάκλασις) : (ἐ γ ῶ) ἐπελαθόμεν **ἑμαυτοῦ** Πλ. (ὑ μ ε ῖ ς) **βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς** Πλ. ὁ σοφὸς ἐν ἑαυτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Συνήθως ὁμως (κατὰ τὸ δο κ ε ῖ μ ο ι ἢ ἐ μ ο ῖ δο κ ε ῖ) λέγεται **δοκῶ μοι καὶ ἐμοὶ ἢ ἔμοιγε δοκῶ**, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ **δοκῶ ἐμαυτῷ**.

Ἐνίοτε δὲ ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς προτάσεως : **τὸν κωμάρχην** ᾧχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας (= πρὸς τοὺς δούλους τοῦ, δηλ. τοῦ κωμάρχου) Ξ.

β) κατὰ τὸ γ' ἰδίᾳ πρόσωπον εἰς δευτερευούσας ἢ ἀπαρεμφατικὰς ἢ μετοχικὰς προτάσεις, ἂν καὶ τὸ σημαίνόμενον δι' αὐτῶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτὸ οὐχὶ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ τῆς μετοχῆς, ἀλλὰ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως· (ἔ μ μ ε σ ο ς ἢ π λ α γ ῖ α ἀντανάκλασις) : **οἱ Κλαζομένοι τὴν Πολίχναν ἐτείχιζον, εἴ τι δέοι σφίσι αὐτοῖς πρὸς ἀναχώρησιν** Θ. **ὁ ἥλιος οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὁρᾶν** Ξ. πολλοὶ ἀντέλεγον, ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφείναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους Ξ.

Πολλάκις ὁμως ἐπὶ τῆς ἐμμέσου ἀντανάκλασεως χρησιμοποιεῖται ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου, κατὰ τὰς εὐχρήστους πτώσεις αὐτῆς (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς, § 41,3), συνηθέστερον δὲ αἱ πλάγαι πτώσεις τῆς (ἐπαναληπτικῆς) ἀντωνυμίας α ὑ τ ό ς , ὅταν ὁ λόγος νοῆται ἐκφερόμενος ὡς ἀπὸ τοῦ διηγουμένου προσώπου (ἦτοι τοῦ συγγραφέως) καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως : λέγεται **Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας** (= αὐτῷ) Ξ. **οἱ φυγάδες ἐδέοντο Κερκυραίων σφᾶς κατάγειν** (= αὐτούς) Θ. λέγεται **δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρον ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα αὐτῇ** Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου λαμβάνεται ἐνίοτε

καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἀντὶ τῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου : *δεῖ ἡμᾶς ἐρέσθαι ἑαυτοὺς* (= ἡμᾶς αὐτοὺς) Πλ. (ὕ μ ε ῖ ς) *ἀποφαίνετε σκαιοτάτους ἑαυτοὺς* (= ὕμᾶς αὐτοὺς) Λυσ.

Ἡ χρῆσις αὕτη ἐπεκράτησε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω προῆλθον αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι τῆς νέας γλώσσης, τὸν *ἑαυτόν μου*, τὸν *ἑαυτόν σου*, τὸν *ἑαυτόν του* κλπ.

γ) Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§ 43. Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι (ἀλλήλων, ἀλλήλους κλπ.) ἐκφέρονται πάντοτε (ὅπως καὶ αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι) ἄνευ ἄρθρου : *ἀγαπᾶτε ἀλλήλους* (= ὁ ἕνας τὸν ἄλλον). *βασιλεία καὶ τυραννὶς διαφέρουσιν ἀλλήλων*.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Πολλάκις ἀντὶ τῆς ἀλληλοπαθοῦς ἀντωνυμίας γίνεται χρῆσις τῆς αὐτοπαθοῦς (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν) : *διαλύσασθε τὰς πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς ἔχθρας* (= τὰς πρὸς ἀλλήλους) Ἰσοκρ. *ἀπίστως ἔχουσι πρὸς ἑαυτοὺς οἱ Ἕλληνες* (= πρὸς ἀλλήλους) Δημ.

δ) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 44. 1) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι

1) λαμβάνονται, ὅπως τὰ ἐπίθετα ἐν γένει, μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἄνευ αὐτοῦ : ὁ ἐ μ ὸ ς φίλος—ἐ μ ὸ ς φίλος, οἱ ὕ μ έ τ ε ρ ο ι στρατιῶται—ὕ μ έ τ ε ρ ο ι στρατιῶται κλπ. (πρβλ. ὁ ἰ δ ι κ ὸ ς μ ο υ φίλος—ἰ δ ι κ ὸ ς μ ο υ φίλος κλπ.).

2) Χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ τῆς γενικῆς (κτητικῆς) τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (μ ο ὕ, σ ο ὕ, ἡ μ ὶ ν, κλπ., § 29,3), ὅταν ἡ σχέσις τῆς κτήσεως ἐκφράζεται μετ' ἐμφάσεως ἢ δὲν ὑπάρχῃ μὲν ἔμφασις, ὑπάρχῃ ὁμῶς ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὅποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας : *ἐρχεται ὁ ἐμὸς φίλος* (= ὁ ἰδικός μου φίλος), *ὁ σὸς φίλος* (= ὁ ἰδικός σου φίλος), *ὁ ἡμέτερος πατήρ* (= ὁ ἰδικός μας πατήρ) κλπ.—(ἐ γ ὶ) *στέργω τὸν ἐμὸν φίλον* (= τὸν φίλον μου), (ὕ μ ε ῖ ς) *στέργετε τὸν ὕμέτερον φίλον* (= τὸν φίλον σας) κλπ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς 1. Ἡ ἀρχῆθεν κανονικῶς ἐσχηματισμένη κτητικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου ἐός, -ή, -ὸν (πρβλ. ἐ μ ὸ ς, -ή, -ὸν κλπ.) εἶναι διὰ τοῦτο ἄχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (α ὗ τ ο ὕ, α ὕ τ ῆ ς κλπ.), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενικὴ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (ο ὗ τ ο ς ἢ ἐ κ ε ῖ ν ο ς) : *ἐρχεται ὁ φίλος αὐτοῦ* (= ὁ φίλος του)—*οὗτοῦ φίλος* (= ὁ ἰδικός του φίλος).

Ὁμοίως ἡ ἀντωνυμία σφ έτερος εἶναι σπανία, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτῶν), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενικὴ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (τοῦτων ἢ ἐκείνων) : ἔρχεται ὁ φίλος αὐτῶν (= ὁ φίλος των) — ὁ τοῦτων φίλος (= ὁ ἰδικός των φίλος) κλπ.

Σημείωσις 2. Ὅταν ὑπάρχῃ ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὅποιον δηλοῦται διὰ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, τότε ἐπὶ ἐμφάσεως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ μὲν τοῦ ἐμός, σός, ἢ τῆς γενικῆς τοῦτου ἢ ἐκείνου, ἢ γενικῆ τῆς ἀντιστοίχου αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, ἐαυτοῦ), ἀντὶ δὲ τῶν ἀπλῶν ἡμέτερος, ὑμέτερος, ἢ τῆς γενικῆς τοῦτων ἢ ἐκείνων, χρησιμοποιεῖται τὸ ἡμέτερος αὐτῶν, ὑμέτερος αὐτῶν καὶ ἡ γενικὴ ἐαυτῶν (πρβλ. § 22, Σημ.) : (ἐγὼ) στέργω τὸν ἐμαυτοῦ φίλον (= τὸν ἰδικόν μου φίλον). (ὑμεῖς) στέργετε τὸν ὑμέτερον αὐτῶν φίλον (= τὸν ἰδικόν σας φίλον). (οὗτοι) στέργουσι τοὺς ἐαυτῶν φίλους (= τοὺς ἰδικούς των φίλους), κλπ.

ε) Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 45. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος,

1) ἐπὶ αἰσθητῆς δειξέως, (ἦτοι ὅταν κανεὶς τὰς χρησιμοποιῇ δεικνύων συγχρόνως μὲ τὴν χεῖρα ἢ μὲ τὸ βλέμμα)

α) τῆς ὅδε γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι ἐντελῶς πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς καὶ συνήθως νοοῦνται ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς αὐτόν : Πλάτων ὅδε (= ἐτοῦτος ἐδὼ ὁ Πλ.). ἦδε ἡ ἡμέρα (= ἐτούτη, ἦτοι ἡ σημερινὴ ἡμέρα) Θ.

Οὕτω πολλάκις ἡ ὅδε λαμβάνεται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἐγὼ ἢ ἀντὶ τῆς κτητικῆς ἐμός μετὰ δειξέως : ξὺν τῇδε ἀδελφῇ (= ξὺν ἐμοὶ τῇ σῇ ἀδελφῇ) Σοφ. σκήπτρῳ τυτεῖς ἐκ τῆσδε χειρὸς (ἐκ τῆσδε τῆς ἐμῆς χειρὸς) Σοφ.

β) τῆς οὗτος (= ἐτοῦτος, αὐτός) γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι μὲν πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς, νοοῦνται ὅμως ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενοτέραν σχέσιν μὲ τὸν ἀκούοντα : οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει (= αὐτοί, οἱ συστρατιῶταί σου) Ξ.

Οὕτω ἡ οὗτος λαμβάνεται καὶ ὡς κλητικὴ τῆς τὸ μετὰ δειξέως : οὗτος, τί ποιεῖς; (ἔ! σὺ αὐτοῦ) Ἀρφ.

γ) τῆς ἐκεῖνος χρῆσις γίνεται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέχυν γλῶσσαν, πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων μακρὰν εὐρισκομένων τοπικῶς ἢ

χρονικῶς : νῆες **ἐκεῖναι** (= πλοῖα ἐκεῖ πέρα) Θ. **ἐκείνης** τῆς νυκτός οὐδείς ἐκοιμήθη Ξ.

2) ἐπὶ νοητῆς δειξέως, (ἤτοι ὅταν ὁ λέγων νοερώς δεικνύῃ τι, τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη λεχθῆ ἢ μέλλει νὰ λεχθῇ), ἡ μὲν οὕτως συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, ἡ δὲ ὁδε εἰς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα : **ταῦτα** μὲν δὴ σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε **τάδε** (= αὐτὰ λές ἐσύ, ἀπὸ ἡμᾶς... τὰ ἐξῆς) Ξ.

Πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐπὶ νοητῆς δειξέως καὶ ἡ ἐκεῖνος μετὰ τινος ἐμφάσεως ἀντὶ τῆς οὕτως ἢ τῆς ὁδε : **Χειρίσοφος** μὲν ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν **ἐκείνῳ** (= οἱ σὺν τούτῳ—οἱ σὺν αὐτῷ) Ξ. **ἐκεῖνο** κερδαίνειν ἡγεῖται, **τὴν ἡδονὴν** Πλ. (§ 21, 2).

§ 46. Αἱ ἀντωνυμίαι τοιοῦσδε, τοσούσδε (καὶ τῆλικόσδε διαφέρουν κατὰ τὴν χρῆσιν ἀπὸ τὰς ταυτοσήμους ἀντωνυμίας τοιοῦτος, τοσοῦτος (καὶ τῆλικόυτος), ὅ, τι διαφέρει ἡ ὁδε ἀπὸ τὴν οὕτως : ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρύου **τοιαῦτα τοιάδε** πρὸς αὐτὸν ἔλεξε Ξ. (πρβλ. ἀκούσας **ταῦτα** **τάδε** εἶπε).

§ 47. Πολλάκις γίνεται χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας οὕτως (ἡ σπανίως τῆς ἐκεῖνος), ἀπλῶς ἵνα ἐπαναληφθῇ μετ' ἐμφάσεως κάτι τι προλεχθέν : ὁ **τὸ σπέρμα παρασχών**, οὗτος τῶν φύντων κακῶν αἷτιος Ἄημ. (πρβλ. **τῆς θάλασσης τὰ κύματα αὐτὰ μόν' τὸν ρωτοῦσαν**).

Πολλάκις δὲ τότε προτάσσεται τῆς ἀντωνυμίας οὕτως καὶ ὁ συνδεσμός καί, ὅταν μετ' αὐτῆς προστίθεται καὶ προσδιορισμός τις τοῦ προλεχθέντος ἐπιθετικός ἢ ἐπιρρηματικός, ὁ ὁποῖος ἐξάιρεται ὡς δηλῶν κάτι τι σπουδαῖον : ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμυγχανῶν, **καὶ τούτων πονηρῶν**, οὕτω πράττειν (= καὶ μάλιστα πονηρῶν) Ξ. ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχεσθαι, **καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς** Ξ. (πρβλ. **λίγοι μου 'φυγαν καὶ ἐκεῖνοι λαβωμένοι**).

Συχνότατα δὲ ἐπαναλαμβάνεται ἐξαιρομένη μία ῥηματική ἔννοια διὰ τοῦ καὶ ταῦτα : **Μένωνα** δὲ οὐκ ἐζήτει, **καὶ ταῦτα** παρ' Ἀριάλου ὦν τοῦ Μένωνος ξένου (= καὶ δὲν τὸν ἐζήτει, ἐνῶ μάλιστα...) Ξ. οὐ ταῦτά ἡμῖν δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, **καὶ ταῦτα** περὶ τῶν μεγίστων (= καὶ μάλιστα ἐνῶ πρόκειται περὶ κλπ.) Πλ.

στ') Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 48. 1) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς σημαίνει ὅ, τι ἡ ἀντωνυ-

μία ποιοὶς εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, λαμβάνεται δὲ (ὅπως καὶ ἡ ποιοὶς) ἡ οὐσιαστικῶς ἢ ἐπιθετικῶς: **τίς** ἀγορεύειν βούλεται; **τίνος** τέχνης Γοργίας ἐπιστήμων ἐστίν; Πλ.

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία ποῖος σημαίνει ποῖος ἢ ποῖη; τί ἢ ποῖη; ἤτοι δι' αὐτῆς γίνεται ἐρώτησις **περὶ τοῦ ποιοῦ** ἐνὸς προσώπου ἢ ἐνὸς πράγματος· ἐπομένως λαμβάνεται αὕτη πάντοτε ἐπιθετικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν: **ποῖόν** σε **ἔπος** φύγεν **ἔρκος** δδόντων; "Ομ. (πρβλ. οὐδείς ἡρώτα **ποία** **τις** εἶη ἡ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ **τίς**; Πλ.).

Σπανίως δὲ λαμβάνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἡ ποῖος ἀντὶ τῆς **τίς** ἐπιθετικῶς: **ποίους** λόγους οὐκ ἀνῆλῶσαμεν; (= **τίνας** λόγους) Ἰσοκρ.

Σημείωσις. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποῖος (ποιοὶς;) ἐπεκράτησε, ἡ δὲ **τίς** ἐξηφανίσθη (πλὴν τῶν τύπων **τίνος** καὶ **τί**; πρβλ. **τίνος** εἶναι αὐτὸ τὸ σπίντι; **τί** τρώγει;)

§ 49. 1) Πολλάκις κατόπιν μὲν τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας **τίς** ἀκολουθεῖ τὸ ἀόριστον ἐπίρρημα **ποτέ** (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄραγε ἢ τάχα), κατόπιν δὲ τῶν ἀντωνυμιῶν **ποῖος** καὶ **πόσος** ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **τίς** (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σάν), οὕτω δὲ δηλοῦται μεγαλύτερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐρωτῶντος περὶ τοῦ ἐρωτωμένου ἢ ἐκπληξίς αὐτοῦ περὶ τούτου: **τίποτε** σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκῳ οὕτω πολεμεῖς; (= γιὰτί ἄραγε, γιὰτί τάχα;) Ξ. **τίσιποτε** λόγοις ἐπεισαν Ἀθηναίους; (= μὲ ποίους ἄραγε λόγους;) Ξ. **ποίου τινὸς** γένους ἐστὶν ὁ Μιθριδάτης; (= σάν ἀπὸ τί λογῆς σόι;) Ξ. **Πόσαι τινές** εἰσιν αἱ πρόσοδοι τῇ πόλει; (= σάν πόσες, πόσες περίπου;) Ξ.

2) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι πολλάκις συνεκφέρονται μετὰ δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ αὐτῶν βραχυλογικῶς: Ἀγγελίαν φέρω **χαλεπὴν**. **Τίνα** ταύτην; (= **τίς** ἐστὶν ἡ ἀγγελία αὕτη, ἣν φέρεις;) Πλ.

§ 50. 1) Πολλάκις εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν συνεκφέρονται δύο ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι ἀσυνδέτως: **τίνας** οὖν ὑπὸ **τίνων** εὐροίμεν ἂν μείζω εὐεργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων; Ξ.

2) Πολλάκις τίθεται ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία καὶ εἰς δευτερεύουσαν πρότασιν ἐκφερομένην ἐρωτηματικῶς κατόπιν ἄλλης ἐρωτηματικῆς προτάσεως ἀνεξαρτήτου: **πότε** ἂ **χρὴ** πράξετε; **ἐπειδὴν** **τί** γένηται; Δημ.

Σημείωσις. Οὕτω παρήχθησαν αἱ ἐλλειπτικάι ἐκφράσεις *ὅτι, τί;* (ἐν. γίγνεται) = (γιά ποιὸν λόγον;) καὶ *ἵνα τί;* ἢ *ὡς τί;* (ἐν. γένηται = με ποιὸν σκοπὸς;). ἔτι καὶ τοῦτο αὐτῷ προσθήσετε; *ὅτι τί; ἵνα τί ταῦτα λέγεις;* Πλ. *ὡς τί δὴ φεύγεις;* Εὐρ.

3) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία πολλάκις τίθεται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως πρὸς μεγαλυτέραν ἔμφασιν: *τρέφεται δὲ ψυχὴ τί;* Πλ.

ζ) Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι.

§ 51. 1) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *τίς* (= ἓνας, κάποιος, κανεὶς) εἴτε ὡς οὐσιαστικὸν εἴτε ὡς ἐπίθετον κανονικῶς λαμβάνεται εἰς καταφατικὰς προτάσεις: *ἴτω τις ἐφ' ὕδωρ* (= ἅς πάῃ ἓνας ἢ κάποιος) Ξ. *ποῖ τις φύγη;* (= ποῦ νὰ... κανεὶς) Σοφ. καὶ *τις θεὸς ἡγεμόνεν* (= κάποιος θεὸς) "Ομ.

Εἰς ἀποφατικὰς δὲ προτάσεις ἀντὶ τῆς ἀορίστου *τίς* λαμβάνεται κανονικῶς ἡ ἀντίστοιχος αὐτῆς ἀντωνυμία *οὐδεὶς* (= κανεὶς, κανεὶς δὲν—ἐὰν ἡ πρότασις εἶναι κρίσεως) ἢ *μηδεὶς* (= κανεὶς, κανεὶς νὰ μὴ—ἐὰν ἡ πρότασις εἶναι ἐπιθυμίας): *οὐδεὶς ἦλθεν* Ξ. *οὐδ' ἄλλος ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν* (= κανεὶς τίποτε) Ξ. *μηδεὶς ἰδέτω* (= κανεὶς νὰ μὴ ἰδῇ) Ξ. *μὴ θῇσθε νόμον μηδένα*. Δημ.

2) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *τίς, τί*

α) λαμβάνεται καὶ ὡς κατηγορούμενον, καὶ τότε σημαίνει *κάποιος ἄξιος λόγου ἢ σπουδαῖος, κάτι, κάτι τι*: *ἤρχεις τις εἶναι* (πρβλ. *θαρρεῖ πῶς κάτι εἶναι κι αὐτός*).

Τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ ἀόριστον *τί* καὶ εἰς τὰς φράσεις *λέγειν τι, ποιεῖν τι*, κλπ. *ἄρ' οἴεσθέ τι ποιεῖν οὐδὲν ποιοῦντες;* (= κάτι τι ἄξιον λόγου) Πλ.

β) συνάπτεται καὶ μετὰ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν ἢ ἐπιρρημάτων, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνισχύει, ἄλλοτε δὲ μετριάζει τὴν ἔννοιαν αὐτῶν (= κάποιον ἀρχετὰ, πολὺ, ἐξαιρετικά... ἢ—κάπως, κάπου, περίπου, σάν...): *δεινὴ τις δύναμις* (= κάποια πολὺ ἰσχυρά...) Ξ. *ὀλίγοι τινὲς* (= κάποιοι ἀρχετὰ ὀλίγοι) Θ. *ὅσος τις χρυσός* (= πόσον πολλὸς χρυσός) "Ομ. *ἡμέρας ἑβδομήκοντά τινας* (= κάπου 70, γαμμιά ἑβδομηνταριά) Θ. *διαφερόντως τι ἀδικούμεθα* (= κάπως ὑπερβολικά) Θ.

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία *τίς* (ὅπως καὶ ἡ *κανεὶς* εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) λαμβάνεται πολλάκις μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ *ἐκαστος*, ὁ καθένας

τουτό τις ἴστω (= ἄς ξέρη καθέννας) Σοφ. (πρβλ. εὐκολα μπαίνει κανείς στη φυλακή, μὰ δύσκολα βγαίνει). Ἐπὶ τῆς τοιαύτης χρήσεως δύναται νὰ συνάπτεται μετὰ τῆς ἀορίστου τίς καὶ τὸ ἐπίθετον πᾶς ἢ ἡ ἀντωνυμία ἔκαστος : πᾶς τις Ἡρόδ. Ἐκαστός τις Ξ.

Ἡ φράσις ἢ τις ἢ οὐδεὶς = σχεδὸν κανείς· ἡ δὲ φράσις ἢ τι ἢ οὐδὲν = σχεδὸν τίποτε.

3) Ἡ ἀοριστος ἀντωνυμία ἄλλος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν πολ-
λάκις λαμβάνεται πλεοναστικῶς ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἑνὸς οὐ-
σιαστικοῦ, τὸ ὅποιον κυρίως εἶναι ἐπεξηγήσεως τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος.
Δύναται δὲ νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τότε τὸ ἄλλος διὰ
τοῦ ἐξ ἄλλου, ἐκ τὸς τούτου, προσέτι κ.τ.τ. : αὐτὸς
'Οδυσσεὺς τέρπετο καὶ ἄλλοι Φαίηκες (= καθὼς καὶ οἱ Φ. ἀπὸ τοῦ
ἄλλο μέρος) "Ομ. ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης
ἀργίας (= καὶ ἐκ τὸς τούτου καὶ ἐκ τῆς ἀνεργίας) Θ.

4) Αἱ ἀντωνυμίαι ἕκαστος, ἑκάτερος, ἕτερος, οὐδέτε-
ρος (μὴδέτερος), πότερος, οὐδεὶς (μὴδεὶς) λαμβάνονται
καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ὁμάδων τινῶν
(οἶον ἐθνῶν, φυλῶν, φατριῶν, στρατευμάτων κ.τ.τ.) : πόλεις τᾶσδε
ἑκάτεροι ξυμμάχους εἶχον (δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι ἀφ' ἑνὸς καὶ οἱ Πελο-
ποννήσιοι ἀφ' ἑτέρου) Θ. ὅστις μὴδετέροις ἀρέσκει, τοῦτον τίποτε
καὶ καλέσαι χρή ; (δηλ. οὔτε τοῖς δημοκρατικοῖς οὔτε τοῖς ὀλιγαρ-
χικοῖς) Ξ.

η) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 52. 1) Κανονικῶς ἡ μὲν ὅς (ἦ, ὅ) καὶ αἱ ἄλλαι ἀπλαῖ ἀναφο-
ρικαὶ ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκοις, ἀναφέρονται εἰς ἓν ὥρι-
σμένον πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἡ δὲ ὅστις καὶ αἱ λοιπαὶ σύνθετοι ἀνα-
φορικαὶ ἀντωνυμίαι (ὁ πότερος, ὁ ποῖος, ὁ πόσος, ὁ πηλίκος,
ὁ ποδαπὸς) ἀναφέρονται εἰς κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον : Ἔστι Δίκης
ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὀρεῖ—μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει
(= πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις).

Σημείωσις α'. Οὐχ ἤττον λαμβάνεται ἐνίοτε ἡ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς :
καὶ Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτου βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἐστίν, ἰδρῦσαν-
το Θ.

Ἡ δὲ χρῆσις αὕτη ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω μετὰ ταῦτα ἐπεκράτησεν
ἡ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς.

Σημείωσις β'. Ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται ἀναφορικὸν ἐπίρρημα (ἔνθα,

ἦ, ὅπου, ὅθεν, οἷ) ἀντὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ὅς μετὰ τινος προθέσεως: ἤλασεν εἰς Ταρσούς, πόλιν τῆς Κιλικίας, ἐνθα ἦν τὰ Συναγέσιος βασιλεία (= ἐν ἡ) Ξ. δῶμα Πελοπιδῶν τόδε, ὅθεν σε ἦνεγκα (= ἐξ οὗ) Σοφ. ἐκ Λακεδαίμονος, οἵπερ πλειστάκις ἀφίξει (= εἰς ἦνπερ) Πλ.

Καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἀναφορικοῦ ἐπιρρήματος ὅπου καὶ οὕτω κανονικῶς λαμβάνεται νῦν τὸ ὅπου (ὅπου, ποῦ) ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν (ὅς, ὅστις, ὁ ὅποῖος): τὸν δρόμον, ὅπου πέρασα, δὲν τὸν ξαναδιαβαίνω (= τὸν ὁποῖον). νὰ βγοῦν τὰ κλεφτοκάραβα, ποῦ ἔχουν τοὺς κλέφτες μέσα (= τὰ ὁποῖα).

Σημείωσις γ'. Λέγεται πολλάκις ἀναλυτικώτερα καὶ περιγραφικώτερα ἔστιν ὅς ἢ ἔστιν ὅστις (ἔστι τις ὅς ἢ ἔστι τις ὅστις) ἀντὶ τῆς ἀπλῆς ἀόριστου ἀντωνυμίας τίς: ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη (= κάποιος) Ξ. οὐκ ἔστιν ἥτις τοῦτ' ἂν ἔτλη Εὐρ. Σχηματίζεται δὲ ἡ φράσις αὕτη καὶ κατὰ τὰς πλαγίας πτώσεις, καὶ μάλιστα καὶ πληθυντικῶς, ὡς ἐξῆς: εἰσὶν οἳ ἢ ἔστιν οἷ (= ἔνιοι), ἔστιν ὧν (= ἐνίων), ἔστιν οἷς (= ἐνίοις), ἔστιν οὓς (= ἐνίοις): ἔστιν ὧν καὶ κριτὴν καθήμενον ἔπαιον Ξ. ἔστιν οἷ καὶ Ξενοφῶντα προυβάλλοντο πρεσβευτὴν Ξ. πλὴν Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἔστιν ὧν ἄλλων ἐθνῶν (= καὶ ἄλλων τινῶν) Θ. Ὅμοιοι παρήχθη καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἐνιοί, ἐνιοί, ἐνιοί, ἐκ τοῦ ἐνι (= ἔστι) καὶ τοῦ οἷ, αἷ, ἄ. πρβλ. καὶ τὸ ἐπιρρήμα ἐνίοτε = ἐνι ὅτε, ἦτοι ἔστιν ὅτε.

Ὅμοιος δὲ ἀντὶ τοῦ οὐδεὶς οὐ λέγεται πολλάκις μετὰ μεγαλυτέρας ἐμφάσεως οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς (ἔστιν) ὅστις οὐ (= πᾶς τις): οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀπεκρίνετο (= παντὶ ἀπ.) Πλ.

2) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία οἷος (= τέτοιος ποῦ) συχνότατα χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς στερεοτύπους φράσεις οἷός εἰμι ἢ οἷός τέ εἰμι μετ' ἀπαρεμφάτου. Καὶ ἡ μὲν φράσις οἷός εἰμι σημαίνει εἰμαι τέτοιος ἄνθρωπος ποῦ (νά), εἰμαι πρόθυμος ἢ ἔτοιμος (νά): Ἀγησίλαος ἦκιστα ἦν οἷος μεγαλῆγορεῖν Ξ. Μειδυλίδης ἡγανάκει καὶ οἷος ἦν ἐπεξιέναι Λεωκράτει Δημ.

Ἡ δὲ φράσις οἷός τέ εἰμι (ἢ οἷός τ' εἰμι) σημαίνει εἰμαι εἰς θέσιν, δύναμαι: Ἀλκιβιάδης οἷός τε ἦν σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν Ξ.

Συνηθεσάτῃ εἶναι ἡ φράσις οἷόν τέ ἐστι μετ' ἀπαρεμφάτου (= εἶναι δυνατόν νά).

3) α) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκος, πολλάκις λαμβάνονται εἰς ἀναφωνήσεις ἐπιφωνηματικῶς: οἷα ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε! (= τί πράγματα εἶναι αὐτὰ ποῦ) Πλ. ὅσῃν ἔχεις τὴν δύναμιν! (= πόσον μεγάλην) Ἀρφ.

β) Αἱ σύνθετοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅστις, ὁ ποῖος, ὁ πόσος, ὁ πηλίκος, πολλάκις λαμβάνονται ἀντὶ τῶν ἀντιστοιχῶν ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν (τίς, ποῖος, πόσος, πηλίκος) καὶ δι' αὐτῶν δίδεται ἀπάντησις εἰς γενομένην ἐρώτησιν ἢ εἰσάγεται πλῆγία ἐρώτησις : ἀλλὰ τίς γὰρ εἶ ; "Ὅστις ; πολίτης χρηστὸς (= 'Ερωτᾷς ὅστις εἰμί ; = ποῖος εἰμαι ;) 'Αρφ. Οὗτος, τί ποιεῖς ; "Ο, τι ποιῶ ; (= 'Ερωτᾷς ὅ, τι ποιῶ ; = τί κάνω ;) 'Αρφ.

4) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ἀναφέρονται πολλάκις εἰς τὴν σύστοιχον αὐτῶν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν ὑπάρχουσαν ἢ νοουμένην ἐξωθεν, ἥτοι ἡ ὅς ἀναφέρεται εἰς τὴν οὗτος, ἡ οἷος καὶ ποῖος εἰς τὴν τοιοῦτος καὶ τοιοῦτος, καὶ ἡ ἡλίκος καὶ ὁ πηλίκος εἰς τὴν τηλικόσδε καὶ τηλικούτος : οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὓς ἀν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι Ξ. ὅν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος (οὗτος ὅν). σίτω τοσοῦτω ἐχρῆτο Σωκράτης, ὅσον ἡδέως ἤσθιε Ξ. (πρβλ. ὅσους θὰ κόψη τὸ σπαθί, τόσους θενὰ σκοτώσω).

Σημεῖωσις. Δύναται ὁμως εἰς ὄνομα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους ἡ εἰς δλόκληρον πρότασιν νὰ ἀναφέρεται τὸ οὐδέτερον ὁ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μετὰ τὴν γενικὴν σημασίαν χρῆμα ὁ, πράγμα ὁ (=πράγμα πού, κάτι πού) : τυραννίδα θηρᾶς, ὁ πληθεὶ χρημάτων ὁ' ἀλίσκεται Σοφ. Δερκυλίδας ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὁ δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπονδαίοις (= τὸ σταθῆναι τινα ἔχοντα τὴν ἀσπίδα) Ξ. (πρβλ. § 14, α'.)

5) 'Η ἀναφορικὴ ἀντωνυμία κανονικῶς συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὄνομα ἢ τὴν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, ἡ δὲ πτώσις αὐτῆς κανονίζεται εἰς τὴν σύνταξιν τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται. (Βλ. τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα).

'Αλλὰ πολλάκις ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τεθῇ εἰς πτῶσιν αἰτιατικήν, τίθεται εἰς πτῶσιν γενικήν ἢ δοτικήν, διότι ἡ πτῶσις τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς ἀντωνυμίας, εἰς τὴν ὁποίαν αὕτη ἀναφέρεται, εἶναι γενικὴ ἢ δοτικὴ. ("Ελξίς τοῦ ἀναφορικοῦ).

Τότε δέ, ἐὰν μὲν ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς κάποιαν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, ἡ δεικτικὴ αὕτη ἀντωνυμία κανονικῶς παραλείπεται· ἐὰν δὲ ἀναφέρεται εἰς ἓν ὄνομα οὐσιαστικόν, τοῦτο συνήθως λαμβάνει θέσιν μετὰ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν εἰς τὸ τέλος τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως, ἄνευ ἄρθρου : οἱ χρησμοφδοὶ ἴσασι οὐδὲν ὧν λέγουσι (=οὐδὲν τούτων. ἀ) Πλ. ὅπως ἔσεσθε ἀξιοὶ τῆς ἐλευθε-

ρίας, ἥς κέκτησθε (= τῆς ἐλευθερίας, ἦν) Ξ. σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατήρ κατέλιπε (= σὺν τοῖς θησαυροῖς, οὓς) Ξ. τούτους ἀρχοντας ἐποίει, ἥς κατεστρέφετο **χώρας** (= τῆς χώρας, ἦν) Ξ. ἐπορεύετο σὺν ἡ εἶχε **δυνάμει** (= σὺν τῇ δυνάμει, ἦν εἶχε) Ξ. Πρβλ. *Πῶς ἀγαπῶ ὁποῖον φορεῖ ἐνδύματα θλιμμένα* = ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος φορεῖ. *Ἀλίμονο σ' ὅποιον βρεθῇ ἐκεῖ* = σ' ἐκεῖνον, ὁποῖος βρεθῇ).

Σημείωσις. Σπανιώτερον συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἥτοι *ἔλκεται τὸ ὄνομα*, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία καὶ ἐκφέρεται κατὰ τὴν πρῶσιν ἐκείνης : *τὴν οὐσίαν, ἣν κατέλιπε τῷ νιεί, ἀξία ἐστὶ δέκα ταλάντων* (= ἡ οὐσία, ἦν) Λυσ. (πρβλ. *Τὴν πίττα, ποὺ ἔφαγε ὁ σπανός, ἦταν κολοκυθένια* = ἡ πίττα ποὺ — ἡ πίττα, τὴν ὁποῖαν ἔφαγε κλπ. *Ἀπὸ λαϊκῶ τραγοῦδι*).

Κανονικῶς συμβαίνει τοιαύτη ἔλξις εἰς τὰς φράσεις οὐδεὶς ὅστις οὐ καὶ θαυμαστὸν (ἐστίν) ὅσος ἢ ὅση ἢ ὅσον : *οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀποκρίνεται* (= οὐδεὶς ἐστίν, ὅτῳ) Πλ. *οὐδένα κίνδυνον ὄντινα οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι* (= οὐδεὶς κίνδυνός ἐστιν, ὄντινα οὐχ κλπ.) Δημ. *μετὰ ἰδρώτος θαυμαστοῦ ὅσου* (= μετὰ ἰδρώτος θαυμαστόν ἐστι μεθ' ὅσου) Πλ. *ἐκεῖνος θαυμαστὴν ὁσὴν περὶ σέ προθυμίαν ἔχει* (= θαυμαστὴ ἐστίν ἡ προθυμία, ὅσῃ κλπ.) Πλ.

8) Ὅταν δύο ἢ περισσότεραι ἀναφορικαὶ προτάσεις παρατάσσωνται κατὰ σειρὰν ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἡ ὁποία τὰς εἰσάγει, συνήθως τίθεται μόνον εἰς τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας παραλείπεται (νοουμένη ἐξῶθεν εἰς τὴν κατάλληλον πτῶσιν) ἢ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἀντιστοίχου προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας : *Ἀριαῖος, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλεῖα καθιστάναι καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν πειρᾶται* (= καὶ ᾧ ἐδώκαμεν καὶ παρ' οὗ ἐλάβομεν) Ξ. *Ποῦ δὲ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνεθήρα ἡμῖν καὶ σὺ μάλα ἐθαύμαζες αὐτόν ;* (= καὶ ὃν σὺ μάλα ἐθαύμαζες). καὶ νῦν τί χρὴ δρᾶν, *ὅστις ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ με Ἑλλήνων στρατός ;* (= καὶ ὃν μισεῖ) Σοφ.

7) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπηλίκος πλειστάκις ἐκφέρονται μετὰ τοῦ δὴ ἢ δὴ ποτε ἢ οὖν κατόπιν αὐτῶν ὡς ἀόριστοι μετ' ἐμφάσεως : *ἐγὼ πάσχειν ὅτιοῦν ἔτοιμος* (= ὅ,τιδὴποτε, ὅποιονδὴποτε πάθημα) Δημ. *οὔτε δι' ἐχθρῶν οὔτε διὰ φιλονικίαν οὐδ' ἡντινοῦν* (= οἷανδὴποτε, καμίαν ἀπολύτως) Λυσ.

§ 53. Ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ ἀρχαιότατα γραπτὰ μνημεῖα τῆς γλώσσης μας

1) ἀρχῆθεν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἄρθρον, ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας ἡ ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἐνοεῖτο ἐκάστοτε, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ἢ περὶ τινος ἀορίστου : **"Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα (= τὸν ἄνδρα) "Ομ., α1. νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὥρσε κακὴν (= νόσον ἀνὰ τὸ στρατόπεδον κακὴν) "Ομ., A 10 (πρβλ. Λατινικὴν γλῶσσαν).**

2) ἀρχῆθεν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** ἦσαν δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ δι' αὐτῶν

α) ὁ λέγων ἐδείκνυσεν ἓν πρόσωπον ἢ ἓν πρᾶγμα ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀκούοντος εὐρισκόμενον : πῶς γὰρ δὴ **τὸν** ξεῖνον ἐγὼν ὑποδέξομαι οἴκῳ ; (τοῦτον ἐδῶ τὸν ξένον, αὐτὸν τὸν ξ.) "Ομ., π. 70.

β) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα : **Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλῆι χολωθείς νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὥρσε κακὴν** (= οὗτος γὰρ = διότι οὗτος, ὁ προμνημονευθεὶς υἱὸς τῆς Λ. καὶ τοῦ Δ.) "Ομ., A 9.

Ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** προῆλθε κατόπιν ἡ συνήθεια παρὰ ποιηταῖς καὶ παρ' Ἡροδότῳ χρήσις αὐτῶν ὡς ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν τύπων, οἱ ὅποιοι ἀρχίζουσιν ἀπὸ **τ· μαντοσύνην, τήν** οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων (= τὴν ὁποίαν τοῦ ἐχάρισε) "Ομ., A 72. **δῶρα, τά** οἱ ξείνος δῶκε (= τὰ ὁποῖα) "Ομ., φ. 13.

Σημείωσις. Ἡ χρῆσις αὕτη σφίζεται εἰς δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς νεοελληνικάς διαλέκτους : βάλετε τὰ παπλώματα **τὰ** ὑφάναν Ἀνεράδες (= τὰ ὁποῖα ὑφάναν).

γ) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἐμελενὰ δηλωθῇ εὐθὺς ἀμέσως, καὶ προεξήγγελλεν αὐτό : **ὁ δ' ἐβραχε, χάλκεος Ἄρης** (= ἐκεῖνος δέ... δηλ. ὁ χαλκοῦς Ἄρης) "Ομ., E 857. **ἄνδρα τόν, δς** κε θεοῖσιν ἀπέχθεται "Ομ. κ. 74.

3) Ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω (2, α' καὶ γ') χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** παρήχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἀρθρικὴ σημασία αὐτῶν, ἡ ὁποία

υπάρχει καὶ παρ' Ὀμήρῳ συνήθως μὲν μετὰ τῆς δεικτικῆς σημασίας, πολλάκις δὲ καὶ καθαρά, ὅπως ὅταν αἱ λέξεις αὗται, **ὁ, ἡ, τὸ** προτάσσονται πρὸ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν : αἰεὶ τοι **τὰ κάκ'** ἐστὶ φίλα μαντεύεσθαι (= αὐτὰ τὰ κακὰ = τὰ κακά) "Ομ., Α 207. ἔδεισεν δ' **ὁ γέρων** (= ἐκεῖνος, ὁ γνωστός ὡς προμνημονευθεὶς γέρων) "Ομ. Α 33 (πρβλ. *Ξενίας ἀγῶνα ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος* Ξ.) — αἱ δὲ γυναῖκες **ιστάμεναι θαύμαζον** "Ομ., Σ 495. οἱ γὰρ **ἄριστοι ἐν νηυσὶν κέαται** "Ομ., Α 658. **Κάλχας ἦδη τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσσόμενα** "Ομ., Α 70.

§ 54. Τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀντωνυμικῆς σημασίαν τὴν διετήρησαν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** καὶ ἀφοῦ πλέον κατέστησαν ἄρθρα, εἰς ὠρισμένας ἐκφράσεις. Τοιαῦται δὲ ἐκφράσεις εἶναι

1) τὸν καὶ τόν, τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τὰ (= αὐτὸν καὶ αὐτὸν ἢ τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, αὐτὸ καὶ αὐτό, αὐτὰ καὶ αὐτά). Τούτων χρῆσις γίνεται προκειμένου περὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια ὁ λέγων δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ : Ἀφικνούμαι ὡς **τὸν καὶ τὸν** Λυσ. ἔδει **τὸ καὶ τὸ** ποιῆσαι Δημ. (Πρβλ. § 53, 2, α'. Αἱ στερεότυποι φράσεις τὸ καὶ τὸ — τὰ καὶ τὰ σφύζονται ἔτι καὶ νῦν εἰς τὴν γλῶσσάν μας).

2) ο) ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ, κατὰ πάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀριθμούς (= οὗτ, δὲ ἢ ἐκεῖνος δέ, αὕτη δὲ κλπ.).

β) καὶ τόν, καὶ τήν, καὶ τοῦς, ὡς ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν (καὶ οὗτος ἢ καὶ ἐκεῖνος κλπ.).

Διὰ τούτων ὁ λέγων ἀναφέρεται εἰς ἓν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ ποᾶγμα : Ἰνάρως Ἀθηναίους ἐπηγάγετο· οἱ δὲ ἦλθον (= οὗτοι δὲ) Ἡρόδ. ταῦτα ἀγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία ἦν Ξ. καὶ τὸν κελεῦσαι λέγεται (= καὶ ἐκεῖνος λ. ὅτι) Ξ. (Πρβλ. § 53, 2, β').

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς τὸν τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν φράσιν καὶ τὸν ὑπάρχει καὶ ὀνομαστικῆς ὅς (= οὗτος), ὅπως ἄσχετος πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς (= ὁ ὅποιος), σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς (τοῦ ἄρθρου) ὁ διὰ τῆς προσλήψεως τῆς συνήθους καταλήξεως τῆς ὀνομαστικῆς, ἦτοι τοῦς. Ταύτης χρῆσις γίνεται εἰς τὰς φράσεις καὶ ὅς (= καὶ οὗτος — καὶ ἐκεῖνος), ἢ δ' ὅς (= εἶπεν οὗτος ἢ εἶπεν ἐκεῖνος), αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται καὶ κατὰ θηλυκὸν γένος, καὶ ἡ (= καὶ αὕτη), ἢ δ' ἡ (= εἶπεν αὕτη) : οὐδεὶς ἀντέλεγε, καὶ ὅς ἡγεῖτο Ξ. εἰ γάρ, ἢ δ' ὅς, ὦ Ζεῦ, καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἶη (= εἶπει ἐκεῖνος) Πλ..

Τὸ οἱ δὲ χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μερικὸς δέ : οἱ αἰχμάλωτοι ὤχοντο εἰς Δεκέλειαν, οἱ δ' εἰς Μέγαρον. Ξ.

3) α) ὁ μὲν — ὁ δέ, κατὰ πάντα τὰ γένη, πτώσεις καὶ ἀριθμούς (= ὁ ἓνας — ὁ ἄλλος, ἄλλος — ἄλλος, μερικοὶ — μερικοὶ) : οἱ μὲν ἐδίωκον, οἱ δὲ ἤρπαζον Ξ.

β) τὸ μὲν — τὸ δέ, τὰ μὲν — τὰ δέ, τῇ μὲν — τῇ δέ, ἐπιρρηματικῶς (= ἀφ' ἑνὸς μὲν — ἀφ' ἑτέρου δέ, ἐν μέρει μὲν — ἐν μέρει δέ, ἄλλοτε μὲν — ἄλλοτε δέ) : ἐπορεύθησαν τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ ἀναπανόμενοι Ξ.

4) τὸ ἐμπρόθετον πρὸ τοῦ (ἡ προ τοῦ = πρὸ τούτου τοῦ χρόνου, πρότερον) : Κναξάρης πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους ἰέναι· πρὸ τοῦ δὲ ἀναμῖξ ἦν πάντα Ἡρόδ. (Τὸ προ τοῦ σφύζεται ἔτι καὶ νῦν ὡς σύνδεσμος : Ἐφυνγε προτοῦ ἐρθης ἐσὺ).

§ 55. Ὡς ἄρθρα αἱ λέξεις ὁ, ἡ, τὸ εἰς τὴν ἀρχαίαν (τὴν μετὰ τὸν Ὀμηρον) γλῶσσαν κανονικῶς χρησιμοποιοῦνται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν

1) ἀτομικῶς, ἥτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ἑνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ὅλως γνωστοῦ καὶ εἰς τὸν λέγοντα καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα, εἴτε διότι τοῦτο εἶναι παρὸν καὶ ὑπόκειται εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, εἴτε διότι ἔχει προμνημονευθῇ, ἢ μέλλει ἀμέσως νὰ διασαφηθῇ, εἴτε διότι ὅπωςδῆποτε σχετίζεται μὲ κάτι ἄλλο γνωστόν, πρόσωπον ἢ πρᾶγμα (κυρίως ὀριστικὸν ἢ ἀτομικὸν ἄρθρον) : ὁ ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει (= ὁ ἀνὴρ οὗτος, δηλ. ὁ παρὼν Ὀρέντας) Ξ. Κ. Ἀν. 1, 6, 6. Ξενίας ὁ Ἀρχὰς ἀγῶνα ἔθηκε· ἐθώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος (= τὸν προμνημονευθέντα ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον ἔθηκεν ὁ Ξενίας) Ξ. ἐγὼ ὀκνοῖην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἀ ἡμῖν Κῦρος δοίη Ξ. ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος.

2) γενικῶς, ἥτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πάντων τῶν ὁμοειδῶν ὄντων καὶ τὸ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερόμενον νοῆται ἐν τῇ γενικότητί του. (Εἰδοποιὸν ἄρθρον) : ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας (= ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει, πᾶς ἄνθρωπος) Πλ. δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους (= ὁ στρατιώτης ἐν γένει κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν ἀτομικὸν ἄρθρον πολ-
λάκις ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς κτήσεως, τοῦ ἀνήκοντος, τοῦ κεκατονισμένου, τοῦ συνήθους κ.τ.τ., τὸ δὲ εἰδοποιὸν ἄρθρον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ πᾶς ἢ ἑκάστος, ἰδίᾳ ὅταν συνάπτεται μετὰ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν : Κῦρος κατα-
πιθήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδν (= ἀπὸ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ, τὸν θώρακα αὐτοῦ) Ξ. Κλέαρχος ἐπεὶ ἐπιτορκῶν ἐφάνη, ἔχει τὴν διεην (= τὴν προσ-

ήκουσαν τιμωρίαν) Ξ. ὁ μὲν **δειλὸς τῆς πατρίδος**, ὁ δὲ **φιλόδοξος τῆς πατρῆος οὐσίας ἐστὶ προδότης** (= πᾶς δειλὸς ἀνὴρ, κλπ.). ὁ **βουλόμενος** (= πᾶς ὅστις θέλει) ὁ **τυχὼν** (= πᾶς ὅστις τύχη).

§ 56. Κανονικῶς εἰς τὴν (μετὰ τὸν "Ὀμηρον") ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐν ὄνομα ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου, μόνον ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ἀορίστως, (ὁπότε εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἀορίστου ἄρθρου **ἐ ν α ς, μ ί α, ἐ ν α**) : **ποταμὸς ἦν κύκλω** (= ἕνας ποταμὸς) Ξ. **ἐπορεύοντο πρωαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ ἔδει διαβῆναι** (= μίαν χαράδραν) Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐκφέρονται καὶ εἰς τὴν (μετὰ τὸν "Ὀμηρον") ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως ἀρχῆθεν, ἄνευ τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου ὀνόματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν πρόσωπα ἢ πράγματα ὠρισμένα : **οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων.** (Πρβλ. *Ἡ Δέσπω κάνει πόλεμον μὲ νύφες καὶ μ' ἀγγόνια* = μὲ τίς νύφες τ η ς κλπ.).

Κανονικῶς δὲ ἐκφέρονται ἄνευ ἄρθρου

1) τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων : **Θουκυδίδης Ἀθηναῖος** *ἐννέγραψε τὸν πόλεμον* (= Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος). **Δαρείου καὶ Περυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο** (= τοῦ Δ. καὶ τῆς Π.).

2) τὸ ὄνομα **β α σ ι λ ε ὺ ς ἢ μ έ γ α ς β α σ ι λ ε ὺ ς**, ὅταν λέγεται περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ τὸ ὄνομα **ἄ σ τ υ** (= πόλις), ὅταν πρόκειται περὶ τῶν Ἀθηνῶν : **βασιλεὺς νικᾷν ἡγεῖται** (= ὁ βασιλεὺς). **ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς ἄστυ** (= ἔως εἰς τὴν πόλιν, ἔως εἰς τὰς Ἀθήνας) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Ἄνευ ἄρθρου, ὡς εἶδομεν, ἐκφέρεται καὶ τὸ ἐπίθετον χρησιμοποιούμενον ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Ὡς εἶδομεν (§ 8, § 25, 3 καὶ § 26), τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν α) **νὰ οὐσιαστικοποιῇ**, ἥτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ εἰς ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λαμβάνονται καθ' ἑαυτὰ ἄνευ οὐσιαστικοῦ τινος καὶ εἰς προτάσεις ὀλοκλήρους, καὶ β) **νὰ ἐπιθετοποιῇ**, ἥτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα ἐπιθέτου εἰς ἓν ὄνομα γενικῆς πτώσεως ἢ εἰς ἓν ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον, προτασσόμενον αὐτῶν.

§ 57. Θέσις τοῦ ἄρθρου. Τὸ ἄρθρον πάντοτε προτάσσεται τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς λέξεως ἢ τῆς προτάσεως ἐν γένει, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει : **συνῆλθον οἱ στρατηγοί. οἱ τότε ἦσαν ἀνδρεῖοι. τὸ γνῶθι σαντὸν πανταχοῦ ἐστὶ χρήσιμον.**

“Όταν δὲ τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἄρθρου, ἔχῃ καὶ ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν (καθαρὸν ἢ ὡς ἐπιθετικόν), ὁ προσδιορισμὸς οὗτος

1) προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ τιθέμενος μετὰ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄρθρου : ὁ σοφὸς ἀνὴρ. ἢ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.

2) τίθεται κατόπιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐνάρθρως : ὁ ἀνὴρ ὁ σοφός. ἢ ναυμαχία ἢ ἐν Σαλαμῖνι. Οὕτω παρέχεται ἔμφασις εἰς τὸν ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν.

Σημείωσις. Σπανίως κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὸ προτασσόμενον οὐσιαστικὸν ἐκφέρεται ἀνευ ἄρθρου : ἀνὴρ ὁ σοφός. ἐγὼ σύνειμι ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς Ξ. γέρα τὰ νομιζόμενα Θ. Οὕτως ἡ ἔμφασις καθίσταται ἐντονωτέρα. Πρβλ. Δὲ βλέπω παρὰ σύννεφα τὰ μαῦρα. Ἀπὸ λαϊκοῦ τραγοῦδι.

Ἐκφορὰ δὲ οἷα ἡ τῆς νέας γλώσσης ὁ σοφὸς ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀγαθὸς ὁ ἄνθρωπος κ.τ.τ. δὲν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§ 58. Ἡ σχέσις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ ῥηματικὴ ἔννοια μετὰ τὸ ὑποκειμενον, λέγεται **διάθεσις** τοῦ ῥήματος. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες : **ἐνεργητική, μέση, παθητική καὶ οὐδετέρα**, καὶ ἐπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι ἐνεργητικά, μέσα, παθητικά καὶ οὐδέτερα.

α) Τὰ ἐνεργητικά ῥήματα.

Τὸ ἀντικείμενον.

§ 59. Τὰ ἐνεργητικά ῥήματα σημαίνουν ἀπλῶς κάποιαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Ἐξ αὐτῶν

1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἕν ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, λέγονται **μεταβατικά**, ὡς τ ὕ π τ ω (τινά), κ ὁ π τ ω (τι) κλπ.

2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς κάτι ἄλλο, λέγονται **ἀμετάβατα**, ὡς β α δ ί ζ ω, τ ρ έ χ ω, π α ί ζ ω, γ ε λ ῶ κλπ.

§ 60. Τὰ μεταβατικά ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς

έννοιας των **τὸ ἀντικείμενον**, ἥτοι προσδιορισμόν, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πράγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου : **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός**. ὁ παῖς **κόπτει τὴν θύραν**.

Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὁλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχη χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ (πρβλ. § 8) : **μίσει τοὺς κολακεύοντας** Ἰσοκρ. **ἐνέβαλε τὸ μὲν Πλ. ποιήσω** **ὅ,τι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ** Πλ.

§ 61. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων

1) ἄλλων μὲν ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ ἐν μόνον ἀντικείμενον, ὡς **φιλῶ, ἀσπάζομαι, θεραπεύω, κολακεύω, ἀδικῶ** (τιν α).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **μονόπτωτα**.

2) ἄλλων δὲ ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς **διδάσκω** (τιν α τ ι), **πληρῶ** (τιν α τ ι ν ο ς), **δίδωμί** (τιν ι τ ι).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **δίπτωτα**.

Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων τὸ μὲν ἐν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἄμεσον**, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον δεύτερον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἔμμεσον**. **διδάσκω** (τίνα ;) τὸν παῖδα (τί ;) μουσικὴν, **πληρῶ** (τί ;) τὴν φιλίαν (τίνας ;) ὕδατος.

§ 62. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἥτοι

1) εἰς αἰτιατικὴν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδὸν τὰ μεταβατικὰ ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), 2) εἰς γενικὴν καὶ 3) εἰς δοτικὴν : **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός**—**μέμνησο τῶν φίλων**—**δμίλει σοφοῖς ἀνδράσιν**.

§ 63. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν

1) ῥήματα ἀρχῆθεν μεταβατικὰ λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβατα. Τοῦτο προέρχεται ἔνεκα παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἡδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι κάτι τι ὅλως γενικόν (πρβλ. **ἔσθιε** ἔκηλος—ἔκηλος **πῖνε** = τρώγε, πίνε μὲ τὴν ἡσυχίαν σου. Ὅμ. πρβλ. **φᾶτε καὶ πιέτε**, φίλοι μου), εἴτε διότι ἦτο κάτι τι ὅλως ὠρισμένον καὶ ἐπομένως αὐτονόητον. Πρβλ. **ἄγω** (τίνα) = ὁδηγῶ—**ἄγω** (ἐπὶ τοὺς πολεμίους) = βαδίζω ἐναντίον τῶν πολεμίων (ἀρχῆθεν : **ἄγω τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους**). Ὅμοιως : **ἐλαύνω** (τι,

π.χ. ποίμνιον, ἡμιόνους, ἱππούς κλπ.=κάμνω τι νά κινηθῇ πρὸς τὰ ἐμπρός, ὁδηγῶ)—ἐλαύνω (=προχωρῶ μετὰ τοῦ στρατοῦ, διευθύνομαι. Παρ' Ὀμήρῳ: ἐλαίνω τὸν στρατὸν)· τελευτῶ (τι=τελειώνω)—τελευτῶ (=ἀποθνήσκω· ἀρχῆθεν τελευτῶ τὸν βίον)· ἔχω (—κρατῶ)—οὕτως ἔχω, εἰ ἔχω (=ἔτσι εἶμαι, καλὰ εἶμαι· ἀρχῆθεν, οὕτως ἔχω ἑμαυτὸν) κλπ. (πρβλ. ἀνοίγω ἢ κλείνω τὴν θύραν—ἀνοίγει ἢ κλείνει ἡ θύρα· γυρίζω τὸν τροχὸ—γυρίζει ὁ τροχὸς κλπ.).

Μερικὰ ῥήματα μεταβάλλονται ἀπὸ μεταβατικά εἰς ἀμετάβατα καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βάλλω (τι=ρίπτω τι)—ἐμβάλλω, εἰσβάλλω (εἰς...=εἰσορμῶ εἰς· ἀρχῆθεν, ἐμβάλλω στρατεύματα εἰς...) ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει ἢ εἰσβάλλει ἢ ἐμβάλλει εἰς... (=χύνεται εἰς... Ἀρχῆθεν, ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς...)· δίδωμι τι—ἐπιδίδωμι εἰς τι (ἀρχῆθεν, ἐπιδίδωμι ἑμαυτὸν εἰς τι).

2) ἀντιστρόφως μερικὰ ῥήματα ἀρχῆθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικά ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων· πρβλ. ἀποδιδράσκω (=δραπετεύω)—ἀποδιδράσκω τινὰ (κατὰ τὸ ἀποφεύγω τινὰ)· μένω (που)—μένω τινὰ (=περιμένω τινὰ ἐχθρικῶς, ἀνθίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ προσδέχομαί τινα)· πλέω (=ταξιδεύω ἐπὶ πλοίου)—πλέω τὴν θάλασσαν (=διέρχομαι ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασσαν) (πρβλ. περπατῶ, τρέχω—περπατῶ, τρέχω κάμπους, βουνά· ζῶ καλὰ—ζῶ πολλοὺς ἀνθρώπους =συντηρῶ, διατρέφω...).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ῥήματα εἰς μεταβατικά κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βαίνω (=βαδίζω)—διαβαίνω ποταμόν, παραβαίνω νόμον, ὑπερβαίνω τεῖχος. ἵσταμαί (που)—ὑφίσταμα· κινδύνους, πλέω—παρὰ πλέω νῆσον· (πρβλ. τρέχει—κατατρέχει τοὺς συγγενεῖς του. γελᾷ—μέε περιγελᾷ).

Ἀξία ἰδιαιτέρας σημειώσεως τοιαῦτα ῥήματα εἶναι ῥήματα σύνθετα μετὰ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ὅπως τὸ κατὰ κυβεύω, καθηδύπαθῶ, καθιπποτροφῶ, κ.τ.τ., τὰ ὅποια σημαίνουν κατὰ σπαταλῶ τὰ ὑπάρχοντα κυβεύων, ἡδυπαθῶν, ἱπποτροφῶν κ.τ.τ.

Σημείωσις. Μερικὰ μεταβατικά ῥήματα εἶναι ἀμετάβατα μόνον εἰς ὀρισμένους χρόνους αὐτῶν (ἰδίᾳ εἰς τὸν ἐνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἐνεργ. ἀόριστον β'): δύω τι (=βυθίζω τι)—δέδυκα (=ἔχω βυθισθῇ), ἔδυν (=ἐβυθισθῇ). φύω τι (=κάμνω νά φυτρώσῃ), πέφυκα (=ἔχω γεννηθῇ,

εἶμαι ἐκ φύσεως), ἐφυν (= ἐγεννήθην, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως). Ἰσ τημί τι (= στήνω τι) — ἔσ τηκα (= στέκομαι), ἔσ την (= ἐστάθηκα, ἐσταμάτησα). ἐγειρω τινά (= σηκώνω ἢ ἐξυπνῶ τινά) — ἐγ ρήγορα (= εἶμαι ζύπνιος). ὀλλυμί τινά (= καταστρέφω τινά) — ὀλλω (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος). πεῖθω τινά (= προσπαθῶ νά πείσω τινά) — πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος).

§ 64. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§ 17), δύναται νὰ παραλείπεται,

1) ὅταν ἐννοῇται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου: οἰόμεθα ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ ἄλλω παραδόντες (ἐνν. αὐτὰ) Ἐ.

2) ὅταν νοῇται ὡς περιλαμβανον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐξικνῇται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γνωμικὸν χαρακτήρα: πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει (= τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθὸν τι οἶονδῆποτε). οὐ τῶν νικόντων ἐστὶ τὰ ὅπλα παραδιδόναι (= τῶν νικόντων πάντα ἀντίπαλον ἐν γένει) Ἐ.

1. Μονόπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ αἰτιατικὴν.

§ 65. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) **ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον.** Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον φθά- νει καὶ τὸ ὁποῖον εὐρίσκει καὶ διαθέτει οὕτως ἢ ἄλλως ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐπίδρασιν ἐπὶ ἐν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα καὶ κά- ποιαν μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεώς του: ὁ τοξό- της τείνει τὸ τόξον. ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν. ὁ βασιλεὺς ἐπεμψε κήρυκας.

2) **ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον.** Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει

α) τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥή- ματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν δημιουργίαν τινός, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἡ ἐνέργεια, τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ ῥῆμα: οἱ στρα-

τιῶται ὥρυσαν τάφρον. γράφω ἐπιστολήν. (Ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον τοῦ ἀποτελέσματος).

β) αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος : οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν νίκην λαμπράν. (Κυρίως ἐσωτερικὸν ἢ σύστοιχον ἀντικείμενον).

§ 66. α) Μὲ σύστοιχον ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ῥήμα οἰασθῇποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου ἀντικειμένου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ : Σωκράτης θυσίας ἔθυε μικρὰς Ξ. τὴν κακίστην δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσι Ξ. καλὸν ἐπαινὸν ἐπαινῆται Σωκράτης Πλ. οὐκ ἂν ἔπαισεν ἡ πόλις τοιοῦτον πτώμα (= τοιαύτην πτώσιν) Πλ. ζήσεις βίον κράτιστον. (πρβλ. χορεύει ὠραῖο χορὸ — ζῇ καλὴ ζωὴ — ἀρρώστησε μὲ μὲγάλῃ ἀρρώστεια — κοιμᾶται ὕπνον βαθύν).

β) Τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει κάποιαν ἀναγκαίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ὅτι ἀκριβῶς καὶ τὸ ῥήμα, δύναται νὰ παραλείπεται, νὰ παραμῆνῃ δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικὸς τοῦ προσδιορισμός, ὁ ὁποῖος δηλοῖ κάτι τι τὸ οὐσιῶδες : βιάδιζε τὴν εὐθεΐαν (= τὴν εὐθεΐαν ὁ δόν). παῖσον διπλὴν (= διπλὴν π λ η γ ή ν).

Ἄλλὰ τότε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλειπομένου συστοίχου ἀντικειμένου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος, σπανίως μὲν ἐνικοῦ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ : μέγα δύναται (= μεγάλην δύναμιν δύναται). ἡ πόλις βραχεὰ ἡσθεῖσα μέγала ζημιώσεται (= βραχεῖαν ἡδονὴν — μεγάλην ζημίαν) Δημ. πολλὰ μηχανώμεθα, δι' ὧν τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα (πολλὰς μηχανάς)

Σημείωσις α'. Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προῆλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς α : καλὰ, κακά, ὠραῖα, ἀσχημα, χαμηλά, ὑψηλά, κλπ.

Σημείωσις β'. Ἐκ τῆς συντάξεως ῥημάτων μὲ αἰτιατικὴν συστοίχου ἀντικειμένου προῆλθον μερικαὶ ἰδιόρρυθμοι ἐκφράσεις λίαν συνήθεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται :

ἀγωνίζεσθαι στάδιον, δρόμον, πάλην, κ.τ.τ. (= μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ ἀγωνίζεσθαι καλὸν ἀγῶνα.

νικᾶν μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς μάχην κλπ.) ἢ νικᾶν

᾽Ολύμπια, ᾽Ισθμία κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς τοὺς ᾽Ολυμπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.), κατὰ τὸ νικᾶν νίκην λαμπρὰν ἢ ᾽Ολυμπιακὴν νίκην κ.τ.τ.

διώκειν δίκην (= ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ). εἰσεῖναι **δίκην** (= ἔρχεσθαι εἰς δίκην), ἀγωνίζεσθαι **δίκην ἢ γραφὴν** (= ὑπερασπίζειν ὑπὸ-θεσίν τινα δικαστικὴν μέχρι τέλους), φεύγειν **δίκην** (= δικάζεσθαι ὡς κατηγορούμενος περὶ τινος), κατὰ τὸ δικάζειν ἢ δικάζεσθαι **δίκην τινά**.

ὀφλισκάνειν δίκην ἢ δαίταν (= καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκην ἢ δαίταν), **ὀφλισκάνειν αἰσχύνῃν ἢ γέλωτα** (= ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν καταισχύνῃν ἢ γέλωτα, ἤτοι καταισχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), **ὀφλισκάνειν μωρίαν** (= ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρόν), κατὰ τὸ **ὀφλισκάνειν πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμάς** κ.τ.τ. (= καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε ταλάντων κλπ.).

σπένδεσθαι ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν (= περὶ ἀναιρέσεως τῶν νεκρῶν), κατὰ τὸ σπένδεσθαι **σπονδάς**.

ἐστιᾶν γάμους (= παραθέτειν γαμήλιον συμπόσιον) κατὰ τὸ ἐστιᾶν **πολυτελῇ ἐστίασιν**.

ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον (= εἰς τὸ ἐρωτώμενον), κατὰ τὸ ἀποκρίνεσθαι **ἀπόκρισιν** κλπ. (πρβλ. μυρίει **λιβανιές** — μυρωδιὰ λιβανίου· γράφω **τιμωρία** — γράψιμο τιμωρίας κ.τ.τ.).

β) Μὲ γενικὴν.

§ 67. Μὲ γενικὴν (καθαρὰν ἢ ἀφαιρετικὴν, § 28, 4 καὶ 5) συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά, ὡς μεμνησθαι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαι (τινος· καθαρὰ γενική): ἄνθρωπος ὢν μέμνησο **τῆς κοινῆς τύχης**. ἐπελαθόμην **ἑμαυτοῦ** Πλ.

2) τὰ φροντίδος, ἐπιμελείας, φειδοῦς ἢ τῶν ἐναντιῶν τούτων σημαντικά, ὡς φροντίζειν, ἐπιμελεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φεῖδεσθαι, ἀφειδεῖν κλπ. (τινος· καθ. γενική): **χρόνου φείδου**. **ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ**.

3) τὰ ἐπιθυμίας, ἀπολαύσεως, μετοχῆς, πλησμονῆς, στέρσεως σημαντικά, ὡς ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν ἢ ἐρᾶσθαι, ἀπολαύειν, ὀνιάσθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βροῖθαι, πίμπλασθαι, εὐπορεῖν κλπ. (τινος· καθ. γεν.) — **σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι** κλπ. (τινος· ἀφαιρετική). πάντες **τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσι** Πλ. **ἄνθρωπου ψυχῇ τοῦ θεοῦ μετέχει** Πλ. **ὄναιο τῶν τέκνων** (= νὰ χαρῆς τὰ παιδιὰ σου). **δεῖ χρημάτων**. αἱ ἄρισται δοκοῦσαι εἶναι φύσεις **μάλιστα παιδείας δέονται** Ξ.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ποθῶ, ἀγαπῶ, φιλῶ (= ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ αἰτιατικὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

Τὸ ῥῆμα ἀγαπῶ δμως, ὅταν λαμβάνεται μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἀρκούμαι, συντάσσεται μετὰ δοτικὴν: Φίλιππος οὐκ ἀγαπήσει τοῖς πεπραγμένοις (= δὲν θὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὰ...) Δημ.

4) τὰ αἰσθήσεως, ἀφῆς, ἀκοῆς, ὀσφρῆσεως καὶ γεύσεως σημαντικά, ὡς αἰσθάνεσθαι, ἀπτεσθαι, δρᾶντεσθαι, ἀντιλαμβάνεσθαι, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι, ὀσφραίνεσθαι, γεύεσθαι (τινος· καθ. γεν.): ἀκουε πάντων, ἐκλέγον δ' ἃ συμφέρει. τῶν στρατιωτῶν ὀλίγοι σίτου ἐγεύσαντο. κρομμύων ὀσφραίνομαι Ἀρφ. ἀντείχετο τοῦ δόρατος Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὀρῶ συντάσσεται κανονικῶς μετὰ αἰτιατικὴν. Μετὰ αἰτιατικὴν δὲ συνθέσμετον παρὰ μετὰ γενικὴν συντάσσονται καὶ τὰ ῥ. αἰσθάνομαι καὶ ἀκούω καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ κάποιον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὁποῦ προέρχεται ὅ,τι αἰσθάνεται κανεῖς ἢ ἀκούει, ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται ἢ ἀκούει (ἦτοι λόγοι, βοή, ἡχος κ.τ.τ.). Πρβλ. τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε. ὄνος λύρας ἤκουε καὶ σάλπιγγος ὤς. Ἀλλά: πάντ' ἀκήκοας λόγον. ἦσθετο βοήν.

5) τὰ ἀποπειράς, ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας σημαντικά, ὡς πειρᾶν, πειρᾶσθαι, τυγχάνειν κλπ. (τινός· καθ. γεν.)—ἀμαρτάνειν, ἀποτυγχάνειν, ψεύδεσθαι κλπ. (τινός· ἀφαιρ.): πολλῶν κακῶν πεπειράμεθα. Ἀθροιστὸς ἀκοντίζων τὸν ὄν τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδὸς Ἡρόδ. ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων.

6) τὰ ὀσμῆς σημαντικά, ὡς ὀζειν, πνεῖν (τινος· καθ. γεν.): ὀζουσι πίττης Ἀρφ. μύρου πνεῖ Ἀνακρ.

7) τὰ ἐνάρξεως ἢ λήξεως σημαντικά, ὡς ἄρχειν, ἄρχεσθαι (τινος· καθ. γεν.)—λήγειν, παύεσθαι (τινος· ἀφαιρ.): οἱ βάρβαροι ἤρξαν χειρῶν ἀδίκων (=ἐπετέθησαν πρῶτοι ἀδίκως). πειρᾶσθαι σὺν τοῖς θεοῖς ἄρχεσθαι παντὸς ἔργου. παύσασθε μάχης Ἀρφ. ἔληξε τῆς θήρας (=ἐπαυσε ἀπὸ τὸ κυνήγι) Ξ.

8) τὰ ἀρχῆς, ἥτοι ἐξουσίας σημαντικά, ὡς ἄρχειν, κρατεῖν, δεσπόζειν, ἡγεῖσθαι (τινος· καθ. γενική): ζήσεις βίον κράτιστον, ἦν θυμοῦ κρατῆς. ἄλλος ἄλλου δεσπόζειν ἀξιοῖ Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. κρατῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ νικῶ, καταβάλλω συντάσσεται συνήθως μετὰ αἰτιατικὴν: Ἀθηναῖοι Σικυωνίους ἐκράτησαν.

9) τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως, ἀποχῆς, ἀπαλλαγῆς σημαντικά, ὡς χωρίζεσθαι, ἀφίεσθαι, ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι, ἀπαλλάτ-

τεσθαί (τινος· ἀφαιρ.) : πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία φαίνεται Πλ. ἀφίεται τοῦ δόρατος Πλ.

10) τὰ καταγωγῆς σημαντικά, ὡς γίνεσθαι, εἶναι, πεφυκέναι, φῦναι (τινος· ἀφαιρ.) : **Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο. πατρός, εἰμ' ἀγαθοῖο** (= πατρός εἰμι ἀγαθοῦ=ἀπὸ πατέρα) "Ομ. **μιας μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ φύντες** Πλ.

Μὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀντικειμένου ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐκ ἢ ἀπὸ καὶ γενικὴν : **ἐκ θεῶν ἐγεγόνει. Προκλῆς γεγονώς ἀπὸ Δημαράτου** Ξ.

11) τὰ συγκρίσεως, διαφορᾶς, ὑπεροχῆς σημαντικά, ὡς πλεονεκτεῖν, μειονεκτεῖν, ὑστερεῖν, ὑπερτερεῖν, ἡττᾶσθαι, διαφέρειν, περιγίγεσθαι, περιεῖναι, πρωτεύειν, κρατιστεύειν, (τινός· ἀφαιρ.) : ἡ-
θελον **ἡμῶν πλεονεκτεῖν. ἀγαθὸς ἄρχων οὐδὲν διαφέρει πατρός ἀγα-
θοῦ. Κύρος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευεν.** Ξ.

12) ῥήματα, τὰ ὁποῖα συντάσσονται κανονικῶς μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς μέρος μόνον τοῦ ἀντικειμένου : **Κύρος λαβὼν τῶν κρεῶν διεδίδου** (=ἀφοῦ ἐπῆρε ἀπὸ τὰ κρέατα) Ξ. **τῆς γῆς ἔτεμον** (=μέρος τῆς χώρας) Θ.

§ 68. Μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων ἀπὸ, ἐκ, κατὰ, πρό, ὑπέρ, ὡς ἀποπηδᾶν, ἐκβαίνειν, καταφρονεῖν, καταγελᾶν, προτρέχειν, προκεῖσθαι, ὑπερκεῖσθαι, ὑπερέχειν (τινός). οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πολλάκις **τῶν ὀρθῶς λεγόντων καταγελῶσι** Ξ. **πρόκειται τῆς χώρας ἡμῶν ὄρη μεγάλα** Ξ. ἄνθρωπος ξυνέσει ὑπερέχει τῶν ἄλλων Πλ.

γ) Μ ἐ δ ο τ ι κ ῆ ν .

§ 69. Μὲ δοτικὴν (καθαρὰν ἢ ὀργανικὴν, § 28,6 καὶ 8) συντάσσονται (τὰ ῥήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προέρχεται ἡ ἐρώτησις σὲ ποιόν ; σε ποιό ; γιὰ ποιόν ; γιὰ ποιό ; ἢ μὲ ποιόν ; μὲ ποιό ; ἦτοι)

1) τὰ ῥήματα πρέπειν, ἀρμόζειν, καὶ τὰ συνώνυμα (καθ. δοτ.) : **προσῆκει μάλιστα ἐλευθέρῳ ἢ ἱππικῇ** Πλ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν προσέγγισιν ἢ συνάντησιν ἀπλῆν ἢ φιλικὴν ἢ ἐχθρικήν, ἀκολουθίαν, διαδοχήν, ἐπικοινωνίαν, ξνῶσιν, ὡς πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγ-

χάνειν (τινί· ὀργ. δοτ.): ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. χρῶ τοῖς βελτίστοις Ἰσοκρ. νόμοις ἐπεσθαι τοῖς ἐπιχωρίοις καλόν. σοφοῖς ὁμῶν καὶ τὸς ἐκβήσει σοφός.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν ἐνέργειαν, ἢ διάθεσιν, ἄμιλλαν, ἔριν ἢ συμφιλίῳσιν, ὡς εὖνοεῖν, ἀρέσκειν, χαλεπαίνειν, ὀργίζεσθαι, φθονεῖν, ἐπιβουλεύειν, βοηθεῖν, ἀμύνειν, δουλεύειν, πειθεσθαι, ἀπειθεῖν, εὐχεσθαι (τινί· καθ. δοτ.) — ἀμιλλᾶσθαι, διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαι, μάχεσθαι, πολεμεῖν, διαφέρεσθαι, λοιδορεῖσθαι, σπένδεσθαι (τινί· ὀργ. δοτ.): ἀμυνῶ τῇ πατρίδι. Δαίδαλος Μίνῳ ἐδούλευε Ξ. θεῶ μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ τύχη. ἀμφισβητοῦσιν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ ἐχθροὶ ἀλλήλοις Ξ.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ὠφέλειν*, βλάπτειν καὶ τὰ συνώνυμα πλὴν τοῦ λυσιτελεῖν (= προξενῶ ὠφέλειαν) συντάσσονται με ἀιτιατικὴν: Σωκράτης ὠφέλει τοὺς συνόντας — Σωκράτης ἐλυσιτελεῖ τοῖς συνδιατρίβουσιν Ξ. Ὁμοίως τὸ (ἐνεργητικόν) λοιδορεῖν συντάσσεται με ἀιτιατικὴν.

Τὸ πολεμεῖν σὺν τινι ἢ μετὰ τινος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν σημαίνει πολεμεῖν μετὰ τινος ὡς συμμάχου ἐναντίον ἄλλου: Ἀθηναῖοι μετὰ Θηβαίων ἐπολέμησαν Λακεδαιμονίους (= ἐναντίον τῶν Λ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἰσότητα, ὁμοιότητα, συμφωνίαν, ὡς ἰσοῦσθαι, ὁμοιάζειν, οἰκέναι, συμφωνεῖν, συνάδειν (τινί· δοτ. ὀργ.): φιλοσόφῳ ἔοικας Ξ. τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.

§ 70. Μὲ δοτικὴν (ὀργανικὴν ἢ τοπικὴν, § 28,7 καὶ 8) συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τοῦ ὁμοῦ ἢ μετὰ τινος τῶν προθέσεων σὺν, ἐν, ἐπί, παρά, περί, πρός, ὑπό, ὡς ὁμολογεῖν, ὁμονοεῖν, συνεῖναι, συνοικεῖν (τινί· ὀργανικὴ δοτικὴ)—ἐμμένειν, ἐπιτίθεσθαι, παρακαθῆσθαι, περιπίπτειν, προσφέρεσθαι, ὑπόκεισθαι (τινί· τοπικὴ δοτικὴ): ὁμονοεῖτε ἀλλήλοις. οἱ συνόντες Σωκράτει Ξ. ἐμμένω τοῖς ὁμολογημένοις Πλ.

§ 71. Δοτικὴ προσωπικὴ. Δοτικὴ ὀνόματος προσώπου (ἢ ἀντωνυμίας προσωπικῆς) τίθεται συχνάκις παρὰ τὸ ῥῆμα εἶναι (καθὼς καὶ παρὰ τὰ ῥήματα γίγνεσθαι καὶ ὑπάρχειν) καὶ δηλοῦ αὕτη τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἔχει κάτι τι (δοτικὴ προσωπικὴ κτητικὴ): ἦσαν τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες (= εἶχεν ὁ Κρ. δύο παῖδας) Ἡρόδ. τῷ δικαίῳ παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων δῶρα γίγνεται Πλ. σοῦ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς Ξ.

Ἄλλὰ δοτική ὀνόματος προσώπου, καὶ συνηθέστερον προσωπικῆς ἀντωνυμίας, δύναται νὰ τίθεται εἰς πᾶσαν πρότασιν, ἀνεξαρτήτως τῆς σημασίας καὶ τῆς διαθέσεως τοῦ ῥήματος αὐτῆς. Ἀναλόγως δὲ τῆς σχέσεώς της πρὸς τὸ νόημα τῶν συμφραζομένων ἡ δοτική αὕτη λέγεται

1) δοτική **τῆς συμπαθείας**. Αὕτη δηλοῖ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον **συμμετέχει** εἰς ὅ,τι σημαίνει τὸ ῥήμα τῆς προτάσεως: **πολύ μοι καρδιά** πηδᾶ Πλ. (πρβλ. **μ ο ὕ** πονεῖ ἡ καρδιά). **διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ** ἡ ἐλπίς Ἡρόδ. (πρβλ. **τ ο ὕ** κόπησαν οἱ ἐλπίδες).

2) δοτική **χαριστική** ἢ **ἀντιχαριστική**. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: **στράτευμα συνελέγετο τῷ Κύρῳ ἐν Χερρονήσῳ** (= γιὰ τὸν Κ., χάριν τοῦ Κ.). **μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει** (= ἔχουν κατῇ γιὰ τὴν πόλιν, πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως)· (πρβλ. ὁ Πέτρος **μ ο ὕ** φυλάγει τὸ σπίτι. **τ ο ὕ** χάλασαν ἅ σχέδια).

3) δοτική **ἡθική** (Κανονικῶς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ **α'** καὶ τοῦ **β'** προσώπου). Αὕτη δηλοῖ τὸ **ἐνδιαφερόμενον** πρόσωπον, ἥτοι τὸ πρόσωπον, πρὸς εὐαρέσκειαν ἢ δυσαρέσκειαν, πρὸς χαρὰν ἢ λύπην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: **ὥς καλὸς μοι ὁ πάππος!** (ἐστὶν = τί ὠραῖος ποῦ **μ ο ὕ** εἶναι ὁ π.) **Ξ. καὶ μοι μὴ θορυβήσητε** (= παρκακαῶ μὴ θορυβήσητε, πρᾶγμα ποῦ θὰ μὲ λυπήσῃ) Πλ. ἡ στρατιὰ **σίτον οὐκ εἶχεν αὐτῷ** Θ. (πρβλ. μὴ **μ ο ὕ** κρυώσῃ. νὰ **σ ο ὕ** ζήσῃ τὸ παιδί).

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτική μὲ τὴν ὁποίαν συνάπτεται μετοχὴ τοῦ ῥήματος βούλομαι (ἢ ἐθέλω) ἢ ἡδομαι ἢ ἄχθομαι ἢ ἡλέξισ ἄσμενος, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται φράσεις ἐκφράζουσαι παραστατικώτερον τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ῥημάτων: **εἰ σοι βουλομένῳ ἐστὶν ἀποκρίνεσθαι, σὲ ἐρήσομαι** (= ἂν σὺ ἔχῃς τὴν θέλησιν νὰ) Πλ. **ὕπ' ἐκείνου ἐκελεύσθητε ἐξιέναι, δτω ὑμῶν μὴ ἀχθομένων** εἴη (= ὅποιος ἀπὸ σᾶς δὲν θὰ ἐστενοχωρεῖτο γι' αὐτὸ) **Ξ.**

Κατὰ τὸ **β'** πρόσωπον ἡ δοτική αὕτη χρησιμεύει πολλάκις, ἀπλῶς, ἵνα διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκούοντος πρὸς τὸ ὅλον περιεχόμενον τῆς προτάσεως: **ταῦτ' ἐστὶν ὑμῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τάληθῇ** (= αὐτὰ ποῦ λέτε εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. **Τί σοῦ** εἶναι αὐτὸς ὁ Γιάννης! ἔννοια σου, θὰ σοῦ τὸν διορθώσω ἐγώ).

4) δοτική **τοῦ κρίνοντος προσώπου** ἢ **τῆς ἀναφορᾶς**. Αὕτη

δηλοῖ τὸ πρόσωπον, σχετικῶς μὲ τὸ ὁποῖον ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποίου ἰσχύει κάτι τι : **γέρων γέροντι γλῶτταν ἡδίστην ἔχει, παῖς παιδί** (= ἓνας γέρων σχετικῶς μὲ ἄλλον γέροντα, κατὰ τὴν κρίσιν ἄλλου γέροντος κλπ.) (πρβλ. Αὐτὸ τὸ φῶρεμα μ ο ὕ εἶναι στενό).

Καὶ μὲ τὴν τοιαύτην δοτικὴν δύναται νὰ συνάπτεται μετ' ο χ ή, ἡ ὁποία δηλοῖ ὑπὸ τίνα περιπτώσιν ἰ σ χ ύ ε ι κ ά τ ι τ ι, τ ο π ι κ ῶ ς ἢ χ ρ ο ν ι κ ῶ ς : **Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴόνιον κόλπον** (= ἐσπλέοντί τινι = γιὰ ἓνα ποῦ εἰσπλέει, ὅταν τις εἰσπλέῃ) Θ. **Ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις** (= ἄφ' ὅτου ἤρχισαν νὰ ἐπιπλέουν οἱ Ἀθ.) Ξ.

5) δοτικὴ τοῦ ἐνεργούντος προσώπου. Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ, ἡ ὁποία κανονικῶς τίθεται μετὰ τῶν εἰς - τέ ο ς ῥηματικῶν ἐπιθέτων, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ π α θ η τ ι κ ῶ ν ῥ ῆ μ ά τ ω ν, ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα εἶναι χρόνου συντελικοῦ : **ὁ ποταμός ἐστιν ἡμῖν διαβατέος** (= πρέπει νὰ διαβαθῇ ἂ π ὲ ἡ μ ᾱ ς, πρέπει ἡ μ ε ῖ ς νὰ τὸν διαβῶμεν) Ξ. **συνεχ-ποτέα ἐστί σοι καὶ τὴν τρύγα** (= πρέπει σὺ νὰ πῆγς μαζί) Ἀρφ. ταῦτα **Θεμιστογένει γέγραπται** (ὑπὸ τοῦ Θεμιστογένους ἔχουν γραφῇ, τὰ ἔχει γράφει ὁ Θ.) Ξ. **ἀληθὲς ἀνθρώποις οὐχ εὐρίσκεται** (= ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων).

Ὅμοια εἶναι ἡ δοτικὴ, ἡ ὁποία τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα τ ρ ι τ ο - π ρ ὅ σ ω π α ἢ ἂ π ρ ὅ σ ω π α ῥήματα, ὡς μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκεύασται τ ι ν ι κλπ.: οὐ μεταμέλει **μοι** (= δὲν μετανοῶ ἐγὼ) Πλ. ἐπειδὴ παρεσκεύαστο **τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο** (= ἀφοῦ πλέον εἶχον ἐτοιμασθῇ οἱ Κορίνθιοι) Θ.

2. Δίπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ δύο αἰτιατικάς.

§ 72. Μὲ δύο ἀντικείμενα, ἀμφοτέρω κατ' αἰτιατικὴν πτῶσιν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐ ρ ω τ ᾶ ν, εἰ σ π ρ ά τ τ ε ι ν, ἂ π ο σ τ ε ρ εῖ ν, ἂ π ο κ ρ ύ π τ ε ι ν : οὐ τοῦτο ἐρωτῶ **σε** Ἀρφ. (πρβλ. αὐτὸ σέ βρώθησα). οὐδένα ἐγὼ ἐπραξάμην **μισθὸν ἢ ἥτησα** (= ἀπὸ κανέναν ἐγὼ δὲν) Πλ. **Διογείτων τὴν θυγατέρα ἔκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός** (= ἀπὸ τὴν θυγατέρα).

Σημείωσις. Λέγεται ὁμως καὶ αἰτεῖν ἢ εἰσπράττειν τι

παρά τινος καὶ ἀποστερεῖν τινά τινος: οὗτος ἐμὲ τῶν πα-
τρῶν ἀπεστέρηκεν Δημ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν διδάσκειν ἢ ὑπενθυμί-
ζειν: διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν Ξ. (πρβλ. σὲ μαθαίνει γράμματα).
τὴν ξυμμαχίαν ἀνεμίμησκον τοὺς Ἀθηναίους Θ.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐνδύειν: ὁ πάππος τὸν Κῦ-
ρον καλὴν στολὴν ἐνέδυσε Ξ. (πρβλ. τὴν ἐντυσε μαῦρα ροῦχα).

4) πᾶν μεταβατικὸν ῥῆμα συντασσόμενον μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν ἔχη
ἐκτὸς τοῦ ἑξωτερικοῦ καὶ σύστοιχον ἀντικείμενον (§65,2β):
ἕκαστον ὑμῶν εὐηργέτοιν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν Πλ. ὁδε κακὰ
πολλὰ ἔοργεν Τρῶας Ὅμ.

Οὕτω συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ῥήματα δρᾶν, ἐργάζεσθαι,
ποιεῖν, ἀγορεύειν, λέγειν (τινά τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν): οἱ ὑπο-
κρίται ἐν ταῖς τραγωδίαις τὰ ἔσχατα λέγουσιν ἀλλήλους Ξ.

§ 73. Μὲ δύο αἰτιατικὰς συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια
σημαίνουν ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν,
ποιεῖν. Ἐπὶ τούτων δὲ ἡ μία ἐκ τῶν δύο αἰτιατικῶν περιέχει κατη-
γορούμενον τῆς ἐτέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύν-
ταξις μετατραπῇ εἰς παθητικὴν: τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἔργαζε
καλῶ Πλ. πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν Ξ. (πρβλ. ἡ τοιαύτη
δύναμις ἀνδρεία καλεῖται—πάντων δεσπότης αὐτὸς γέγονε·
πρβλ. § 10,2 καὶ 3).

Σημείωσις. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐνίοτε τὸ δεύτερον ἀντικείμε-
νον, τὸ ὁποῖον εἶναι κατηγορούμενον τοῦ πρώτου, λαμβάνεται προληπτικῶς, ἰδίᾳ
ἐπὶ τῶν ῥημάτων αὔξειν, αἰρεῖν, τρέφειν: ἕνα τινὰ αἰεὶ ὁ δῆμος εἴω-
θεν τρέφειν καὶ αὔξειν μέγαν (πρβλ. τὸν Πέτρο τὸν σπουδάζον γιαντρίον).
Βλ. καὶ § 10α, Σημ.

β) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικήν.

§ 74. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ
γενικήν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα ἐστιᾶν, πληροῦν, κενοῦν κ.τ.τ.: τῶν λόγων
ἡμᾶς Λυσίας εἰστιά Πλ. ἀνδρῶν τῇδε πόλιν ἐκένωσε Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἀκοῦειν ἢ πληροφορεῖ-
σθαι: ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν Πλ. μάθε μου καὶ
τάδε.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν **πιάνειν**, ὀδηγεῖν, ἔλκειν κ.τ.τ. ἢ ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποστρεφῖν, κ.τ.τ. ἔλαβον **τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν** (=ἀπὸ τὴν ζώνη τὸν Ὀ.) **Ξ. ἄγει τῆς ἡνίας τὸν ἵππον Ξ. Οἱ Ἥλεῖοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκώλυνον τοῦ ἀγῶνος Ξ.** (Βλ. § 72, 1 Σημ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν **ἀνταλλάσσειν**, ἀγοράζειν, πωλεῖν κ.τ.τ.—ἀξιοῦν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν κ.τ.τ. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν : ἠλλάξαντο πολλῆς **εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν** (=μὲ πολλὴν εὐδαιμονίαν) Ἄντιφ. **τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τάγάθ' οἱ θεοί. οἱ βάρβαροι τὸν Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν Ἴσοκρ.**

5) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν **ψυχικὸν πάθημα**, ὥς **θανμάζειν**, **εὐδαιμονίζειν**, **μακαρίζειν**, **οἰκτίζειν**, **ὀργίζεσθαι**, κλπ. καὶ τὰ **δικαστικὰ** καὶ **ἀνταποδοτικὰ**, ὥς **αἰτιάσθαι**, **διώκειν**, **γράφεσθαι**, **δικάζειν**, **κρίνειν**, **τιμωρεῖσθαι** κλπ. Ἐπὶ τοιούτων ῥημάτων ἡ γενικὴ σημαίνει τὴν αἰτίαν : **ζηλῶ σε τοῦ πλούτου** (=διὰ τὸν πλοῦτον) **Ξ. πολλὰκις σε εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου Πλ. διώξομαί σε δειλίᾳς Ἀρφ. Μέλητος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγγράφατο Πλ.**

Σημείωσις. Μὲ γενικὴν τῆς αἰτίας συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα **φεύγω** καὶ **ἀλίσκομαι** ἐπὶ δικαστικῆς ἐννοίας : **ἀσεβείας φεύγω ὑπὸ Μελήτου** (=κατηγοροῦμαι δι' ἀσέβειαν) Πλ. **ἔάλω κλοπῆς** (=κατεδικάσθη διὰ...). Δημ. **Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὸ φεύγω τινός—ἀλίσκομαί τινος** λέγεται καὶ **κρίνομαι θανάτου** (=δικάζομαι δι' ἐγκλημα ἐπαγόμενον ποιῶν τὸν θάνατον).

§ 75. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μὲ γενικὴν, ὥς **ἀπό**, **ἐκ**, **πρό**, πρὸ πάντων δὲ ῥήματα σύνθετα μὲ τὴν **πρόθεσιν** **κατά**, ἔχοντα δικαστικὴν ἐννοίαν, ὥς **κατηγορεῖν**, **καταγινώσκειν**, **καταψηφίζεσθαι** κλπ.: **ἀποτρέπει με τούτου Πλ. προέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἱππέας Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν Ξ.** (=κατεδίκασαν τὸν Σωκράτην εἰς...) Ξ.

γ) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 76. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα λέγειν, ὑπισχνεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύναι, διδόναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμόζειν, ἀντιτάσσειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν : **πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ** Πλ. ἡ μοῖρα δίδωσιν ἀνθρώποις **κακά**. **τίνα ἀντιτάξεις τῷδε** ; Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξίσωσιν, ὁμοίωσιν, μεῖξιν, συνδιαλλαγὴν : ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς **ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ** Ξ. **κεράννυμι ὕδωρ τῷ οἴνῳ**. οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐδέοντο τῶν **Κερκυραίων τοὺς φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι** Θ.

§ 77. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται προσέτι πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ προβέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ δὲ τὰ σύνθετα μετὰ τῆς ἐν ἣ τῆς σὺν : αἱ ἡδοναὶ οὔτε **εὐξίαν τῷ σώματι ἐνεργάζονται οὔτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ** ἐμποιοῦσι Ξ. **ξυγκρούειν αὐτοὺς ἀλλήλοις ἐβούλοντο** Θ.

δ) Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 78. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ γενικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται :

1) τὰ ῥήματα μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδιδόναι, μεταλαβάνειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν : **μετεσχέκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων** Ξ. **χρὴ τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις** Ξ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ παραχωρεῖν καὶ τὸ ῥῆμα φθονεῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀρνεῖσθαι τι εἰς **τίνα ἐκ φθόγου** : **τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παρεχωρήσατε Φιλίππῳ** Δημ. **μὴ μοι φθονήσης τοῦ μαθήματος** Πλ.

3) τὰ ῥήματα τιμῶ καὶ τιμῶμαι εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν : **τιμᾶ** (ὁ δικαστής) **τινὶ τινος** = ὀρίζει εἰς τίνα ὡς ποινὴν κάτι τι **τιμᾶται** (ὁ κατήγορος) **τινὶ τινος** = προτείνει διὰ τίνα ὡς ποινὴν κάτι τι : **ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμήσαιτε** Πλ. **τιμᾶται μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου** Πλ.

β) Τὰ μέσα ῥήματα

§ 79. Τὰ μέσα ῥήματα ἐν γένει σημαίνουν ἐνέργειαν, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς ἰδιαίτεραν σχέσιν μὲ τὸ ὑποκείμενον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον προέρχεται, καὶ ἐνδιαφέρει αὐτό. Κατὰ τὴν ἰδιαίτεραν τῶν σημασίαν τὰ μέσα

ρήματα λέγονται **άντανανκλαστικά**, μέσα **άλληλοπαθῆ**, μέσα **δυναμικά**.

§ 80. α) Μέσα άντανανκλαστικά λέγονται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον ἁ μέσως καὶ κατ' εὐθεῖαν ἢ ἐμμέσως καὶ πλαγίως. Οὕτω τὰ μέσα ταῦτα ρήματα ὑποδιαίρουνται εἰς

1) **μέσα εὐθέα** ἢ αὐτοπαθῆ, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει ἁμέσως καὶ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ὡς λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι κ.τ.τ. Οὕτω τῶν ρημάτων αὐτῶν τὸ ὑποκείμενον εἶναι συγχρόνως καὶ ἀντικείμενόν των, καὶ δι' αὐτὸ ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὸ ἐνεργητικόν των με ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν· γυμνάζομαι = γυμνάζω ἑμαυτόν, ὀπλίζεσθε = ὀπλίζετε ὑμᾶς αὐτοὺς.

Σημείωσις. Ἀντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν, οὐχὶ σπανίως, λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικὸν με ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν : ἔρριψαν σφᾶς αὐτοὺς εἰς φρέατα (= ἐρρίφθησαν εἰς) Θ.

Πολλάκις δὲ καὶ τὸ μέσον αὐτοπαθὲς ῥῆμα τίθεται ἢ ἀντίστοιχος αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρῶτερον καὶ ἐντονώτερον δηλοῦται ἢ αὐτοπάθεια : ἑαυτὸν ἀποκρύπτειται ὁ ποιητής. (πρβλ. νίβεται — καὶ — νίβεται μόνος τοῦ. Χτενίζεται — καὶ — χτενίζεται μόνῃ τῆς.).

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς ἓν μόνον μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται με τὴν αἰτιατικὴν τοῦ οἰκείου δνόματος ὡς ἀντικείμενον τοῦ μέσου ρήματος : ἐνίπατο χεῖρας. (Πρβλ. ἐπλύθηκε — καὶ — ἐπλυνε τὰ χεῖριά του).

2) **μέσα πλάγια**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ ἐμμέσως καὶ πλαγίως. Ταῦτα πάλιν ὑποδιαίρουνται εἰς

α) **μέσα διάμεσα**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κά τι τι εἰς ἑαυτὸ ἢ εἰς κάτι, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήκει, **διὰ μέσου ἄλλου**· κείρομαι (= βάζω τὸν κουρέα καὶ με κουρεύει) : ὁ πατὴρ τοὺς παῖδας παιδεύεται (= ἐκπαιδεύει τοὺς παῖδας διὰ τῶν διδασκάλων).

β) **μέσα περιποιητικά ἢ μέσα ὠφελείας**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν, τὴν ὁποῖαν ἐκτελεῖ ἡ

προκαλεῖ τὸ ὑποκείμενον χάριν ἑαυτοῦ, δηλαδή πρὸς χρῆσιν του ἢ πρὸς ὠφελείαν του· **οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν** (=οἰκοδομῶ τὴν οἰκίαν μου διὰ τῶν οἰκοδόμων), **ἄγομαι γυναῖκα** (=ἄγω εἰς τὴν οἰκίαν μου γυναῖκα, παίρνω γυναῖκα ὡς σύζυγόν μου). **Πανσανίας τράπεζαν Περσικὴν παρτίθητο** (=παρτίθει ἑαυτῷ διὰ τῶν ὑπηρετῶν, διέτασσε καὶ τοῦ παρτίθητον οἱ ὑπηρεταί) Θ. (Πρβλ. συμβουλεύομαι τὸν ἱατρόν, δανείζομαι χρήματα, προμηθεύομαι τρόφιμα).

Οὕτω περὶ μὲν τῆς πόλεως ἢ τοῦ λαοῦ λέγεται τίθεσθαι ἢ γράφεσθαι νόμους (=τιθέναι ἑαυτοῖς νόμους διὰ τῶν νόμοθετῶν), περὶ δὲ τοῦ νομοθέτου λέγεται τιθέναι ἢ γράφειν νόμους: **ὁ Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἔθηκεν ἢ ἔγραψε—οἱ Ἀθηναῖοι νόμους ἔθεντο ἢ ἔγραψαντο**.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως κανονικῶς εἰς τὴν νέαν, λαμβάνεται οὐχὶ σπανίως τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἀντὶ τοῦ μέσου πλαγίου: **Λύσανδρος τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζε** (=ἐπεσκευάζετο, ἦτοι διὰ τῶν τεχνικῶν ἐπεσκευάζε· πρβλ. κτίζει σπίτι, κόβει τὰ μαλλιά του στὸ κουρεῖο, κλπ.).

§ 81. Μέσα ἀλληλοπαθῇ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν **ἀλληλοπάθειαν**, ἦτοι μίαν κοινὴν ἐνέργειαν δύο ἢ περισσοτέρων ὑποκειμένων, ἢ ὁποῖα μεταβαίνει ἀπὸ τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο. Ταῦτα ὡς ἐκ τῆς σημασίας των λαμβάνονται κανονικῶς εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν· **φιλοῦνται, μισοῦνται** (=φιλοῦσι, μισοῦσιν, ἀλλήλους): **συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐώθουντο** (=ἐώθουν ἀλλήλους) Ξ.

Ἡ κοινὴ καὶ ἀμοιβαία ἐνέργεια τῶν ὑποκειμένων δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς κάτι τι ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ των εὐρισκόμενον, τὸ ὁποῖον ὅμως τὰ ἐνδιαφέρει ἀπὸ κοινοῦ: **διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων** (=διένειμαν ἀλλήλοισι, διεμοίρασαν ἀναμεταξύ των τὴν ἐξουσίαν) Πλ.

Σημείωσις. Ἀπὸ τὸν πληθυντικὸν μετεδόθη ἡ ἔννοια τῆς ἀλληλοπαθείας καὶ εἰς τὸν ἐνικόν· **διαλεγόμεθα περὶ τίνος—διαλέγομαι τινὶ περὶ τίνος**.

Ἀντὶ δὲ τοῦ μέσου ἀλληλοπαθοῦς λαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ τὴν ἀλληλοπαθῇ ἀντωνυμίαν (ἢ τὴν αὐτοπαθῇ τοῦ γ' προσώπου), ἐνίοτε δὲ καὶ ῥῆμα παρασύνθετον μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὴν ἀλληλοπαθῇ ἀντωνυμίαν: **οἱ ὑπηρεταὶ διέφθειρον ἀλλήλους** Θ. **φθοῦντες ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους** (=ἐπειδὴ φθοῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον...) Ξ. **ἀλληλο-**

κτονοῦσιν (= κτείνουσιν ἀλλήλους) Ἀριστ. (Πρβλ. Ὑποστηρίζονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον — ὑποστηρίζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον — ἀλληλοὑποστηρίζονται).

§ 82. Μέσα δυναμικά λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι ἐντεῖνον τὰς δυνάμεις του, ἥτοι καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του: **λύομαι αἰχμάλωτον** (= ἐνεργῶν πλησίον τῶν αἰχμαλωτισάντων καὶ καταβάλλων λύτρα ἐλευθερῶ τὸν αἰχμάλωτον). **παρέχομαι τοῖς συμμάχοις ναῦς** (= παρέχω εἰς τοὺς συμμάχους πλοῖα, διὰ τὴν ναυπήγησιν τῶν ὁποίων ἐγὼ ἐφρόντισα καὶ ἔδαπάνησα).

Οὕτω: **πολιτεύω** (= εἶμαι πολίτης) — **πολιτεύομαι** (= ἐνεργῶ ὡς πολίτης, μετέχω τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας). **πρεσβεύω** (= εἶμαι πρεσβευτῆς) — **πρεσβεύομαι** (= διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβυτῶν ἢ ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτῆς). (Πρβλ. αὐτὸς φορτώνεται ὅλα τὰ βάρη τῆς οἰκογενείας· βάλθηκε νὰ με καταστρέψῃ). Συνηθέστατον δὲ μέσον δυναμικὸν ῥῆμα εἶναι τὸ ποιοῦμαι εἰς φράσεις, οἷαι: **ποιοῦμαι πόλεμον, συμμαχίαν, εἰρήνην κτλ. ἢ ποιοῦμαί τινα φίλον, σύμμαχον, πολέμιον κτλ.**

Τὰ μέσα δυναμικά ῥήματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ῥήματος (ὅπως π.χ. σκοπῶ καὶ σκοποῦμαι, στρατοπεδεύω καὶ στρατοπεδεύομαι). Ἀλλὰ ἄρχω λόγου = λαμβάνω τὸν λόγον πρῶτος, ὁμιλῶ πρῶτος — ἄρχομαι τοῦ λόγου = ἀρχίζω τὸν λόγον μου (Ἀντίθετον παύομαι τοῦ λόγου). Πρβλ. ἐπειδὴ πρεσβύτερός εἰμι τῷ Κύρου εἰκὸς ἄρχειν με λόγου (= νὰ ὁμιλήσω ἐγὼ πρῶτος) — **τοῦ λόγου Κύρος ἤρχετο ὧδε** (= ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ὡς ἐξῆς) Ξ.

μισθῶ τι = δίδω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι εἰς ἄλλον — **μισθοῦμαί τι** = λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι ἀπὸ ἄλλον πρὸς ἰδίαν μου χρῆσιν· **ποιοῦμινα δοῦλον** = καθιστῶ τινα δοῦλον, γίνομαι αἷτιος νὰ γίνῃ κάποιος δοῦλος ἄλλου — **ποιοῦμαί τινα δοῦλον** = καθιστῶ κάποιον δοῦλόν μου, ὑποδουλώνω κάποιον (εἰς τὸν ἑαυτὸν μου).

Σημείωσις. Τὰ ὅρια τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας ἐνὸς ἐκάστου μέσου ῥήματος δὲν δύνανται πάντοτε νὰ διαγράφωνται ἀκριβῶς, καὶ τὸ αὐτὸ μέσον ῥῆμα δύναται ὀχι μόνον εἰς διαφόρους φράσεις νὰ ἔχῃ διάφορον σημασίαν καὶ νὰ ἀνήκῃ εἰς διαφόρους τάξεις τῶν μέσων ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φρά-

σιν νὰ συνδυάζη τὰς σημασίας δύο τάξεων· πρβλ. παρασκευάζομαι εἰς πόλεμον (μέσον αὐτοπαθές = παρασκευάζω ἐμαυτόν, ἐτοιμάζομαι) — παρασκευάζομαι ναυτικόν (μέσον δυναμικόν = ἐτοιμάζω ναυτικόν προμηθευόμενος ξυλείαν, εὐρίσκων ναυπηγούς, δαπανῶν κλπ.)· οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν (μέσον διάμεσον = οἰκοδομῶ οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδόμων, ἀλλὰ καὶ μέσον δυναμικόν = οἰκοδομῶ οἰκίαν προμηθευόμενος τὸ ἀναγκαῖον ὑλικόν, δαπανῶν, ἐπιβλέπων κλπ.).

Ἀόριστος δὲ μέσου ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται καὶ ὡς εὐθύ καὶ ὡς πλάγιον, ὅταν μὲν τὸ ῥῆμα τοῦτο εἶναι μέσον εὐθύ, εἶναι ὁ παθητικός, ὅταν δὲ εἶναι μέσον πλάγιον, ὁ μέσος· πρβλ. σφάζομαι ἐκ τοῦ κινδύνου, ἐσώθη ν ἐκ τοῦ κινδύνου (= ἔσωσα τὸν ἑαυτόν μου) — σφάζομαι τὴν οὐσίαν, ἐσώσα μὲν τὴν οὐσίαν (= ἔσωσα τὴν περιουσίαν μου).

Ἄλλὰ μερικὸν μέσων ῥημάτων ὁ μέσος καὶ ὁ παθητικός ἀόριστος ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν, ὡς ἀνηγαγόμεν ἢ ἀνήχθην εἰς τὸ πέλαιος, ὡπλισάμεν ἢ ὡπλίσθην. Ἄλλων δὲ μέσων ῥημάτων ὁ παθητικός ἀόριστος λαμβάνεται ὡς μέσος, ὡς ἡθορίσθην, ἀπηλλάγην, ἐπεραιώθη κλπ. (Ἡ τελευταία αὕτη χρῆσις σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε καὶ οὕτω νῦν ὁ παθητικός ἀόριστος εἶναι καὶ μέσος· ἐλοῦσθην, ἐξυρίσθην, ἐξηπλώθην, ἐδανείσθη κλπ.).

γ) Τὰ παθητικά ῥήματα.

§ 83. Τὰ παθητικά ῥήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκειμενον πάσχει κατὰ τι ἀπὸ ἄλλου.

Ὡς πρὸς τὸν τύπον τὰ παθητικά ῥήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συμπίπτουν μὲ τὰ μέσα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα (ιδίως ἀπὸ τὰ μέσα διάμεσα, § 80, 2, α') καὶ προέρχονται (πρβλ. π.χ. τὸ ἀρχαῖον κείρομαι καὶ τὸ σημερινὸν ξυρίζομαι στὸ κουρεῖο = ἀναθέτω εἰς τὸν κουρέα καὶ μὲ ξυρίζει — ἀνέχομαι νὰ μὲ ξυρίξη ὁ κουρέυς — ξυρίζομαι ἀπὸ τὸν κουρέα).

§ 84. Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται **ποιητικὸν αἶτιον**. Ἐκφέρεται δὲ καὶ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

1) μὲ τὴν πρόθεσιν ὑπὸ καὶ γενικὴν ἢ σπανιώτερον μὲ τὴν ἀπό, ἐκ, παρά, πρὸς καὶ γενικὴν: διδάσκεισθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστών μόνον Πλ. ἐπράχθη οὐδὲν ἀπὸ τῶν τυράννων ἔργον ἀξιόλογον Θ. ἐκ Φοίβου δαμείς (= ὑπὸ τοῦ Φ.) Σοφ. τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαινόμενα Ξ. Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλὸς τε κάγαθος ἐπωνομάζετο Ξ.

2) με δοτικήν προσωπικήν, τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου : ταῦτα **Θεμιστογένοι γέγραπται** (= ὑπὸ τοῦ Θ.). Βλ. § 71, 5.

§ 85. Παθητικὰ ῥήματα κανονικῶς σχηματίζονται ἀπὸ τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ῥήματα, κυρίως μὲν τὰ συντασσόμενα με αἰτιατικήν ἑξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§ 65, 1), σπανίως δὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἢ ἀπὸ τὰ ἀμετάβατα.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ : (οἱ **Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας**) — **οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.** (**βασιλεῖς ἄρχουσι τῶν Περσῶν**) — **Πέρσαι ἄρχονται ὑπὸ βασιλείων.** (**τοῖς παλαιοῖς ἀλλόφυλοι μᾶλλον ἐπεβούλευον**) — **οἱ παλαιοὶ ὑπ' ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο** Θ.

§ 86. Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων (§ 72 κ.ε.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, ἐὰν μὲν τὸ δίπτωτον ῥῆμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσόμενων με δύο αἰτιατικάς καὶ τούτων ἡ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§ 73), τότε ἀμφότεραι αἱ αἰτιατικαὶ αὗται γίνονται ὀνομαστικαί, ἡ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἡ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου (**Ἰσχύμαχον πάντες καλὸν τε κάγαθόν ἐπωνόμαζον**) — **Ἰσχύμαχος** πρὸς πάντων **καλὸς τε κάγαθος ἐπωνομάζετο** Ξ.

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἡ μία πτῶσις, ἡ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς αἰτιατική), τρέπεται εἰς ὀνομαστικήν γινομένη ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἡ δὲ ἄλλη, ἡ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (αἰτιατική ἢ γενική ἢ δοτική), παραμένει : (ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν νεανίαν **τὴν στρατηγίαν**) — ὁ νεανίας διδάσκεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου **τὴν στρατηγίαν.** (οἱ **Ἕλληνες ἐπίμπλασαν τὰς διφθέρας χόρτου κούφον**) — αἱ διφθέραι ἐπίμπλαντο ὑπὸ τῶν **Ἑλλήνων χόρτου κούφον.** (τὰς πόλεις ταύτας βασιλεὺς **Παρυσάτιδι** ἐδεδόκει) — αἱ πόλεις αὗται ὑπὸ βασιλέως **Παρυσάτιδι** δεδομέναι ἦσαν Ξ.

Σημείωσις. Παθητικὸν ῥῆμα σχηματίζεται ἐνίοτε καὶ ἀπὸ ἐνεργητικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει σύστοιχον ἀντικείμενον : (**κινδυνεύομεν μέγαν κίνδυνον** — οὐκ ἐν τῷ **Καὶ ἡμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύεται** Πλ.

Ἐπὶ δὲ τῶν διπτῶτων ῥημάτων ἀποκρίνω ἀποτέμνω, ἐκκρίνω

(τινός τι) καὶ ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω (τινί τι), κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται οὐχὶ τι κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν: (οἱ βάρβαροι ἀπέτεμον τῶν στρατηγῶν τὰς κεφαλὰς) — οἱ στρατηγοὶ ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλὰς Ξ. (ἐπέτρεψαν τοῖς ἐννέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν — οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἐπιτετραμμένοι ἦσαν τὴν φυλακὴν.

§ 87. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ὡς παθητικὸν χρησιμεύει ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβατον.

ἀποκτείνω τινά — ἀποθνήσκω (= φονεύομαι) ὑπό τινος.

διώκω τινά — φεύγω (= καταδιώκομαι) ὑπό τινος.

ἐκβάλλω (= ἐξορίζω) τινά — ἐκπίπτω (= ἐξορίζομαι) ὑπό τινος.

εὖ λέγω (= ἐπαινῶ) τινά — εὖ ἀκούω (= ἐπαινοῦμαι) ὑπό τινος.

εὖ ποιῶ (= εὐεργετῶ) τινά — εὖ πάσχω (= εὐεργετοῦμαι)

ὑπό τινος.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. αἰρῶ (= συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικὸν εἶναι τὸ ἀλίσκομαι (= συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι). Τοῦ δὲ μέσου αἰροῦμαι (= ἐκλέγω τινά) παθητικὸν εἶναι πάλιν τὸ αἰροῦμαι (= ἐκλέγομαι) ὑπό τινος: Ἀθηναῖοι αἰροῦνται Μιλιτιάδην στρατηγόν — Μιλιτιάδης αἰρεῖται ὑπ' Ἀθηναίων στρατηγός.

2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων τὸ παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ῥῆμα γίγνομαι, τυγχάνω, λαμβάνω, ἔχω, κ.τ.τ. καὶ ἐν συνώνυμον πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν.

μισῶ τινά — (μισοῦμαι καὶ) μισητὸς γίγνομαι ἢ μῖσος ἔχω πρὸς τινος.

θεραπεύω τινά — (θεραπεύομαι καὶ) θεραπείας τυγχάνω ὑπό τινος.

ζημιῶ τινά — (ζημιόυμαι καὶ) ζημίαν λαμβάνω παρὰ τινος.

Διὰ τοιαύτης δὲ περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ παθητικὸν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως.

αἰδοῦμαι (= ἐντρέπομαι) τινά — αἰδοῦς τυγχάνω ὑπό τινος.

αἰτιῶμαι (= κατηγορῶ) τινά — αἰτίαν ἔχω ἢ αἰτίαν λαμβάνω ὑπό τινος.

(Πρβλ. ἐπιθυμῶ — γίγνομαι ἐπιθυμητός. συγχωρῶ — λαβαίνω

συγχώρεσι. **παρηγορῶ** — ἔχω παρηγοριά. **περιποιούμαι** — εὐρίσκω περιποίησι).

Σημείωσις. Τοῦ δίκην λαμβάνω παρά τινος (τιμωρῶ τινά) παθητικὸν εἶναι τὸ δίκην δίδωμί τινι (= τιμωροῦμαι ὑπό τινος) : οἱ τοὺς νόμους παραβαίνοντες δίκην διδόασιν (= τιμωροῦνται).

δ) Τὰ οὐδέτερα ῥήματα.

§ 88. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδετέραν) : ζῶ, ὑγιαίνω, νοσῶ, σωφρονῶ, εὐδαιμονῶ κτλ.

Σημείωσις. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα εἶναι κυρίως ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα ῥήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

§ 89. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ καλοῦνται οἱ ἰδιαιτέροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος (ἢ καὶ ἄλλων ὄρων τῆς προτάσεως), διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται αἱ διάφοροι ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις, ἤτοι ἡ σχέσηις τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ ὄργάνου, τοῦ τρόπου, τοῦ αἰτίου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται

1) δι' ἐπιρρήματος· ἐνταῦθα, ἐκεῖ, χθὲς, σήμερον, οὕτω, ἄλλως κτλ. (**Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ**).

2) διὰ τινος ὀνόματος πλαγίας πτώσεως ἢ δι' ἐμπροθέτου τινός : ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη. Ξ. οἱ πολέμοι ἐγρηγόρεσαν καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός· (πρβλ. ἔβρεξε τὰ μεσάνυχτα = ἔβρεξε κατὰ τὰ μεσάνυχτα), (Ὡς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

1) Αἱ πλάγιοι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς.

§ 90. α) Ἡ αἰτιατικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) τὴν διεύθυνσιν ἢ τὸ τέρμα μιᾶς κινήσεως· (ποῦ ; ἕως ποῦ ;)

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς εἶναι μόνον ποιητικὴ: *κνίσῃ δ' οὐρανὸν ἔκε* (= εἰς τὸν οὐρανόν, ἕως τὸν οὐρανόν). ἀνέβη *μέγαν οὐρανὸν Οὐλυμπόν τε* "Ομ. (Πρβλ. *πάω σπῖτι, πάω σχολεῖο*).

2) ἔκτασιν τοπικῶς ἢ χρονικῶς (πόσον);: *ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα* Θ. αἱ σπονδαὶ *ἐνιαυτὸν* ἔσονται (= ἐπὶ ἓν ἔτος) Θ. (Πρβλ. *ἀπέχει δέκα πόντους*. Θὰ μείνῃ ἐκεῖ *λίγους μῆνες*).

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν, γίνεται χρῆσις μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας οὗτος (οὗτοσί), πρὸς δῆλωσιν τοῦ χρόνου, ὁ ὁποῖος ἔχει παρέλθει, ἀφότου ἔχει γίνεσθαι: *Πρωταγόρας ἐπιδεδήμεκε τρίτην ἡδὴ ἡμέραν* (= ἐδῶ καὶ τρεῖς ἡμέρας) Πλ. *ἀπηγγέλη Φίλιππος τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτί*, *Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν* (= ἐδῶ καὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη) Δημ.

3) αἰτίαν ἢ σκοπὸν (γιατί; πρὸς τί;). Μὲ τοιαύτην σημασίαν λαμβάνεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἐρωτηματικῆς ἢ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς: *τί τηνικάδε ἀφῖξαι, ὦ Κρίτων*; (= γιατί ἔχεις ἔλθει; πρβλ. *τί γελᾶτε*;) Πλ. *ταῦτα δὴ ὑπαισχυνόμεθα τούτους τοὺς νεανίσκους* (= διὰ ταῦτα) Πλ. *ἡρωτῶντο ὅτι* ἡκοιεν (= γιὰ ποῖον σκοπὸν) Ξ.

4) τὸ κατὰ τι, ἥτοι ἀναφοράν (σὲ τί; ὡς πρὸς τί;): *πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεὺς* "Ομ. *ὃ ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφός ἐστι* (= ὡς πρὸς τοῦτο) Ξ. (πρβλ. *τι φταῖω ἐγώ*;).

§ 91. β) Ἡ καθαρὰ γενικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) *περιοχὴν τόπον* τινός, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἢ διὰ τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι τι (ποῦ; ἀπὸ ποῦ;): Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς γενικῆς εἶναι μόνον ποιητικὴ: *ποῦ Μενέλαος ἔην*; ἢ οὐκ *Ἀργεὺς ἦεν Ἀχαιοῦ*; (= ἐντὸς τοῦ Ἀργεὺς, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος). *ἵππος εἰωθὼς λούεσθαι εὐρρεῖος ποταμοῖο* (= ἐντὸς καλλιρρόου ποταμοῦ). *ἔρχονται πεδίοιο μαχησόμενοι* (= διὰ τῆς πεδιάδος) "Ομ. (πρβλ. ὁ Κωνσταντῖνος ἔρχεται τοῦ κάμπου καβαλλάρης).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς γενικῆς τοπικῶς λαμβανομένης βλ. § 28, 5.

2) *διάστημα χρόνου*, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου γίνεται κάτι τι (πότε; τί καιρό;). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ γενικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν: *οὐ τῆς ἐπιούσης ἡμέ-*

ρας ἤξει τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τῆς ἐτέρας (= ἐντὸς τῆς ἐρχομένης ἡμέρας κλπ.) Πλ. Ἰστρος ἴσος ἀεὶ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος (= καὶ ἐν καιρῷ θέρους,...) Ἡροδ. οὐδεὶς μέ πω ἠρώτηκε καινόν· οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν (= ἐντὶς πολλῶν ἐτῶν, πολλὰ χρόνια τώρα) Πλ. (πρβλ. νὰ ζήσης! καὶ τοῦ χρόνου!).

3) αἰτίαν· (γιὰ τι ;) : τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων ὀργίζεται (= διὰ τὰ ἴδια ἀδικήματα· πρβλ. § 74, 5). (πεθαίνει τῆς πείνας).

Σημεῖωσις. Βλ. καὶ § 37,1,β'.

4) ποσόν· (πόσον ;) : πόσου διδάσκει Εὐῆνος ; πέντε μνῶν (= πόσα παίρνει γιὰ τὴ διδασκαλίαν του ;) Πλ. (πρβλ. § 74,4).

§ 92. γ) Ἡ δοτικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

I. ἡ τοπικὴ δοτικὴ (§ 28,7)

1) τὸν τόπον ἐπὶ στάσεως· (ποῦ ; σὲ ποῖο μέρος ;).

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς δοτικῆς εἶναι κυρίως ποιητικὴ : Ζεῦ, αἰθέρι ναίων (= ἐν τῷ αἰθέρι). τόξα ὤμοισιν εἶχεν (= ἐπὶ τῶν ὤμων) Ὀμ.

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εὐχρηστοὶ οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ τῇ δε (= ἐδῶ), ταύτῃ (= αὐτοῦ), ἐκείνῃ (= ἐκεῖ). ἄλλῃ (= ἄλλου), ᾗ (= ὅπου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἰδίᾳ δὲ ὀνομάτων δῆμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς Πανάκτω, Βραυρωνί, Ἐλευσίνι, Ῥαμνοῦντι κλπ. : στήλας στήσαι Ὀλυμπίασι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Ἀθήναις, ἐν πόλει (= καὶ ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ ἀκροπόλει) Θ. τὰ τρόπαια τά τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς Πλ. ἐνίκησε Ἰσθμοῖ καὶ Νεμέᾳ (= ἐν Νεμέᾳ) Λυσ.

2) χρόνον ὠρισμένον, κατὰ τὸν ὅποιον συμβαίνει κάτι τι. (ποῖα ἡμέρα : ποῖον μῆνα ; κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν χρόνον, καὶ ὀνομάτων ἐορτῶν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, τῇ δε τῇ νυκτί, τῷ ἐπιόντι μηνί, τῷ ἐπιόντι ἔτει κλπ. Παναθηναίοις, Διονυσίοις, Ἀπατουρίοις, Θεσμοφορίοις κλπ. (= στὴν ἐορτὴ τῶν Παναθηναίων κλπ.) : ἐγὼ καταστάς χορηγὸς τραγωδοῖς ἀνήλωσα τριάκοντα μνᾶς καὶ τρίτῳ μηνί, Θαργηλίοις, νικήσας ἀνδρικῶ χορῶ δισχιλίας δραχμὰς (= τὸν τρίτον μῆνα, στὴν ἐορτὴ τῶν Θαργηλίων) Λυσ. Λίχας ταῖς γυμνοπαιδίαις τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείπνιζε (= στὴν ἐορτὴ τῶν γυμνοπαιδιῶν) Ξ.

II. ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ (§ 28,8)

1) τὸ ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖται κάτι τι : Ἰπποκράτης τὴν θύραν **τῇ βακτηρίᾳ** ἔκρουε (= μὲ τὴν βακτηρίαν) Πλ. **τοῖς ὀφθαλμοῖς** ὁρῶμεν, οὐδεὶς ἔπαινον **ἡδοναῖς** ἐκτίσαστο (= μὲ ἡδονάς).

2) συνοδεῖαν· ἤτοι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν πρᾶξιν : Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάρον **ναυσὶν εἰκοσὶν** (= μὲ εἴκοσι πλοῖα) Ξ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ καὶ εἰς φράσεις, οἷα π.χ. **μίαν ναῦν** λαμβάνουσιν **αὐτοῖς ἀνδράσιν** (= μαζὶ μὲ τοὺς ἀνδρας, μαζὶ μὲ τὸ πλήρωμά της) Θ.

3) τρόπον : **δρόμῳ** ἴεντο εἰς τοὺς βαρβάρους Ἡρόδ. (πρβλ. ἤρθε **τρέχοντας**).

Τοιαύτη δοτικὴ ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις ἢ φράσεις τῇ δε, τ α ὕ τ η (= ἔτσι), τ ῶ δε ἢ τ ο ὕ τ ω τ ῶ τ ρ ὁ π ω, ο ὕ δ εν ἰ τ ρ ὁ π ω, σι γ ῆ, σι ω π ῆ, κ ρ α υ γ ῆ, β ί α, σ π ο υ δ ῆ, π α ν τ ῖ σ θ έ ν ε ι, π ά σ η τέ χ ν η κλπ.

4) αἰτίαν : **λιμῷ ἀπέθανον** (= ἔνεκα πείνης, ἀπὸ πείνων) Πλ. καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἠχθόμεθα **τοῖς γεγενημένοις** (= διὰ τὰ γεγενημένα) Ξ.

5) ποσόν, ἤτοι μέτρον ἢ διαφοράν : **πολλῷ** μεῖζόν ἐστιν (= κατὰ πολὺ). Ἐπύξα **προτέρα Κύρου πέντε ἡμέραις** εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.

Σημειώσεις. Βλ. καὶ § 71.

2. Τὰ ἐπιρρήματα.

§ 93. Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων

1) πλεῖστα εἶναι κυρίως πλάγιαι πτώσεις ὀνομάτων, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς· πρβλ. δ ω ρ ε ά ν, μ α κ ρ ά ν, χ ά ρ ι ν, τὴν τ α χ ί σ τ η ν (= τάχιστα)—α ὕ τ ο ὕ, ο ὕ δ α μ ο ὕ—κ ὕ κ λ ω, τ α ὕ τ η, ά λ λ η (= ἀλλαχοῦ) κλπ. (Βλ. § 90 κ.έ.).

2) πολλὰ λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν διάφορον τῆς ἀρχικῆς· Οὕτω π.χ.

α) τὸ **ἄλλως** (= ἀλλέως) λαμβάνεται καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐκ τὸς τοῦ τοῦ ἢ ἐν γένει ἢ ἀπλῶς : **συγγενεῖς καὶ ἄλλως εὐμενεῖς** Πλ.

Ἡ δὲ φράσις **ἄλλως τε καί**, ἢ σπανιώτερον **ἄλλωστε**, σημαίνει καὶ **μάλιστα** : **πάντων ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι, ἄλλως τε κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῷ τούτῳ συμβαίῃ** Δημ.

β) τὸ **ἔτι** (= ἀκόμη) εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικὰς, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ ἀρνητικὰς, σημαίνει **πλέον**, **πιά**: **τίς αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται**; (= τίς πλέον.... οὐδεὶς πλέον) **Ξ**.

Σημείωσις. Τὸ ὅχι ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λέγεται οὕτω: **οὐπω καιρός** (ἐστὶ = δὲν εἶναι ἀκόμη καιρός). **οὐκέτι καιρός** (= δὲν εἶναι πιά καιρός).

γ) τὸ **μάλιστα** (= πάρα πολύ, πρὸ πάντων) μὲ ἀριθμητικὰ σημαίνει **περίπου**: **Ἡράκλεια ἀπέχει Θερμοπυλῶν σταδίου μάλιστα τεσσαράκοντα**. (= περίλ. ἐξώδευσε τὸ π ο λ ὺ - π ο λ ὺ ἑκατὸ δραχμές).

δ) τὸ **πολλάκις** (= πολλὰς φορές) κατόπιν τοῦ **εἰ** (ἐάν), **ἵνα μή**, **μή**, σημαίνει **τυχρόν**, ἴσως: **εἰ ἄρα πολλάκις μή προσεοχῆκατε τῷ τοιούτῳ Πλ.**

ε) τὸ **ποτέ** (= μιὰ φορά, κάποτε), ὅταν εὐρίσκεται κατόπιν ἐρωτηματικῆς λέξεως, σημαίνει **ἄραγε, τάχα, σάν**: **Πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτέ λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους** (= μὲ ποιоὺς ἄραγε λόγους) **Ξ**. **τί ποτ'** ἐστὶ τοῦτο (= σάν τι) Πλ. Βλ. § 49,1.

στ) τὸ **τάχιστα** (= πολὺ ταχέως) κατόπιν χρονικῶν συνδέσμων (ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὡς κλπ.) σημαίνει **ἄμέσως, εὐθύς**: **οἱ τριάκοντα ἡρέθησαν, ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τεῖχη καθηρέθη** (= εὐθύς ὡς) **Ξ**.

ζ) τὸ ἐπίρρημα **ὥς**, ἀρχῆθεν δεικτικόν (= οὕτω, ἔτσι) ἢ ἀναφορικόν (= ὅπως), 1) μὲ ὑπερθετικὰ ἐπίθετα ἢ ἐπίρρηματα σημαίνει **ὅσον τὸ δυνατόν**: **ὥς πλεῖστος** (= ὅσον τὸ δυνατόν πλεῖστος), **ὥς τάχιστα** (= ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα), 2) εἰς ἀναφωνήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τὸν θαυμασμόν, σημαίνει **πόσον, τί**: **ὥς καλός μοι ὁ πάππος!** (= πόσον ὠραῖος!) **Ξ**.

Σημείωσις α'. Τὴν ἀρχικὴν τοῦ δεικτικῆς σημασίαν (μὲ τὴν ὁποίαν ἀπαντᾷ συχνότατα παρ' Ὀμήρῳ) διετήρησε τὸ **ὥς** (ἢ **ὥς** ἢ **ὡς**) εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον εἰς τὰς φράσεις **καὶ ὥς** (= καὶ ἔτσι), **οὐδ' ὥς** (= οὐδὲ ἔτσι, μ' ὅλον τοῦτο δὲν): **οὐδ' ὥς ὠργίζετο** **Ξ**.

Σημείωσις β'. Πολλὰ καὶ ποικίλα εἶναι αἱ σημασίαι καὶ αἱ συντακτικαὶ χρήσεις τοῦ μορίου **ὥς**. Εἶναι δὲ τοῦτο ὅχι μόνον ἐπίρρημα, ἀλλὰ καὶ σύνδεσμος εἰδικός (= ὅτι, πῶς), ἢ χρονικός (= ὅτε, ἀφοῦ), ἢ αἰτιολογικός (= διότι), ἢ τελικός (= ἵνα), ἢ συμπερασματικός (= ὥστε), καὶ πρόθεσις (καταχρηστική), ὁπότε συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν προσώπου καὶ σημαίνει **πρὸς** ἢ μὲ ἀριθμητικὸν καὶ σημαίνει **περίπου**, ἴσαμε: **κέλευσον ἐλθεῖν ὥς ἐμὲ τὸν Ἑρμογένη** **Ξ**. **ὀπλίτας εἶχεν ὥς πεντακοσίους** **Ξ**.

Σημείωσις γ'. Βλ. καὶ § 37, 1, β.

3. Αἱ προθέσεις¹.

§ 94. α') Αἱ κύριαι προθέσεις ἦσαν ἀρχῇθεν ἐπιρρήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοπικά· (πρβλ. σύνθετα ῥήματα ἀ ν α τείνω = τείνω ἄνω, κατατίθημι = τίθημι κάτω, περιρρέω = ῥέω περίξ κλπ.). Ὡς ἐπιρρήματα δὲ καθ' ἑαυτὰς χρησιμοποιοῦνται πλειστάκις αἱ προθέσεις ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου: μέλανεσ δ' ἀνὰ βότρυες ἦσαν (= ἐπάνω). ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον (= ἔξω δὲ) "Ομ.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον διετηρήθη μὲ ἐπιρρηματικὴν σημασίαν μόνον ἡ πρόθεσις π ρ ὅς εἰς τὰς φράσεις πρὸς δέ, καὶ πρὸς, πρὸς δὲ καὶ (= προσέτι δὲ): ἀσύφορον, πρὸς δὲ καὶ οὐ δίκαιον Πλ. πρβλ. ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ τὸ μεσημέρι — πῆγαινε κι ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ = κατόπιν.)

Ἐγένετο δὲ κατ' ἀρχὰς χρῆσις τῶν προθέσεων (ὡς ἐπιρρημάτων) πλησίον τινὸς ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων, κυρίως ἵνα δι' αὐτῶν καθίσταται σαφεστέρα ἡ ἰδιαιτέρα σημασία τῆς πλαγίας πτώσεως λαμβανομένης ἐπιρρηματικῶς (§ 90 κ.έ.): πρβλ. νέοι ἔχον πεμπώβολα χερσίν ('Ομ., Α 463) — στέμματα ἔχον ἐν χερσίν (Α 373). κνίσῃ οὐρανὸν Ἰκεν (Α 317) — Ὀδυσσεὺς εἰς Χρύσην Ἰκανε (Α 430).

Ἡ ἀρχικὴ ἐπιρρηματικὴ σημασία τῶν κυρίων προθέσεων καταφαίνεται

1) ἐκ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Ἡροδότου τινὲς ἐξ αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται ἀ ν τὶ ῥήματος, μὲ τὸν τόνον μάλιστα ἀναβιβασμένον ἐπὶ τῆς παραληγούσης, ὅταν εἶναι δυσύλλαβοι, συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικὸν τῶν τονισμῶν ὡς ἐπιρρημάτων: πάρα πολλὰ ἐκάστω (= πάρεστι). οὐ γάρ τις μετὰ τοῖος ἀνὴρ, οἷος Ὀδυσσεὺς (= μέτεστι, ὑπάρχει μετὰξὺ). οὐ οἱ ἐνι⁽²⁾ φρένες (= οὐκ αὐτῷ ἐνεῖσι φρένες) "Ομ. ἄνα ἐξ ἐδράνων (= ἀνάστηθι) Σοφ.

2) ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὀμηρον, τοὺς ἄλλους ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον παρεμβάλλεται πολλάκις μετὰξὺ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥή-

1. Αἱ προθέσεις, ὡς γνωστόν, εἶναι κύριαι καὶ καταχρηστικαί.

2. Ἐκ τοῦ ἐνι, ἀρχικοῦ πληρεστέρου τύπου τῆς προθέσεως ἐν (= ἐντός), προῆλθε τὸ νεοελληνικὸν (ἐναι) εἶναι: πρβλ. οὐκ ἐνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληνας κτλ. Βλέπε καὶ § 52, 1 Σημ. γ'.

ματος μία ἢ περισσότεραι λέξεις (**ἐκ** δὲ καὶ αὐτοὶ **βαῖνον**), ἢ τίθεται ἢ πρόθεσις καὶ κατόπιν τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει : **νύμφη** δὲ **τίθει πάρα** **πᾶσαν** **ἐδωδὴν** (= παρτίθει, ἔθετε πλησίον, παρέθετε). **Ἰθάκην** **κάτα** (= κατὰ τὴν **Ἰθάκην**) **Ὅμ.**

Σημείωσις α'. Ὁ χωρισμός τῆς προθέσεως ἀπὸ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται (**ἐκ** δ' ἄγαγε — ἐξήγαγε δέ. **κατ'** ἄρ' ἔζετο — καθέζετο ἄρα), ὠνομάσθη **τμησίς**, διότι ἐσφαλμένως ἐνομίσθη ὅτι κανονικῶς ἀρχῆθεν πρόθεσις καὶ ῥῆμα ἦσαν ἠνωμένα καὶ κατόπιν ἐχωρίσθησαν.

Ὁμοίως ἡ ἐπίταξις τῆς προθέσεως μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ ὁ ἀναβιβασμός τοῦ τόνου ἐπὶ τῶν δυσλλάβων προθέσεων, ὠνομάσθη **ἀναστροφή** (τῆς προθέσεως), διότι ἐσφαλμένως πάλιν ἐνομίσθη ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονισμός ἦτο ὁ ἀρχῆθεν κανονικός.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται μὲ ἀναστροφήν μόνον ἡ πρόθεσις **περί** : ἄρτι **ἐφάνης ἀνδρείας πέρι** οὐδὲν εἰδώς (= περὶ ἀνδρείας) Πλ.

Σημείωσις β'. Μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται, τίθενται ἐνίοτε εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς καὶ αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις **ἐνεκα** καὶ **ἀνευ** : τοῦτο **ἔνεκα**, ὡς **ἀνευ**.

§ 95. Ἡ ἐξασθένησις τῆς ἀρχικῆς ἐπιρρηματικῆς σημασίας τῶν προθέσεων καὶ ἡ μετατροπὴ των ἀπὸ ἐπιρρήματα (ἦτοι ἀπὸ αὐτοτελεῖς λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τοπικῶς τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως) εἰς προθέσεις (ἦτοι εἰς ἀπλᾶ μόρια, τὰ ὁποῖα προτάσσονται πρὸ τῶν πλαγίων πτώσεων καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν δηλοῦν διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σχέσεις) ἐπῆλθε σὺν τῷ χρόνῳ

1) ἔνεκα τῆς στενῆς πολλάκις συνδέσεως τῶν τοιούτων ἐπιρρημάτων μετὰ ῥημάτων εἰς μίαν ἔννοιαν, ὁπότε ταῦτα ἀπέβαλλον τὸν ἰδιαιτέρον τόνον αὐτῶν : πρβλ. **ἐκ δ' ἄγαγε** (**Πάτροκλος**) **Βρισηίδα**—**ἐξήγαγεν** **Ἀλγσίλαος** τὸ **στράτευμα**· **κατ'** ἄρ' ἔζετο—ταῦτ' εἰπὼν **ἐκαθέζετο**· (πρβλ. δὲν τὸν εἶδα **ξ' ἀνα**—δὲν τὸν **ξαναεῖδα**).

2) κυρίως ἔνεκα μετακινήσεως τῆς συντακτικῆς σχέσεως τῶν ὄρων τῆς προτάσεως. Οὕτως εἰς τινὰ πρότασιν, ὡς π.χ. **ἐκ δὲ Χρυσῆς νηὸς βῆ** ("Ὀμ., Α 439), ἦτο εὐκόλον ἡ λέξις **ἐκ** (= **ἐξ**), ἡ ὁποία ὡς τοπικὸν ἐπιρρημα προσδιορίζει τὸ ῥῆμα **βῆ** (= **ἔβη**), νὰ νομισθῇ ὡς συνδεομένη συντακτικῶς μὲ τὴν (ἀφαίρετικὴν) γενικὴν **νηὸς** (= ἀπὸ τὴν ναῦν), ἀφοῦ καὶ αὕτη ἐτέθη ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς τοῦ ῥήματος καὶ τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν δηλοῦ καὶ αὐτῇ· ἦτοι ἡ ἀνωτέρω

πρότασις ἡδύνατο νὰ νοηθῇ συντασσομένη ὄχι μόνον οὕτω, *Χρυσηὶς ἐκ βῆ νηὸς* (= ἡ X. ἔξω ἐβάδισε ἀπὸ τὸ πλοῖον), ἀλλὰ καὶ οὕτω : *Χρυσηὶς ἐκ νηὸς βῆ* (= ἡ X. ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐβάδισε). Ἄλλ' οὕτως ἡ λέξις ἐκ παύει νὰ εἶναι αὐτοτελής, καὶ τὴν ἐπιρρηματικὴν σχέσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως τὴν ἐκφράζει πλέον αὕτη ὄχι μόνη, ἀλλὰ μετὰ τῆς γενικῆς (ἀφαιρετικῆς) ν η ὁ ς.

§ 96. Ἐκάστη τῶν κυρίων προθέσεων συντάσσεται μὲ μίαν ἢ περισσοτέρας ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων ἀναλόγως τῆς συντάξεως τῶν ῥημάτων, παρὰ τὰ ὅποια ἀρχῆθεν ἐτίθετο ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός. Τοῦτο ἐν συνόψει καταφαίνεται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Μετά γενικής	Μετά δοτικής	Μετά αιτιατικής
Μονόπρωτοι	ἀντί...	ἀπέναντι· ἀντίς γιά· γιά.		
	ἀπό...	μακράν ἀπό· ἀπό· μέ·		
	ἐξ, ἐκ...	ἀπό μέσα ἀπό· ἀπό· εὐθύς μετά· ἔνεκα·		
	πρὸ...	ἐμπρός· ἀπό· πρὶν ἀπό·		
	ἐν σύν, ξύν εἰς...	ὑπέρ, γιά.	ἐντός, μέσα εἰς· μέ· μαζί μέ· μέ.	μέσα εἰς· ὡς πρὸς· γιά.
Δίπρωτοι	ἀνά...		(ἐπάνω εἰς)· ¹	ἐπάνω εἰς· πρὸς τὰ ἄνω τοῦ· κατά.
	διὰ...	διὰ μέσου· κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ· ὕστερ·		(διὰ μέσου)· ¹ · ἔνεκα, γιά.
	κατὰ...	κάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς· ἐναντίον· σχε- τικῶς μέ· γιά.		καθ' ὅλην τὴν ἔκτα- σιν· καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν· διὰ μέ- σου· σύμφωνα μέ.
	ὑπέρ...	ἀπὸ πάνω ἀπὸ· χέριν, γιά· σχετικῶς μέ.		ἐπάνω ἀπὸ· πέραν ἀπὸ· περισσότερο ἀπὸ.
Τρίπρωτοι	ἀμφί...	σχετικῶς μέ, γιά.	(γύρω ἀπὸ)· ¹ · ἔνεκα, γιά.	γύρω ἀπὸ· περίπου· ἴσαμε.
	ἐπὶ...	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στά- σεως)· στὴν ἐποχὴ τοῦ· πλησίον· ἐνώ- πιον· γιά (ἐπὶ σκο- πίμου κατευθύνσεως)	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στά- σεως)· εὐθύς μετά· πλησίον· κατόπιν· ἐκτός ἀπὸ· γιά (ἐπὶ αἰτίας ἢ σκοποῦ).	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ κινή- σεως)· διχρῶς ἐπὶ· πρὸς· ἐναντίον· γιά (ἐπὶ σκοποῦ).
	μετά...	(μεταξὺ)· ¹ · μαζί μέ, μέ.	(μεταξὺ)· ¹ .	(μεταξὺ)· ¹ · ὕστερ· ἀπὸ·
	παρά...	(ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ)· ¹ · ἐκ μέρους.	πλησίον, κοντὰ εἰς.	πλησίον καὶ κατὰ μῆ- κος· κοντὰ εἰς· ἐν συγκρίσει πρὸς· ἐν- αντίον, κατὰ παρά- βασιν· πλήν, παρά.
	περί...	(γύρω ἀπὸ)· ¹ · σχετι- κῶς μέ, σέ, γιά.	(γύρω ἀπὸ· σχετικῶς μέ, γιά)· ¹ .	γύρω ἀπὸ· περίπου· κατὰ· περίπου· σχε- τικῶς μέ.
	πρὸς...	ἀπέναντι πρὸς· ἐνώ- πιον· ὡς πρὸς· γιά.	κοντὰ εἰς.	πρὸς τὸ μέρος· πρὸς· ἐναντίον, μέ· σχετι- κῶς μέ, ὡς πρὸς· γιά (ἐπὶ σκοποῦ).
	ὑπὸ...	ὑποκάτω ἀπὸ· ἔνεκα, ἀπὸ· ἐν συνδεῖξ.	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ στάσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἢ ἐπίβλεψιν.	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ κινήσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν.
1) Χρῆσις ποιητικῇ ἢ μᾶλλον ποιητικῇ.				

§ 97. Ἡ σύνταξις καὶ αἱ ἰδιαιτέρας σημασίαι ἐκάστης προθέσεως εἶναι αἱ ἐξῆς :

I. **Ἀμφί.** Ἀρχικὴ σημασία εἰς τὰ δύο ἢ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. πρβλ. ἄμφω. (Εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἢ συνώνυμος περιί.).

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ : **ἀμφὶ πῦρ ἐκάθηντο** Ξ. οἱ **ἀμφὶ Ἀριαῖον** = οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Ἀριαίου ἢ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του· β) χρονικῶς = περίπου, κατὰ : **ἀμφὶ μέσας νύκτας** Ξ. γ) μεταφορικῶς = περίπου, ἴσαμε : **ἀμφὶ τὰ πενήκοντα ἔτη** Θ.

2. Μὲ γενικὴν· (σπανίως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς), μεταφορικῶς = σχετικῶς μέ, γιὰ : **ἀμφὶ ὧν εἶχον διεφέροντο** (= ἀμφὶ τούτων ἃ εἶχον = περὶ τούτων κλπ.) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητάς καὶ τὸν Ἡρόδοτον· α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ : **Ἀχαιοὶ ἔστασαν ἀμφὶ Μενoitιάδῃ** "Ομ. β) μεταφορικῶς = ἔνεκα, γιὰ : **ἀμφ' ἐμοὶ στένει** (= γιὰ μὲ) Σοφ. ἢ = σχετικῶς μέ, γιὰ : **ἀμφὶ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς λόγος λέγεται** Ἡρόδ.

Ἐν συνθέσει = ἐκατέρωθεν (ἀμφιθάλασσος) ἢ = περίξ (ἀμφιέννυμι).

II. **Ἀνά** (εἰς τὸν "Ὅμηρον καὶ ἄν). Ἀρχικὴ σημασία : ἐπάνω, πρὸς τὰ ἐπάνω· πρβλ. ἄνω. (Ἀντίθετος κατὰ).

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = (καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν) ἐπάνω εἰς : ὄκουν **ἀνά τὰ ὄρη** Ξ. ἢ = πρὸς τὰ ἄνω· **ἀνά τὸν ποταμόν** ἔπλεον (= ἀντιθέτως πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ)· β) χρονικῶς = (καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ), κατὰ : **ἀνά τὸν πόλεμον τοῦτον** Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς· **ἀνά κράτος** (= μὲ ὅλην τὴν δύναμιν) = **ἀνά λόγον** (= κατ' ἀναλογίαν), **ἀνά πέντε** (πέντε - πέντε, ἀπὸ πέντε).

2) Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητάς, τοπικῶς = ἐπάνω εἰς· **χρυσέφ' ἀνά σκήπτρῳ** "Ομ. ἤξει **ἀνά νηυσὶ** Εὐρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ἀναγράφω) σημαίνει ὀπίσω (ἀναχωρῶ), πάλιν (ἀναβιώσκομαι).

III. **Ἀντί** Ἀρχικὴ σημασία ἀντικρύ, ἀπέναντι· πρβλ. Ὀμηρικὸν ἄντα καὶ τὴν ἡλέξιν ἐν-αντί-ος.

Μόνον μὲ γενικὴν· α) τοπικῶς = ἀπέναντι : **εἰστήκεισαν ἀντὶ τῶν πιτύων** Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀντικαταστάσεως = στὸν τόπον

τοῦ, ἀντίς γιά: ἐβασίλευσεν ἀντ' ἐκείνου Ξ. Σωκράτης οὐδέποτε προη-
ρεῖτο τὸ ἥδιον ἀντὶ τοῦ βελτίστου Ξ. ἡ ὁμοιότητος = σάν: ἀντὶ κυ-
νός εἰ φύλαξ Ξ. ἡ αἰτίας = γιά: ὠφελῶ αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον
ὑπ' ἐκείνου (= ἀντὶ τοῦ τῶν ἄ = γιά ὅσα) Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἀ πέναντι (ἀντιπαρατάσσομαι) ση-
μαίνει ἐναντίον (ἀντιλέγω), ἐπίσης, ὁμοίως (ἀντευ-
εργεῖ).

IV. Ἀπό. Ἀρχικὴ σημασία μακρὰν ἀπό, ἀπό· πρβλ. ἄπω.
(Συνώνυμος τῆς ἐκ, ἀλλ' ἡ μὲν ἀπό σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ
ἔξω τινός, ἡ δὲ ἐκ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔσω τινός).

Μόνον μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) α) τοπικῶς (ἀπὸ ποῦ: ἀπὸ
ποιόν;): Κύρος ὠρμαῖο ἀπὸ Σάρδεων. τοὺς νιεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ
τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἰργουσιν Ξ. β) χρονικῶς (ἀπὸ πότε;):
ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου Ξ. ἀφ' οὗ (= ἀφ' οὗτου) γ) μεταφορικῶς, εἰς
δήλωσιν καταγωγῆς (ἐμμέσου): γεγωνὶς ἀπὸ Δημαράτου Ξ. ἡ ὕλης:
εἴματα ἀπὸ ξύλου πεποιημένα (= ἀπὸ ξύλου) Ἡροδ. ἡ αἰτίας = ἀπό,
γιά: ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπληρέθη (πρβλ. § 91, 3) ἡ τοῦ
μέσου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρη-
μάτων Ξ. ἀπὸ στόματος λέγω τι Ξ. ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ:
ταῦτα οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἰπὸ ξυμβάσεως Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τῆς σημασίας τοῦ μακρὰν (ὡς ἀπέρχομαι)
καὶ τοῦ ὁπίσω (ὡς ἀπαιτῶ, ἀποδίδωμι) λαμβάνει καὶ διαφόρους
ἄλλας σημασίας, ὡς ἀπομανθάνω (= ξεμαθαίνω, λησμονῶ), ἀπο-
φοιτῶ (= παύω νὰ φοιτῶ), ἀπαξιῶ (= οὐκ ἀξιῶ), κλπ.

V. Διά. Ἀρχικὴ σημασία διὰ μέσου ὡς πέρα ἢ εἰς δύο
χωριστά· πρβλ. δι-ς.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς ἢ χρονικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιη-
τάς = διὰ μέσου τοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: βῆ διὰ δώματα. θεῖός
μοι ἦλθεν ὄνειρος ἀμβροσίην διὰ νύκτα. "Ομ. β) μεταφορικῶς εἰς δή-
λωσιν αἰτίας = ἐνεκα, γιά: Δαίδαλος διὰ τὴν σοφίαν ἠναγκάζετο
Μίνω δουλεύειν Ξ. τίνες Ἀθηναίων δι' ἐκείνον ἀγαθοὶ γεγόνασι;
(= ἐξ αἰτίας ἐκείνου, χάρις εἰς ἐκεῖνον) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν α) τοπικῶς = διὰ μέσου: ἐξελαύνει διὰ τῆς Συ-
ρίας Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: διὰ νυκτός. Θ. διὰ
παντός τοῦ βίου Ξ, ἢ = μετὰ παρέλευσιν, ὕστερ' ἀπὸ: ἀρχαῖον ἐταῖ-
ρον διὰ χρόνου εἶδεν Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ μέσου ἢ τοῦ

ὄργανου = μέ: δι' ἑρμηνέως διελέγετο Ξ. πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: διὰ τάχους, διὰ βίας.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ διὰ μέσου (ὡς διερχομαι) σημαίνει μέχρι τέλους (διαμένω), χωριστὰ εἰς δύο (διασχίζω, διαχωρίζω), ἀμοιβαίως (διατοξεύομαι), ἐντελῶς, πέρα καὶ πέρα (διαφθείρω).

VI. Εἰς ἢ ἐξ. Ἀρχικὴ σημασία μέσα εἰς, ἐπὶ κινήσεως. (Προ-ῆλθεν ἐκ τῆς ἑνός = ἐν - ς, ἀντιθέτου τῆς ἐξ = ἐκ - ς).

Με αἰτιατικὴν μόνον· τοπικῶς, πρὸς δῆλωσιν διευθύνσεως εἰς τὰ ἔνδον τινός = εἰς: Σικελοὶ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν ἐς Σικελίαν Θ. Οὕτω καὶ: εἰς Φωκέας, εἰς Πέρσας (= εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκέων κλπ.) Δημ. ἢ πρὸς δῆλωσιν ἀπλῆς διευθύνσεως ἢ τοῦ τέρματος τῆς κινήσεως = πρὸς, μέχρι, ἕως: ἐντεῦθεν ἐξελαύνει εἰς Πέλτας Ξ. ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν (= ἀπὸ τὴν μίαν θάλασσαν ἕως τὴν ἄλλην) Ξ. β) χρονικῶς = μέχρι: εἰς τὴν ὑστεραίαν (= μέχρι τῆς ἐπομένης ἡμέρας). εἰς ἐμέ (= μέχρις ἐμοῦ, ἤτοι μέχρι τῶν χρόνων τῆς ζωῆς μου) Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς, σέ: εἰς πάντα πρῶτος Πλ. ἢ σκοποῦ = γιὰ, σέ: εἰς συμβουλὴν παρεκάλεσα ὑμᾶς Πλ. ἢ ὀρίου ἀριθμητικοῦ = ἐν συνόλῳ, ὅλο-ὅλο: εἶχε τοξότας καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακοσίους Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐντός, μέσα (ὡς εἰσέρχομαι) σημαίνει καλὰ, ἀκριβῶς (εἰσορῶ, εἰσ ακούω).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἰδιορρυθμοῦ συντάξεως εἰς Ἀιδου (= στὸν Ἄδην), εἰς διδασκάλου (= στὸ δάσκαλο, στὸ σχολεῖον) κ.τ.τ. βλ. κατωτέρω τὴν πρόθεσιν ἐν.

VII. Ἐν (ποιητικῶς καὶ ἐνὶ ἢ μετ' ἀναστροφῆς ἐνι. § 94, 1) Ἀρχικὴ σημασία ἐντός, μέσα εἰς (ἐπὶ στάσεως καὶ ἐν γένει ἐπὶ ἐνεργείας ἐκτελουμένης ἐντὸς ὁρισμένης περιοχῆς).

Με δοτικὴν (τοπικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = εἰς, σέ, μεταξὺ: ἐν οἴκοις ἢ ἐν ἀγροῖς Σοφ. ἐν τοῖς δένδροις ἔστασαν (= ἀνάμεσα ἀπὸ) Ξ. β) χρονικῶς = ἐντός, σέ: ἐν τρισὶν ἡμέραις Ξ. ἐν ταῖς σπονδαῖς (= ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀνακωχῆς) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐνώπιον: οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν Πλ. ἢ τοῦ πλησίον = παρὰ: πόλις οἰκουμένη ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ (= εἰς τὰ παράλια τοῦ) Ξ. ἢ τοῦ ὄργανου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: οἱ θεοὶ σημαίνουσιν ἐν οὐρανόις σημείοις Ξ. ἐν τάχει (= μετὰ ταχύτητα, ταχέως) ἢ

συμφωνίας = κατά : ἐν τοῖς νόμοις δεῖ τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι (= σύμφωνα μὲν) Ἰσοκρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ μέσσα (ὡς ἐνοικῶ, ἐμβαίνω) σημαίνει μὲ (ἐμ ψυχρος = με ψυχρήν, ἐμ μελὴς = με μέλος) π ο λ ύ, ἐντελῶς (ἐμ πλεως).

Σημείωσις. Εἰς φράσεις οἱ ἐν Ἀσκληπιοῦ, ἐν Ἀιδου, ἐν Ἀρίφρονος, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀντιστοίχους τούτων εἰς Ἀιδου, εἰς τοῦ Κλεομένου, εἰς διδασκάλου, κατὰ τινὰς ἢ γενικὴ εἶναι (καθαρὰ γενικὴ) τοῦ ὅλου, ἢ ὅποια δηλοῖ περιοχὴν : ἐν Ἀιδου = ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἀδου. Πιθανώτερον ὅμως αἱ φράσεις αὗται εἶναι κατ' ἑλλειψιν αἱ μὲν πρῶται τῆς λέξεως οἴκω, αἱ δὲ δεύτεραι τῆς λέξεως οἶκον : ἐν Ἀσκληπιοῦ = ἐν (τῷ) οἴκῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ· ἐς τοῦ Κλεομένου = εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κλεομένου (πρβλ. πέρασε τῇ βραδιά του στοῦ Πέτρου — πάω στοῦ θείου μου = στὸ σπίτι τοῦ...)

VIII. Ἐξ, ἐκ. Ἀρχικὴ σημασία ἀπὸ μέσσα, ἀπὸ μέσσα ἀπό. (Ἀντίθ. εἰς βλ. καὶ ἀπό).

Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον α) τοπικῶς = ἀπὸ (μέσα ἀπό) : τὰ ἐκ γῆς φθόμενα Ξ. β) μεταφορικῶς, συνήθως εἰς δήλωσιν ἀμέσου καταγωγῆς : οἱ ἐξ Ἡρακλέους (= οἱ παῖδες τοῦ Ἡρ.). ἢ τῆς ὕλης ἢ τοῦ ὀργάνου = ἀπὸ, μέ : ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ : πάτριον ἡμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι (= με τοὺς κόπους) Θ. ἐκ παντὸς τρόπου (= μὲ) Λυσ. ἐκ δόλου (= μὲ δόλο) Σοφ. ἢ αἰτίας = ἀπὸ, ἔνεκα : ἐκ ταύτης τῆς ἐξετάσεως πολλὰι ἀπέχθεται μοι γεγονάσι Πλ. (βλ. καὶ § 84, 1) ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατά : ἐκ τῶν ἔργων χρὴ μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν λόγων τὴν ψῆφον φέρειν Δημ.

Ἐν συνθέσει σημαίνει ἔξω (ἐκ πλέω), πέρα καὶ πέρα, τελεῖως (ἐκ κόπτω, ἐξεργάζομαι).

IX. Ἐπί. Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, ἐπάνω εἰς. (ἀντίθ. ὑπό).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς, ἐπὶ κινήσεως = ἐπάνω εἰς : ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἵππον Ξ. Καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως : τὸ ὄμμα δύναται ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι (= εἰς ἑκτασιν πολλῶν σταδίων) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν : ἐπὶ δέκα ἔτη. ἐπὶ πολὺν χρόνον Θ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν διευθύνσεως ἀπλῆς ἢ (συνήθως) ἐχθρικῆς = πρὸς, ἐναντίον : ἤλθον ἐπὶ τινὰ τῶν δοκούντων σοφῶν

εἶναι (= πρὸς τινα) Πλ. ἐστρατεύετο ἐπὶ Λυδοῦς (= ἐναντίον τῶν Λ.). Ἡρόδ. ἡ σκοποῦ = σέ, γιά : τοὺς στρατηγούς ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλεσε. φρέγαντα συνέλεγον ἐπὶ πῦρ (= γιά φωτιά) Ξ.

2. Μὲ γ εν ι κ ή ν (καθαράν)· α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς : ἤλυνεν ἐφ' ἄρματος Ξ. τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία (= τὰ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Θ.), ἥτοι εἰς τὰ παράλια τῆς Θ.). β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν χρονικῆς τιнос περιόδου : ἐπὶ τῶν τριάκοντα (τυράνων) Λυσ. ἐφ' ἡμῶν (= στὰ χρόνια μας, στὴν ἐποχὴ μας). οἱ ἐφ' ἡμῶν (= οἱ σύγχρονοί μας) Ξ. (πρβλ. ἐ π ι Ὑθωνος, ἐ π ι Τουρκοκρατίας)· γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἐπιστάσεως : ὁ ἐπὶ τῶν νεῶν, ὁ ἐπὶ τῶν ὀπλιτῶν, ἡ τοῦ πλησίον : ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ξ. ἡ τοῦ ἐνώπιον : ἐπ' ὀλίγων μαρτύρων Ξ. ἡ σκοπίμου διευθύνσεως = γιά : ἀπιέναι ἔφη ἐπὶ Ἰωνίας (= γιά τὴν Ἰωνίαν), ἡ διανομῆς = εἰς, ἀπό : ἐτάχθησαν ἐπὶ τεττάρων (= εἰς τέσσαρας γραμμάς, ἀπὸ τέσσαρες - τέσσαρες) Ξ.

3. Μὲ δ ο τ ι κ ή ν (καθαράν ἢ τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν)· α) τοπικῶς ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς : οἰκοῦσιν ἐπὶ ᾧ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης Θ. β) χρονικῶς = εὐθὺς μετὰ : ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ Ξ. ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν εἶπε Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ (ὅλως) πλησίον : τῷ ἐπὶ Εὐφράτῃ ποταμῷ ἦν Ξ. ἡ ἐπιστάσεως = ἐπὶ (μετὰ γενικῆς) : ὁ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ ὦν Δημ. ἡ τοῦ ἐνώπιον : ταῦτα ἐπὶ τοῖς δικασταῖς ἔλεγε Λυσ. ἡ τοῦ κατόπιν ἡ ὀπισθεν : ἐτάχθησαν ἐπὶ τοῖς ὀπλίταις πελτοφόροι Ξ. ἡ προσθήκης = ἐκτὸς ἀπό, κοντὰ εἰς : κάρδαμον μόνον ἔχουσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ Ξ. ἡ ἐξαρτήσεως = εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ : ἐπὶ τινὶ εἶμι ἢ ἐπὶ τινὶ γίγνομαι (= εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, κλπ.) ἢ αἰτίας = γιά : μέγα φρονεῖ ἐπὶ πλούτῳ Ξ. ἡ τοῦ σκοποῦ = γιά : οὐκ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν Πλ. ἡ τοῦ ὅρου ἢ συμφωνίας : ἀφιμέν σε, ὦ Σώκратες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν, δηλαδὴ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ) Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐ π ά ν ω (ὡς ἐ π ι τίθημι) σημαίνει π λ η σί ο ν (ἐπιθαλάττιος), κ α τ ό π ι ν (ἐφ' ἐπομαι), ἐ ν α ν τ ί ο ν (ἐπιπλέω), π ρ ο σ έ τ ι (ἐπικτώμαι), λ ί α ν (ἐπιποθῶ), ἀ μ ο ι β α ί ω ς (ἐπιμείγνυνται).

Χ. Κατά. Ἀρχικὴ σημασία κάτω, πρὸς τὰ κάτω, κάτω ἀπό· (ἀντίθ. ἀ ν ά).

1. Μὲ α ί τ ι α τ ι κ ή ν· α) τοπικῶς = καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τοῦ :

κατὰ τὴν Ἀσίαν (= πανταχοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν) **Ξ. κατ' οἰκίαν** τὰ πολλὰ διατρίβομεν (= σὺν σπίτι). Πλ. Καὶ ἄνευ τῆς ἐννοίας τῆς ἐκτάσεως: **Κῦρος παίζει βασιλέα κατὰ τὸ στέρνον** (= κάπου εἰς τὸ στέρνον) **Ξ. β)** χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: **κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον** Ἡρόδ. τῶν **καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων ἠρίστευσαν (= τῶν συγχρόνων των) **Ξ. γ)** μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ διὰ μέσου = διὰ: **κατὰ γῆν ἐπορεύοντο** (= διὰ ξηρᾶς) **Ξ. ἡ τοῦ ἀπέναντι: οἱ κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένοι** **Ξ. ἡ τοῦ κατόπιν: ἦσαν κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας** (= κατόπιν τῶν ἄλλων) **Ξ. ἡ τοῦ τρόπου = μέ: κατὰ τάχος, καθ' ἡσυχίαν**, ἡ διανομῆς = ἀπό: ἐγὼ ἐθέλω διαβιβᾶσαι ὑμᾶς **κατὰ τετρακισχιλίους** **Ξ. ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ: κατὰ τοὺς νόμους**, ἡ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ: οὐ κωλύω τὸ **κατ' ἐμέ** (= ὅσον ἀφορᾷ εἰς ἐμέ) **Ξ. ἡ αἰτίας = ἕνεκα, ἀπό: κατ' ἔχθος** (= ἀπὸ μῖσος) **Θ.****

2. **Μὲ γ εν ι κ ἡ ν· α)** τοπικῶς = ἀπὸ κάτω ἢ ὑποκάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς: **ᾤχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι** (= ἀπὸ τοὺς βράχους κάτω. Ἀφαιρετικὴ γενικὴ) **Ξ. κατὰ τῆς θαλάττης ἠφανίσθη** (= ὑποκάτω τῆς θ., κάτω εἰς τὴν θ., εἰς τὸ βάθος τῆς θ. Καθαρὰ γενικὴ) Πλ. **β)** μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ ἐναντίον: **τοῦτο κατ' ἐμοῦ εἶπε** **Ξ. ἡ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιὰ: τοῦτο μέγιστόν ἐστι καθ' ἡμῶν ἐγκώμιον** (= γιὰ μᾶς) **Δημ.**

Ἐν συνθέσει. ἐκτὸς τοῦ **κ ά τ ω** (**κατατίθημι**) σημαίνει **εν χ ν· τ ί ο ν** (**καταβοῶ** τινος), **ὀπίσω** (**κατάγω** φυγάδα = ἐπαναφέρω ἐξόριστον εἰς τὴν πατρίδα του), **πέρα καὶ πέρα, τελείως** (**καταναλίσκω, καθορῶ**), **χωριστά**, (**καταγράφω, κατανέμω**).

XI. Μετά. Ἀρχικὴ σημασία **μεταξύ, εν μέσῳ.**

1. **Μὲ α ι τ ι α τ ι κ ἡ ν· α)** τοπικῶς = μεταξύ. Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι συνήθης μόνον εἰς τὸν Ὀμηρον: **αἴσσαν ὥς τ' αἰγυπιὸς μετὰ χῆνας.** Εἰς δὲ τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν ἢ πρόθεσιν **μετὰ** μόνον εἰς τὴν φράσιν **ἔχω τι· μετὰ χεῖρας** (ἀνάμεσα στὰ χέρια μου· πρβλ. **μεταχειρίζομαι** τι). **β)** χρονικῶς = ὕστερ' ἀπὸ, **μετά: μετὰ τὰ Τρωϊκὰ** **Θ. μεθ' ἡμέραν** (= ἐν καιρῷ ἡμέρας: κυρίως = μετὰ τὰ ξημερώματα). **γ)** μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τάξεως καὶ ἀκολουθίας = ὕστερ' ἀπὸ: **θειότατον μετὰ θεοὺς ἡ ψυχὴ** Πλ.

2. **Μὲ γ εν ι κ ἡ ν κ α θ α ρ ά ν· α)** τοπικῶς (σπανίως) = μεταξύ:

ἕως ἦν μετ' ἀνθρώπων (= μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων = σ' αὐτὸν τὸν κόσμον) Ἰσοκρ. β) μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν συνεργείας = μαζί μέ, μέ : ἐπολέμησαν μετὰ ξυμμάχων Θ. (βλ. § 69, 3, σημ.) ἢ τοῦ τρόπου = μέ : ἰκετεύει μετὰ πολλῶν δακρύων.

3. Μετ' οὐρανὸν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = μεταξὺ : μετὰ τοῖσιν ἀνέστη (= μεταξὺ τούτων) Ὅμ.

Ἐν συνθέσει μετὰ τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ μεταξὺ μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς (μέτειμι, μεθεομιλῶ, μεταίχμιον), συνήθως δὲ σημαίνει μαζί (μετέχω, μεταλαμβάνω), κατόπιν (μεθέπομαι, μεταδιώκω), ἀλλέως, διαφορεῶς (μεταγιγνώσκω).

XII. Παρὰ (εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ πάρ.). Κυρία σημασία πλησίον, κοντὰ εἰς.

1. Μετὰ τὴν ἀντικειμένην α) τοπικῶς = πλησίον καὶ κατὰ μήκος τινός : παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπορεύετο Ξ. καὶ ἀπλῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς : παρὰ τὴν ὁδὸν ἦν κρίνη Ξ. καὶ ἐπὶ κατευθύνσεως = πρὸς : γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ, κατὰ : δόλιον ἄνδρα φεῦγε παρ' ὅλον τὸν βίον. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς : παρὰ τοὺς ἄλλους εὐτακτος ἦν. ἢ διαφορᾶς ἢ ἐναντιότητος = διαφορεῶς ἀπὸ, ἐναντίον : ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς Πλ. πράττει παρὰ τοὺς νόμους, ἢ ἐξαιρέσεως = παρὰ : παρὰ τέσσαρας ψήφους μετέσχε τῆς πόλεως. (πρβλ. εἴκοσι παρὰ ἓνα, ἑκατὸ παρὰ δύο). Οὕτω καὶ παρὰ μῆκος, παρ' ὀλίγον, (πρβλ. παρὰ τρίχα), παρ' οὐδέν (= διὰ τίποτε), ἢ αἰτίας = ἔνεκα : παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν ἐπηύξηται Φίλιππος Δημ.

2. Μετὰ τὴν ἐνδοτικὴν (ἀφαιρετικὴν) α) τοπικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ : φάσανον ἐρύσσατο παρὰ μηροῦ Ὅμ β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν προελεύσεως = ἐκ μέρους, ἀπὸ (μόνον μετὰ γενικῆς προσώπου) : παρ' ἡμῶν ἀπάγγελλε τάδε Ξ. (Βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μετὰ τὴν ἐνδοτικὴν (τοπικὴν), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ προσώπων α) τοπικῶς = πλησίον : Πρωταγόρας καταλύει παρὰ Καλλιᾷ Πλ. παρ' ὄχθῃσιν ποταμοῖο Ὅμ. β) μεταφορικῶς = κατὰ τὴν κρίσιν : δοκεῖς παρ' ἡμῖν οὐ βεβουλεύσθαι κακῶς (= κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν) Σοφ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ πλησίον (ὡς παρίσταται) σημαίνει παρὰ πλάγῳ (παρὰ πλέω), πλάγιως ἢ κρυφίως (παρὰ δόμοι), ἐναντίον (παρὰ νομῶ), οὐχὶ ὁρθῶς ἢ ἐσφαλμένως (παρὰ κούω, παρ' ἐρμηνεύω).

XIII. Περί. Ἀρχική σημασία περίξ, γύρω - γύρω (βλ. καὶ ἀμφί).

1. Μὲ αἰτιατικήν· α) τοπικῶς = γύρω ἀπὸ : κατεστρατοπεδεύσατο **περὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν** Ξ. οἱ **περὶ τινά** (π.χ. οἱ **περὶ Ξενοφῶντα**· βλ. ἀμφί)· β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν χρόνου κατὰ προσέγγισιν = περίπου, κατὰ : **περὶ μέσας νύκτας** (= κατὰ τὰ μεσάνυκτα) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς : οὗτοι **περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοί εἰσιν** Ξ. ἡ προσεγγίσεως, ἐπὶ ἀριθμητικοῦ ποσοῦ = περίπου : **περὶ ἑβδομήκοντα** Θ.

2. Μὲ γενικήν· α) τοπικῶς (σπανίως καὶ μόνον εἰς τοὺς ποιητάς) = περίξ, γύρω ἀπὸ : **τείχη περὶ Δαρδανίας** (= περίξ τῆς Δ.) Εὐρ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, σέ, γιὰ : **σοφός ἐστιν περὶ τούτων** (= σ' αὐτά) Πλ. **κῆρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν** (= γιὰ ἀνακωχή) Ξ.

Συνήθεις εἶναι αἱ φράσεις περὶ πολλοῦ ἢ περὶ παντός ποιεῖσθαι ἢ ἡγεῖσθαι τι (= θεωρῶ τι πολὺ σπουδαῖον, θεωρῶ τι ἀνώτερον παντὸς ἄλλου) : ἀλήθειαν **περὶ πολλοῦ ποιητέον** ἐστὶν Πλ. Κατὰ ταύτας δὲ τὰς φράσεις ἐσχηματίσθησαν καὶ αἱ φράσεις περὶ πλείονος, περὶ πλείστου ποιεῖσθαι τι, περὶ ὀλίγου, περὶ ἐλάττονος, περὶ ἐλαχίστου ἢ περὶ οὐδενὸς ποιεῖσθαι τι (= θεωρῶ κάτι σπουδαιότερον προτιμῶ κλπ.). τὰ πλείστου ἄξια **περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται** (= θεωρεῖ ὅλως ἀσήμαντα, περιφρονεῖ) Πλ.

Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις ἡ **περὶ** ἔχει ἐτέραν ἀρχικὴν σημασίαν, τὴν τοῦ ἐπέκεινα, πέρα, περισσότερον, καὶ ἡ μετ' αὐτῆς συναπτομένη γενική εἶναι ἀφαιρετική· πρβλ. **χαλεπὸς περὶ πάντων εἰς μνηστήρων** (= περισσότερον ἀπὸ ὅλους κλπ.) Ὅμ. ρ 388.

3. Μὲ δοτικήν (τοπικήν) σπανίως· α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ : **περὶ τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον φέρει** Πλ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιὰ : **Ζεὺς ἔδεισε περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο** Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ **περίξ** (ὡς περιέρχομαι) καὶ τοῦ **περισσότερον**, εἰς ἀνώτερον βαθμὸν (ὡς περιγίγνομαι = ὑπερτερῶ, νικῶ) σημαίνει πολὺ ἢ ἐντελῶς (περιδεής, περιπίμπλημι), ὑπὲρ τὸ δέον (περιεργάζομαι).

XIV. Πρό. Κυρία σημασία ἔμπροσθεν, ἐμπρὸς ἀπὸ. Μὲ γενι-

κὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = ἐμπρὸς ἀπὸ : **πρὸ τῶν πυλῶν** Ξ. β) χρονικῶς = πρὶν ἀπὸ : **πρὸ τῆς μάχης** Ξ. οἱ **πρὸ ἡμῶν γεγονότες** (= οἱ προγενέστεροι ἡμῶν) Ἰσοκρ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ὑπερασπίσεως = ὑπέρ, χάριν, γιὰ : **πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθηήσκουσιν** Ἡρόδ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως (σπανίως) = ἐξ ὀνόματος, γιὰ : **πρέπων ἔφης πρὸ τῶνδε φωνεῖν** Σοφ. ἢ συγκρίσεως = ἐμπρὸς εἰς, ἀντί : **τότε ἤρουν πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον** Πλ. (πρβλ. **ἐμπρὸς στὴν ὕγεια τὰ χρήματα δὲν ἀξίζουσιν τίποτε**).

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐμπρὸς καὶ τοῦ πρότερον (προπορεύομαι, πρὶολέγω) σημαίνει φανερά, δημοσίᾳ (προαγορεύω, προσιπον, προκηρύττω), περισσότερον (προτιμῶ).

XV. Πρὸς (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ **προτί** ἢ **ποτί**). Ἀρχικὴ σημασία ἀπέναντι, πρὸς τὸ μέρος.

1. **Μὲ ἀίτιατικὴν**· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, πρὸς : **ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον** Θ. **πρὸς ἄρκτον, πρὸς μεσημβρίαν**. **ἄξιον ὑμᾶς πρὸς αὐτοὺς** Ξ. β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ περίπου : **πρὸς ἐσπέραν ἦν** (= πρὸς τὸ βράδυ) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς ἐνεργείας ἢ διαθέσεως = μὲ ἢ ἐναντίον : **συνηλλάγη πρὸς τοὺς οἴκοι** (= μὲ τοὺς) Ξ. **πρὸς τοὺς Θρᾶκας ἐπολέμησα** (= ἐναντίον τῶν Θ.) Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς : **ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἐξοδον** Ξ. ἢ παραβολῆς καὶ συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς, ἐμπρὸς εἰς : **οὐδὲν τὰ χρήματα πρὸς τὴν σοφίαν**, ἢ σκοποῦ = γιὰ : **πρὸς τί με ταῦτ' ἐρωτᾷς**; (= γιὰ ποιὸν σκοπὸν) Ξ. **πρὸς χάριν** λέγουσι (= γιὰ εὐχαρίστησι, γιὰ νὰ εὐχαριστοῦν) Δημ.

2. **Μὲ γενικὴν** (καθαράν)· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, ἀπέναντι πρὸς : **Χαλκίς πρὸς τῆς Βοιωτίας κεῖται** Δημ. **πρὸς τῶν θεῶν** (κυρίως = ἐνώπιον τῶν θεῶν, καὶ ἔπειτα = ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν). β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς : **ἐλεύθερος καὶ πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός**, ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ : **ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ** Ξ. ἢ ὠφελείας, συμφέροντος = πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς τὸ συμφέρον : **σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς τῶν Θηβαίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν** Ξ. (Βλ. καὶ § 84, 1).

3. **Μὲ δοτικὴν** (τοπικὴν)· α) τοπικῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς : **πρὸς Βαβυλῶνι ἦν Κῦρος** Ξ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἀσχολίας = μέ : **πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν** (= εἶχε νὰ κάμῃ μέ) Πλ. ἢ προσθή-

κῆς = κοντά εἰς, ἐκτός : πρὸς τούτοις, πρὸς τοῖς ἄλλοις (= κοντά στ' ἄλλα) Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ πρὸς τὸ μέρος τινὸς (ὡς προσέρχομαι πρὸς τινα) σημαίνει πλῆσίον (προσοικῶ), προσέτι (προσαιτῶ, πρόσσεστι).

XVI. **Σὺν ἢ ξύν.** (Εἰς τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ Ξενοφώντος πεζοῦς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἀντ' αὐτῆς ἢ μετὰ μετὰ γενικῇν). Ἀρχικὴ σημασία μαζὶ, μαζὶ μέ.

Μὲ δοτικὴν ὀργανικὴν μόνον, εἰς δῆλῳσιν συνοδείας = μαζὶ μέ, μέ : βασιλεὺς σὺν πολλῷ στρατεύματι προσέρχεται Ξ. ἢ συνδρομῆς = μετὰ τὴν βοήθειαν : σὺν τοῖς θεοῖς ἀμννόμεθα τοὺς πολεμίους Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ : σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθε Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ μαζὶ (ὡς συνοικῶ) σημαίνει ἐντελῶς, καλᾶ (συγκαλύπτω, συνορῶ).

XVII. **Ὑπέρ.** Κυρία σημασία ὑπεράνω, ἀπὸ πάντων ἀπό.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = ἐπάνω ἀπό, πέραν : ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλῳσιν τοῦ περισσότερον ἢ υπερβάσεως ὀρίου τινὸς ἢ μέτρου : οἱ ὑπὲρ τὰ τετταράκοντα ἔτη γεγονότες Ξ. ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὑπὲρ ἡμᾶς (= ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μας, τὰς σωματικὰς ἢ πνευματικὰς) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν) α) τοπικῶς = ὑπεράνω ἀπό, ἐπάνω ἀπό : πόλις ὑπὲρ τοῦ λιμένος κεῖται Θ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλῳσιν ὑπερασπίσεως = χάριν, γιά : νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν Αἰσχ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως = ἀντί, γιά : ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι (= ἀντί γιὰ σένα) Πλ. ἢ σκοποῦ = γιά : ἡ τελευταῖα τοῦ πολέμου ἤδη ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς (= γιά νὰ μὴ) Δημ. ἢ αἰτίας = ἔνεκα, γιά : ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὠργίζετο Ἰσοκρ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, περὶ : ἡ ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμη. (Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς ὑπὲρ ἀντὶ τῆς περὶ εἶναι συνήθης ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἐντεῦθεν).

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ ὑπεράνω (ὡς ὑπερκαθεῖμαι) σημαίνει πέραν, πῶς πέρα (ὑπερβάλλω, ὑπερπόντιος — ὑπερ-ορῶ = περιφρονῶ), ὑπερβολικὰ (ὑπερπονῶ), πρὸς χάριν (ὑπεραπολογοῦμαι τινος).

XVIII. **Ὑπό.** Ἀρχικὴ σημασία ὑποκάτω, ὑποκάτω ἀπό, (ἀντιθ. ἐπί).

1. Μὲ αἰτιατικὴν (α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ ἢ εἰς τὸ κάτω μέρος, πλησίον (τῆς βάσεώς τινος) : **ὑπὸ τὰ δένδρα ἀπῆλθον** Ξ. **ὑπὸ τὸν λόφον** ἔστησε τὸ στράτευμα (= εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, πλησίον τοῦ λόφου) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ : **ὑπὸ νύκτα** (= διαρκούσης τῆς νυκτός) Θ. **ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους** Δημ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ὑποταγῆς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν : **Αἴγυπτος ὑπὸ βασιλείᾳ ἐγένετο** Θ

2. Μὲ γενικὴν (καθαρὰν) ἢ ἀφαιρετικὴν (α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ : **ξυφίδια ὑπὸ μάλης εἶχον** Ξ. **τὰ ὑπὸ γῆς** Πλ. ἔλαβε βοῦν ὑπὸ **ἀμάξης** (= ὑποκάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀμάξης)· β) μεταφορικῶς, ἐπὶ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπὸ : **ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ** (= ἀπὸ πείνης) Ξ. (βλ. καὶ § 84, 1), ἢ ἐπὶ συνοδείας = ἐν συνοδείᾳ μέ : **τὰ μακρὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων** (= ἐνῶ συγχρόνως αὐλητρίδες ἠϋλοῦν) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν) (α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ὑποκάτω ἀπὸ, κάτω ἀπὸ : **ἔστι δὲ καὶ βασιλεία ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει** Ξ. β) μεταφορικῶς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν : **οἱ ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες** (= οἱ ὑπήκοοι τοῦ β.) Ξ. ἢ = ὑπὸ τὴν ἐπιβλεψιν : **ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῷ πεπαιδευμένος** Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ὑποκάτω (ὡς ὑποκείμεναι, ὑπογίαιος) σημαίνει κρυφίως (ὑποπέμπω), ὀλίγον, λίγο-λίγο (ὑποπικρος, ὑποπίνω = κουτσοπίνω), ἐμπρός, πρότερον (ὑφγοῦμαι = προηγοῦμαι, ὑπάγω, ὑπάρχω = πρῶτος ἀρχίζω), συγχρόνως (ὑπαυλῶ).

§ 98. β') Αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς κυρίας προθέσεις κατὰ τοῦτο, ὅτι αὗται λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν συνθέσει. (Ἡ καταχρηστικὴ πρόθεσις πλὴν λαμβάνεται καὶ ἐν συνθέσει, ὡς πρῶτον συνθετικὸν μὲ τὴν λέξιν μέλος — πλὴν μὲ λῆς, καὶ ὡς δεῦτερον συνθετικὸν εἰς τὴν ἐπιρρηματικὴν λέξιν ἔμπλην = ἐντελῶς πλησίον, κολλητὰ).

Ἐκ τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων

1) ἡ **ἄνευ, ἄχρι, μέχρι, ἔνεκα** ἢ **ἐνεκεν** (καὶ Ἰωνικῶς **εἴνεκα** ἢ **εἴνεκεν**) καὶ **χωρὶς** συντάσσονται μὲ γενικὴν.

2) ἡ **ὥς** συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν. (Βλ. § 93, 2, ζ' σημ. β').

3) ἡ **πλὴν** κανονικῶς μὲν συντάσσεται μὲ γενικὴν : **πλὴν ἐμοῦ** (= ἐκτὸς ἢ ἐξαίρεσει ἐμοῦ) Σοφ. Συντάσσεται ὁμως καὶ μὲ οἰανδήποτε ἄλλην πτώσιν ὁμοιοπτῶτως πρὸς τινὰ προηγούμενον ὅρον τῆς προτάσεως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ σύγκρισις : **συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος** (= ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ Ν.) Ξ. **παντὶ δῆλον**

πλὴν ἐμοὶ (= ἐκτὸς ἀπὸ ἐμὲ) Πλ. οὐκ οἶδα πλὴν ἓν (= οὐκ οἶδα ο ὅ δ' ἐν ἅ λ λ ο π λὴν ἓν = παρὰ μόνον ἓνα πρᾶγμα) Σοφ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ἡ λέξις **πλὴν** λαμβάνεται καὶ ὡς σύνδεσμος, ὁ ὅποιος συνδέει μίαν πρότασιν πρὸς τὰ προηγούμενα παρτακτικῶς (= καὶ μόνον, παρὰ μόνον) : νῦν δ' οὐδεμία πάρεστιν, **πλὴν** ἢ γ' ἐμὴ κωμῆτις, ἥδ' ἐξέρχεται Ἀρφ.

§ 99. 1) Ἡ πρόθεσις **ἐνεκα** δηλοῖ α) αἰτίαν = ἐξ αἰτίας, γιὰ : οὐ τῶν ἀδικημάτων **ἐνεκα** αὐτοὺς ἀπέκτειναν Λυσ. β) σκοπὸν = χάριν, γιὰ : τῶν παιδῶν **ἐνεκα** βούλει ζῆν, (ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς), Πλ. γ) ἀναφορὰν = ὅσον ἀφορᾷ εἰς, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ : φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν **ἐνεκά γε** τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν Ξ.

2) Αἱ συνώνυμοι προθέσεις **ἄνευ** (= χωρὶς, δίχως) καὶ **χωρὶς** (= χωριστὰ ἀπὸ, δίχως) λαμβάνονται ὅχι μόνον εἰς δήλωσιν ἐξαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ προσθήκης (= ἐκτὸς τοῦ, χωρὶς νὰ λογαριάσῃ κανεῖς, ἀνεξαρτήτως τοῦ, κοντὰ εἰς) : ὁ τότε ἐνστάς πόλεμος **ἄνευ τοῦ** καλῆν δόξαν **ἐνεγκεῖν** ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωνότεροις διῆγεν ἡμᾶς (= ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔφερε καλὴν δόξαν) Δημ. **χωρὶς** δὲ **τῆς** δόξης οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ (= ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς δόξης) Πλ.

4. Ἐπιφωνήματα.

§ 100. Τὰ ἐπιφωνήματα, ἥτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ἰσχυρόν τι ψυχικὸν πάθημα (οἶον ἐκπληξιν, θαυμασμόν, χαράν, λύπην, ἀγανάκτησιν, ὀργήν, φόβον κ.τ.τ.), ἐκφέρονται συνήθως καθ' ἑαυτὰ ἢ μὲ κάποιαν γενικήν, ἢ ὁποία δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος. Οὕτω ἀποτελοῦνται μονομελεῖς (ἐπιφωνηματικαὶ) προτάσεις· οἶμοι! φεῦ! παπᾶ! ἰώ! — φεῦ **τῆς** ἀνοίας (= ἀλλοίμονο τὶ ἄνοια!) Σοφ. Βλ. § 37, 2.

Τὸ ψυχικῶς πάσχον πρόσωπον δηλοῦται μὲ ὀνομαστικὴν ἢ δοτικὴν (προσωπικὴν), ἢ ὁποία συνάπτεται μὲ τὸ ἐπιφώνημα : οἶμοι ἐγὼ τλήμων! (ἀλλοίμονο σ' ἐμένα τὸν δυστυχῆ!) ὦμοι μοι! Σοφ.

§ 101. Ἐπιφωνηματικῶς λαμβάνεται προσέτι

1) κλητικὴ πτῶσις τοῦ ὀνόματος κάποιου θεοῦ ἢ ἥρωος, καθ' ἑαυτὴν ἢ συνημμένη μὲ γενικήν : Ἡράκλεις! ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν! (= Θεέ μου! τὴν λεπτότητος φρενῶν!) Ἀφρ. (Πρβλ. Χριστέ μου! Παναγία μου! Ἀγίε Γεράσιμε!)

2) πρότασις ἀπαρεμφατική ἢ (συνηθέστατα) ἀναφορική : ἐμὲ πα-
θεῖν τάδε ! (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά !) . οἶα ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε ; (= τί
 εἶναι αὐτά, ποὺ κάνεις, φίλε !) Πλ. ὥς καλὸς μοι ὁ πάππος (= τί
 ὠραῖος !....) Ξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΙΚΛΙΣΕΙΣ

1. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν.

§ 102. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἶναι τύποι αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων
 δηλοῦται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ **χρονικὴ βαθμὶς**, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαί-
 νει τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι τὸ παρελθὸν ἢ τὸ παρὸν
 ἢ τὸ μέλλον), ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ **τρόπος τῆς ἐμφανίσεως** τοῦ σημαι-
 νομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι ἐξέλιξις ἢ διάρκεια, σύμπτυξις ἢ σύνο-
 ψις, τετελεσμένον τῆς πράξεως).

§ 103. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ κατὰ πάσας τὰς ἐγ-
 κλίσεις, ἀλλ' ἄλλη μὲν εἰς τὴν ὀριστικὴν, ἄλλη δὲ εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλί-
 σεις.

Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν

1) ἀναφέρονται εἰς μὲν **τὸ παρελθὸν** ὁ παρατατικός, ὁ ἀόριστος,
 ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ παρὸν** ὁ
 ἐνεστώς καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ μέλλον** οἱ δύο μέλ-
 λοντες (1).

2) ἐμφανίζουν τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος **ἐξελισσόμενον**
 μὲν ἢ **διαρκοῦν** ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν
 μέρει, **συνεπτυγμένον** δὲ ἢ ἐν **συνόψει** ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ἀπλοῦς
 μέλλων ἐν μέρει, **τετελεσμένον** δὲ ὁ παρακείμενος ἐν μέρει, ὁ ὑπερ-
 συντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων.

1. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται **ἀρκτικοὶ χρόνοι**, ὁ δὲ
 παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται **παραγόμενοι ἢ ἱστορικοὶ**.

Συνοπτικῶς ἡ σημασία τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν δηλοῦται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Κατὰ τὴν χρονικὴν βαθμίδα		
	Χρόνοι	τοῦ παρελθόντος	τοῦ παρόντος	τοῦ μέλλοντος
Κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημαينوμένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος	τοῦ ἐξελισσομένου ἢ τοῦ διαρκοῦς	ὁ παρατατικός· ἔγραπον	1) ὁ ἐνεστώς· γράφω 2) ὁ παρακείμενος, ἐν μέρει· ἔστηκα = στέκομαι	ὁ ἀπλοῦς μέλλων, ἐν μέρει· γράψω = θὰ γράφω. ἔξω = θὰ ἔχω
	τοῦ συνεπυγμένου ἢ συνοπτικοῦ	ὁ ἀόριστος· ἔγραψα		ὁ ἀπλοῦς μέλλων, ἐν μέρει· γράψω = θὰ γράψω. σήσω = θὰ λάβω
	τοῦ τετελεσμένου	ὁ ὑπερσυντέλικος· ἔγεγράφη	ὁ παρακείμενος· γέγραφα	ὁ τετελεσμένος μέλλων· γεγραφῶς ἔσομαι

Αἱ εἰδικώτεραι σημασίαι ἐκάστου χρόνου εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀναπτύσσονται ἐν τοῖς ἐξῆς.

§ 104. α') Ὁ ἐνεστώς εἰς τὴν ὀριστικὴν κανονικῶς σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος γίνεται τώρα, ἤτοι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων: γράφω. ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ (= τώρα σᾶς ἐπαινῶ) Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων ὁ ἐνεστώς σημαίνει προσέτι ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος

1) συμβαίνει πάντοτε ἢ ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τι ἔθος ἢ ἀορίστως. Μὲ τοιαύτην δὲ σημασίαν λαμβάνεται συνθηέστατα

ὁ ἐνεστῶς εἰς ἀποφθέγματα, γνωμικά καὶ παροιμίας (καὶ τότε λέγεται **γνωμικός** ἐνεστῶς) : πάντων οἱ θεοὶ κρατοῦσιν Ξ. **ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω** Ξ. **χεὶρ χεῖρα νίξει**. (πρβλ. στάλα τῇ στάλα τὸ νερὸ τρυπάει τὸ λιθάρι).

2) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον θέλει ἢ προσπαθεῖ νὰ πράξῃ τὸ ὑποκείμενον (**βουλευτικός** ἢ **ἀποπειρατικός** ἐνεστῶς) : ἐπεὶ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, νῦν δὴ **ἐξελαύνετε** ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας (= θέλετε ἢ ζητεῖτε νὰ μᾶς ἐκδιώξετε) Ξ. **πεῖθω** τινὰ (= προσπαθῶ νὰ πείσω) : (πρβλ. ποῖος παίρνει κόρην ἑμορφην, ποῖος παίρνει μαυρομάτα ; = θέλει νὰ πάρῃ).

3) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον **προέρχεται** ἐκ τοῦ παρελθόντος (**ἀποτελεσματικός** ἐνεστῶς, συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν μὲ τὸν παρακείμενον) : ὡς ἐγὼ **πυνθάνομαι** (= ὅπως πληροφοροῦμαι, ἤτοι ἔχω πληροφορηθῇ ἢ εἶμαι πληροφορημένος) Θ.

Οὕτω λαμβάνεται μὲ σημασίαν καὶ παρακειμένου ὁ ἐνεστῶς τῶν ῥημάτων : ἀκούω (ἀτῶ εἰς τὸν Ὅμηρον, κλύω εἰς τοὺς τραγικούς), αἰσθάνομαι, γινώσκω κτλ., νικῶ (= εἶμαι νικητής), κρατῶ, φεύγω (= εἶμαι φυγὰς), ἀδικῶ κτλ. (Πρβλ. τὶ νέμαθαίνεις ; = ἔμαθες καὶ γνωρίζεις. ἀκούω πὺς θ' ἀναχωρήσῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν παρακειμένου ὁ ἐνεστῶς τῶν ῥημάτων ἤκω (= ἔχω ἔλθει), οἴχομαι (= ἔχω ἀπέλθει), κάθημαι καὶ κείμεαι.

4) εἶναι κάτι βεβαίον καὶ τρόπον τινὰ γίνεται τώρα, ἐνῶ κυρίως πρόκειται νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πραγματοποιηθῇ κάποια ἄλλη μέλλουσα πρᾶξις (**ἐνεστῶς ἀντὶ μέλλοντος**) : εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, **ἔχεται** καὶ ἡ **πᾶσα Σικελία** (= ἐξάπαντος θὰ καταληφθῇ) Θ. (Πρβλ. Τήρα καλὰ, καλόγερε, καὶ μὴ μᾶς μαρτυρήσῃς σοῦ κόβει ὁ Γιάννης τὰ μαλλιά κι ὁ Γιώργος τὸ κεφάλι = τότε χωρὶς ἄλλο θὰ σοῦ κόψῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν μέλλοντος εἰς τὴν ὀριστικὴν ὁ ἐνεστῶς εἶμι (= θὰ πάω), ὁ ὁποῖος ἀναπληροῦται ὡς ἐνεστῶς ὑπὸ τοῦ ἔρχομαι (= πηγαίνω) : νῦν δ' **εἶμι Φθίηνδε** (= θὰ πάω στὴ Φθία) Ὅμ. (Πρβλ. μεῖνε ἐσὺ ἐδῶ, ἐγὼ πάω σπῖτι).

§ 105. Συνηθέστατα ὁ ἐνεστῶς λαμβάνεται **ἀντὶ ὁρίστου** εἰς διηγήσεις παρελθόντων γεγονότων, καὶ τότε καλεῖται **ἱστορικός ἐνεστῶς**. Τούτου διακρίνονται δύο εἴδη, ἥτοι

1) ὁ δραματικὸς ἐνεστώς. Ὁ διηγούμενος δηλαδὴ διὰ τῆς φαντασίας του μεταφέρεται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον, ὅτε συνέβαινε ἡ ἱστορουμένη πράξις, καὶ τρόπον τινὰ θεᾶται αὐτὴν ἐκτελουμένην καὶ τὴν προβάλλει ὡς εἰς ἓν δρᾶμα καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντας. Οὕτω δὲ ἡ διήγησις καθίσταται λίαν ζωηρὰ καὶ ἐναργής : ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησί τε τὸν Θεμιστοκλέα μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ υἱέος καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει εἰς Πύδναν Θ. (Πρβλ. σ η κ ὡ ν ο μ α ι μιὰ χαραυγὴ μαῦρος ἀπὸ τὸν ὕπνο, π α ί ρ ν ω νερὸ καὶ ν ί β ο μ α ι κτλ. = σ η κ ὡ θ η κ α μιὰ χαραυγὴ κτλ.) .

2) ὁ ἐνεστώς τῶν ἀπλῶν ἱστορικῶν ἀναγραφῶν, (ὅστις κυρίως εἶναι ἄ χ ρ ο ν ο ς ἐνεστώς, περὶ τοῦ ὁποίου ἰδὲ κατωτέρω) : Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς . Ἀρχῆθεν οἱ τύποι τοῦ ἐνεστώτος ἦσαν ἄχρονοι ῥηματικοὶ τύποι, ἥτοι ῥηματικοὶ τύποι ἐστερημένοι χρονικῆς σημασίας, δυνάμενοι δὲ ὡς ἐκ τούτου νὰ χρησιμοποιοῦνται περὶ πράξεως ὅχι μόνον νῦν γινομένης, ἀλλὰ καὶ παρελθούσης ἢ μελλούσης. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὁ μ η ρ ο ν καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συγγραφεῖς συνδέεται ὁ ἐνεστώς μὲ ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ π ρ ὅ τ ε ρ ο ν ἢ τὸ κ α τ ὀ π ι ν (π ᾶ ρ ο ς = πρότερον, π ᾱ λ α ι = πρὸ πολλοῦ, π ρ ὅ σ θ ε ν = πρότερον, ἄ ρ τ ι = πρὸ ὀλίγου) : π ᾱ ρ ο ς γ ε μ ἔ ν ο ὗ τ ι θ α μ ί ζ ε ι ς (= ἐθάμιζες)· ἀλλὰ τε καὶ μ ε τ ὀ π ι σ θ ε ν ἔ χ ε ι (= ἔξει) κ ὄ τ ο ν Ὁ μ . (π ρ β λ . δ ο υ λ ε ὕ ε ι εἰ κ ὁ σ ι χ ρ ὀ ν ῖ ᾱ τ ῶ ρ α καὶ τίποτε δὲν ἔκαμε—α ὕ ρ ι ο ἄ ν α χ ω ρ ῶ γιὰ τὴν πατρίδα).

§ 106 β') Ὁ παρατατικὸς εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐ γ ί ν ε τ ο εἰς τὸ παρελθὸν κατὰ ἓν χρονικὸν διάστημα, τὸ ὅποion ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων καὶ τὸ ὅποion ἢ δηλοῦται ῥητῶς ἢ νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων : μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρην οἱ Ἕλληνες ἡμέρας εἴκοσιν Ξ. πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστὼς Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων καὶ ὁ παρατατικὸς, ὅπως ὁ ἐνεστώς, δύναται νὰ εἶναι

1) ἐπαναληπτικὸς (π ρ β λ . § 104, 1) : ἐργαζόμεναι μὲν ἡρίστων, ἐργασάμεναι δὲ ἐδεῖπνουν Ξ. (Πρβλ. Ὅταν ἤμουν παιδί, ἔ λ ε γ α σ τ ῆ ν ἐκκλησίᾳ τὸν Ἀπόστολο).

2) βουλευτικὸς ἢ ἀποπειρατικὸς (π ρ β λ . § 104, 2) : ἐπίτῃδές

οὐκ ἡγειρον, ἵνα ὡς ἡδιστα διάγῃς (= δὲν ἡ θ ε λ α νὰ σὲ ξυπνήσω) Πλ. ἕκαστος ἔπειθεν αὐτὸν ἀποστῆναι τὴν ἀρχήν (= π ρ ο σ ε π ά θ ε ι νὰ τὸν πείσῃ) Ξ. (πρβλ. Σαράντα πέντε μάστοροι κι ἐξήντα μαθητᾶδες γεφύριν ἐθεμέλιωναν στῆς Ἀρτας τὸ ποτάμι = π ρ ο σ π α θ ο ὕ σ α ν νὰ θεμελιώσουν).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ὁ παρατατικός ῥημάτων, τὰ ὅποια εἰς τὸν ἐνεστώτα λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν παρακειμένου, λαμβάνεται καὶ αὐτὸς μὲ σημασίαν ὑπερσυντελικού : ἐνίκων (= ἤμουν νικητής), ἔφευγον (= ἤμουν φυγὰς). Ὁ παρατατικός ὅμως τῶν ῥημάτων ἦκω καὶ οἶχομαι (ἦκον, ὥχόμην) συνήθως λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἀορίστου : Φαλῖνος μὲν δὴ ὥχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· οἱ δὲ παρὰ Ἀρταίου ἦκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος (= ἀπῆλθε — ἦλθον) Ξ.

§ 107. γ') Ὁ ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ἀπλῶς ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον ἐγινε : ἔγραψα ἐπιστολήν· ἀνέβη ἐπὶ τὸ ὄρος.

Διαφέρει δὲ ὁ ἀόριστος ἀπὸ τὸν παρατατικὸν κατὰ τοῦτο, ὅτι τὴν προᾶξιν, ἣ ὅποια ἀνήκει εἰς τὸ παρελθόν, ὁ μὲν παρατατικός τὴν ἐμφανίζει ἐξελισσομένην καὶ μήπω λαβοῦσαν πέρας, ὁ δὲ ἀόριστος τὴν ἐμφανίζει ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἐν συνόψει, ἥτοι συνεπτυγμένην (πρβλ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης οὐκ ἀρέσκοντος αὐτοῖς Σωκράτους ὕμιλησάτην, ὃν χρόνον ὠμιλεῖτην αὐτῷ = τὸν συνανέστραψαν, ὅσον καιρὸν τὸν συνανέστρέφοντο) Ξ. ἐβασίλευσε ἔτεα δινώδεκα. Ἡροδ.

Ὡς ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας του δὲ σημασίας ταύτης ὁ ἀόριστος χρησιμοποιεῖται καὶ ὁσάκις πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔναρξις μιᾶς πράξεως ἢ εἵσοδος τοῦ ὑποκειμένου εἰς μίαν κατάστασιν, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων, τὰ ὅποια σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα (ἐναρκτικός ἀόριστος) : ἔφευγον (= ἐτράπησαν εἰς φυγὴν). ἐκ τούτου ἐπλούτησε (= ἐγινε πλούσιος). ἐνόσησε (= ἐπεσεν ἄρρωστος). ἐπειδὴ δὲ ἐβασίλευσε Θησεύς, ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν ξυνώκισε πάντας (= ἅμα ἐγινε βασιλεύς, εὐθὺς ὡς ἔλαβε τὴν βασιλείαν) Θ. ἐχάρη, ἐφοβήθη (= κατελήφθη ἀπὸ χαρὰν, φόβον).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Παρομοία εἶναι ἡ σημασία τοῦ ἀορίστου, καθ' ἣν οὗτος δηλοῖ προᾶξιν παρελθοῦσαν, συνεχιζομένην ὅμως καὶ ἐν τῷ παρόντι : διὰ τοῦτο συνεκάλεσα ὑμᾶς ὦδε.

§ 108. Ὁ ἀόριστος λαμβάνεται πολλάκις :

1) ἀντὶ ἐνεστῶτος, εἰς γνωμικά, τὰ ὅποια ἐν γένει σημαίνουν κάτι τι, τὸ ὅποσον ἰσχύει διὰ πάντα χρόνον. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ ἀόριστος ὡς ἐκ τῆς κυρίας σημασίας του δύναται νὰ παριστᾷ καὶ τὰ ἐκ τῆς πείρας δεδομένα : *ῥεχθὲν δέ τε νῆπιος ἔγνω* (= τὸ καταλαμβάνει) "Ομ. τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε (= διαλύει) "Ἰσοκρ. (γνωμικὸς ἀόριστος).

Ὅμοιως λαμβάνεται εἰς τοὺς ποιητὰς ὁ ἀόριστος ἐπὶ παρομοιώσεων : *ὥς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν παλίνορσος ἀπέστη, ἅψ δ' ἀνεχώρησεν, ὥς αὖτις καθ' ὄμιλον ἔδν' Ἀλέξανδρος* (= ὡς ἀφίσταται — ἀναχωρεῖ) "Ομ.

Σημείωσις. Μὲ ἐνεστῶτα ἰσοδυναμεῖ ὁ ἀόριστος καὶ εἰς φράσεις, οἷαι π.χ. *πῶς τοῦτ' ἔλεξας*; (= λέγεις)· *ἦνεσα* (= αἰνῶ). (πρβλ. *Θὰ μείνετε ἀκόμη ἐδῶ* ; *Ἐγὼ σᾶς ἐχαιρέτησα* = *σᾶς χαιρετῶ*).

2) ἀντὶ μέλλοντος, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι κάτι τι ἀφεύκτως θὰ γίνῃ , ἐὰν γίνῃ κάτι ἄλλο, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ λέγων θεωρεῖ αὐτὸ ὡς γενόμενον ἤδη· (πρβλ. § 104, 4) *ἀπωλόμεσθ' ἄρ, εἰ κακὸν τροσοίσομεν νέον παλαιῷ* (= ἐχαθήκαμε, ἀφεύκτως θὰ χαθοῦμε). (πρβλ. *χάθηκες*, ἂν σὲ καταλάβουν).

§ 109. δ') Ὁ παρακείμενος συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημεινόμενον ἔχει γίνεῖ, ἤτοι ἐξετελέσθη εἰς τὸ παρελθόν καὶ ὑπάρχει τετελεσμένον εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα κατὰ τὸ παρόν : *γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης* (= τὰ ἔχει γράψει, ἤτοι τὰ ἐγραψε καὶ τώρα παραμένουν γεγραμμένα) Θ. *τέθαπται πρὸ τοῦ ἄστεως* (= ἐτάφη καὶ παραμένει θαμμένος). (Ἀποτελεσματικὸς παρακείμενος, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸν "Ομηρον).

Σημείωσις. Ὁ παρακείμενος ἀρχῇθεν εἶναι χρόνος λίαν συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸν ἐνεστῶτα. Σημαίνει δηλαδὴ ἀρχῇθεν ὁ χρόνος οὗτος (διὰ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ του)

1) κατὰστασιν ὑπάρχουσιν εἰς τὸ παρόν, ἡ ὁποία προῆλθεν ἐκ προηγούμενης ἐνεργείας· *ἔστηκα* (= ἔστην καὶ παραμένω ἰστάμενος = στέκομαι), *τέθνηκε* (= ἀπέθανε καὶ εἶναι πεθαμένος = εἶναι νεκρός) : *ἡ θύρα ἀνέωκται* (= ἠνοίχθη καὶ παραμένει ἀνοιγμένη = εἶναι ἀνοικτή).

Ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι πολλοὶ παρακείμενοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστωτος· *δέδοικα* (= φοβοῦμαι), *εοικα* (= ὁμοιάζω), *κέκτημαι* (= ἔχω), *μέμνημαι* (= θυμοῦμαι), *οἶδα* (= γνωρίζω).

2) ἐπίτασιν ἢ ἐπανάληψιν πράξεως κατὰ τὸ παρόν, ἤτοι ὅτι τὸ σημαί-

νόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐκτελεῖται κατὰ τὸ παρὸν εἰς μέγαν βαθμὸν ἢ κατ' ἐπανάληψιν. Τοιοῦτοι παρακείμενοι εἰς τὸν "Ομηρον ἢ τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εἶναι π.χ. βέβρυχε (= βρυχᾶται πολὺ καὶ δυνατὰ, βογγάει), κέκραγε (= κράζει ἰσχυρῶς, σκουίζει), γέγηθε (= γηθεῖ ἰσχυρῶς, χαίρει μεγάλως), πέφοβηται (= φοβεῖται ἰσχυρῶς, ἔχει μεγάλον φόβον), πεποτήταται (= πεπότνηται = πέτονται ἐδῶ κι ἐκεῖ).

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι ὁ παρακείμενος λαμβάνεται, καὶ ἵνα δηλωθῇ σειρὰ ὁμοίων πράξεων, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν μὲν εἰς τὸ παρελθόν, λαμβάνονται δὲ συγκεντρωμέναι κατὰ τὸ παρὸν: πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασι (= ἔχουν πάθει εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἕως τώρα) Ξ. Βλ. καὶ "Ομ., Β, 272.

§ 110. Ὁ παρακείμενος λαμβάνεται ἐνίοτε ἀντὶ μέλλοντος, ὅπως ὁ ἀόριστος (§ 108, 2): εἴ με τόξων ἐγκρατὴς αἰσθήσεται, ὄλωλα (= εἶμαι χαμένος, θὰ χαθῶ χωρὶς ἄλλο) Σοφ. (πρβλ. ἂν σὲ νοιώσουν, ἐίσασαι χαμένος).

§ 111. ε') Ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος εἶχε γίνεῖ, εἰς τὸ παρελθόν, ἥτοι ἦτο τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων: ἐν δ' ἦν χωρίον μητροπόλις αὐτῶν· εἰς τοῦτο πάντες συνερρῦχεσαν (= εἶχαν συρρεῦσαι τότε, πού ἐγένεεν ἢ ἐπιδρομῇ) Ξ. ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὁ ἐκεῖνος ἡθροῖκε ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιπλίδας (= τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος εἶχε συναθροίσει ἕως τότε) Ξ.

Σημεῖωσις α'. Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακείμενος, ἀλλὰ διὰ τὸ παρελθόν. Οὕτω εἰστήκει (= ἐστέκετο), ἡ θύρα ἀνέωκτο (= ἦτο ἀνοικτὴ) Ξ. ἐδεδοίκειν (= ἐφοβούμην), ἐώκειν (= ὡμοιάζα) κλπ., ἐκεκράγετε (= ἐφωνάζετο δυνατὰ) Ξ. ἐγεγῆθει (= ἔχαιρε μεγάλως), —πολλὰ ἐπεπόνθεσαν (= εἶχαν πάθει ἕως τότε εἰς διαφόρους περιπτώσεις). (Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2).

Σημεῖωσις β'. Ὁ ὑπερσυντέλικος λαμβάνεται πολλάκις, ἵνα δηλωθῇ πρᾶξις παρελθούσα, ἡ ὁποία ἠκολούθησεν εὐθὺς κατόπιν ἄλλης πράξεως ὡσαύτως παρελθούσης, καὶ ὥς ἐκ τούτου νοεῖται ὡς τετελεσμένη μετ' ἐκείνης. Τότε ὁ ὑπερσυντέλικος πρέπει νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσάν μας μὲ χρόνον ἀόριστον, μὲ τὸ εὐθὺς ἢ ἀμέσως, στή στήγμῃ πρὸ αὐτοῦ: ὥς δ' ἐλήφθησαν οὗτοι, ἐλέλυντο αἱ σπονδαί (= ἀμέσως ἐλύθησαν αἱ συνθήκαι) Θ. Βλ. καὶ "Ομ. Π 344.

§ 112. ζ') Ὁ τετελεσμένος μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει

ὅτι τὸ σημαϊνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος $\theta\acute{\alpha}\ \epsilon\chi\eta\ \gamma\acute{\iota}\nu\epsilon\iota$, ἦτοι $\theta\acute{\alpha}\ \epsilon\acute{\iota}\nu\alpha\iota$ τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων : $\phi\acute{\iota}\lambda\omicron\varsigma\ \eta\mu\acute{\iota}\nu\ \omicron\upsilon\delta\epsilon\iota\varsigma\ \lambda\epsilon\lambda\epsilon\acute{\iota}\psi\epsilon\tau\alpha\iota$ (= κανεῖς δὲν $\theta\acute{\alpha}\ \mu\alpha\varsigma\ \epsilon\chi\eta\ \mu\acute{\epsilon}\nu\epsilon\iota\ \tau\omicron\tau\epsilon$).

Σημείωσις. Ὁ τετελεσμένος μέλλων ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακείμενος ἢ ὁ ὑπερσυντέλικος, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον : $\eta\ \gamma\epsilon\ \mu\eta\nu\ \theta\upsilon\rho\alpha\ \eta\ \epsilon\mu\eta\ \acute{\alpha}\nu\epsilon\omega\kappa\tau\omicron$ $\mu\acute{\epsilon}\nu\ \kappa\alpha\acute{\iota}\ \pi\rho\acute{o}\sigma\theta\epsilon\nu$, $\acute{\alpha}\nu\epsilon\omega\chi\epsilon\tau\alpha\iota\ \delta\epsilon\ \kappa\alpha\acute{\iota}\ \nu\acute{\iota}\nu$ (= $\theta\acute{\alpha}\ \epsilon\acute{\iota}\nu\alpha\iota\ \eta\ \theta\acute{\alpha}\ \mu\acute{\epsilon}\nu\eta\ \acute{\alpha}\nu\omicron\iota\kappa\tau\eta$) **Ξ. ἀφεστήξω** (= $\theta\acute{\alpha}\ \acute{\alpha}\pi\omicron\sigma\tau\alpha\tau\acute{\eta}\sigma\omega$), **μειμνήσομαι** (= $\theta\acute{\alpha}\ \theta\upsilon\mu\omicron\upsilon\mu\alpha\iota$), **κεκτῆσομαι** (= $\theta\acute{\alpha}\ \epsilon\chi\omega$) **Βλ.** § 109, **Σημ.** 1 καὶ 2.

Πολλάκις δὲ ὁ τετελεσμένος μέλλων λαμβάνεται, ἵνα δηλωθῇ μέλλουσα πράξις, ἢ ὁποῖα $\theta\acute{\alpha}\ \acute{\alpha}\kappa\omicron\lambda\omicron\upsilon\theta\eta\sigma\eta\ \acute{\alpha}\mu\acute{\epsilon}\sigma\omega\varsigma\ \eta\ \acute{\alpha}\phi\epsilon\upsilon\kappa\tau\omega\varsigma$ κατόπιν ἄλλης μελλούσης ὡσαύτως πράξεως : $\phi\rho\acute{\alpha}\zeta\epsilon\ \kappa\alpha\acute{\iota}\ \pi\epsilon\pi\rho\acute{\alpha}\zeta\epsilon\tau\alpha\iota$ (= καὶ $\acute{\alpha}\mu\acute{\epsilon}\sigma\omega\varsigma\ \theta\acute{\alpha}\ \pi\rho\alpha\chi\theta\eta$ αὐτὸ ποῦ $\theta\acute{\alpha}\ \pi\eta\varsigma$) **Ἀφο.** (πρβλ. § 111, **Σημ.** β')

§ 113. ζ') Ὁ (**ἀπλοῦς**) **μέλλων** εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαϊνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος $\theta\acute{\alpha}\ \gamma\acute{\iota}\nu\eta$ εἰς τὸ **μέλλον** : **γράφω** **ἐπιστολὴν** (= $\theta\acute{\alpha}\ \gamma\rho\acute{\alpha}\psi\omega$). **ἡ στρατιὰ ἔξει τὰ ἐπιτήδεια** (= $\theta\acute{\alpha}\ \epsilon\chi\eta$) **Ξ.**

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ ἀπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους, ὅπως εἰς τὴν νέαν ($\theta\acute{\alpha}\ \gamma\rho\acute{\alpha}\phi\omega$ — $\theta\acute{\alpha}\ \gamma\rho\acute{\alpha}\psi\omega$), ἀλλὰ μόνον ἓνα ($\gamma\rho\acute{\alpha}\psi\omega$), καὶ οὗτος εἶναι καὶ μέλλων διαρκείας ἢ ἐπαναλήψεως (= $\theta\acute{\alpha}\ \gamma\rho\acute{\alpha}\phi\omega$) καὶ συνοπτικός μέλλων (= $\theta\acute{\alpha}\ \gamma\rho\acute{\alpha}\psi\omega$). Ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ ἐκ τῶν συμφραζομένων νοεῖται, ἂν ἡ μέλλουσα πράξις λαμβάνεται ὡς διαρκῆς, ἢ κατ' ἐπανάληψιν, ἢ ἐν συνόψει : $\acute{\epsilon}\kappa\epsilon\acute{\iota}\theta\epsilon\nu\ \theta\acute{\alpha}\lambda\alpha\tau\tau\alpha\nu\ \delta\psi\epsilon\sigma\theta\epsilon$ (= $\theta\acute{\alpha}\ \acute{\iota}\delta\eta\tau\epsilon$). ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὤψεσθε ἀφθονώτερον διαιτώμενον (= $\theta\acute{\alpha}\ \mu\acute{\epsilon}\ \beta\lambda\acute{\epsilon}\pi\epsilon\tau\epsilon\ \nu\acute{\alpha}\ \delta\iota\alpha\iota\tau\acute{\omega}\mu\alpha\iota$) **Ξ.**

§ 114. Ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων τροποποιεῖται ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ μέλλοντος καὶ πολλάκις οὗτος ἔχει τὴν ἐννοίαν :

1) τοῦ **δυνατοῦ** ἢ **ἐπιτρεπομένου** : $\pi\rho\acute{o}\varsigma\ \tau\alpha\upsilon\tau\alpha\ \pi\rho\acute{\alpha}\xi\epsilon\iota\varsigma\ \omicron\lambda\omicron\nu\ \acute{\alpha}\nu\ \theta\acute{\epsilon}\lambda\eta\varsigma$ (= $\delta\upsilon\nu\alpha\sigma\alpha\iota\ \nu\acute{\alpha}\ \pi\rho\acute{\alpha}\xi\eta\varsigma$) **Σοφ.** $\acute{\lambda}\epsilon\gamma\epsilon\iota\ \delta\tau\iota\ \acute{\alpha}\xi\epsilon\iota\ \alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon\varsigma\ \pi\acute{\epsilon}\nu\tau\epsilon\ \eta\mu\epsilon\rho\omega\nu\ \epsilon\acute{\iota}\varsigma\ \chi\omega\rho\acute{\iota}\omicron\nu$, $\delta\theta\epsilon\nu\ \delta\psi\omicron\nu\tau\alpha\iota\ \theta\acute{\alpha}\lambda\alpha\tau\tau\alpha\nu$ (= ὅτι $\eta\ \mu\ \pi\omicron\ \rho\epsilon\acute{\iota}\ \nu\acute{\alpha}\ \tau\omicron\upsilon\varsigma\ \acute{\omicron}\delta\eta\gamma\eta\sigma\eta\ \acute{\epsilon}\nu\tau\omicron\varsigma\ \pi\acute{\epsilon}\nu\tau\epsilon\ \eta\mu\epsilon\rho\omega\nu$). (πρβλ. $\mu\acute{\alpha}\ \theta\acute{\alpha}\ \mu\omicron\upsilon\ \pi\eta\varsigma$, γιὰ τὴν $\nu\acute{\alpha}\ \tau\omicron\ \kappa\acute{\alpha}\mu\omega$, ἀφοῦ ἤξερα, πῶς $\theta\acute{\alpha}\ \zeta\eta\mu\iota\omega\theta\omega$ = $\eta\ \mu\ \pi\omicron\ \rho\epsilon\acute{\iota}\ \nu\acute{\alpha}\ \mu\omicron\upsilon\ \pi\eta\varsigma$).

2) **βουλήσεως** (**βουλευτικός μέλλων**) : $\kappa\epsilon\acute{\iota}\ \tau\omicron\ \mu\eta\delta\acute{\epsilon}\nu\ \acute{\epsilon}\xi\epsilon\rho\omega$, $\phi\rho\acute{\alpha}\sigma\omega\ \delta'\ \delta\mu\omega\varsigma$ (= $\theta\acute{\epsilon}\lambda\omega\ \delta\mu\omega\varsigma\ \nu\acute{\alpha}\ \delta\eta\lambda\acute{\omega}\sigma\omega$) **Σοφ.** $\tau\acute{\iota}\ \chi\rho\eta\mu\alpha\ \delta\rho\acute{\alpha}\sigma\epsilon\iota\varsigma$; (= $\tau\acute{\iota}\ \theta\acute{\epsilon}\acute{\lambda}\epsilon\iota\varsigma\ \nu\acute{\alpha}\ \kappa\acute{\alpha}\mu\eta\varsigma$;) **Σοφ.** (πρβλ. Ἐγὼ **βάγια** γεννήθηκα καὶ

βάγια θά πεθάνω — καὶ — Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα, Γραικὸς θενά πεθάνω = θέλω νά πεθάνω).

Οὕτω λαμβάνεται συνήθως τὸ β', ἡ σπανίως τὸ γ' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος ἀντὶ εὐγενικῆς προστακτικῆς, ὅταν πρόκειται νά δηλωθῇ ὅτι ὁ λέγων εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται θά πράξῃ σύμφωνα μὲ τὴν θέλησίν του : ὥς οὖν **ποιήσετε** (= ἔτσι λοιπὸν θά κάμετε = ἔτσι κάμετε) Πλ. (πρβλ. Στὶς δύο θά γυρίσης νά μᾶς πάρης = γύρισε κλπ.).

Συνηθέστατα δὲ ἔχει τὸ β' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος σημασίαν προστακτικῆς εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὅποια εἰσάγονται διὰ μὲν τοῦ οὐ πρὸς δῆλωσιν ἐντόνου προσταγῆς, διὰ δὲ τοῦ οὐ μὴ πρὸς δῆλωσιν ἐντόνου ἀπαγορεύσεως : **οὐ περιμενεῖς**; (= περίμενε, περίμενε) Πλ. **οὐ μὴ ληρήσεις**; (= μὴ φλυαρῆς, ἄφησε τίς φλυαρίες) Ἀρφ. (πρβλ. Δὲ θά πᾶς αὐτοῦ ποῦ σοῦ εἶπα; = πήγαίνε κλπ.).

3) τοῦ **πρέποντος**, ἰδίᾳ εἰς ἐρωτήσεις περὶ τοῦ πρακτέου : φιλόσοφος ἡμῖν **ἔσται** ὁ μέλλων καλὸς καγαθὸς ἔσεσθαι φύλαξ (= φιλόσοφος πρέπει νά εἶναι) Πλ. **πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ**; (= πρέπει νά κάμω τὸν λόγον, πρέπει νά ὁμιλήσω) Πλ. (πρβλ. Κι ἂν δὲν εὔρω αὐτοκίνητο, τὶ θά κάμω; = τὶ πρέπει νά κάμω;).

Οὕτω καὶ ἐν συνδέσει ὀριστικῆς μέλλοντος μὲ ἀπορηματικὴν ὑποτακτικὴν : εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν; ἢ **τί δράσομεν**; (= ἢ τί πρέπει νά κάμωμεν;) Εὐρ.

§ 115. Ὁ μέλλων λαμβάνεται καὶ πρὸς δῆλωσιν τοῦ συνήθως συμβαίνοντος, ἰδίᾳ εἰς γνώμας, αἱ ὅποια ἔχουν γενικὸν κῶρος καὶ ὡς τοιαῦται ἰσχύουν βεβαίως καὶ εἰς τὸ μέλλον. (Γνωμικὸς μέλλων πρβλ. § 104,1) : οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτείνει (= πᾶς ἄνθρωπος ἀδικῶν τίσιν ἀποτείνει = θά τιμωρηθῇ, τιμωρεῖται) Ἡρόδ. (πρβλ. Ἡ πετροπέρδικα, ὁπόβρη μαύρη καψαλιά, θά κάτση νά βουσκίση = χάθεται καὶ βόσκει).

Σημείωσις. Ἡ περίφρασις ἡ ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸ ῥῆμα μέλλω μὲ ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ σπανιώτερον ἀορίστου) δὲν σημαίνει ὅτι ἀκριβῶς καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων τοῦ ἀντιστοίχου ῥήματος π.χ. **μέλλω διδάξειν** δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ **διδάξω** (πρβλ. θά χάσω τὸ μυαλό μου — καὶ — πάω νά χάσω τὸ μυαλό μου. θά βρέξῃ — καὶ — πάει νά βρέξῃ).

Τὸ μέλλω ἀρχῇθεν σημαίνει ἀνὰ βάλλῳ, βραδύνῳ, ἔπειτα μετὰ ἀπαρέμ-
φατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ ἀορίστου) συνήθως σημαίνει: α') ἔχω κατὰ
νοῦν, προτίθεμαι, σκοπεύω, πρόκειται νά: μέλλω ὑμᾶς διδά-
ξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε Πλ. β') πρέπει νά περιμένῃ κα-
νεῖς (νά), πρέπει (νά), ἐπόμενον εἶναι (νά): σύντεμνέ μοι τὰς
ἀποκρίσεις, εἰ μέλλω σοι ἔπεσθαι Πλ. ἡριθμοῦντο πολλοὶ τὰς ἐπιβολὰς τῶν λί-
θων καὶ ἐμελλον οἱ μὲν τινες ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀλγ-
θοῦς λογισμοῦ (= καὶ ἐπόμενον ἦτο μερικοὶ μὲν νά ἀποτύχουν κλπ.) Θ

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 116. 1) Ἐγκλίσεις λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μετὰ τοὺς ὁποί-
ους δηλοῦται ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ λέγοντος σχετικῶς μετὰ τὸ σημα-
νόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἦτοι οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μετὰ τοὺς ὁποίους
δηλοῦται

α') ἡ πραγματικότης ἢ ἡ δυνατότης τοῦ σηματομενομένου ὑπὸ τοῦ
ῥήματος κατὰ τὸν λέγοντα (ἔρχεται — ἔλθοι ἄν) καὶ

β') τὸ ἐπιθυμητὸν (ἢ μὴ) τοῦ σηματομενομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος διὰ
τὸν λέγοντα (ῥωμεν — ἴτε — μὴ ἔλθοιτε).

2) Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τέσσαρες, ἦτοι ὀρι-
στική, ὑποτακτική, εὐκτική καὶ προστακτική.

3) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἶναι διάφορος, καθ' ὅσον αὗται λαμβάνονται εἰς προτάσεις ἀνεξαρτήτους ἢ εἰς προτάσεις
ἐξηρητημένους.

Κατωτέρω ἐξετάζεται ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἰς
τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 117. α') Ὀριστική. Ἡ ὀριστικὴ εἶναι κυρίως ἐγκλίσις τοῦ πρα-
γματικοῦ.

1) Ἡ ὀριστικὴ ἀπλῇ κατὰ πάντα χρόνον ἐκφράζει κάτι τὸ πρα-
γματικὸν ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος (Ἄρνησις οὐ):
Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς Ξ. Σωκράτης οὐ νομίζει θεοὺς Ξ.

Σημείωσις α'. Ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἀορίστου μετὰ τὴν λέξιν ὀλίγου ἢ μικροῦ
πρὸ αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ μετὰ τὸ νεοελληνικὸν λίγῳ ἔλειψε νά καὶ ὑποτακτικὴν:
ὀλίγου ἔμεινεν ἐπελαθόμην: (= λίγο ἔλειψε νά λησμονήσω) Πλ. μικροῦ κά-
κεινον ἐξετραχίλισεν Ξ.

Ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου ἢ μικροῦ ἐδέησα (—ας, —ε
κλπ.) μετὰ ἀπαρέμφατον ἀορίστου: τὸ πῦρ τοὺς Πλαταιὰς ἐλαχίστου ἐδέησε
διαφθεῖραι Θ.

Κάτι τὸ μὴ πραγματικὸν δηλοῦται καὶ μὲ τὴν προσθήκην τῶν προσδιορισμῶν τὸ ἐπ' ἐμοί, τὸ ἐπὶ σοί, τὸ ἐπὶ τούτῳ κλπ. : τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν (= ὅσον ἐξαρθᾶται ἀπὸ τούτου) Ξ.

Σημείωσις β'. Ὁ παρατατικὸς τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων ἔδει, ἐχρῆν, προσῆκε, κ.τ.τ., ἐξῆν, εἰκὸς ἦν, καλὸν ἦν κ.τ.τ. μὲ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ἀπαρεμφάτου δὲν ἔγινεν ἢ δὲν γίνεταί παρὰ τὴν γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος : ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν (= ἔπρεπε νὰ λάβῃς, ἀλλὰ δὲν τὰ ἔλαβες) Ξ. τί σιγῆς : οὐκ ἐχρῆν σιγᾶν, τέκνον (= δὲν ἔπρεπε = δὲν πρέπει νὰ σιωπᾷς, ὅπως σιωπᾷς) Εὐρ.

2) Ἡ ὀριστικὴ ἱστορικῶ χρόνου μὲ τὸ (δυνητικὸν) ἂν ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρελθόν ἢ κάτι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικῶ. (Δυνητικὴ ὀριστική. Ἄρνησις οὐ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν θὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικῶ ἢ σπανιώτερον ὑπερσυντελικῶ) : ἡγήσω ἂν (= θὰ ἐνόμιζες). φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν (= θὰ ἤμεθα, ἀλλὰ δὲν εἴμεθα) Ξ. οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε — δὲν θὰ τὸ εἶχε κάμει, ἀλλὰ τὸ ἔκαμε) Ξ.

Σημείωσις γ'. Ὁ ὀριστικὸς ἢ ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς μὲ τὸ ἂν λαμβάνεται ἐνίοτε, ἵνα δηλωθῇ ὅχι τὸ δυνατόν, ἀλλὰ κάτι τὸ κατ' ἐπανάληψιν ἢ συνήθως συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν : εἰ τις Κλεόρχῳ ἐδόκει βλακεῖν, ἔπαισεν ἂν (= τὸν ἐκτύπα) Ξ. ἀναλαμβάνων αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρώτων ἂν αὐτοὺς, τί λέγοιεν (= τοὺς ἐξήταζα, συνήθιζα νὰ τοὺς ἐξετάζω) Πλ. (πρβλ. Ἐπὶ τότε γενήκαμε φίλοι· νύχτα ἡμέρα μαζί· θὰ πῆ γαίνε κείνος στή βάρδια ; κοντὰ καὶ γῶ = ὁ σάκις πῆγαινε).

3) Ἡ ὀριστικὴ τοῦ παρατατικῶ ἢ σπανιώτερον τοῦ ὀριστοῦ μὲ τὸ εἰ γάρ ἢ εἴθε (ποιητικῶς καὶ αἴθε) πρὸ αὐτοῦ ἐκφράζει εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον, ἢτοι εὐχὴν, ἢ ὁποῖα δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ εἶναι ἀντίθετος τοῦ πραγματικῶ. (Εὐχτικὴ ὀριστική. Ἄρνησις μή. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μακάρι νὰ, εἴθε νὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικῶ ἢ ὑπερσυντελικῶ) : εἴθ' ἦσθα δυνατός δοᾶν, ὅσον πρόθυμος εἰ (= ἄμποτε νὰ ἦσουν, ἀλλὰ δὲν εἴσαι) Εὐρ. εἴθ' ἡύρομέν σ', Ἀδμητε, μὴ λυπούμενον (= εἴθε νὰ σὲ βρῖσκαμε — νὰ σὲ εἴχαμε βρεῖ) Εὐρ.

Σημείωσις δ'. Ἡ τοιαύτη εὐχὴ ἐκφράζεται καὶ μὲ τὸ ὠφελον (= ες, —ε κλπ.) ἢ ὡς ὠφελον μετ' ἀπαρεμφάτου ἐνεστώτος τῆ ὀριστοῦ : ὠφέλε Κῦρος

ζῆν (= ἔπρεπε νὰ ζῇ — εἶθε νὰ ζούσε) Ξ. ὡς ὠφελον πάροιθαι ἐκλιπεῖν βίου
(= ἔμποτε νὰ πέθαινα πρωτίτερα) Εὐρ.

§ 118. β') Ὑποτακτική. Ἡ ὑποτακτικὴ κυρίως εἶναι ἐγκλισις τοῦ προσδοκωμένου. Εἰδικώτερον δὲ ἡ ὑποτακτικὴ

1) ἐκφράζει βούλησιν τοῦ λέγοντος, ὅποτε συνήθως (μάλιστα κατὰ τὸ α' πρόσωπον) εἰσάγεται μὲ τὸ ἄγε, ἄγε δὲ, ἴθι, ἴθι δὲ, φέρε, φέρε δὲ (= ἐμπρός, ἐμπρός λοιπόν, ἔλα, ἔλα κι ἄς). (Βουλευτική ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις μὴ) : ἴωμεν (= πᾶμε). μὴπω ἴωμεν ἐκέισε (= μὴν πᾶμε ἀκόμη) Πλ. ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν (= ἔλα ἄς ἐξετάσωμε) Ξ. μὴ σε κιχῶ (= νὰ μὴ σὲ συναντήσω) Όμ.

Οὕτω κατὰ τὸ β' ἢ γ' πρόσωπον ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς : μὴ ἄλλως ποιήσης (= νὰ μὴ κάμῃς) Πλ. μὴ σε πείση Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει (= ἄς μὴ σὲ πείσῃ) Πλ.

Σημείωσις. Εἰς τὸν Ὅμηρον ἡ ὑποτακτικὴ λαμβάνεται πολλάκις μὲ σημερινὰν μέλλοντος. (Μελλοντικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις οὐ) : οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι (= οὐτε ἐλπίζω νὰ ἰδῶ, οὔτε θὰ ἰδῶ). καὶ νῦ τις ὁδ' εἶπῃσι (= ἔτσι θὰ πῇ). Τῆς τοιαύτης δὲ ὑποτακτικῆς λείψανα εἰς τὴν μετὰ ταῦτα γλῶσσαν εἶναι τὸ ἔδομαι (= θὰ φάγω) καὶ πίομαι (= θὰ πῶ), τὰ ὅποια εἶναι κυρίως μελλοντικαὶ ὑποτακτικαὶ μὲ βραχὺ θεματικὸν φωνῆν.

2) εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται κατὰ τὸ α' πρόσωπον, ἐκφράζει ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου. (Ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν νὰ μὲ ὑποτακτικὴν) : τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων ; (= τί νὰ ποῦμε ;) Πλ. εἴπωμεν ἡ σιγῶμεν ; (= νὰ ὁμιλήσωμεν ἢ νὰ σιωπῶμεν ;) Εὐρ.

Ἡ τοιαύτη ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ πολλάκις ἔχει πρὸ αὐτῆς τὸ βούλει ἢ βούλεσθε, μὲ τὰ ὅποια σαφέστερον δηλοῦνται ὅτι πρόκειται περὶ πράξεως, ἢ ὅποια ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐρωτωμένου : βούλει σκοπῶμεν ; (= θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν ;)

§ 119. γ) Εὐκτική. Ἡ εὐκτικὴ κυρίως εἶναι ἐγκλισις τῆς ἀπλῆς ὑποκειμενικῆς σκέψεως, χωρὶς καμμίαν ἀνασκοπὴν πρὸς τὴν πραγματικότητα ἢ πρὸς τὸ προσδοκώμενον. Εἰδικώτερον δὲ ἡ εὐκτικὴ

1) ἀπλῇ ἐκφράζει εὐχὴν, ἥτις κανονικῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλ-

λον καὶ ἐπομένως δύναται νὰ ἐκπληρωθῇ. (Εὐχετική εὐκτική. Ἄρνησις μὴ) : ὦ παῖ, γένοιο πατὴρ εὐτυχέστερος (= εἶθε νὰ γίνης) Σοφ. μὴ μοι γένοιθ' ἂ βούλομ' ἄλλ' ἂ συμφέρει (= εἶθε νὰ μὴ μοῦ γίνουν...).

Τῆς εὐχετικῆς εὐκτικῆς προτάσσεται συνήθως τὸ εἶθε, εἰ γάρ, (ποιητ. καὶ αἶθε, ὡς· προβλ. § 117, 3, ἔνθα ὁ λόγος περὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου) : εἶθε σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν γένοιο Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν ἡ εὐχετική εὐκτική ἐλαμβάνετο ἐπὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου (§ 117, 3) : εἶθ' ὡς ἡβώοιμι, ὡς ὁπότε ἡλείοισι καὶ ἡμῖν νεῖκος ἐτύχθη (= ἄμποτε νὰ εἶχα τώρα τὰ νεῖατα, πού εἶχα ὄταν...) "Ομ.

Ἐλαμβάνετο δὲ προσέτι κατὰ τὸ β' καὶ γ' πρόσωπον ἐπὶ προσταγῆς γινομένης μετὰ λεπτότητος καὶ εὐγενείας ἢ ἐπὶ παραχωρήσεως : ταῦτ' εἶποις Ἀχιλλῆϊ (= αὐτὰ λάβε τὴν καλωσύνην νὰ τὰ πῆς = αὐτὰ πὲς τα, παρακαλῶ) "Ομ. (πρβλ. § 114, 2). λῆγ' ἐριδος, Τρῶας δὲ καὶ αὐτῶκα διός Ἀχιλλεύς ἄστεος ἐξελάσει (= καὶ ἅς ἐκδιώξῃ ἀμέσως ὁ Ἀχιλλεύς...) "Ομ.

2) μὲ τὸ (δυνητικὸν) ἄν (ποιητικῶς καὶ κεν ἢ κε) ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. (Δυνητική εὐκτική. Ἄρνησις οὐ) : ἴδοι τις ἂν (= μπορεῖ νὰ ἰδῇ κανεὶς, θὰ ἔβλεπε κανεὶς) Δημ. Δίς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης Πλ. ἔχοις ἂν με διδάξαι τί ἐστι νόμος; (= θὰ μπορούσες νὰ με διδάξης;) Ξ.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ προσέτι πρὸς δήλωσιν τοῦ πιθανοῦ ἀντὶ μέλλοντος, ἢ πρὸς ἔκφρασιν μετριόφρονος γνώμης, ἢ ἐπὶ προσταγῆς, ἢ ὅποια γίνεται με λεπτότητα : ταῦτα ποιοῦντων ἡμῶν εὐθὺς ἂν Ἀριαῖος ἀποσταίῃ (= ἀποστήσεται, ὡς τὸ εἶδος = θὰ ἀποστατήσῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα) Ξ. ὦ παῖ, γένοιο πατὴρ εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλ' ὁμοῖος, καὶ γένοιο ἂν οὐ κακός (= καὶ θὰ γίνης, πιστεύω, ὅχι ἀνάξιος). Σοφ. χωροῖς ἂν εἴσω (= ἔμπα μέσα, παρακαλῶ — ἔμπα μέσα, ἂν εὐαρεστῆσαι) Σοφ. (πρβλ. § 114, 2).

Σημείωσις α'. Ἀρχῆθεν ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ὅχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ παρελθόν : Τυδεΐδην δ' οὐκ ἂν γνοίης, ποτέρουσι μετείῃ (= οὐκ ἂν ἔγνως = δὲν θὰ μπορούσες νὰ καταλάβῃς τότε, πού ἐμάχετο) "Ομ. (βλ. § 117, 2).

Σημείωσις β'. Ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο ἡ εὐκτικὴ ἀπλῆ, ἥτοι ἄνευ τοῦ ἂν (κεν, κε), καὶ ὡς δυνητικὴ : εἰς θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σώσαι (= σώσαι ἂν ἢ σώσειεν ἂν = μπορεῖ νὰ σώσῃ) "Ομ. Τὸ μόριον ἂν (κεν, κε),

ἀρχῆθεν ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τυχόν, ἐνδεχομένως, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς περιστάσεις, προσετιθετο ἀπλῶς, ἵνα καθιστᾷ σαφεστέραν τὴν δυνητικὴν σημασίαν τῆς εὐκτικῆς. Ἐκ τῆς δυνητικῆς εὐκτικῆς τὸ ἄν, ἀφοῦ κατέστη ἀναπόσπαστον στοιχεῖον αὐτῆς, ἐλήφθη καὶ συνεδέθη καὶ μὲ τὴν ὀριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων πρὸς δῆλωσιν τοῦ δυνατοῦ κατὰ τὸ παρελθόν (§ 117, 2). (Πρβλ. τὸ νεοελληνικὸν θά, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ τοῦ θέλει νά, θεν νά μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μέλλει νά, πρόκειται νά, καὶ τὸ ὁποῖον ἀρχῆθεν μὲν συνετάσσετο μόνον μὲ ὑποτακτικὴν, κατόπιν δὲ ἤρχισε νά συντάσσεται καὶ μὲ ὀριστικὴν· θά γράφη, θά γράψῃ — θά ἔγραφε, θά ἔγραψε κλπ.)

Ἡ δὲ θέσις τοῦ δυνητικοῦ ἄν (κεν, κε) εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνῆκει (ἔχοις ἄν, ἔλθοις ἄν)· ἀλλ' ἄν εἰς τὴν πρότασιν ὑπάρχῃ ἄρνησις ἢ κάποια ἀντωνυμία ἢ ἐπίρρημα ἢ ἄλλη λέξις ἰσχυρῶς τονιζομένη, τότε τὸ ἄν τίθεται κατόπιν αὐτῶν· οὐκ ἄν λάβοις· τί ἄν τις εἴποι; ποῦ ἄν ἴδοι; ταῦτ' ἄν εἴη βλαβερὰ. (Οὕτω προέκυψαν καὶ οἱ σύνδεσμοι ἐπ' ἄν, ἐπειδ' ἄν, ὅταν, ὅποτε κλπ. ἐκ τοῦ ἐπεὶ ἄν, ἐπειδὴ ἄν, ὅτε ἄν, ὅποτε ἄν κλπ.).

Σημείωσις γ'. Εἰς ἐξηρητημένας προτάσεις, περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος κατωτέρω, ἡ εὐκτική εἶναι προσέτι· α') τοῦ πλαγίου λόγου. Αὕτη ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς τὴν ὀριστικὴν, συνήθως ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν. Κατονικῶς δὲ εἶναι εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου ἡ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος· β') ἐπαναληπτικῇ, εἰς προτάσεις ὑποθετικὰς ἢ χρονικὰς ἢ ἀναφορικὰς. (Βλ. παραδείγματα εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια).

§ 120. δ') Προσιακτικὴ. Ἡ προσιακτικὴ εἶναι ἡ ἔγκλισις τῆς δεδλωμένης ἀπαιτήσεως. (Ἀρνησις μὴ). Εἰδικώτερον δὲ σημαίνει ἡ προσιακτικὴ

1) προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν· ἄπτε, παῖ, λύχρον Ἀρφ. ταῦτα μὴ ἐρώτα Ξ.

2) προτροπὴν ἢ ἀποτροπὴν ἢ παραίνεσιν· ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει Πλ. γινώθι σαντόν· ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις Ἴσοκρ.

3) συγκατάθεσιν ἢ παραχώρησιν· ἔστω (= ἄς εἶναι)· ἐγὼ παραχωρῶ καὶ λεγέτω (= ἄς λέγῃ, ἄς πῇ) Πλ. οἱ δ' οὖν βοώντων (= ἄς φωνάζουν, ὅσο θέλουν) Ἀρφ.

4) δέησιν ἢ παρακλήσιν, εὐχὴν ἢ κατάραν· Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει. μὴ θορυβεῖτε. ὑγίαινε. ἐρρέτω (= ἄς πάῃ στὸ διάβολο).

Σημείωσις. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι χρόνου

ἀορίστου, λαμβάνεται συνήθως ἡ ὑποτακτική, σπανιώτερον δὲ ἡ προστακτική, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου: **μὴ ποιήσης, μὴ ποιήσῃτε. Μηδενὶ συμφορὰν ὄνειδίδης Ἴσοκρ. μὴ ποιήσῃ. μὴ ποιησάτω. μηδεὶς θαυμάσῃ Δημ. μηδεὶς ὅμων προσδοκῆσάτω Πλ. (Βλ. § 118, 1).**

§ 121. Ἀνασκόψεις. Ἀνασκοποῦντες τὰ εἰρημένα περὶ τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις παρρησιοῦμεν ὅτι

1) ἡ (κυρίως) ὀριστική καὶ αἱ δύο δυνητικαὶ (ἤτοι ἡ δυνητικὴ εὐκτική, § 119, 2 καὶ ἡ δυνητικὴ ὀριστική, § 117, 2) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων κρίσεως, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι οὐ (= δὲν)

2) ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ προστακτικὴ καὶ αἱ δύο εὐχετικαὶ (ἤτοι ἡ εὐχετικὴ εὐκτική, § 119, 1, καὶ ἡ εὐχετικὴ ὀριστική, § 117, 3) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι μὴ.

Ἰδιαίτεραι παρατηρήσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις, ἥτοι τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτήσεως.

§ 122. 1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐν γένει οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ τὴν προτάσεις κρίσεως ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας ὑπὸ ἐρωτηματικὴν μορφήν. Καὶ ὅταν μὲν ἔχουν ἀντίστοιχον πρότασιν κρίσεως ἐκφέρονται κατὰ τινὰ τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1): **τί τηρικὰδε ἀφῖξαι ; Πλ. (ἀ φ ῖ γ μ α ι, εἶνα κτλ.). Τίνι ἂν ἀρέσκοι πόλις ἄνευ νόμων ; Πλ. (οὐδενὶ ἂν ἀ ρ έ σ κ ο ι κτλ.).** Ὅταν δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς πρότασιν ἐπιθυμίας, ἥτοι ὅταν εἶναι ἀπορηματικαί, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν (§ 118, 2): **εἰπῶμεν ἢ σιγῶμεν ; (εἰ π α τ ε, σ ι γ ᾱ τ ε — μ ἢ εἰ π η τ ε κτλ.).**

2) Αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι

α) ἐρωτήσεις ὀλιγκῆς ἀγνοίας, ἥτοι ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ζητεῖται βεβίωσις ἢ ἄρνησις τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι ἐν ἀπλοῦν **ναί** ἢ ἐν ἀπλοῦν **οὐ** (= ὄχι), ἢ κάποια ἄλλη βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἐκφρασις (μάλιστα, πάνυ μὲν οὖν, πῶς γάρ οὐ : κτλ. — οὐδαμῶς, ἡμιστά γε, κτλ.)

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων, ᾱ ρ α, ᾱ ρ ᾱ γ ε, ᾱ ρ ὀ ὤ ν, ἦ, μ ῶ ν (= μὴ οὖν), ο ὐ κ ο ὤ ν, ο ὕ κ ο υ ν κλπ. : **Ὁ πατήρ σε ἀρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε ; Μάλιστα Ξ. μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι ; Οὐκ οὖν ἔργω γε Ξ.**

Ἐὰν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής, συνήθως προτάσσεται τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς ἡ λέξις *πότερον ἢ πότερα*, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ *ἥ* : **πότερα** ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ *δπλα ἦ* ὡς διὰ *φιλιαν δῶρα* ; **Ξ**.

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετάφρασις τοῦ *πότερον (ἢ πότερα)* εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις δύναται νὰ παραλείπεται.

Σημείωσις. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ *οὐ, ἄρ' οὐ, οὐκοῦν* κ.τ.τ., περιμένεται ἀπάντησις καταφατική, εἰς ἐρωτήσεις δέ, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ *μή, ἄρα μή, μὴν* κ.τ.τ. περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική : *οὐκ ἐχθρὸς Φίλιππος* ; (Περιμένεται ἀπάντησις : *Ναί*). **ἄρ' οὐκ** ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι βασιλεὺς, ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι ; **Ξ**. (Περιμένεται ἀπάντησις καταφατική : *Ναί*, ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ἂν κλπ.) · **οὐκουν** γέλως ἡδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν ; Σοφ. (*Ναί*) — **μὴ** ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι ; **Οὐκουν** ἐγωγε **Ξ**. **ἄρά γε** μὴ ἐμοῦ προμηθεΐ ; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική : *Οὐ σοῦ προμηθεῖ*). **μὴν** τί σε ἡδίκηκε Πρωταγόρας ; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητική : *Οὐδ' ἐν με ἡδίκηκε*).

β) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, ἥτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν.

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (*τίς, ποῖος, πόσος* κτλ. — *ποῦ, πόθεν, πῶς* κτλ.) : *Μανία δὲ τίνος ἦν* ; **Φαρναβάζου** **Ξ**. *Ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν* ; **Ἐν Σκῆψει** **Ξ**.

3) Πολλάκις αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐρωτήσεις, ἥτοι ἐκφράσεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ κάτι τι, ἀλλ' ἀπλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. (**Ρητορικαὶ ἐρωτήσεις). Οὕτω**

α) πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη μὲ τὸ *τί οὐ ἢ τί οὐν οὐ* καὶ ἐκφερομένη καθ' ὀριστικὴν ἀορίστου, ἢ σπανιώτερον ἐνεστώτος, ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτρεπτικῆς, § 118,1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔντονος προτροπὴ ἢ θερμὴ παράκλησις καὶ ἅμα ἀνυπομονησίᾳ τοῦ λέγοντος : **τί οὖν οὐ καὶ Πρόδικον ἐκαλέσαμεν** ; (= καλέσωμεν οὖν τάχιστα καὶ Π.). Πλ. **τί οὐ καλοῦμεν δῆτα Λυσιστράτην** ; (= καλέσωμεν τάχιστα) 'Αρφ. (πρβλ. *Λιά* -

καινα, δὲν παντρεύεσαι, δὲν παίρνεις Τοῦρκον ἄνδρα;
= παντρέψου — πάρε).

β) ἐνίστε προβάλλεται ἐρώτησις ἀντὶ ὑποθέσεως: **ἐξήμαρτέ τις ἄκων**; **συγγνώμη τούτῳ** (= ἐάν τις ἐξαμάρτη ἄκων). (πρβλ. Κ α λ ὸ ε Ἴ δ α ᾿ γ ῶ ; καλὸ θὰ πῶ, καλὸ θὰ μαρτυρήσω = ἂν εἶδα καλὸ, κλπ.).

γ) προβάλλεται πολλάκις ἐρώτησις ἀντὶ ἐντόνου βεβαιώσεως ἢ ἐντόνου ἀρνήσεως: **οὐκ ἐχθρὸς ὁ Φίλιππος**; (= ἀναμφισβητήτως ἐχθρὸς ἐστὶν ὁ Φ.) Δημ. **τίνοι ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων**; (= οὐδενὶ γ ἐ ἀρέσκοι ἄν. . .) Πλ.

3. Οἱ χρόνοι εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἐκτὸς τῆς ὀριστικῆς

§ 123. Εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν, τὴν προστακτικὴν, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἕκαστος χρόνος διατηρεῖ τὴν σημασίαν τοῦ μόνον ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σηματομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἦτοι ἕκαστος χρόνος δηλοῖ καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας, ὅπως εἰς τὴν ὀριστικὴν, **διάρκειαν** ἢ **ἐπανάληψιν** τοῦ σηματομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, **σύνοψιν** ἢ **ἀπλὴν πραγματοποίησιν** ἢ **τὸ τετελεσμένον** αὐτοῦ (§ 103, 2). Δὲν διατηροῦν ὁμοῦ οἱ χρόνοι καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὴν ὀριστικὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν βαθμίδα (§ 103, 1). ἀλλὰ

1) εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις πάντες οἱ χρόνοι καθ' ὑποτακτικὴν, εὐκτικὴν καὶ προστακτικὴν (καὶ εἰς τὸ ἀνεξαρτήτως ἐκφερόμενον ἀπαρέμφατον) ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον: ἴθι **ἐξετάσωμεν** τὰ ἔργα τῶν θεῶν (§ 118, 1), εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν; (§ 118, 2). ὦ παῖ, **γένοιο** πατὴρ εὐτυχέστερος (§ 119, 1). ἴδοι τις ἂν (§ 119, 2). ἄπτε, παῖ, **λύχρον** (§ 120). θαρσῶν, Διόμηδες, **μάχεσθαι** (= μάχου) "Ομ.

2) εἰς τὰς ἐξηρητημένους προτάσεις καὶ τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν γενικῶς πάντες οἱ χρόνοι δύνανται νὰ ἀναφέρονται εἴτε εἰς τὸ παρὸν εἴτε εἰς τὸ παρελθὸν εἴτε εἰς τὸ μέλλον, ἀναλόγως τοῦ χρόνου τοῦ κυρίου ῥήματος ἢ τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, καὶ ἀναλόγως τῆς ὅλης ἐννοίας τῶν συμφραζομένων :

λέγω ταῦτα, ἵνα **πεισθῇτε** (ὁ ἀόριστος ἀναφέρεται εἰς τὸ παρὸν)
ἔλεγον ταῦτα, ἵνα **πεισθῇτε** (» » εἰς τὸ παρελθὸν)
 ἢ ἵνα **πεισθεῖητε** (» » »)
ἔρω ταῦτα, ἵνα **πεισθῇτε** (» » εἰς τὸ μέλλον)

Οἱ στρατιῶται ἔφασαν τοὺς στρατηγοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν (= ὅτι, εἰ καὶ ᾗδεσαν, ἔκρυπτον. Οἱ ἐνεστῶτες εἰδότες καὶ κρύπτειν ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθόν) Ξ. Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο (= ἵνα ἄρξῃ, τότε. Ὁ μέλλων ἄρξων ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθόν).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

§ 124. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα **συνείρονται** κατὰ τρεῖς τρόπους, ἦτοι

1) **παρατίθεται** ἀπλῶς ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης χωρὶς κανένα σύνδεσμον. Ἡ τοιαύτη ἀπλῆ παράθεσις τῶν προτάσεων καλεῖται **σχῆμα ἀσύνδετον**, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρμοῦ τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλῶσσάν μας, (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γένει), καὶ συνήθης κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδιῶν, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν ἀφελῆ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελῆ λαϊκὰ ποιήματα. (Πρβλ. Κ λ α ῖ ν ε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριά δὲ ν' ἔχου ν. Δὲ ν κ λ α ῖ ν ε γιὰ τὸ ψῆλωμα, δὲ ν κ λ α ῖ ν ε γιὰ τὰ χιόνια, ἢ κλεφτουριά τ' ἀρ ν ἢ θ η κ ε κ λ π.).

Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὐρίσκεται συχνὰ ὄχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὅμηρου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσης μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὁμως χρησιμοποιεῖται ἰδίᾳ, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ κάτι τι μὲ γοργότητα καὶ ζωηρότητα καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθοῦν ἡνωμένα εἰς ἓν ὅλον. (Πρβλ. *Συμβалόντες τὰς ἀσπίδας ἑωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον* Ξ. παύσομαι κατηγορῶν· ἀκηκόατε, ἑωράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε *Λυσ.*).

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, ὅταν μία περίοδος ἢ ἐν κῶλον περιόδου ἀρχίζῃ ἀπὸ δεικτικὴν λέξιν, διότι αὕτη αὕτη ἢ δεικτικὴ λέξις ὡς ἐκ τῆς σημασίας της χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος τῶν ἐπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγουμένων μὲ τὰ ἐπόμενα: "Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερσονήσῳ τόνδε τὸν

τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν κλπ. (πρβλ. § 45, 2).

2) **συνδέονται κατὰ παράταξιν**, ἥτοι μὲ παρατακτικούς συνδέσμους· (πρβλ. ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη, ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 1).

Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαϊκός· προῆλθε δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, ἥτοι τοῦ ἀσυνδέτου, ἀφοῦ μερικαὶ λέξεις (ἐπιρρηματικαὶ ἢ ἀντωνυμιακαὶ) σὺν τῷ χρόνῳ μετέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρετήτων λέξεων μετέπεσαν εἰς ἀπλᾶ μόρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἀπλῶν ὅρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις καὶ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ο σ έ τ ι, ἐ π ί σ η ς, καὶ φράσεις οἶαι π.χ. παίζει καὶ ἄδει — ἢ — Ζεὺς καὶ Ἡρα, ἀρχῆθεν ἐσήμενον παίζει, προσέτι ἄδει — ὁ Ζεὺς, προσέτι ἢ Ἡρα.

3) **συνδέονται καθ' ὑπόταξιν**, ἥτοι μὲ ὑποτακτικούς συνδέσμους (εἰδικούς, αἰτιολογικούς, κλπ.) ἢ μὲ ἀναφορικάς λέξεις. Διὰ τῆς τοιαύτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερικὴ, ἥτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, δηλαδὴ δηλοῦται ποία ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ ποία τὸ δευτερεῦον, συγχρόνως δὲ ποία ἡ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας· (πρβλ. ἀ φ ο ὤ ἔφαγε, ἐκοιμήθη — ἐ π ε ι δ ῆ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 2).

Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται πρὸ πάντων εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, ὅπου ἐπιδιώκεται κατὰ τὸ δυνατόν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προῆλθεν ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ παράταξιν, ὅπως τοῦτο εἶναι δυνατόν εὐκόλως νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι λέξεις, αἱ ὁποῖαι κανονικῶς λαμβάνονται κατόπιν ὡς ἀναφορικαί, ἦσαν ἀρχῆθεν δεικτικαί. Οὕτω π.χ. αἱ ἀναφορικαὶ λέξεις ὡς (= ὅπως, καθώς, κτλ.) καὶ ἔ ν θ α (= ὅπου) εἰς τὸν στίχον Ὀμ. ζ, 1 λαμβάνονται ὡς δεικτικαί : ὡς ὁ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς (= ἔτσι ἐκεῖνος ἐκεῖ ἐκοιμᾶτο κτλ.).

Ἡ δὴ δυνατόν νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ ἑτέρα ἐκ

τῶν συνδεομένων προτάσεων (ἡ δευτερεύουσα) ἔχει χάσει πλέον τὴν αὐτοτέλειάν της καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἐτέρας (τῆς κυρίας), ἔνεκα τοῦ ἐξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παράταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνείδησιν τῆς ἐσωτερικῆς, ἥτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ συνήθως δηλοῦ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. ("Ἐφαγε, ἐκοιμήθη — ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη = ἀ φ ο ὦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη. "Ἐφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε — ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε = ἐ π ε ι δ ῆ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε). ' Ἀλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατόν κάποια λέξεις τῆς μιᾶς ἐκ τῶν παρατασσομένων προτάσεων, ἐκείνης ἢ ὅποια περιέχει τὸ δευτερεῦον νόημα, (ἦτοι κάποιο ἐπίρρημα ἢ κάποια ἀντωνυμία), ἰδιαίτερος πῶς τονιζομένη, νὰ νομισθῇ ὅτι αὐτὴ τὸν τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῦ τὴν λογικὴν σχέσιν, ἢ ὅποια ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις ὥ σ τ ε ἀρχῇθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (ὥ ς τ ε = καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). ' Ἀλλ' αὕτη εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π.χ. ἔπεσε χιὼν πολλή, ὥ ς τ ε ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον (= ἔπεσε χιὼν πολλή καὶ οὕτω ἐκαλύφθη κλπ.), εὐκολον ἦτο νὰ νομισθῇ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογικὴν σχέσιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληφθῇ ὡς **σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς** (ὥστε). ' Ομοίως τὸ μόριον εἰ (ποιητικῶς καὶ αἰ) ἀρχῇθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικὸν (= ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς μὲ τὸ (βεβαιωτικὸν) γ ἄ ρ ὡς εἰσαγωγικὸν εὐχῆς· (**εἰ γὰρ** ἐγὼ ὡς **εἶην** ἀθάνατος καὶ ἀγήραος κτλ. = μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἤμουν κτλ. "Ομ., Θ 583· πρβλ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ εἰ καὶ αἰ προελθόντα εὐχετικά μόρια, εἴ θ ε, αἴ θ ε καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π.χ. "Ἐ τ σ ι νὰ ζήσης, πῆγαινε νὰ ἰδῆς, ποῦ εἶναι τὸ παιδί). ' Ἀλλὰ εἰς ἓν σύμπλεγμα προτάσεων, ὅποιον π.χ. "Ομ. υ, 236 **αἰ γὰρ** τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος **τελέσειε** Κρονίων· γνοίης χ' (= γνοίης κε) οἴη ἐμὴ δύναμις καὶ χεῖρες ἔπονται (= εἴθε βέβαια, ξένε, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· τότε θὰ γινώριζες κτλ.), ἦτο εὐκολον τὸ μόριον αἰ (= εἰ), τὸ ὅποιον εἰσάγει τὴν πρώτην, τὴν εὐχετικὴν πρότασιν, νὰ νομισθῇ ὅτι εἰσάγει ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἡ πρώτη αὕτη εὐχετικὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὅποιαν εἶναι δυνατόν νὰ

πραγματοποιηθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὕτη ἐκφράζει. (Ἄν βέβαια, ξένη, ἤθελεν ἐκτελέσει αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου, τότε θεὸς γινώριζες κτλ.). Βλ. καὶ Ὀμ., Θ 369 κ. ἐ.

Α' Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν

1. Συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι.

§ 125. α') Συμπλοκὴ καταφατικὴ (καί, τέ). Καταφατικὴ συμπλοκὴ προτάσεων (ἢ ὅρων προτάσεως) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γίνεται διὰ τοῦ καί (ὅπως εἰς τὴν νέαν), καὶ διὰ τοῦ τέ (= καί).

Ὁ καί ἐν γένει χρησιμοποιοεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν. Ὁ τέ ὡς ἐγκλινομένη λέξις τίθεται πάντοτε κατόπιν τῆς λέξεως, τὴν ὁποίαν συνδέει μὲ ἄλλην προηγούμενην· ἐὰν δὲ συνδέῃ σύναρθρον ὄνομα, τότε κανονικῶς ὁ τέ ἐγκλίνεται εἰς τὸ ἀρθρον. (Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Ὅταν τὰ καταφατικῶς συμπλεκόμενα εἶναι δύο, εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἡ σύνδεσις κανονικῶς γίνεται

1) ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἡ μὲ ἐν ἀπλοῦν καί, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται χωρὶς ἔμφασιν, ἡ μὲ δὲ ο καί (καί—καί), ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν· οἱ πολέμιοι ἐργηγόρεσαν καὶ ἔκασον πυρὰ πολλὰ Ξ. ὁ ἀνὴρ σοὶ ὁ ἐμὸς καὶ τὰλλα φίλος ἦν καὶ τοὺς φόρους ἀπεδίδου Ξ. ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους Ξ.

2) συνηθέστατα μὲ τὸ τέ—καί, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν, ὅπως καὶ μὲ τὸ καί—καί· ὁ Κῦρος ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς Ξ.

Καταφατικὴ δὲ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἡ δύο ὅρων προτάσεως μὲ ἐν ἀπλοῦν τέ ἢ μὲ τὸ τέ—τέ εἶναι συνήθης μὲν εἰς τοὺς ποιητάς, σπανία ὅμως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς· τὸν δ' ὁ γέρον ἡγάσασατο φωνήσεν τε Ὀμ. πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε Ὀμ. ἢ τε βουλή ἡδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο οἱ τε ἄλλοι οὐδὲν ἤχθοντο Ξ.

Σημείωσις. Μὲ τὸ καί συνδέεται πολλὰκις πρότασις μὲ προηγούμενην πρότασιν, ἡ ὁποία ἔχει τὸ ἅμα, ἡ ἅμα τε, εὐθύς ἢ εὐθύς τε, ἤδη ἢ ἤδη τε, οὕτω ἢ οὕτω τε, σχεδὸν ἢ σχεδὸν τε, ἢ τὴν φράσιν οὐκ ἔφθην (-ης, -η κλπ.) μετοχὴν, διὰ δὲ τῆς τοιαύτης συνδέσεως δηλοῦται τὸ ὅπως σύγχρονον δύο πράξεων· καὶ ἤδη τε ἦν περὶ πληθύναν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως κήρυκες Ξ. οὐκ ἔφθησαν πισθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀττικὴν πόλιν καὶ ἦσαν ἡμῖν ἀμυνόντες (= δὲν ἐπρόφθασαν νὰ πληροφορηθῶν καὶ ἔρθον = μέλλει ἐπληροφορήθωσαν, ἀμέσως ἔρθον)

Ἰσοκρ. (Πρβλ. Μόλις εἶχαμε καθίσει πρὸ τραπέζι καὶ νὰ σοῦ ἔρχεται καὶ ὁ Πέτρος).

§ 126. Σημασία τοῦ καὶ

1) Ἀρχῆθεν τὸ καὶ ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ πρὸ σέ τ, ἐπίσης (προσθετικὸς καὶ): ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς Ξ. (πρβλ. Κλαίει καὶ μιὰ χανοῦμισσα γιὰ τὸ μοναχογυιὸς της).

Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχικῆς σημασίας προῆλθον πᾶσαι αἱ ἄλλαι σημασίαι τοῦ καὶ.

2) Ὁ καὶ εἶναι ἐπιδοτικὸς εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ μείζον εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ ἔλασσον (= ἀκόμη καί, ἔστω καί): ἀνάγκη καὶ θεοὶ πείθονται καὶ τριχὸς ἄξιον (= πού ν' ἀξίζῃ ἔστω καὶ μιὰ τρίχα). Ἀρφ. (Πρβλ. Τὰ ροῦχά μου καὶ τὰ καλὰ, ὅποιος τὰ βρῇ, ἄς τὰ πάρῃ. Καὶ δέκα δραχμὲς νὰ σοῦ δώσῃ, καλὰ εἶναι).

3) Ὁ καὶ εἶναι ἐναντιωματικὸς (= ἀνκαί, μολονότι), ὡς τοιοῦτος δὲ συντάσσεται κανονικῶς μὲ μετοχὴν (ὅπως καὶ τὸ καίπερ): Ἀθηναῖοι καὶ οὐ μεταλαβόντες τοῦ χρυσίου πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον (= μολονότι δὲν ἔλαβαν μέρος) Ξ. (πρβλ. Στους χίλιους μέσα καὶ χωρὶς συντροφιά = καὶ ὅμως χωρὶς...).

4) Ὁ καὶ εἶναι μεταβατικὸς, ἦτοι τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἢ κώλου περιόδου, ἀπλῶς ἢ ὁ λόγος μεταβῇ ἀπὸ τὰ προηγούμενα εἰς τὰ ἐπόμενα, (ὅπως συνήθως καὶ ὁ σύνδεσμος δέ): Ἐνταῦθα ἔμειναν, ἡμέρας ἑπτὰ καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χίλιους Ξ. (Πρβλ. Πέφτουν τὰ βόλια σὰν βροχὴ καὶ τὰ βουνὰ βογγᾶνε καὶ ἔνα πουλάκι φώναζε ἀπὸ ψηλὸ κλαράκι κλπ.).

Ὁ μεταβατικὸς καὶ πολλάκις εἰσάγει κάτι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς παράδειγμα ἐπιβεβαιωτικὸν τῶν προηγούμενων ἢ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπακολούθημα τῶν προηγούμενων: φιλοθηρότατος ἦν Κῶρος καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσε (= ἔτσι παραδείγματος χάριν μιὰ φορὰ) Ξ. Ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνηι καὶ ἔπεμψε τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρεῖζει (= ὅθεν ἔστειλε κάποιον) Ξ.

5) Ὁ καὶ εἶναι συνδετικὸς. (Βλ. § 124, 22 καὶ § 125).

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τίθεται πολλάκις ὁ καὶ κατόπιν λέξεως, ἢ ὅποια δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἀντὶ νὰ τίθεται μετὰ

τὴν τοιαύτην λέξιν δοτική πτώσις ἢ μία φράσις κατὰλληλος, ἡ ὁποία νὰ περιέχῃ δοτικὴν προσδιοριστικὴν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἡ ὁποία δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα (§ 35, 2, β') : ἐν τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ ἰκέται ἐσμέν (= ἴσα ἰκέταις = σάν ἰκέται) Θ. οὐχ ὁμοίως πεποιήκασιν καὶ Ὅμηρος (= τῷ Ὁμήρῳ = μετὸν Ὅμηρον) Πλ. παραπλήσια ἐπεπύθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Συρακούσαις καὶ ἔδρασαν ἐν Πύλῳ (= παραπλήσια τοῦτοις, ἃ ἔδρασαν) Θ.

§ 127. β') Συμπλοκὴ ἀποφατική. Εἰς μίαν ἀποφατικὴν συμπλοκὴν δυνατόν νὰ ἀποφάσκεται, ἥτοι νὰ ἐκφέρεται ἀποφατικῶς, τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τῶν συμπλεκομένων μερῶν (προτάσεων ἢ ὅρων προτάσεως), δυνατόν δὲ νὰ ἀποφάσκωνται ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα, ἥτοι

1) δυνατόν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) ἀποφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καταφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ καὶ οὐ, (καὶ μὴ) : ἐμὲ ἐχειροτόνησαν καὶ οὐχ ὑμᾶς Δημ. αὐριον ἔωθεν ἀφίκου οἴκαδε καὶ μὴ ἄλλως ποιήσης Πλ.

Σημείωσις. Εἰς τὸν Ὅμηρον διὰ τοιαύτην συμπλοκὴν χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ οὐ δέ = καὶ δέ ν, ἀλλ' ἀ δέ ν, ἀλλ' ὅχι (διάφορον τοῦ οὐδέ, τὸ ὅποιον γράφεται ὡς μία λέξις) : ἐνθ' ἄλλοις μὲν πᾶσιν ἐάνδανεν, οὐ δέ πόθ' Ἥρη (= ἀλλ' ὅχι καὶ εἰς τὴν Ἥραν) Ὀμ.

2) δυνατόν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) καταφατικὴ μὲ προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) ἀποφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ (οὔτε—τε), (μήτε—τε) : οὔτε ἐπεμείγνυντο παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν Θ.

3) δυνατόν νὰ συνδέωνται δύο προτάσεις (ἢ ἔννοιαι), ἀμφότεραι ἀποφατικά. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ οὔτε—οὔτε (μήτε—μήτε, οὔτε—μήτε, μήτε—οὔτε) : ἄνευ ὁμονοίας οὔτ' ἂν πόλις εὐ πολιτευθείη, οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθείη Ξ.

Σημείωσις α'. Ἀποφατικὴ πρότασις (ἢ ἔννοια), συνδέεται μὲ προηγουμένην ἀποφατικὴν ὡσαύτως πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καὶ διὰ τοῦ οὐδέ (μηδὲ = οὔτε, μήτε), ὅταν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων δὲν λαμβάνεται ὡς ἰσότιμον μὲ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὡς συμπλήρωμα αὐτοῦ : τούτων οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον.

Τὸ οὐδέ, μηδὲ λαμβάνεται καὶ ἐπιδοτικῶς (= οὔτε, οὔτε καί) : ὕβριν οὐ στέργουσιν οὐδὲ δαίμονες Σοφ. οὐδὲ εἰς, οὐδὲ μία κλπ. (πρβλ. § 126, 2).

Σημείωσις β'. Κατὰ τὰς ὡς ἄνω συμπλοκάς ἀντὶ τοῦ οὐ, οὔτε, οὐδὲ χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, μήτε, μηδέ, ὅταν τὸ συνδεόμενον δι' αὐτῶν εἶναι πρότασις

ἐπιθυμίας (121, 2): διατείνου μάλλον πρὸς τὸ σαυτῷ προσέχειν, καὶ μὴ ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως Ξ. ἐγὼ θρασὺς οὐτ' εἰμί, μήτε γενοίμην Σοφ. (πρβλ. Πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα. Μὴ σὲ νοιάζῃ γιὰ μένα, μήτε νὰ ρωτᾷς τι κάνω).

§ 128. γ') Συμπλοκὴ ἐπιδοτική. Οὕτω καλεῖται ἡ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ ὁρῶν μιᾶς προτάσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων παρίσταται ὡς μεῖζον καὶ σπουδαιότερον τοῦ πρώτου. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ

1) μὲ τὸ οὐ μόνον ἢ μὴ μόνον ἢ οὐχ ὅτι ἢ μὴ ὅτι — ἀλλὰ καί, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα καταφάσκωνται. ("Ὅσον τὸ ἐν, τόσον καὶ τὸ ἄλλο): Οὐ μόνον αἰεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν (λέγω) Ξ. Οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ (= ὅχι μόνον ὁ Κ.) Ξ. Μὴ ὅτι θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κάγαθοί, ἐπειδὴν γινώσκιν ἀπιστούμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας (= ὅχι μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι...) Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις τὸ μὲν οὐχ ὅτι προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως οὐ λέγω ὅτι ἢ οὐκ ἐρῶ ὅτι (= δὲν θέλω νὰ πῶ ὅτι), τὸ δὲ μὴ ὅτι ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως μὴ εἶπῃς ὅτι. (Μὴ εἶπῃς ὅτι θεός οὐ φιλεῖ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι κλπ.).

2) μὲ τὸ οὐχ ὅπως ἢ μὴ ὅπως ἢ μὴ ὅτι (ἢ σπανίως, οὐχ ὅτι) — ἀλλ' οὐδὲ ἢ ἀλλὰ μὴδέ, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα ἀποφάσκωνται. (ὅχι μόνον δὲν—ἀλλὰ καὶ δέν· οὔτε τὸ ἐν οὔτε καὶ τὸ ἄλλο): Οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίας ἡξιώθημεν (= ὅχι μόνον δὲν μετέχομεν, ἀλλ' οὔτε...) Ἰσοκρ. ἐγὼ μὴ ὅτι ὑπὲρ ἄλλου, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ἑμαυτοῦ πώποτε δίκην ἰδίαν εἴρηκα (= ὅχι μόνον ὑπὲρ ἄλλου δὲν ἔχω συνηγορήσει, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ μου...) Ἰσακ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Τὸ μὴ ὅτι καθὼς καὶ τὸ μὴ τί γε κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικοῦ οὐδὲ ἢ μὴδέ (§ 127, 3, Σημ.) ἢ ἄλλης οἰασθήποτε ἀρνητικῆς ἐκφράσεως ἰσодυναμεῖ πολλάκις μὲ τὴν φράσιν «πολύ περισσότερον» ἢ «πολύ ὀλιγώτερον», ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων: ἄχρηστοι (= οὐ χρήσιμοι) καὶ γυναιξὶ μὴ ὅτι ἀνδράσιν (= πολὺ περισσότερον εἰς ἀνδρας) Πλ. οὐκ ἐν γ' αὐτὸν ἀργοῦντα οὐδὲ φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τί γε δὴ θεοῖς (= πολὺ ὀλιγώτερον βέβαια εἰς θεοὺς) Δημ.

3) μὲ τὸ οὐχ ὅπως—ἀλλὰ καί (ἢ σπανίως, ἀλλὰ), ὅταν τὸ μὲν πρῶτον τῶν συμπλεκομένων ἀποφάσκειται, τὸ δὲ δεύτερον καταφάσκει-

ται (= ὅχι μόνον δὲν — ἀλλὰ καί): τῶν Ἀθηναίων οἱ βοιωτιάζοντες ἐδίδυσκον τὸν δῆμον, ὥς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωρήσαντο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσειαν τὸν Σφοδρίαν (= ὅτι ὅχι μόνον δὲν θὰ ἐτιμωροῦσαν τὸν Σφοδρίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν ἐπαινοῦσαν) Ξ. τῶν ἄλλων, ὅσων ἐδημοσιεύσατε τὰ χρήματα, οὐχ ὅπως σκευὴ ἀπέδοσθε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀφηρεπάσθησαν (= ὅχι μόνον σκευὴ δὲν ἐπωλήσχετε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι...) Λυσ.

2. Ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι.

§ 129. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες ἀντιθετικῶς, συνήθως εἶναι οἱ ἐξῆς: **μέν, δέ, ἀλλά, ἀτάρ** (= ἀλλά), **μέντοι** (= ὅμως), **μὴν** (= ὅμως), **ἀλλὰ μὴν, καὶ μὴν, οὐ μὴν ἀλλά** (= ἀλλ' ὅμως), **ὅμως** (συνήθως μὲ κάποιον ἐκ τῶν ἄλλων ἀντιθετικῶν συνδέσμων, ὅλον: ὅμως **δέ, δ'** ὅμως, **ἀλλ'** ὅμως, ὅμως **μέντοι** κλπ.), **καίτοι** (= καὶ ὅμως, ἐν τούτοις). Ἐκ τούτων

1) οἱ σύνδεσμοι **μέν, δέ, μέντοι, μὴν** δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε κατόπιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων αὐτῆς. (Βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

2) μόνον ὁ **μέν** παρέχει ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐπόμενα, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι παρέχουν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα.

3) ὁ **καίτοι** συνδέει μόνον κῶλα περιόδου ἢ περιόδους, οὐχὶ δὲ καὶ προτάσεις ἢ ὅρους προτάσεως, ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι (βλ. κατωτέρω): οὕτω πιθανῶς ἔλεγον· **καίτοι** ἀληθές γε οὐδὲν εἰρήκασι (= καὶ ὅμως, μ' ὅλα ταῦτα) Πλ.

§ 130. Προτάσεις ἢ ὅροι μιᾶς προτάσεως μὲ ἀντίθετον ἢ διάφορον περιεχόμενον συνήθως συνδέονται διὰ τοῦ **μέν — δέ**: *ἡγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν* Ξ. *ἦν ἡδὺ μὲν, κεφαλαλγές δὲ* Ξ.

Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ ἰσχυροτέρα ἀντίθεσις τοῦ δευτέρου μέλους πρὸς τὸ πρῶτον, τότε μετὰ τὸ **μέν** ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ **δέ** ἀκολουθεῖ τὸ **δ'** αὖ (= δὲ πάλιν, δὲ ἐξ ἄλλου), ἢ τὸ **μέντοι** ἢ **ἀλλὰ** ἢ ὅμως δὲ ἢ ἀλλ' ὅμως ἢ οὐ μὴν ἢ οὐ μὴν ἀλλά: καὶ οἱ **μέν** ἡγοῦντο, *Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο τὸ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει* Ξ. τοῖς στρατιώταις ὑποψία μὲν ἦν ὅτι *Κῦρος* ἄγοι πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδόκει ἐπισθαι Ξ.

§ 131. 1) 'Ο μὲν χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε ἄνευ ἀνταποδόσεως, ἥτοι χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ δέ, κατὰ τινα βραχυλογία, ἢ δὲ παραλειπομένη ἀντιθέσις νοεῖται ἐξωθεν κατὰ τὰ συμφραζόμενα (σχῆμα ἀνανταπόδοτον). Τότε ὁ μὲν δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τῆς λέξεως **τούλάχιστον**: λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· (ἐνν. ἄλλοις δὲ ἴσως πιθανός) 'Ηρόδ.

Σημείωσις. Δὲν ἀκολουθεῖ δὲ κατόπιν τοῦ μὲν, καὶ ὅταν οὗτος λαμβάνεται (μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἥτοι) ὡς **βεβαιωτικός** (= ἀλήθεια, βεβαίως): ναὶ μὰ τὸδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὐποτε φύλλα καὶ ὄζους φύσει (= τὸ ὅποιον βέβαια δὲν θὰ βγάλλῃ ποτὲ) "Ομ.

Τοιαύτην βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ μὲν καὶ εἰς τὴν φράσιν πάνυ μὲν οὖν (= βεβαιότατα) κ.τ.τ.

2) Καὶ ὁ δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα χωρὶς νὰ προηγῇ αὐτοῦ ὁ μὲν. Εἶναι δὲ τότε ὁ δέ: α') ἀντιθετικός σύνδεσμος (= ὅμως): ταῦτα πάντες αἰεὶ γλίσχονται λέγειν, ἀξίως δ' εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται Θ. β') μεταβατικός, ἥτοι σύνδεσμος συνδέων ἀπλῶς κῶλον περιόδου ἢ περιόδον μὲ τὰ προηγούμενα (πρβλ. καὶ, § 126, 4): 'Επεὶ δὲ καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο· ἠγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρῆσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων Ξ.

Σημείωσις. Ὡς μεταβατικός σύνδεσμος χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ ὁ μέντοι. "Όταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λόγος μεταβαίνει εἰς κάτι νέον καὶ πολὺ σπουδαιότερον τῶν προηγούμενων, χρησιμοποιεῖται ὡς μεταβατικός σύνδεσμος τὸ **ἀλλὰ μὴν** (= προσέτι δέ, ἐκτός δὲ τούτου) ἢ τὸ καὶ μὴν, ἰδίως εἰς ἀπαντήσεις ἢ παρατηρήσεις σχετικῶς μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ ἄλλου λεχθέντα (= ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις): **ἀλλὰ μὴν** ἐκεῖνός γε αἰεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερῷ Ξ. ἐνταῦθα Γαυλῆτης εἶπεν· καὶ μὴν, ὦ Κῦρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνεῖ (= ἀλλ' ὅμως) Ξ.

§ 132. 'Ο σύνδεσμος **ἀλλὰ** λαμβάνεται συνήθως

1) ὡς καθαρῶς ἀντιθετικός ἐπὶ ἰσχυρᾷ ἀντιθέσεως δύο τινῶν ὅπως ἀντιθέτων ἢ ὅπως διαφόρων. Δι' αὐτοῦ δὲ ἀντιτίθεται συνήθως κάτι καταφατικὸν πρὸς κάτι πρόηγούμενον ἀποφατικόν (**οὐκ—ἀλλὰ ἢ μὴ—ἀλλὰ**=δὲν—ἀλλὰ, ὅχι—ἀλλὰ, μὴ—ἀλλὰ· σχῆμα κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν): **οὐκ** ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, **ἀλλ'** ἐξ ἀρετῆς χρήματα Πλ. αὖξεν μὴ τὴν βασιλείας, **ἀλλὰ** τὴν σπουδῆς ἀρχήν. Ξ.

Σπανιώτερον ὅμως ἀντιτίθεται διὰ τοῦ **ἀλλὰ** καὶ κάτι ἀποφατι-

κὼν πρὸς κάτι προηγούμενον καταφατικὸν (ἄλλ' οὐ ἢ ἀλλὰ μὴ = καὶ ὅχι) : δεῦρο νόμος (ἐστὶ) εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως (= καὶ ὅχι μαθήσεως) Πλ.

2) ἀπλῶς ὡς περιοριστικός, ἥτοι πρὸς περιορισμὸν τοῦ προηγούμενου νοήματος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται κάπως εὐρὺ (ἄ λ λ ἄ = μό-νον) : τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἀλλὰ τὰ πλάγια λυπεῖ Ξ.

Τοιαύτην περιοριστικὴν σημασίαν ἔχει κανονικῶς ὁ ἀλλὰ κατόπιν ἀποφατικῆς προτάσεως, ἡ ὁποία περιέχει τὴν λέξιν ἄλλος ἢ ἕτερος (ἄ λ λ ἄ = παρὰ μόνον) : ἐν τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φιλία οὔτε Ἑλληνίς, ἀλλὰ Θοῤᾳες Βιθυνοὶ Ξ.

Ἀλλὰ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ παρὰ μόνον λαμβάνεται συνήθως κατόπιν ἀρνήσεως οὐχὶ τὸ ἀπλοῦν ἀλλὰ, ἀλλὰ τὸ ἀλλ' ἢ : ἄνδρες οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροὶ εἰσιν ἀλλ' ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν (= παρὰ μόνον) Ξ. Προῆλθε δὲ ἡ φράσις αὕτη (ἄ λ λ' ἢ) ἐκ συμφύσεως δύο προτάσεων, ἥτοι ἐκ φράσεων οἷαι π.χ. οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε, ἀλλὰ τοῦτο — καὶ — οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἢ τοῦτο, προῆλθεν ἔπειτα ἡ φράσις οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε ἀλλ' ἢ τοῦτο.

Σ η μ εῖ ω σ ι ς α'. Ποικίλη εἶναι ἡ χρῆσις καὶ ποικίλαι αἱ σημασίαι τοῦ συνδέσμου ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ ἀλλὰ λαμβάνεται : 1) εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου, ἰδίᾳ κατόπιν ἀρνητικῆς ἢ ἐρωτηματικῆς προτάσεως, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀ π ε ν α ν τ ῖ α ς : πῶς οὖν αὐτὸς ὢν τοιοῦτος ἄλλους ἂν ἡ ἀσεβεῖς ἢ παρανόμους ἐποίησεν ; ἀλλ' ἔπαυσε μὲν τούτων πολλοὺς ἀρετῆς ποιήσας ἐπιθυμεῖν Ξ. 2) μετὰ ῥήματος προστακτικῆς ἐγκλίσεως ἐπὶ ἐντόνου προσταγῆς ἢ ἐντόνου προτροπῆς (ἄ λ λ ἄ = ἐμπρὸς λοιπόν, λοιπόν) : ἀλλὰ πίθεσθε (= λοιπὸν ἀκούσατέ με) "Ομ. 3) μετὰ πρότασιν ἰδίᾳ ὑποθετικὴν ἢ αἰτιολογικὴν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τ ο ὕ λ ἄ χ ι σ τ ο ν : εἰ τοῖνυν οὕτω γινώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχοῦ (= τοῦλάχιστον τῶγε ἀφθονα κρέατα) Ξ. ὦ θεοὶ πατρῶοι, συγγένεσθ' ἀλλὰ νῦν (= τοῦλάχιστον τώρα ἔνν. εἰ μὴ πρότερον) .

Σ η μ εῖ ω σ ι ς β'. Ἡ φράσις οὐ μὴν ἀλλὰ (= ἀλλ' ὁμως, ἐν τούτοις) εἶναι βραχυλογικὴ καὶ προῆλθεν ἐκ παραλείψεως μετὰ τὸ οὐ μὴν κάποιου ῥήματος, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰ προηγούμενα ἢ νοεῖται ἔξωθεν : ὁ ἵππος πίπτει εἰς τὰ γόνατα καὶ μικροῦ κἀκεῖνον ἐξετραχίλισεν· οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος (= οὐ μὴν ἐξετραχίλισεν αὐτόν ὁ ἵππος — ἢ — οὐ μὴν κατέπεσεν ὁ Κῦρος, ἀλλὰ κλπ.) Ξ. Καθ' ὅμοιον τρόπον παρήχθησαν καὶ αἱ φράσεις οὐ μέντοι ἀλλὰ — καὶ — οὐ γάρ ἀλλὰ.

Σ η μ εῖ ω σ ι ς γ'. Ὁ σύνδεσμος ἀλλὰ ἀρχῆθεν εἶναι προκλιτικὸς τύπος τοῦ

οὐδετέρου πληθυντικοῦ ἄλλα τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος. Ἡ ἀρχική αὕτη σημασία τοῦ ἄλλὰ διαφαίνεται εἰς φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ. Α 280 : Εἰ δὲ σὺ κρατερός ἐσσι, θεὰ δὲ σε γείνατο μήτηρ, ἄλλ' ὅδε φέρετός ἐστι, ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσει· α') = εἰς ἄλλα οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ., β') μὰ οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ. (Βλ. § 124, 2).

Ὁ δὲ σύνδεσμος ὁμως (συγγενὴς ἐτυμολογικῶς τοῦ ἐπιρρήματος ὁμοῦ) προήλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος ὁμῶς (= ὁμοίως, συγχρόνως, ἐξ ἴσου). Βλ. "Ομ. Α 196, Ξ 62 καὶ Μ 239 ἢ "Ομ. λ. 565.

Οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι μὲν, μὴν, μέντοι (= μὲν τοι), καίτοι (= καὶ τοι) ἀρχῇθεν εἶναι μόρια βεβαιωτικὰ (= ἀλήθεια, βέβαια κλπ. Βλ. § 124, 2).

3. Διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι

§ 133. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες διαζευκτικῶς εἶναι ὁ ἢ καὶ ὁ εἴτε, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ ὁ ἥτοι, ἐάντε ἄντε, ἦντε.

1) Ὁ διαζευκτικὸς ἢ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται ὁμοίως, ὅπως εἰς τὴν νέαν, ἥτοι ὅταν μὲν ἡ διάζευξις γίνεται χωρὶς ἔμφασιν, τίθεται ἅπαξ μεταξὺ τῶν διαζευγνυμένων μελῶν, ὅταν δὲ ἡ διάζευξις γίνεται μὲ ἔμφασιν, τίθεται πρὸ ἑνὸς ἐκάστου τῶν διαζευγνυμένων μελῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν ἀντὶ τοῦ ἢ — ἢ τίθεται προσέτι ἥτοι — ἢ ἢ — ἢ καί : *χωρὶς τοῖς εἰρημένοις ἢ ζήτει βελτίω τούτων Ἰσοκρ. ἢ λέγε τι σιγῆς κρείττον ἢ σιγὴν ἔχε. ἥτοι κεινόν γε δεῖ ἀπόλλυσθαι ἢ σὲ Ἡρόδ. ἢ ξένος ἢ καὶ τις πολίτης Δημ.*

Τὰ διαζευγνύμενα δύνανται νὰ εἶναι καὶ περισσότερα τῶν δύο (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : *εἰς δὲ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουλευφόρος ἔστω, ἢ Αἴας ἢ Ἰδομενεὺς ἢ δῖος Ὀδυσσεὺς ἢ ἐ (= ἢ) σὺ, Πηλεΐδῃ "Ομ.*

Σ η μ ε ί σ ι ς. Τὸ μόριον ἢ χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, προσέτι

α) εἰς ἐπανόρθωσιν προηγουμένως λεχθέντος (ἐ π α ν ο ρ θ ω τ ι κ ὸ ς ἢ) : *ἐροῦ δὲ τὴν κυναγὸν Ἀρτεμιν, τίνος ποινὰς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχεν ἐν Ἀλλίδι ἢ γ'ὼ φράσω (= ἢ καλύπτειρα θὰ τὸ δηλῶν ἐγὼ) Σοφ.*

β) εἰς διασάφισιν προηγουμένης ἐρωτήσεως, ἡ ὁποία παρίσταται γενικῇ πῶς καὶ ἀόριστος (δ ι α σ α φ η τ ι κ ὸ ς ἢ) : *Τί τηνικάδε ἀφίξει, ὦ Κρίταν; ἢ οὐ πρὶς ἔτι ἐστίν; Πλ. (Πρβλ. Τί κάθεσαι ἐδῶ; ἢ περιμένεις κανένα;).*

γ) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, εἰ δ' ἄλλως, ἐν ἐναντίῳ δὲ περιπτώσει : *οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι, ἢ ἀποθανεῖται. Ἡρόδ.*

(Πρβλ. *Γιὰ δώσε μας τὴν κόρη σου ἢ θενά πᾶμε σένα* — εἰδ' ἄλλως θὰ πᾶμε κλπ. Βλ. καὶ § 31, 2, συγκριτικὸν ἤ).

2) Διὰ τοῦ **εἶτε—εἶτε**, (ἑάντε — ἑάντε, ἄντε — ἄντε, ἤντε — ἤντε) συνδέονται διαζευκτικῶς δύο τινά, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀδιαφορία τοῦ λέγοντος ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαζευγνυομένων : **εἶτε** Λύσανδρος **εἶτε** ἄλλος τις Ξ. **ἑάντε** νῦν **ἑάντε** αὖθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε Πλ. (Βλ. καὶ ὑποθετικὰς προτάσεις).

4. Αἰτιολογικοὶ (παρατακτικοὶ) σύνδεσμοι

§ 134. 1) Κανονικῶς λαμβάνεται ὡς παρατακτικὸς αἰτιολογικὸς σύνδεσμος ὁ **γάρ** (= διότι), σπανίως δὲ ὁ **ὥς** (= διότι) καὶ ὁ **ἐπεὶ** (= καθόσον). Συνδέουν δὲ οὗτοι πάντοτε κῶλα περιόδων ἢ περιόδους (§ 124, 2) : *μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον* Ἰσοκρ. *ἦν νικῶμεν, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἀρπαγὴν τραπέσθαι· ὥς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνὴρ ἐστίν, ἀλλ' ἀχθοφόρος* Ξ. *μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντροφῶν* (= καθόσον καὶ εἰς τὰ θηρία κλπ.) Ξ.

2) Ὁ **γάρ** συντάσσεται ὁμοίως καὶ ὡς διασαφητικὸς σύνδεσμος, ἦτοι ὡς σύνδεσμος εἰσάγων διασαφήσιν ἢ ἐπεξηγήσιν τινα τῶν προηγούμενων (διασαφητικὸς **γάρ** = δηλαδὴ) : *Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίνωσκεν, οὕτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνειν* (= ἔλεγε δηλαδὴ ὅτι κλπ.) Ξ. Οὕτω κανονικῶς χρησιμοποιεῖται ὁ **γάρ** κατόπιν δεικτικῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων *σημεῖον δέ, τεκμήριον δέ, τὸ μέγιστον* κτλ. (§ 23).

Σημείωσις α'. Τὸ **ἐπεὶ** ὅταν συνδέῃ παρατακτικῶς, λαμβάνει πολλάκις τὴν σημασίαν τοῦ καίτοι : *ἐγὼ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατός (εἰμι), ἐπεὶ ἐβουλόμην* ἂν οἷός τ' εἶναι (= καίτοι ἐβουλόμην ἂν = μολονότι θὰ ἤθελα κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β'. Πρὸ τοῦ αἰτιολογικοῦ **γάρ** προτάσσεται πολλάκις ὁ ἐπιδοτικὸς **καὶ** (ἐπὶ ἀρνήσεως τὸ ἐπιδοτικὸν οὐδέ)· ἀνήκει δὲ οὗτος ὁ **καὶ** ἢ εἰς τὴν μετὰ τὸ **γάρ** λέξιν (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = διότι καὶ) ἢ εἰς ὅλην τὴν πρότασιν, ἢ ὅποια εἰσάγεται διὰ τοῦ **γάρ** (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = καὶ μάλιστα). Ἐνίοτε λέγεται προσέτι καὶ γὰρ καὶ : *ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσophon τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο* (= διότι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μένων τὸ ἤθελε) Ξ. ὥστε (βασιλεὺς) οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν *πολεμούντων· καὶ γὰρ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ* (= διότι μάλιστα ὁ Κ. κλπ.). Οὐδεὶς πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβές...

λέγοντος ἤκουσεν· οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως διελέγετο (= διότι μάλιστα δὲν συνεζήτει περὶ κλπ.) Ξ.

§ 135. Πολλάκις ἡ πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται διὰ τοῦ γάρ, παρεμβάλλεται μεταξύ τῶν λέξεων τῆς αἰτιολογουμένης προτάσεως καὶ οὕτως ἀποτελεῖ τρόπον τινά· παρένθεσιν τοῦ λόγου, ὁ ὅποιος διακόπτεται διὰ τῆς παρεμβαλλομένης προτάσεως. Τότε ὁ γάρ φαίνεται ὡς ἂν νὰ συνδέῃ καθ' ὑπόταξιν καὶ νὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον ἐπεὶ ἢ ἐπειδὴ: Ξενοφῶν λαβὼν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γάρ ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβοήθει (= ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα κτλ.) Ξ.

Ἡ τοιαύτη σύνταξις τοῦ γάρ εἶναι λίαν συνήθης εἰς τὸν Ὅμηρον (ιδίᾳ κατόπιν κάποιας κλητικῆς) καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον: Φῆμιε, πολλὰ γάρ ἄλλα βροτῶν θελκτῆρια οἶδας, τῶν ἐν γέ σφιν αἶεδε (= ἐπειδὴ πολλὰ ἄλλα κτλ.) Ὅμ. ἐνταῦθα Κύρος, ἦν γάρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης, τοῦτόν σφιν τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι Ἡρόδ.

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας συντάξεις δύναται πολλάκις ὁ γάρ νὰ ἀποδίδεται καὶ μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἥτοι μὲ τὸ βέβαια: ὅμοις δὲ πρὸς ἃ ἐγὼ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάζεται, ἵστε γάρ αὐτὰ ὥσπερ καὶ ἐγὼ, συμβουλευέτε τὰ ἄριστα (= καὶ τὰ γνωρίζετε βέβαια αὐτὰ κτλ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Ἐκ τοιούτων συντάξεων προῆλθεν, ὥστε ἡ βραχυλογικὴ φράσις ἄλλ' οὐ γάρ νὰ σημαίνῃ ἄλλ' ὅμως: ἐκαλλυνόμεν' ἂν καὶ ἡβρονόμεν', εἰ ἡπιστάμεν ταῦτα· ἄλλ' οὐ γάρ ἐπίσταμαι (= ἄλλ' ὅμως δὲν τὰ γνωρίζω. Ἡ φράσις δύναται νὰ συμπληρωθῇ οὕτως: ἄλλ' οὐ καλλύνομαι οὐδὲ ἀβρύνομαι οὐ γάρ ἐπίσταμαι).

Σημείωσις β'. Τὸ γάρ προῆλθε διὰ συνθέσεως ἐκ τοῦ ἐγκλιτικῷ γέ καὶ τοῦ ἄρ (ἄρ α), τὰ ὁποῖα ἀμφοτέρωθεν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ γάρ οὐδέποτε τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Ἀρχικὴ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι ἡ βεβαιωτικὴ, τὴν ὁποῖαν συνηθέστατα ἔχει εἰς ἀπαντήσεις: τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταυτὸν; ταυτὸν γάρ (= τὸ ἴδιο βέβαια) Πλ. Ἐκ τῆς βεβαιωτικῆς δὲ σημασίας προῆλθε κατόπιν ἡ αἰτιολογικὴ καὶ ἡ διασαφητικὴ. (Πρβλ. § 124, 2)

5. Συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι

§ 136. 1) Οἱ συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν, οὐ-

κοῦν, οὐκ οὖν, τοίνυν, τοιγαροῦν, τοιγάρτοι καὶ ὥστε συνδέουν μὲ τὰ προηγούμενα κῶλα περιόδων ἢ περιόδους.

2) Ἐκ τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων ὁ ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν καὶ τοίνυν οὐδέποτε τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως. (Βλ. κατωτέρω παραδείγματα καὶ πρβλ. § 125, τε, § 129,2 καὶ § 135, Σημ. β').

§ 137. Οἱ σύνδεσμοι ἄρα, δὴ, οὖν καὶ τοίνυν ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν σύνδεσμον τῆς νέας γλώσσης λ ο ι π ὶ ν καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὅπως ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ λ ο ι π ὶ ν. Εἰδικῶς δὲ περὶ ἐκάστου αὐτῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς :

1) Ὁ σύνδεσμος ἄρα κανονικῶς εἰσάγει συμπέρασμα λογικόν, ἥτοι συμπέρασμα, τὸ ὅποιον προκύπτει ἐκ προηγούμενων κρίσεων ἢ ἐκ συλλογισμοῦ : εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο (= σὺ λοιπὸν ἢ λοιπὸν σὺ) Πλ. εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοί· εἰσὶν ἄρα καὶ θεοὶ Λουκ.

Σημείωσις. Τὸ μόριον ἄρα (ποιητικῶς καὶ ἄρ ἢ ῥά) ἀρχήθεν ἐλαμβάνετο, ἵνα δηλώσῃ τὴν ἄμεσον ἀκολουθίαν καὶ στενὴν σχέσιν δύο ἐννοιῶν, ἥτοι ἐσήμαινεν εὐθύς κατ' ὅπιν, φυσικά, ἀκριβῶς : ὥς εἰπὼν κατ' ἄρ ἔξετο (= ἁμέσως κατ' ὅπιν ἐκάθισε) "Ομ. μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθοιο τὸν ῥ' (= ῥά) Ἀγαμεμνονίδης ἔκταν' Ὀρέστης (= τὸν ὅποιον ἀκριβῶς ἐφόνευσεν...) "Ομ.

Πολλάκις δὲ τὸ ἄρα λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ κατὰ τὰ φαίνεται, καθὼς φαίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων, καθὼς βλέπω τὴν κ.τ.τ., ἥτοι, ἵνα δηλωθῇ κρίσις τοῦ λέγοντος σύμφωνος πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια νῦν πράγματι συμβαίνουν, ἀντίθετος δὲ πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἐνὸς ἄλλου ἢ πρὸς προηγούμενην πεπλανημένην γνώμην αὐτοῦ τοῦ λέγοντος : οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας ἄρα τῷ Μήδῳ ἀντέστησαν Θ. ὦ πάποι, οὐκ ἄρα πάντα νοήμονες οὐδὲ δίκαιοι ἦσαν Φαίηκων ἡγήτορες "Ομ.

Εἰς δὲ τὴν φράσιν εἰ μὴ ἄρα, ἢ ὅποια ἐκφράζει εἰρωνεῖαν, τὸ ἄρα λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως : πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθείροι τοὺς νέους ; εἰ μὴ ἄρα ἢ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορά ἐστίν (= ἐκτὸς ἐὰν ἴσως ἢ ἐπιμέλεια κλπ.) Ξ.

2) Τοῦ δὴ καὶ τοῦ οὖν ὡς συμπερασματικῶν συνδέσμων ἡ χρῆσις εἶναι ἐν γένει ἢ αὐτή, ἥτοι ταῦτα

α) εἰσάγουν κανονικῶς συμπέρασμα πραγματικόν, ἥτοι ἐπακολούθημα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἢ ἐκ τινος πραγματικοῦ γεγονότος (= φυσικὰ λοιπόν) : Οἱ Θαψακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐ πάποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο, εἰ μὴ τότε· ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι Ξ. ἐν Ἐφέσῳ ἤδη ὄντος αὐτοῦ (τοῦ Θίβρωνος) Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα· ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οὐκ ἄδε Ξ.

β) χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν προλεχθέντων ἢ πρὸς ἀνάληψιν καὶ συνέχισιν λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται μὲ κάποιαν παρεμβалλομένην παρένθεσιν (πρβλ. § 135) : οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγεσαν Θ. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κόμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡ κατάβασις), τότε δὴ συλλεγόντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο κ.λ.π. Ξ. οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν Ξ. ὁ δὲ Πρόξενος, (ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσιῶν καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν), εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὅπλα Ξ.

Σ η μ ε ῖ σ ι ς α'. Τὸ μόριον δὴ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο, ὡς αἰεὶ ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν παρὸν καὶ πρόδηλον γεγονός, ἥτοι ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικόν, χρονικὸν καὶ βεβαιωτικὸν (= τώρα, νά! πιά, δά) : Τεῦκερ πέπον, δὴ νῶν ἀπέκτατο πιστὸς ἐταῖρος (= νά! καθὼς βλέπεις, μᾶς ἐσκοτώθηκε — νά! μᾶς ἐσκοτώθηκε — τώρα μᾶς ἐσκοτώθηκε) "Ομ. Οὕτω νῦν δὴ = τώρα δά ἢ τότε πιά, τότε δὴ = τότε πιά, πάλαι δὴ = εἶναι πολὺς καιρὸς πιά, καὶ δὴ = λοιπόν νά! Βλέπον κάτω· καὶ δὴ βλέπω (= λοιπόν νά! κυττάζω) Ἀφρ.

Σ η μ ε ῖ σ ι ς β'. Τὸ μόριον οὖν ἐχρησιμοποιεῖτο ἀρχῆθεν εἰς διαβεβαιώσεις, ἥτοι καὶ τοῦτο ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα βεβαιωτικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει, βέβαια, ἀληθινά, πράγματι : Νῦν δ' ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαίαν ἰκάνεις, οὐτ' οὖν ἐσθῆτος δευῆσαι, οὔτε τευ ἄλλου (= οὔτε φορέματα, σὲ βεβαίῳ, θὰ σοῦ λείψουν — οὔτε φορέματα βέβαια θὰ σοῦ λείψουν κλπ.) "Ομ. εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ οὖν ἐστι θεὸς ἢ θεῖόν τι ὁ ἔρως, οὐδὲν κακὸν ἂν εἴη (= ὅπως πράγματι εἶναι) Πλ. πάνν μὲν οὖν (= βεβαιότατα). Πρβλ. § 131, 1 Σημ.

Βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ οὖν καὶ εἰς τὸ δ' οὖν, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐπάγεται κάτι τι τὸ ἀδιαμφισβήτητον καὶ πραγματικὸν κατόπιν ἄλλων προλεχθέντων, τὰ ὁποῖα ἐνέχουν κάτι, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ : ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἢ Σουενέσιος γυνὴ παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλὰ τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν (= ὅπωςδῆποτε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κύρος ἐπλήρωσε τότε εἰς τὸ στράτευμα κλπ.) Ξ. Εἰ μὲν δὴ

δικαία ποιήσω, οὐκ οἶδα· αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς (= ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως θὰ προτιμήσω σᾶς) Ξ.

Σημείωσις γ'. Τὸ μὲν οὖν πολλάκις λαμβάνεται εἰς ἀποκρίσεις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ (ὅλως) τοῦναντίον, (ὅλως) ἀπεναντίας: οἱ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίστανται; πάντα μὲν οὖν (= ἀπεναντίας ὅλα τὰ γνωρίζουν) Ξ.

Σημείωσις δ'. Τὸ γοῦν (τὸ ὅποῖον προῆλθεν ἐξ ἐνώσεως τοῦ οὖν μετὰ τοῦ προηγουμένου γε = βεβαίως ἢ τοῦλάχιστον) σημαίνει ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμ-ραζομένων: 1) βέβαια, 2) παραδείγματος χάριν καὶ 3) τοῦλάχιστον, ὅπως δὴ ποτε.

) Οὐκοῦν, οὐκουν. Ταῦτα προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τοῦ οὐ (ο:) καὶ τοῦ οὖν. Καὶ τὸ μὲν οὐκοῦν εἰσάγει συμπέρασμα καταφατικὸν (= λοιπὸν), τὸ δὲ οὐκουν εἰσάγει συμπέρασμα ἀποφατικὸν (= λοιπὸν δὲν): οὐκοῦν, ἔφη ὁ Φαργάβαζος, ἀπλῶς ἡμῖν ἀποκρίνωμαι; (= λοιπὸν εἶπεν ὁ Φ.) Ξ. οὐκουν μ' ἐάσεις; (= λοιπὸν δὲν θὰ μ' ἀφήσης;) Σοφ.

Σημείωσις. Τὸ οὐκουν εἰς διαλόγους, ὅταν εἰσάγῃ ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν, ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ οὐδαμῶς, οὐδόλως: ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκουν ἔργωγε Ξ.

4) Τὸ τοίνυν (ἐκ τοῦ τοί = βεβαίως καὶ τοῦ νῦν—νύν = τώρα, λοιπὸν) εἰσάγει συμπέρασμα ὅπως τὸ δὴ καὶ τὸ οὖν, ἀλλὰ μὲ ἀσθενέστερον τόνον: Λέγε δὴ, τί φῆς εἶναι τὸ ὄσιον καὶ τὸ ἀνόσιον· λέγω τοίνυν ὅτι τὸ μὲν ὄσιόν ἐστιν, ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ (= λέγω λοιπὸν ὅτι κλπ.) Πλ.

§ 138. 1) Τὸ τοιγαροῦν καὶ τὸ τοιγάρτοι (ποιητικῶς δὲ καὶ παρ' Ἡροδότῃ τοιγάρ), εἰσάγουν συμπέρασμα, τὸ ὅποῖον παρίσταται ὡς ἰσχυρὰ πεποίθησις τοῦ λέγοντος (= γι' αὐτὸ ἀκριβῶς· λοιπὸν, γι' αὐτὸ ἴσα—ἴσα): Πρόξενος ᾤετο ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν· τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν κάλοί τε κάγαθοι τῶν συνόντων ἐθνοὶ ἦσαν, οἱ δὲ ἀδικοὶ ἐπεβούλευον Ξ.

2) Τὸ ὥστε, ὅταν συνδέῃ κατὰ παράταξιν (περίοδον ἢ συνηθέστερον κῶλον περιόδου), ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἐπομένως, γι' αὐτὸ λοιπὸν, ὥστε: καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκε Τισσαφέρνης. ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον Ξ.

Β' Σύνδεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν

1. Ειδικαὶ προτάσεις

§ 139. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις εἰσάγονται μὲ τοὺς εἰδικούς συνδέσμους **ὅτι** καὶ **ὥς**, (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ μὲ τὸ **ὅ**, εἰς τοὺς ποιητάς ἐν γένει καὶ μὲ τὸ **οὐνεκα**, εἰς τοὺς τραγικούς καὶ μὲ τὸ **δοῦνεκα**, εἰς δὲ τὸν Ἡρόδοτον καὶ μὲ τὸ **διότι** = ὅτι, πῶς, ποῦ) καὶ χρησιμεύουν

1) ὥς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὥς ἀντικείμενον) ῥημάτων λεκτικῶν (λέγειν, ἀγγέλλειν, κτλ.) ἢ αἰσθητικῶν (αἰσθάνεσθαι, ὁρᾶν, ἀκούειν, κτλ.) ἢ γνωστικῶν (γινώσκειν, εἰδέναι, κτλ.), ἢ ὥς ἐπεξήγησις ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνήθως δεικτικῆς (τοῦτο, ταῦτα — ὅ, § 23).

2) ὥς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ῥημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ κτλ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὥς ἄλλις (ἐστίν), δὴ λόν (ἐστίν), κτλ.

§ 140. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενόν των εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1. ἄρνησις οὐ). Ὅταν ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου, τότε συνήθως ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὀριστικῆς τίθεται εἰς τὴν εἰδικὴν πρότασιν εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου (βλ. § 119, 2, Σημ. 3): **λέγει ὁ κατήγορος ὥς ὕβριστὴς εἰμι** (= πῶς εἰμαι) **Λυσ. Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν** (= ὅτι ἡ ἐκστρατεία θὰ γίνῃ...) **Ξ. ἴσως εἴποιεν ἄν πολλοὶ ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο** (= ὅτι δὲν ἤμπορεῖ ποτὲ νὰ γίνῃ) **Ξ. (πρβλ. ὁ δίκαιος οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄδικος).** — **ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκε, Ἀργαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη** **Ξ. ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκε** **Θ.** — **ἄρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελαῖς** **Ξ.** ταῦτα λέγω, ὥς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦς (= αὐτὰ ἰσχυρίζομαι, ὅτι δηλαδὴ κτλ.). **Πλ.**

Σημείωσις α'. Εἰς τὰς φράσεις **οἷδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια), **εὐ οἷδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαίωτατα), **δῆλον ὅτι** (= προδήλως, προφανῶς), αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος εἰδικῆς προτάσεως καὶ λαμβάνονται οὕτω παρενθετικῶς ὥς βεβαιωτικὰ ἐπιρρήματα, τὸ **ὅτι** δὲν ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἀναφέρεται: **ἀκούετε, εὐ οἷδ' ὅτι, καὶ**

ἡμεῖς Ἰάσονος ὄνομα Ξ. οὕτω σοι διαφερόντως ἤρεσκεν ἡ πόλις καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι **δῆλον ὅτι** Πλ. (Ἐντεῦθεν προήλθε τῆς νέας γλώσσης τὸ ἐπίρρημα **δηλονότι** καὶ **δηλαδὴ**).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος **ὥς** διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ **ὅτι** κατὰ τοῦτο, **ὅτι** διὰ τοῦ **ὥς** συνήθως εἰσάγεται κάτι, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπλὴ γνώμη ἢ ἰσχυρισμὸς τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο κανονικῶς τὸ **ὥς** τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα **διαβάλλειν, πείθειν**, κλπ. : *Τισσαφέρνης διαβάλλει Κύρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὥς ἐπιβουλεύει αὐτῷ* (= ὅτι τάχα τὸν ἐπεβουλεύετο) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς γ'. Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἡ εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου τοῦ μὲν ἐνεστώτος δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικήν τοῦ ἐνεστώτος πάλιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικήν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ : *ἔλεγεν ὅτι ἀδικοῖεν* (= ὅτι ἀδικοῦσι —ἢ—ὅτι ἡδίκουν)· *ἔλεγον ὅτι πεφευγὼς εἶη* (= ὅτι πέφευγεν—ἢ—ὅτι ἐπεφεύγει).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς δ'. Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον ὥς ἀντικείμενον. Οὕτω δὲ συντάσσεται κανονικῶς τὸ ῥῆμα **φημί** (κχθῶς καὶ τὰ δοξαστικά ῥήματα **νομίζειν, ἡγεῖσθαι, οἶεσθαι** κτλ.)

Τὰ δὲ αἰσθητικὰ καὶ τὰ γνωστικὰ ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς). (Βλ. κατωτέρω τὰ περὶ ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς).

2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις

§ 141. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς αἰτιολογικοὺς συνδέσμους **ὅτι, διότι, ὥς** (= διότι ἢ ἐπειδὴ) καὶ μὲ τοὺς (κυρίως χρονικοὺς) συνδέσμους **ἐπεὶ, ἐπειδὴ** (καὶ σπανιώτερον **ὅτε** καὶ **ὁπότε** = ἀφοῦ, εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς καὶ μὲ τὸ **οὐνεκα** ἢ **ὁθούνεκα** = ἐπειδὴ, διότι).

2) κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121,1) ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου· (ἄρνησις **οὐ**. Πρβλ. εἰδικὰς προτάσεις) : *Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδὰς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον* Θ. *Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη* (= διότι ἐκεῖ ἦτο) Ξ. *Δέομαί σου παραμεῖναι, ὥς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνὸς ἡδιον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ* (= διότι ἐγὼ) Πλ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς α'. Μὲ τὸ **ὅτι** κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις

μέ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημεντικά ῥήματα (χαίρω, ἡδομαι, θαυμάζω, κλπ.) ἢ κατόπιν φράσεων, οἷαι αἰσχροὺς (ἐστὶ), δεινόν (ἐστὶ), θαυμαστόν (ἐστὶ) κ.τ.τ. : χαίρω, ὅτι εὐδοκίμεις Πλ. οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὐ φαίνεται Ξ.

Ἄλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλάκις πρότασις, ἡ ὅποια εἰσάγεται μετὰ τὸ εἰ (ὡς αἰτιολογικόν), ὅταν τὸ αἷτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῇ (ἄρνησις μὴ) : Σωκράτης ἐθαύμαζεν, εἰ τις ἀρετὴν ἐπαγγελόμενος ἀργύριον πρᾶττοτο (= εὗρισκε παράδοξον, ἂν κανεῖς) Ξ. οὐ θαυμαστόν, εἰ μὴ τούτων ἐνεθυμήσαν; (= δὲν εἶναι παράδοξον, ποῦ δὲν) Ξ.

Σημείωσις β'. Τὸ αἰτιολογικόν ὡς πολλάκις ἰσοδυναμεῖ μετὰ τὸ ὅτι οὕτω (= διότι ἔτσι ἢ διότι τόσο) : πολὺ δὲ (εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου) ἐν τῇ νυνὶ παρεστάσει ξυμφορᾷ ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πρῶως φέρεις (= ὅτι οὕτω ῥαδίως κλπ. = διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ = διότι τόσο ἀγογγύστως κλπ.).

3. Τελικαὶ προτάσεις

§ 142. Αἱ τελικαὶ προτάσεις, ἥτοι αἱ προτάσεις, αἱ ὅποια δηλοῦν (τὸ τέλος, ἥτοι) τὸν σκοπὸν μιᾶς ἐνεργείας

1) εἰσάγονται μετὰ τοὺς τελικοὺς συνδέσμους ἵνα, ὅπως καὶ ὡς (καὶ ὄφρα εἰς τοὺς ποιητὰς = γιὰ νὰ, νὰ), μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας, εἰσάγονται μετὰ τὸ ἵνα μὴ, ὅπως μὴ καὶ ὡς μὴ, ἢ μετὰ μόνον τὸ μὴ (= γιὰ νὰ μὴ, νὰ μὴ).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρκτικοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς : κύνας τρέφεις, ἵνα σοὶ τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσιν (= γιὰ νὰ ἀπομακρύνουν) Ξ. Ξενοφῶν ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἔκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν (= γιὰ νὰ ἔχουν τὴν προσοχὴν τοὺς ἐστραμμένῃ) Ξ. — Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῇ Ξ. Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῆς εἶναι κακός (= γιὰ νὰ μὴ φαίνεσαι) Ἰσοκρ.

Σημείωσις α'. Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' εὐκτικῆς καὶ χωρὶς νὰ προηγῇται ἱστορικὸς χρόνος, εἴτε ἕνεκα ἑλξεως πρὸς προηγουμένην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῇ ὁ σκοπὸς ὡς μίᾳ ἀπλῇ σκέψει μόνον τοῦ λέγοντος : νῦν δ' ὦρῃ δόρυοι· τάχιστό μοι ἔνδον ἐταῖροι εἰεν, ἵν' ἐν κλισίῃ λαρὸν τετυκοίμεθα δόρυον "Ομ. ἴσως δέ που ἡ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτευχίζει, ὡς ἀπορος εἶη ἡ ὁδὸς (= γιὰ νὰ εἶναι ἀδιάβητος) Ξ.

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ, ὅταν προηγῇται αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις, ἡ ὅποια δηλοῖ κάτι τι, τὸ ὅποιον δὲν ἔγινε : εἰ γὰρ ὠφελὸν οἶοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργά-

ζεσθαι, **ἵνα** οἱοί τε ἦσαν αὐ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα (= γιὰ νὰ ἡμποροῦσαν) Πλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ὥς μὴ ἐδύνατο ἐξαπατᾶν (= διὰ νὰ μὴ μποροῦσε τώρα) Ε. (πρβλ. ἐπρεπε νὰ ἦσουν ἐκεῖ, γιὰ νὰ ἐβλεπες, τί ἔκανε.)

Σ η μ ε ί σ ι ς β'. Μετὰ τὸν τελικὸν σύνδεσμον **ὅπως** καὶ ὥς τίθεται πολλὰκις τὸ δυνητικὸν μόριον **ἄν** (ποιητ. **κεν**, **κε**, § 119, 2), ὁπότε ὑπολανθάνει ὑπόθεσις τις: **ἴθι**, **μὴ μ'** ἐρέθιζε, σαώτερος ὥς **κε** νῆναι (= ὥς ἂν ἀπέλθης = γιὰ νὰ ἐπιστρέψης) "Ομ. τοῦτ' αὐτὸ νῦν δίδασκε, **ὅπως ἄν** ἐκμάθω (= γιὰ νὰ τὸ μάθω καλὰ) Σοφ. τοῖς νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βούν, **ὅπως ἄν** θύσαντες ἐστιῶντο (= γιὰ νὰ συμποσιάζουν) Ε.

Σ η μ ε ί σ ι ς γ'. Οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι πάντες ἀρχῆθεν ἦσαν ἐπιρρήματα.

1) Τὸ **ἵνα** ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικὸν μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ **ἐκεῖ**, ἡ συνθητέτερον ἀναφορικὸν μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ **ὅπου**. Πρβλ. "Ομ. Κ. 128 : **κεῖνους** δὲ **κίχησόμεθα** πρὸ **πυλάων ἐν φυλάκεσσ'** **ἵνα** γάρ **σφιν** ἐπέφραδον ἡγερέθεσθαι (= διότι ἐκεῖ κλπ.), "Ομ. Ε. 359 : **ὁδὸς δέ μοι ἵππους, ὅφρ'** ἐς "Ολυμπον **ἵκωμαι, ἵν'** ἀθανάτων ἔδος ἐστίν (= ὅπου εἶναι κλπ.) 'Αλλ' εἰς φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., ν 363 **χρήματα μὲν μυχῶ** ἄντρον **θεσπεσίοιο** **θείομεν** αὐτίκα **νῦν, ἵνα** **περ** τάδε **τοι** **σὸα μίμνη**, τὸ **ἵνα** ἦτο δυνατόν νὰ ἐλαμβάνεται ὅχι μόνον ὡς ἀναφορικὸν τοπικὸν (= ὅπου νὰ μένουν), ἀλλὰ καὶ ὡς καθαρῶς τελικὸν (= γιὰ νὰ μένουν).

2) Τοῦ μορίου **ὥς**, ἀρχῆθεν δεικτικὸν (= οὕτως, ἔτσι, § 124, 2), ἡ τελικὴ σημασία ἦτο δυνατόν νὰ προέλθῃ ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Υ 429 **ἄσπον ἴθ'**, **ὥς** **κεν** **θάσσον** **ὀλέθρον** **πείραθ'** **ἱκναι** (= ἔτσι νὰ φθάσῃς — γιὰ νὰ φθάσῃς). "Ομοίως τοῦ **ὅπως**, τὸ ὁποῖον ἐσήμαινεν ἀρχῆθεν **πῶς**, **μὲ ποιὶδν** **τροπόν**, ἡ τελικὴ σημασία (= γιὰ νὰ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ. α 76, **περιφραζώμεθα** πάντες **νόστον, ὅπως** **ἔλθῃσι** (= **πῶς** νὰ **ἔλθῃ** — **γιὰ νὰ ἔλθῃ**).

3) Τοῦ δὲ **ὅφρα**, ἀρχῆθεν χρονικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου (= ἕως ὅτου), ἡ τελικὴ σημασία προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Β 229 **τλήτε, φίλοι, καὶ μείνατ'** **ἐπὶ χρόνον, ὅφρα** **δαῶμεν**, ἡ ἑτεὸν **Κάλχας** **μαντεύεται** **ἡὲ καὶ οὐκί** (= ἕως ὅτου νὰ γνωρίσωμεν — **γιὰ νὰ γνωρίσωμεν**).

4) Τοῦ ἐνδοιαστικοῦ **μὴ** (= μήπως) ἡ τελικὴ σημασία (= γιὰ νὰ μὴ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Α 552 **ἀπόστιχε, μὴ** **τι νοήσῃ** "Ἥρῃ (= **μήπως** **καταλάβῃ** τίποτε — **γιὰ νὰ μὴ καταλάβῃ** τίποτε).

4. Ὑποθετικαὶ προτάσεις

§ 143. Ὑποθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὑπόθεσιν, ἥτοι κάποιον ὅρον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ συμβαίνει ἢ νὰ ἀληθεύῃ κάτι τι (ἂν θέλῃ, ἡμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ).

Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μετὰ τὸ **εἰ** (= ἐάν, ἂν, σάν, ἄμα) καὶ μετὰ τὸ **ἐάν** (**ἂν, ἦν**, τὰ ὁποῖα προῆλ-

θον ἐξ ἐνώσεως τοῦ εἰ μὲ τὸ δυνητικὸν ἄν· βλ. § 142, 2 Σημ. β' καὶ πρβλ. τὰ 'Ομηρικὰ εἴ κεν, εἴ κε, αἴ κεν, αἴ κε = ἔάν).

Ἡ δὲ ἄρνησις εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι μὴ καὶ σπανιώτατα οὐ, (ἐνῶ αὗται κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι προτάσεις κρίσεως). Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις προῆλθον ἀπὸ προτάσεις εὐχετικὰς, αἱ ὁποῖαι ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας εἶχον τὴν ἄρνησιν μὴ· (βλ. § 124, 3 καὶ πρβλ. τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς νέας γλώσσης, ἐκ τῶν ὁποίων, ὅσαι μὲν εἰσάγονται μὲ τὸ ἔάν ἢ ἄν ἢ σάν ἢ ἅμα, ἔχουν ἄρνησιν τὸ δέν, ἀντίστοιχον τοῦ ἀρχαίου οὐ, ὅσαι δὲ εἰσάγονται μὲ τὸ νά, ἔχουν ἄρνησιν τὸ μὴ: ἄν δέν τὸ ἔβλεπα, δέν θά τὸ πίστευα—νά μὴν τὸ ἔβλεπα, δέν θά τὸ πίστευα).

§ 144. Ἡ ὑποθετικὴ πρότασις λέγεται ἀπλῶς καὶ ὑ π ό θ ε σ ι ς (ἢ ἡ γ ο ύ μ ε ν ο ν), ἡ δὲ πρότασις, τὴν ὁποίαν αὕτη προσδιορίζει, λέγεται ἀ π ό δ ο σ ι ς ἢ ἐ π ό μ ε ν ο ν ἢ σ υ μ π έ ρ α σ μ α. Ὑπόθεσις δὲ καὶ ἀπόδοσις ὁμοῦ λαμβανόμενα λέγονται ὑποθετικὸς λόγος.

Ὑποθετικῶν λόγων ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, τέσσαρα εἶδη.

1. **Πρῶτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται ὡς π ρ α γ μ α τ ι κ ό ν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὄντως τοῦτο εἶναι κάτι τὸ πραγματικόν. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς οἰουδήποτε χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις καθ' οἷανδήποτε ἐγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως): εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοὶ (= ἂν πράγματι ὑπάρχουν βωμοί, τότε κτλ.) Λουκ. Κλέαρχος εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει (= ἂν πράγματι, ὅπως ἰσχυρίζεσθε σεῖς, ἐπεχείρει νὰ διαλύσῃ τὰς συνθήκας κτλ.) Ξ. εἰ Ἐκτορα ἀποκτενεῖς, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ Πλ. εἰ ψεύδομαι, ἐξέλεγχε Πλ. εἰ ἄλλως γινώσκεις, δίδασκε Ξ.

2. **Δεύτερον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀ ν τ ί θ ε τ ο ν π ρ ό ς τὴν π ρ α γ μ α τ ι κ ό τ η τ α, ἥτοι κάτι τι ἀνίθετον πρὸς ὅ,τι πράγματι συμβαίνει ἢ πράγματι ἐγινε. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικῶν χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς δυνητικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν οὐδέποτε χρησιμοποιεῖται ἀόριστος εἰς τοιούτους ὑποθετικὸς λόγους): πῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἄν

ἤμεν (= ἄν δὲν εἵχαμε, θὰ ἤμαστε) Ξ. οὐκ ἐποίησεν Ἀγασίας. εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε, ἄν δὲν τὸν διέτασσα ἐγὼ) Ξ.

3. Τρίτον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι μία ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἥτοι κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπλῶς θέτει κανεὶς εἰς τὸν νοῦν του, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται, ἄν τοῦτο εἶναι καὶ κάτι προσδοκώμενον. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις διὰ δυνητικῆς εὐκτικῆς (§ 119, 2) ἢ σπανίως δι' ὀριστικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς παρατακτικοῦ, ἡ δὲ ἀπόδοσις συνήθως δι' ὀριστικῆς ιστορικοῦ χρόνου μὲ τὸ θὰ ἢ τὸ ἤθελα, ἤθελες κτλ.) : οὐκ ἄν τις ζῶη, εἰ μὴ τρέφοιτο (= δὲν θὰ ἐξοῦσε κανεὶς, ἄν δὲν ἐτρέφετο) Ξ. εἴ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό τε μέλος καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὸ μέτρον, λόγοι γίνονται τὸ λειπόμενον (= ἄν κανεὶς ἤθελεν ἀφαιρέσει κτλ.) Πλ.

4. Τέταρτον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἢ τὸ προσδοκώμενον ἢ τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἔάν, (ἄν, ἤν, ποιητικῶς δὲ καὶ διὰ τοῦ εἴ κε, εἴ κεν) καὶ ὑποτακτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις

α') ὅταν μὲν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ προσδοκώμενον, ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον, συνήθως δὲ διὰ προστακτικῆς. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : Ἐάν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς (= ἄν μὲ θανατώσετε κλπ.) Πλ. ἤν κακοῖσι συμμίσγης, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἔοντα νόον (= ἄν συναναστρέφεσαι, θὰ χάσης) Ξ. ἤν θάνης σύ, παῖς δὲ ἐκφεύγει μόρον (= ἐκφεύζεται· πρβλ. § 104,4). ἤν πόλεμον αἰρῆσθε, μηκέτι ἤχετε δεῦρο ἄνευ ὀπλων Ξ.

β') ὅταν δὲ τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον, ἥτοι κάτι τὸ χρονικῶς ἀόριστον, ἡ ἀπόδοσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἐνεστώτος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐνεστώτα. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : Ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν (= ἅμα ἔλθῃ... ὁσάκις ἔλθῃ...) Εὐρ. ἤν τις τούτων τι παραβαίνει, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν (= ἐπιτιθέασιν = ἐπιβάλλουν συνήθως· πρβλ. § 108, 1) Ξ.

Σημείωσις. Ὅταν ἡ ἐπανάληψις ἀναφέρεται ὠρισμένως εἰς τὸ παρελθόν, ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς ἐπαναληπτικῆς (§ 119, 2, Σημ. γ'), ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς παρατατικῆς ἢ δι' ὀριστικῆς ἀορίστου μετὰ τοῦ ἄν. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην συνήθως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ ὑποθετικῆς χρονικῆς πρότασις, ἡ ὁποία ἐκφέρεται μὲ τὸ ἅμα ἢ ὁσάκις καὶ ὀριστικὴν παρατατικῆς). Εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο (= ὁσάκις μὲν ἐπετίθεντο οἱ Ἀθηναῖοι... ὁσάκις δὲ ἐπέστρεφον...) Θ. Εἴ τις αὐτῷ δοκοίη βλακῆναι, ἔπαισεν ἄν (= ἅμα κανεῖς τοῦ ἐφαίνετο πῶς ἐχάζεσε, τὸν ἐκτυποῦσε, § 117, 2, Σημ.) .

Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τοὺς ὑποθετικούς λόγους

§ 145. Πολλάκις ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις ἢ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἀφήνεται νὰ νοῆται αὕτη ἐκ τῶν συμφραζομένων. Ἐκ τοιούτων δὲ ἐλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν τὸ μόριον εἰ καὶ ἄλλα μόρια μετ' αὐτοῦ ἔλαβον διαφόρους, ἐπιρρηματικὰς σημασίας. Οὕτω

1) πολλάκις ἐλλείπει ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου ἡ ἀπόδοσις : Εἴπερ γὰρ κ' ἐθέλῃσιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς ἐξ ἐδέων στυφελίξαι· ὁ γὰρ πολὺ φέρτατός ἐστιν. (Μετὰ τὸ σ τ υ φ ε λ ί ξ α ι νοητέον : δύναται ποιῆσαι τοῦτο — ἢ — ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα ἀντιστῆναι) "Ομ.

Ἡ τοιαύτη ἔλλειψις τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι ἐκφέρονται μετὰ τινος πάθους (εἰ μὲν — εἰ δέ, ἐὰν μὲν — ἐὰν δέ). Τότε παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου καὶ ὥς τοιαύτη νοεῖται ἔξωθεν ἡ φράσις καλῶς ἔχει ἢ καλῶς ἔξει ἢ κάτι ἄλλο τοιοῦτον : Εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί..., εἰ δέ κε μὴ δώσωσι, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι ἢ τεὸν κλπ. (= ἐὰν μὲν θὰ μοῦ δώσουν... οἱ Ἀχαιοί, πᾶσι καλὰ· ἂν ὅμως δὲν μοῦ δώσουν κλπ.) "Ομ.

2) ἄλλ' εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, ὁποῖαι εἶναι αἱ ἀνωτέρω, παραλείπεται συνηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ὑποθετικοῦ λόγου, ὥς εὐκόλως νοούμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων : εἰ μὲν τοίνυν καὶ διαγιγνώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μὴ, τί σοι ὄφελος ; (= εἰ μὲν τοίνυν... ἐδίδαξε, καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μὴ ἐδίδαξε, τί σοι κλπ.) Ξ. Καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται· εἰ δὲ μὴ, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ

πληγαις (= καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει — ἢ — οὐδόλως κολάζουσιν αὐτόν· εἰ δὲ μὴ πείθεται, ὥσπερ ζύλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιούτων δὲ συντακτικῶν πλοκῶν ἀποσπασθὲν τὸ **εἰ δὲ μὴ** κατήντησε κατόπιν ἐπιρρηματικῆς ἐκφρασεως (**εἰδεμῆ**) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἁλλως, ἐν ἐναντίῳ περιπτώσει κτλ. (μὲ τὴν ὑποίαν σημασίαν σφάζεται καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : **μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μὴ αἰτίαν ἔξεις** (= ἄλλως θὰ κατηγορηθῇς) Ξ. (Πρβλ. Σώπασσε· **εἰδεμῆ** θὰ σὲ βγάλω ἔξω).

Σημείωσις α'. Τὸ **εἰ μὴ** καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήντησεν ἐπιρρηματικῆς ἐκφρασεως, ἣ ὁποία λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μὲ τὴν σημασίαν τοῦ πλήν, ἐκτὸς μόνον, παρὰ μόνον : Οὐδέ τις ἄλλος αἴτιος ἀθηνάτων **εἰμὴ** ρεφέληγερέτα Ζεὺς. "Ομ. Ύμ. Οὐ χρησίμος οὐδὲν ἢ θητορικῇ, **εἰμὴ** εἴ τις ὑπολάβοι κλπ. (= ἐκτὸς μόνον ἂν κανεῖς ἤθελε νομίσαι κλπ.) Πλ.

Εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἐὰν ᾖσως. Βλ. § 137, 1 Σημ.

Σημείωσις β'. Τὸ ἐὰν μόνον τῆς ἀρχαίας γλώσσης σημαίνει ἀρκεῖ μόνον νά : Ἐπαῖνον τεύξεται, ἐὰν μόνον τὸ ταχθὲν εὖ τολμᾷ τελεῖν (= ἀρκεῖ μόνον νά τολμᾷ).

3) καὶ αἱ φράσεις **εἴ τις καὶ ἄλλος ἢ εἶπερ τις ἄλλος** (= περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον), **εἶπερ ποτέ ἢ εἵποτε καὶ ἄλλοτε ἢ εἶπερ ποτέ καὶ ἄλλοτε** (= περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλῃ φορά) κτλ. προήλθον ἐξ ἀποσπάσεως ἐξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως : ἀνθρώπου ψυχῇ, **εἶπερ τι καὶ ἄλλο** τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θεοῦ μετέχει (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μετέχει τοῦ θεοῦ. Τὸ πλῆρες θὰ ᾔτο : ἀνθρώπου ψυχῇ, εἶπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων μετέχει τοῦ θεοῦ, τοῦ θεοῦ μετέχει καὶ αὐτὴ) Ξ. Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, **εἶπερ ποτέ, μάλιστα** δὴ δκηροότεροι ἐγένοντο (= τότε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλῃ φορά) Θ.

4) καὶ αἱ φράσεις **ὥσπερ· εἰ, ὥσπερ ἂν εἰ, ὡς εἰ, ὥσπερ ἂν, ὡς ἂν** κατήντησαν νὰ λαμβάνωνται ὡς ἀπλᾶ (ἀναφορικά) ἐπιρρήματα, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἀπλοῦν **ὥσπερ ἢ ὡς** (= καθὼς, σάν), ἔνεκα παραλείψεως εἰς ἐκφράσεις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδόσεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως : Κῦρος εὐθὺς ἠσπάζετο τὸν πάππον, **ὥσπερ ἂν εἴ τις** πάλαι φιλῶν αὐτὸν **ἀσπάζοιτο** (= ὥσπερ ἂν ἀσπάζοιτό τις, εἰ πάλαι φιλῶν

κτλ. **Ξ.** Οἱ μύριοι ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρους παρὰ πᾶσιν ἐπιβουλευόμενοι τὴν ὁδὸν ὁμοίως διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν εἰ προπεμπόμενοι (= διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν διεπορεύθησαν, εἰ διεπορεύθησαν προπεμπόμενοι) Ἰσοκρ.

Οὕτω κατόπιν : ταῦτα ὥσπερ εἰ (ἢ ὥσπερ εἰ) στοιχεῖά ἐστι (= τρόπον τινὸ στοιχεῖα εἶναι) Πλ. φοβεῖται ὥσπερ ἂν εἰ (ἢ ὥσπερ ανει) παῖς (= ὥσπερ παῖς, σὰν παιδί) **Ξ.** νέες (= νῆες) ὠκείαι ὥς εἰ (ἢ ὥσεί) πτερόν ἡ ἐ νόημα (= σὰν φτερωτὰ πουλιὰ κλπ.) Ὅμ. ταῦτα προσδέχοιτ' ἂν ὥς ἂν οἰκεία (= ὥσπερ οἰκεῖα, σὰν ἰδικά του) Πλ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνεκφορῶν ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ ὥς ἂν (ὥσάν) καὶ ἐκ τούτου προῆλθεν ἔπειτα τὸ (σάν) σὰ τῆς νέας γλώσσης μὲ τὰς ποικίλας σημασίας του (= ὅπως, καθὼς — ὅταν, ὁσάκις — ἐπειδὴ, ἀφοῦ — ἐάν κλπ.)

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις

§ 146. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν πα ρ α χ ῶ ρ η σ ι ν. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸ **εἰ καί, ἂν καί** (= ἂν καί, μ' ὅλον ὅτι), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικὸν (εἰ καὶ θ ν η τ ὸ ς εἰ μ ι), μὲ τὸ **καὶ εἰ, καὶ ἂν**, ἢ συνηθέστερον (= κι' ἂν, καὶ νά, κι' ἂν ἀκόμα), ἢ ἐὰν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητική, μὲ τὸ **οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μὴδ' ἐάν** (= οὔτε κι' ἂν), ὅταν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν λέγοντα εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (καὶ εἰ ἀ θ ά ν α τ ο ς ἦ ν ...) Ἡ σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταύτην πολλάκις ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος **ὅμως**.

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι παρὰ ὑποθετικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ἐπιδοτικὸν **καὶ** (ἢ οὐδέ, μὴδέ) παρὰ τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον (§ 126,2 καὶ 127,3 Σημ. α'). Διὰ τοῦτο καὶ αὗται ἄρνησιν μὲν ἔχουν τὸ **μὴ**, ἐκφέρονται δὲ καθ' ὃν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις : πόλιν μὲν, **εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς** δ' ὅμως, οἷα νόσω ξύνεστιν (= μ' ὅλον ὅτι δὲν βλέπεις) Σοφ. **καὶ** (= καὶ εἰ) **μὴ πέποιθα, τοῦργόν ἐστ'** ἐργαστέον (= κι' ἂν δὲν εἶμαι πεπεισμένος) Αἰσχ. τῆς

γῆς κρατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἵργοιντο, δύναιντ' ἂν καλῶς διαζῇν
 Ξ. ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ, καὶ εὐτυχῇ Μέν.

6. Χρονικαὶ προτάσεις

§ 147. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μετὰ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους ὅτε, ὁπότε (καὶ σπανίως δσάκις, ὁποσάκις), ὥς (= ἅμα), ἡνίκα, ὀπηνίκα (= καθ' ἣν ὥραν, ὅτε), ἐν ᾧ (= καθ' ὃν χρόνον), ἐπεὶ, ἐπειδὴ (εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ ἐπεὶ τε = ἀφοῦ), ἕως, ἔστε, μέχρι, μέχρι οὗ (= μέχρις ὅτου, ἐφόσον), ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου (= ἀφότου), ἐπεὶ πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὥς τάχιστα (= εὐθὺς ὥς), πρίν, οὐ πρότερον... πρίν, οὐ πρόσθεν... πρίν. (Εἰς τὸν Ὅμηρον χρονικοὶ σύνδεσμοι εἶναι προσέτι οἱ: εὖτε = ὅτε, ὥσπερ, ὅπως = ὥς, ὅτε, ἡμος = ὅτε, ἥος ἢ εἰος = ἕως, ὄφρα = ἕως ὅτου).

2) ἐκφέρονται

α') δι' ὀριςτικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ἓν ὠρισμένον καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις οὐ): ὅτε αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν Ξ. ταῦτα ἐποιοῦν μέχρι σκότος ἐγένετο Ξ. οἶδα κακεῖνω σωφρονοῦντε, ἔστε Σωκράτει συνήστην (= μέχρις ὅτου ἢ ἐφόσον συνανεστρέφοντο) Ξ.

β') δι' ὑποτακτικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις προσδοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ κανονικῶς ὁ δυνητικὸς ἂν (ποιητικῶς κεν ἢ κε), μετὰ τὸν ὁποῖον οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ καὶ ἐπειδὴ ἐνώνονται εἰς μίαν λέξιν (ὅταν, ὁπόταν, ἐπὰν ἢ ἐπὴν, ἐπειδάν· ἄρνησις μὴ): αὐτοῦ διατρέψωμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται (= ἕως ὅτου νά...) Πλ. μαινόμεθα πάντες, ὁπόταν ὀργιζώμεθα (= ὅταν ὀργιζώμεθα, ἤτοι κ ἄ θ ε φ ο ρ ἄ π ο ὗ ὀ ρ γ ι ζ ὴ μ ε θ α) Ξ. ἐπειδάν πυθώμεθα τι γιγνόμενον, τηνικαῦτα θορυβοῦμεθα (= ἅμα πληροφορηθοῦμε) Δημ. (Πρβλ. § 144, 4, β,).

γ') δι' εὐκτικῆς (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν· (ἄρνησις μὴ): ὁπότε θύοι Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον (= δσάκις προσέφερε θυσίαν) Ξ. περιεμένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖν τὸ δεσμωτήριον (= περιεμέ-

νομεν κάθε φορά, έως ότου νά ανοιχθῇ, ὥσπου ἀνοιγόταν) Πλ. (Πρβλ. § 119, 2, Σημ. γ' καὶ § 144, 4, β' Σημ.).

§ 148. Ἰδιαίτερος περὶ τοῦ **πρὶν**. Τὸ **πρὶν** ὡς χρονικὸς σύνδεσμος' κανονικῶς συντάσσεται.

1) με ὀ ρ ι σ τ ι κ ῆ ν ἢ με ὑ π ο τ α κ τ ι κ ῆ ν, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητική. (Με ὀριστικὴν τὸ **πρὶν** = έως ὅτου ἢ παρὰ ἀφοῦ): οὐ πρότερόν γε ἐπαύσαντο ἐν ὁργῇ ἔχοντες αὐτόν, **πρὶν** ἐξημίωσαν χρήμασιν (= παρὰ ἀφοῦ) Θ. — μὴ ἀπέλθῃτε, **πρὶν** ἀν ἀκούσῃτε (= προτοῦ νά ἀκούσετε) Ξ. οὐ πρότερον (ὁ ποιητῆς) οἶός τέ (ἐστί) ποιεῖν, **πρὶν** ἂν ἐνθεός τε γένηται καὶ ἔκφρων (= προτοῦ νά γίνη) Πλ. (§ 147, 2, β').

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατική, τὸ **πρὶν** συντάσσεται σπανιώτερον με ὀριστικὴν, ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου : καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρῦναν κρονομένους **πρὶν** τινες ἰδόντες εἶπον ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσιν (= έως ὅτου τινες εἶδον καὶ εἶπον κλπ.) Θ. ὅ,τι ἐποίουν (οἱ βάρβαροι) ἡμφεγνόουν (οἱ Ἕλληνες), **πρὶν** Νίκαρχος Ἀρκὰς ἦκεν (= έως ὅτου ἦλθεν) Ξ.

2) με ἀ π α ρ έ μ φ α τ ο ν, συνήθως ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατική, σπανίως δὲ καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀποφατική (**πρὶν** = προτοῦ νά, προτοῦ) : καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, **πρὶν** τινας αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων (= προτοῦ νά ἀντιληφθοῦν) Ξ. οὐδὲ πρὸς δικαστηρίῳ ὤφθην οὐδεπώποτε, **πρὶν** ταύτην τὴν συμφορὰν γενέσθαι (= προτοῦ νά γίνη, προτοῦ ἔλθῃ αὕτη ἡ συμφορὰ) Λυσ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς α'. Με εὐκτικὴν τὸ **πρὶν** συντάσσεται, ὅταν γίνεται ἀφομοίωσις ἐγκλίσεως καθ' ἑλξιν ἢ ὅταν εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ὑπάρχῃ ῥῆμα ἱστορικῶς χρόνου ἢ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ ἂν, καὶ με τὸ **πρὶν** εἰσάγεται χρονικὴ πρότασις δηλοῦσα τὴν προϋπόθεσιν, ἥτις ἀπαιτεῖται, διὰ νά συμβῇ τὸ ὑπὸ τῆς κυρίας προτάσεως σημαινόμενον : ὅλοιο μὴ πω, **πρὶν** μάθοιμι (= ὅλοιο μήπω, πρὶν ἂν μάθω) Σοφ. Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδὲνα βάλλειν, **πρὶν** Κῦρος ἐμπλησθεῖ θηρῶν (= πρὶν ἂν ἐμπλησθῇ) Ξ. (Εὐθύς λόγος : μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῇ θηρῶν). οὐκ ἂν πρότερον ὁρμήσειε, **πρὶν** βεβαιώσαιοιτο Πλ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς β'. Καὶ τὸ μόριον **πρὶν** ἀρχῇθεν εἶναι ἐπίρρημα, βαθμοῦ συγκριτικοῦ, με τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ό τ ε ρ ο ν (πρβλ. 'Ομ. 'Ιλ. Α 25 : τὴν δ' ἐγὼ σὺ λύσω **πρὶν** μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν). 'Αλλ' εἰς φράσεις οἶα π.χ. 'Ομ. 'Οδυσσ. κ 174 ὦ φίλοι, οὐ γάρ πω καταδυσόμεθ' ἀχνύμενοι περ εἰς Αἶδαο δόμους, **πρὶν** μόρσιμον ἤμαρ ἐπέλθῃ, ἡδύνατο τὸ **πρὶν** νά ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς ἐπίρρημα με τὴν ἀρχικὴν τοῦ σημασίαν (= π ρ ό τ ε ρ ο ν θά ἐπέλθῃ) καὶ ὡς σύνδεσμος χρονικὸς με τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ο τ ο ῦ (= προτοῦ ἐπέλθῃ).

7. Ἀποτελεσματικά ἢ συμπερασματικά προτάσεις

§ 149. Ἀποτελεσματικά ἢ συμπερασματικά ἢ ἀκολουθίας προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ ἐπακολούθημα μιᾶς ἐνεργείας. Αὗται εἰσάγονται μετὸν σύνδεσμον ὥστε ἢ μετὸ ὧς (= ὥστε), ἐκφέρονται δὲ

1) διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1). ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονὸς ἢ ὡς δυνάμενον νὰ πραγματοποιηθῇ (κατὰ τὸ παρόν, § 119,2 ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, § 117, 2· ἄρνησις οὐ). (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε ἢ πού = ὥστε, μετὰ ὁμοίαν ἐγκλίσιν): ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους. Ἐ. πλοῖα ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὕπῃ ἂν βούλησθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε (= ὥστε μπορεῖτε νὰ ἐπιτεθῇτε) Ἐ. κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ (= ὥστε δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν τῶν ὁ Κλέων) Θ

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἥτοι ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν, ἂν καὶ πολλὰκις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονὸς· (ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε νὰ ἢ γιὰ νὰ ἢ ἀπλῶς νὰ μετὰ ὑποτακτικὴν): ἔχω τρυφίρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον (= ὥστε ἤμπορῶ νὰ συλλάβω κτλ.) Ἐ. ἐνετύγχανον τάφροις ὕδατος πλήρεσιν, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο (γεφύρας) ἐκ τῶν φοινίκων κλπ. (= ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ διαβαίνουν, ὥστε δὲν ἤμποροῦσαν νὰ διαβαίνουν κτλ.) Ἐ.

Σημείωσις α'. Τὸ μετὰ τὸ ὥστε ἀπαρέμφατον δύναται νὰ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ δυνητικοῦ ἂν, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μετὰ δυνητικὴν εὐκτικὴν (§ 119,2) ἢ μετὰ δυνητικὴν ὀριστικὴν (§ 117,2): ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθανεῖν τὸν ἱατρὸν (= ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθάνοι) Πλ. ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι (= ὥστε καὶ ἰδιώτης ἂν ἐγνώ) Ἐ.

Σημείωσις β'. Τὸ ὥστε μετὰ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται προσέτι, ἵνα δηλωθῇ

1) ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα, ἥτοι σκοπός· (ὥστε — γιὰ νὰ): οἱ τριάκοντα ἐβουλήθησαν Ἐλευσίνα ἐξιδιώσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν (= γιὰ νὰ ὑπάρχῃ εἰς αὐτοὺς) Ἐ.

2) ὁρος ἢ συμφωνία ἢ προϋπόθεσις· (ὥστε = ὑπὸ τὸν ὅρον, μετὰ τὴν συμφωνίαν — γιὰ νὰ, ἂν πρόκειται νὰ): σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ἐποίησαντο καὶ πρὸς

Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (= μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ θεωροῦν) Θ. πολλὰ χρήματα ἔδωκεν ἄν Φιλιστίδης, ὥστ' ἔχειν Ὀρεδὸν (= γιὰ νὰ ἔχη — ἄν ἐπρόκειτο νὰ ἔχη) Δημ.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὁμῶς σημασίας ἀντὶ τοῦ ὥστε μετὰ τὸν Ὀμηρον χρησιμοποιεῖται συνθηθέστερον τὸ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε, εἴτε μετὰ ἀπαρέμφατον εἴτε μετὰ ὀριστικὴν μέλλοντος χρόνον. Συνήθως δὲ τοῦ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε προηγεῖται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ ἐπὶ τούτῳ ἢ ἐπὶ τοιαύτῳ (§ 97, IX, 3) : ἀφιέμεν σε, ὦ Σώκратες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μετὰ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὅμως, δηλαδὴ μετὰ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ κλπ.). Πλ. οἱ ἐν Ἰθώμῃ ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧτε ἐξίσιν ἐκ Πελοποννήσου (= μετὰ τὴν συμφωνίαν ὅτι θά) Θ. (Βλ. καὶ § 30, 3, β', Σημ.).

8. Ἑνδοιαστικαὶ προτάσεις

§ 150. 1) Ἑνδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν (ἐ ν δ ο ι α σ μ ὸ ν ἦτοι) φόβον διὰ πιθανὸν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴν ἀρρωστήσῃ τὸ παιδί της. φοβοῦμαι, μὴ τὸν δυσαρέστησα μετὰ τὰ λόγια). Αἱ προτάσεις αὗται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μετὰ τὸ (ἐνδοιαστικὸν) μὴ ἢ μετὰ τὸ μὴ οὐ. Καὶ διὰ μὲν τοῦ μὴ (= μὴ, μὴν, μήπως, νὰ μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μ ἢ π ω ς γ ῖ ν η κάτι τὸ φοβερόν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ μὴ οὐ (= μὴ δέν, μήπως δέν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι μ ἢ π ω ς δ ῆ ν γ ῖ ν η κάτι τι, καθόσον αὐτὸ ἀκριβῶς τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴ φύγῃς—φοβεῖται, μὴ δὲ γυρίσῃς πίσω).

2) Ἑνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν : α) μετὰ ῥήματα φόβου σημαντικά, ὡς φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδια, ὅκνῳ (= μετὰ κατέχει φόβος κτλ.), β) μετὰ ῥήματα ἢ λέξεις ἢ φράσεις, ποὺ ἐνέχουν τὴν ἐννοίαν τοῦ φόβου, ὡς ὑποπτεύω, φυλάττομαι, ὀρῶ (= κοιτάζω, προσέχω), —τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι κ.τ.τ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

α) μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὀριστικῆς, ὅταν τὸ φοβερόν ἢ ἀνεπιθύμητον τὴ φαντάζεται κακὴς οὐχὶ ὡς ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ ὡς κάτι πραγματικόν : Ἀθηναῖοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηλώσωσι τὴν Ἀττικὴν (= μήπως ἐρημώσωσιν) Ξ. ἐγὼ δὲ αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ δυνηθῶ δηλωῶσαι περὶ τῶν πραγμάτων ὅμων (= μήπως δέν δυνηθῶ) Δημ. — νῦν δὲ φοβοῦμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν (= μήπως ἔχομεν

ἀποτύχει). Θ. **δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν** (= μήπως δὲν ἔχω) Ξ.

Σημείωσις. "Ορα μὴ (ὁ ρ ᾱ τ ε μ ῆ) μεθ' ὑποτακτικῆς = πρόσεχε μὴ (προσέχετε μὴ): **ὁρᾶτε μὴ πάθωμεν, ἅπερ πολλοὺς λέγουσι πεπονθέναι** Ξ. (πρβλ. **τήρα μὴ σᾶς μεθύσουν καὶ σᾶς πιάσουνε**) — "Ορα μὴ (ὁ ρ ᾱ τ ε μ ῆ) μεθ' ὀριστικῆς = κοίτα μὴ, σκέψου μὴ: **ὄρα μὴ παίζων ἔλεγε** (= μήπως ἀστεί-ευόμενος ἔλεγε) Πλ.

β) μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι' ὑποτακτικῆς ἢ συνηθέστερον δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119, 2, Σημ. γ'): οἱ **μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες ἐφοβήθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ** (= μήπως ἐπέλθῃ) Θ. — **Μενέλαον ἔχε** (= εἶχε) **τρόμος, μὴ τι πάθοιεν Ἀργεῖοι** (= μὴ πάθουν τίποτε) "Ομ. **οὐδεὶς κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μὴ τις ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο** (= μὴ ἐπιτεθῇ κανεῖς) Ξ.

Σημείωσις. Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀρχήθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἥτοι ἀνεξάρτητοι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδήλουν κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπέκρουεν ὁ λέγων μετὰ φόβου. (Πρβλ. τὰ σημερινά. **Μὴν πάθω τίποτε μ' αὐτὸ τὸ φάρμακο. Μὴ σὲ δαγκάσῃ αὐτὸ τὸ σκυλὶ κ.τ.τ.**). Ἐπειδὴ ὁμως πολλάκις ἐπροτάσσετο πρὸ αὐτῶν τὸ ῥῆμα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὴν συναισθηματικὴν κατάστασιν τοῦ λέγοντος (φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπτεύω κλπ.), εὐκολον ἦτο στενωτέρον συνεκφερόμεναι αὐταὶ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ προτασσομένου ῥήματος, ἥτοι ὡς ἐξαρτώμεναι ἐξ αὐτοῦ μὲ τὸ μόριον **μὴ**, τὸ ὁποῖον οὕτω κατήντησε συνδετικὸν μόριον· (πρβλ. § 124, 2 καὶ 3). Πρβλ. 1) **δεῖδια· μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι· μὴ γίνω ἄγρα καὶ λεία τῶν θηρίων. 2) **δεῖδια, μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι μὴ γίνω κλπ.

Αὐτοτελεῖς δὲ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται ὄχι μόνον μὲ τὸ **μὴ** ἢ **μή** οὐ καὶ ὑποτακτικὴν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ **ὅπως μὴ** καὶ **οὐ μὴ** μὲ ὑποτακτικὴν ἢ καὶ ὀριστικὴν τοῦ μέλλοντος: **μὴ ἀγροικότερον ἦ τὸ ἀληθές εἰπεῖν** (= μήπως εἶναι κάπως ἀγροῖκον κλπ.) Πλ. **μὴ οὐ τοῦτ' ἦ χαλεπόν, ὃ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν** (= μήπως δὲν εἶναι τοῦτο δύσκολον κλπ.) Πλ. καὶ **ὅπως μὴ ὁ σοφιστὴς ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς** (= καὶ ἄς προσέξωμε, μήπως ὁ σοφιστὴς κλπ.) Πλ. **ἔωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἶός τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν** (= κατ' οὐδὲνα τρόπον ἢ ποτὲ δὲν θὰ παύσω) Πλ. **τοὺς πονηροὺς οὐ μὴ ποτε βελτίους ποιήσετε** (= τοὺς κακοὺς ποτὲ δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τοὺς κάμετε καλοὺς) Αἰσχίν.

9. Πλάγια ἐρωτήσεις

§ 151. 1) Πλάγια ἐρωτήσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσai προτάσεις,

αἱ ὁποῖαι περιέχουν ἐρώτησιν, ἡ ὁποία ἔγινεν ἢ πρόκειται νὰ γίνη καὶ ἀνακοινοῦται εἰς κάποιον. (Πρβλ. *Θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ ; = Μὲ ρωτάει, ἂν θὰ ταξιδέψω καὶ ἐγώ. Ἦρθα νὰ σὲ ρωτήσω, ἂν θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ*).

Αὗται εἰσάγονται

α) ἐὰν μὲν εἶναι ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας (§ 122, 2, α') μὲ τὸ (ἐρωτηματικὸν) **εἰ** (= ἂν), αἱ δὲ διμελεῖς μὲ τὸ **εἰ—ἢ** (= ἂν—ἢ), **πότερον ἢ πότερα—ἢ, εἴτε—εἴτε** (= ἂν—ἢ). Εἰς δὲ τὸ δευτέρον μέλος διμελοῦς πλαγίας ἐρωτήσεως ἡ ἄρνησις δύνανται νὰ εἶναι **οὐ ἢ μὴ**.

Σημείωσις. Μετὰ τὸ ἀπορηματικὸν **εἰ** ἡ ἄρνησις εἶναι **οὐ** (**εἰ οὐ**), ὅταν ὁ ἐρωτῶν προσδοκᾷ ἀπάντησιν καταφατικὴν, **μὴ** δέ, ὅταν ὁ ἐρωτῶν ἀμφιβάλλῃ ἂν ἡ ἀπάντησις, ἡ ὁποία θὰ δοθῇ, θὰ εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ : ἐρωτᾷς, **εἰ οὐ καλὴ μοι δοκεῖ εἶναι ἡ ἑηγορικὴ** (= ἂν δὲν μοῦ φαίνεται) Πλ. βούλεται ἐρέσθαι, **εἰ** μαθὼν τίς τι μεμνημένος **μὴ οἶδεν** (μὴ τυχὼν δὲν γνωρίζει) Πλ. (πρβλ. § 122, 2, α', Σημ.).

β) ἐὰν δὲ εἶναι ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, μὲ τὰς ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας καὶ τὰ ἐπιρρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἰσάγονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (§ 122, 2, β') ἢ συνηθέστερον μὲ τὰς ἀντίστοιχους ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἐπιρρήματα, μάλιστα δὲ τὰ ἀοριστολογικὰ (**ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος** κτλ. = τίς, ποῖος, πόσος κτλ. — **ὅπου, ὅποι, ὁπόθεν** κτλ. = ποῦ, ποῖ, πόθεν κτλ., § 52, 3, β').

2) Πλάγια ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν

α) μετὰ τὰ ῥήματα ἐρωτᾶν, ἀπορεῖν, θαυμάζειν, σκοπεῖν ἢ σκοπεῖσθαι, λέγειν, δεικνύναι, αἰσθάνεσθαι, γινώσκειν καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

β) μετὰ τὰ ῥήματα ἐπιμελεῖσθαι, φυλάττεσθαι, πειρᾶσθαι καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

γ) μετὰ λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν παρομοίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα σημασίαν.

3) Αἱ πλάγια ἐρωτήσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἐγκλίσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις. Ὅταν ὅμως αὗται ἀκολουθοῦν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, συνηθέστερον ἐκφέρονται δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119, 2 Σημ. γ'), μάλιστα δὲ αἱ ἀπορηματικαὶ πλάγια ἐρωτήσεις : **Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τὰ ἀγαθὰ δεινὰ καλῶν**. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : οὐκ αἰσχύνει καλῶν ;)

Πλ. οὐκ οἶδα, ὅπως ἔχει παιδείας βασιλεύς. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Πῶς ἔχει παιδείας ;) Πλ. οὐ γινώσεται γ', ὅς εἰμ' ἐγώ. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ἐγώ ;) Εὐρ. θαυμάζω, ὦ Σώκратες, ἡ πόλις ὅπως ποτ' ἐπὶ τὸ χειρόν ἔκλινεν (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Πῶς ποτε ἔκλινεν ;) Ξ. ἡρώτα Μειδίας, ἐπὶ τίσιν ἄν σύμμαχος γένοιτο. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Ἐπὶ τίσιν ἄν σύμμαχος γενοίμην ;) Ξ. ἐπεχείρησας σαντὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης ; (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ;) Ξ. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. (Τὸ ἐ ρ ω τ ῶ σ ι ν ἱστορικὸς ἐνεστῶς = ἡρώτησαν. Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τίς ἐθέλει κτλ.) Ξ. Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἴ τι εἰδείη ἀγαθόν. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Οἶσθά τι ἀγαθόν ;) Ξ. Ἡρακλῆς ἠπόρει, ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι ;) Ξ. Εὐθύδημος διεσώπησε σκοπῶν, ὅτι ἀποκρίναιτο. (Εὐθεῖα ἐρώτησις : Τί ἀποκρίνωμαι ;) Ξ.

Σημεῖωσις α'. Μετὰ τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φ ρ ο ν τ ῖ ζ ε ι ν, ἀκολουθεῖ συνήθως πλαγία ἐρώτησις εἰσαγομένη μὲ τὸ ὅπως καὶ ἐκφερομένη διὰ μέλλοντος ὀριστικῆς ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον : τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σῶαι ἔσονται αἱ ὅλες Ξ. Κῦρος ἐπεμέλετο, ὅπως οἱ δουλεύοντες μὴ ἄσιτοι ἔσονται Ξ.

Ἐνίοτε δὲ τὸ ὅπως μὲ ὀριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἢ ἔντονος προτροπὴ : Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἀξιοὶ τῆς ἐλευθερίας, ἥς κέκτησθε (= κοιτάζετε λοιπὸν νὰ φανῇτε ἀξιοὶ κλπ.) Ξ :

Σημεῖωσις β'. Πλάγια ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοιαστικαὶ ἢ τελικαὶ προτάσεις εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ ὅπως, ὅπως μὴ ἢ μὴ πολλαῖς συμπέπτουν κατὰ τὴν σημασίαν. Πρβλ. οἱ νόμοι ἐπιμέλονται ὅπως ἀγαθοὶ ἔσονται οἱ πολῖται (= πῶς θὰ εἶναι — γιὰ νὰ εἶναι ἢ γιὰ νὰ γίνουν) Ξ. φυλάττου, ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βοῦς ποιήσης (= μήπως κάμῃς — γιὰ νὰ μὴ κάμῃς) Ξ.

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις

§ 152. 1) Ἀναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὅποια εἰσάγονται μὲ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (§ 52) ἢ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα (οὐ, ὅπου, ὅθεν, ὥς, ὅπως κλπ.) καὶ μὲ ταῦτα ἀ ν α φ έ ρ ο ν τ α ι (ἤτοι ἀποδίδονται) εἰς κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον : ἔστι Δί-κῃς ὀφθαλμός, ὅς τὰ πάνθ' ὁρᾷ. σίτω τοσοῦτω ἐχοῖτο Σωκράτης, ὅσον ἡρώς ἦσθι Ξ. ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος (= ἄ ν - θ ῶ π ο ς, ὃν κλπ.).

2) Μία αναφορική πρότασις δύναται νά ἀναπληρωθῇ κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως κύριον ἢ δευτερεύοντα, ἥτοι μία αναφορική πρότασις δύναται νά λαμβάνεται

α) ὡς ὑποκείμενον : νέος δ' ἀπόλλυθ' ὃν τινα φιλεῖ θεός. (Πρβλ. νέος ἀπόλλυται ὁ θεοφιλής).

β) ὡς κατηγορούμενον : οὗτός ἐστιν, ὅς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς Ξ. (Πρβλ. οὗτός ἐστιν ὁ φονεὺς τῶν στρατηγῶν).

γ) ὡς ἀντικείμενον : Κῦρος ἔχων οὓς εἶρηκα ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων Ξ. (πρβλ. Κῦρος ἔχων τὸ στράτευμα ὠρμάτο κλπ.).

δ) ὡς προσδιορισμὸς οἰοσδήποτε : ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὅς Φαρναβάζῳ ἐτύγχανε ξένος. ὦν Ξ. (παράθεσις· πρβλ. Ἀπολλοφάνης, ξένος Φαρναβάζῳ). Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνῶμην ὅ,τι σοι δοκεῖ Ξ. (ἐπεξηγήσεις = εἰπέ γνῶμην, δηλαδὴ τί νόμιζεις). θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον εἰκὸς ἐστὶ φόβου ἐμπεσόντος γίνεσθαι Ξ. (ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. θόρυβος καὶ δοῦπος μέγας ἦν). Τισσαφέρνης σατράπης κατεπέμφθη ὦν αὐτὸς πρόσθεν ἤρχε καὶ ὦν Κῦρος Ξ. (προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν κτητικήν· πρβλ. σατράπης τῶν Ἰωνικῶν πόλεων). οἱ βάρβαροι ἔφευγον, ἥ ἕκαστος ἐδύνατο Ξ. (ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. ἔφευγον πανταχόσε) .

§ 153. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως τοῦ νοήματος αὐτῶν πρὸς τὸ νόημα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, διακρίνονται

1) εἰς ἀναφορικὰς προσδιοριστικὰς ἢ διασαφητικὰς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, οἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν, ἵνα ἀκριβέστερον ὀρίσουν ἢ διασαφήσουν ἓνα ὅρον μιᾶς προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον. Αὗται κατὰ τὸ περιεχόμενόν των δύνανται νά εἶναι ἢ προτάσεις κρίσεως (ἄρνησις οὐ) ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας (ἄρνησις μή), καὶ ἐπομένως ἐκφέρονται διὰ πάσης ἐγκλίσεως : λέγει προᾶγμα, ὃ (οὐ) γίγνεται, ὃ (οὐκ) ἐγένετο, ὃ (οὐ) γενήσεται, ὃ (οὐκ) ἂν γένοιτο, ὃ (οὐκ) ἂν ἐγένετο, — ὃ (μὴ) γένοιτο, ὃ (μὴ) ποιῶμεν, ὃ (μὴ) ποιεῖτε, (ὃ ποιήσατε), ὃ μὴ ποιήσητε—Οἱ ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὗ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδὸν Ξ. Σωκράτης ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἴη ἄριστός τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος Ξ. οὐκ ἔστιν ἡτις τοῦτ' ἂν ἔτλη Εὐρ. εἰς καλὸν ἡμῶν Ἄνυτος ὅδε παρεκαθέ-

ζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς συζητήσεως. Πλ. Οἶμαι ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν Ξ.

2) εἰς ἀναφορικὰς αἰτιολογικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν αἰτίαν· (ἄρνησις οὐ, ἐγκλίσεις δὲ αἱ τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων, § 141) : θαυμαστὸν ποιεῖς, ὃς ἡμῖν οὐδὲν δίδως (= ὅτι ἡμῖν οὐδὲν δίδως = διότι εἰς ἡμᾶς κλπ.) Ξ.

3) εἰς ἀναφορικὰς τελικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σκοπὸν. Αὗται ἐκφέρονται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 142) : ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἀνδρας ἐλέσθαι, οἳ τοὺς πατέριους νόμους συγγράψουσι (= οἱ ὁποῖοι νῦν συντάξουν, γιὰ νὰ συντάξουν) Ξ. ἡγεμόνα αἰτήσωμεν Κῦρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἡμᾶς ἀπάξει (= ὁ ὁποῖος νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ ὁπίσω — γιὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ κλπ.) Ξ.

4) εἰς ἀναφορικὰς ἀποτελεσματικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὗται ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 149, 1· ἄρνησις οὐ), ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 149, 2· ἄρνησις μὴ). οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται (= ὥστε αἰρεῖται) Ἡρόδ. ὁ Τίγρης ποταμὸς ἐστὶ ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι (= ὥστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ. Ξ. οὐκ ἦν ὥρα, οἷα τὸ πεδὶον ἄρδεν (= ὥστε ἄρδεν) Ξ. ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδὶον (= τοσοῦτον, ὥστε διελθεῖν) Ξ.

Σημείωσις. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἀποτελεσματικάς ἐκφερομένας διὰ τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου, ἐκφέρονται καὶ δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις πάλιν μὴ) : Παῖδες μοι οὕτω εἰσίν, οἳ με θεραπεύουσιν (= ὥστε θεραπεύειν με) Λυσ.

5) εἰς ἀναφορικὰς ὑποθετικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν· (ἐγκλίσεις αἱ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρνησις δὲ μὴ).

α) ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι (= εἴ τινα μὴ οἶδα) Πλ. ἃ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα (= εἴ μὴ τινα προσήκει). (Βλ. § 144,1).

β) οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν, ἃ μὴ ἠπιστάμεθα (= εἴ τινα

μὴ ἠπιστάμεθα) Πλ. οἱ παῖδες ἡμῶν, ὅσοι ἐνθάδε ἦσαν, ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο (εἴ τινες ἐνθάδε ἦσαν) Λυσ. (Βλ. § 144, 2).

γ) ἐγὼ ὁκνοῖν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη (= εἴ τινα ἡμῖν δοίη) Ξ. (Βλ. § 144, 3) τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅπου τις ἐντυγχάνοι, ἐλάμβανον (= εἴ που τις ἐντυγχάνοι) (Βλ. § 144, 4, β', Σημ.).

δ) τῷ ἀνδρὶ, ὃν ἂν ἔλθῃς, πείσομαι (= ἐάν τινα ἔλθῃς) Ξ. τούτων γράψω, ὅποσα ἂν διαμνημονεύσω (= ἐάν τινα διαμνημονεύσω) Ξ. (Βλ. § 144, 4, α'). ὁ κεραυνός, οἷς ἂν ἐντύχῃ, πάντων κρατεῖ (= ἐάν τισιν ἐντύχῃ) Ξ. (Βλ. § 144, 4, β').

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. "Οταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος, τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀπλῇ εὐκτικῇ καὶ ἀντὶ ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἂν : Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μαθάνειν οἷς προσέχοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ μάθοιεν Ξ. (Πρβλ. Αἱ ἀγαθαὶ φύσεις ταχὺ μαθάνουσιν, οἷς ἂν προσέχωσι καὶ μνημονεύουσιν, ἃ ἂν μάθωσι).

§ 154. Οὐχὶ σπανίως προτάσεις (συνηθέστερον κῶλα περιόδου ἢ περιόδοι) εἰσαγόμεναι μὲ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς, ἥ, ὃ συνδέονται λίαν χαλαρῶς μὲ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικαὶ προτάσεις, κατ' ἔννοιαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδεόμεναι παρατακτικῶς μὲ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικὰς προτάσεις ἢ ἀντωνυμία ὅς (ἥ, ὃ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν οὗτος (§ 45, 2) μὲ κάποιον παρατακτικὸν σύνδεσμον (καί, δέ, ἀλλὰ κλπ.) : ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλυνον καὶ ἤκον ταχὺ ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγὺς που ἦν βασιλεὺς (= τ ο ὔ τ ω δὲ καὶ δῆλον ἦν) Ξ. οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινεν ἡ βασιληὴ καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα· ὅς τότε ἦι ἐς Θερμοπύλας (= ο ὔ τ ο ς δὴ τότε ὁ Λεωνίδης) Ἡρόδ. πῶς οὖν ἂν ἔνοχος εἴη (Σωκράτης) τῇ γραφῇ ; ὅς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς, ὥς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγέγραπτο, φανερός ἦν θεραπευῶν τοὺς θεοὺς κλπ. (= ο ὔ τ ο ς γ ά ρ , ἀ λ λ ' ο ὔ τ ο ς ἀντὶ μὲν κλπ.) Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Βλ. καὶ § 52 καὶ ἐξῆς.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

§ 155. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει εἰς ἄλλος γνῶσιν ἢ ἀμέσως, ἥτοι ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ ἐμμέσως,

ἤτοι πληροφορούμενος αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρότερον. (*Βρέχει. Λέει πὺς βρέχει—Θὰ φύγω αὖριον. Ὁ Πέτρος εἶπε ὅτι θὰ φύγη αὖριον—Στείλε μου τὰ βιβλία. Ὁ Πέτρος εἶπε νὰ τοῦ στείλω τὰ βιβλία*).

2) Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν, οἱ λόγοι τινὸς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπὸ τινος (π.χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως)

α) αὐτολεξεί, ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς ἀνεξάρτητον λόγον, μὲ πρόταξιν ἀπλῶς τῆς λέξεως: **λέγει, εἶπε, ἔφη** κ.τ.τ. ἢ **ἐρωτᾷ, ἠρώτησε ἢ ἤρετο** κ.τ.τ.: *Οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· ψευδεταιί σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδα.— ἤρετο ὁ Μειδίας· ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν, ὦ Δερκυλίδα; Ξ.*

β) μεταβεβλημένοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἀναλόγως τῆς μορφῆς τῆς διηγήσεως, καὶ εἰς ἐξηρητημένον λόγον (μὲ μεταβεβλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ῥήματος, τὴν ἐγκλισιν κλπ. Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

3) Ὁ λόγος τινός, ὅταν μεταδίδεται εἰς ἄλλον ἐξηρητημένος ἀπὸ ἓν λεκτικὸν ἢ αἰσθητικὸν ἢ γνωστικὸν ἢ ἐρωτηματικὸν ῥῆμα, λέγεται **πλάγιος λόγος**.

4) Εἰς πλάγιος λόγος δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικὴν, δύναται ὅμως νὰ προέρχεται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ πρότασιν δευτερεύουσας: **λέγει ὡς ὑβριστής εἰμι** (Εὐθ. λόγος. Ὑβριστής εἶ) **Λυσ. ἐκέλευον αὐτοὺς πορεύεσθαι.** (Εὐθ. λόγος. Πορεύεσθε) **Ξ. Κλέαρχος ἀνηρώτα τοὺς ἀγγέλους, τί βούλοιντο.** (Εὐθ. λόγος. Τί βούλεσθε;) — **Ὁ Κλέαρχος εἶπεν, ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποικῶς εἶη.** (Εὐθ. λόγος. Δέξιππον οὐκ ἐπαινῶ, εἰ ταῦτα πεποίηκε). **Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθεῖν θηρῶν.** (Εὐθ. λόγος. Μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῇ θηρῶν) **Ξ.**

§ 156. Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

Α') αἱ κύριαί ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου

1) ἐάν εἶναι προτάσεις κρίσεως, μετατρέπονται εἰς **εἰδικὰς προτάσεις** (μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ γνωστικά, § 139 κ.ε.) ἢ εἰς **ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις** (μετὰ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, μετὰ ῥήματα λεκτικά) ἢ εἰς **μετοχικὰς προτάσεις** (μετὰ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, μετὰ

ρήματα αίσθητικά ἢ γνωστικά) : ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν εἰς τὰ φρέατα Θ. (Εὐθύς λόγος : Οἱ Π. φάρμακα ἐσβεβλήκασιν εἰς τὰ φρέατα). πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι Λυσ. (Εὐθύς λόγος : Ὅμοноια μέγιστον ἀγαθὸν ἐστὶ). Ἀβροκόμας ἤκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ὅτι Κῦρος ἦν ἢ εἴη) Ξ. (Εὐθύς λόγος : Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστὶ.).

2) ἐὰν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας (διαταγαί, ἀξιώσεις, εὐχαί, κ.τ.τ), μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικές προτάσεις (με ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ ῥήματα λεκτικά ἢ κελευστικά ἢ εὐχετικά κ.τ.τ.) : Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοῖξαι τὰς πύλας Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἀνοῖξατε τὰς πύλας) Ξ. οἱ στρατιῶται ἠῤῥχοντο Κῦρον εὐτυχῆσαι. (Εὐθύς λόγος : Εὐτυχῆσαι Κῦρος).

3) ἐὰν εἶναι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἤτοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς πλαγίας ἐρωτήσεις : Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἰ τι εἶδειν ἀγαθόν Ξ. (Εὐθύς λόγος : Οἶσθα τι, ὦ Σωκρατες, ἀγαθόν ;) Βλ. § 151 κ.έ.

Β') αἱ δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρτημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου

1) μετὰ ῥῆμα ἄρκτη τοῦ χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλάγιον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἐγκλισιν τοῦ εὐθέος λόγου : λέγουσιν ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει Πλ. (Εὐθύς λόγος : Ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην κτλ.). Ὁρῶ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα, ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ποίαν ὁδὸν τράπωμαι ; ἀπορῶ.).

2) μετὰ ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν δυνητικὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν δυνητικὴν εὐκτικὴν, τὴν δὲ ἀπλῆν ὀριστικὴν ἢ τὴν ὑποτακτικὴν (μετὰ τοῦ ἂν ἢ ἄνευ τοῦ ἂν) συνήθως μὲν τὴν μετατρέπουσιν εἰς εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, τὴν διατηροῦν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσιν αὐτὴν πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὡς ἰδικὴν τοῦ σκέψιν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος : Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσσην τὴν πωλεμίων, ὅτι (= διότι) ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἄγε, ὦ Κλέαρχε, τὸ στράτευμα... ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστὶ). Ἀπεκρίνατο ὅτι μανθάνοιεν ἃ οὐκ ἐπίσταντο Πλ. (Εὐθύς λόγος : Μανθάνομεν, ἃ οὐκ ἐπιστάμεθα) — ἠῤῥξαντο σωτήρια θύσειν, ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν

γῆν ἀφίκοιντο Ξ. (Εὐθύς λόγος : Σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφικώμεθα). Προεῖπον αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν Θ. (Ἦδύνατο νὰ λεχθῇ καί : Προεῖπον αὐτοῖς μή... εἰ μὴ πλέοιεν καὶ μέλλοιεν... Εὐθύς λόγος : Μὴ ναυμαχεῖτε Κορινθίοις, ἣν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι κτλ.). Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. (Ἦδύνατο νὰ λεχθῇ καί : Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψοι αὐτόν. Εὐθύς λόγος : Ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψω σε).

Σημείωσις. Πολλάκις εἰς τὸν πλάγιον λόγον πρότασις αἰτιολογικὴ εἰσχομένη μετὰ τὸ γὰρ ἢ ἄλλη τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι' ἀπαρεμφάτου ἀντὶ νὰ ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἢ εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου : ὁ δὲ αὐτοῦς εἰς Λακεδαιμόνα ἐκέλευεν ἵεναι οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτός (= οὐ γὰρ ἦν—ἦ—εἴη κύριος αὐτός = διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.) Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἴτε εἰς Λακεδαιμόνα· οὐ γὰρ εἰμι κύριος ἐγώ). λέγεται δὲ καὶ Ἀλκμέωνι τῷ Ἀμφιάρῳ, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτόν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρός, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν (= ὅτε δὴ ἡλᾶτο) Θ. μετὰ δὲ τοῦτον (λέγεται) βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλόν, τῷ (= ᾧ) ὄνομα Ἄνουσιν εἶναι (= ᾧ ὄνομα Ἄνουσις ἦν) Ἡρόδ. (§ 53, 2, β).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον

§ 157. 1.) Τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχῇθεν εἶναι ἀφηρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, πτώσεως δοτικῆς (καθαρᾶς, ἥτοι τοῦ σκοποῦ, ἢ τοπικῆς. Πρβλ. § 28,6 καὶ 7.).

Μετὰ τὴν ἀρχικὴν του δὲ σημασίαν τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὰ ῥήματα βαίνειν, φέρειν, διδόναι, καταλείπειν, αἰρεῖσθαι (= ἐκλέγειν), πέμπειν καὶ ἄλλα συνώνυμα : βῆ δ' ἵεναι κατὰ λαὸν Ἀχαιῶν (= ἔβη ἵεναι = ἐβάδισε ἢ ἐκίνησε, γιὰ νὰ πάῃ). Ὀμ. τὴν πόλιν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν (= νὰ τὴν φυλάγουν). Ἡρόδ. τίς σφῶε ξυνέηκε μάχεσθαι ; (= ὥστε μάχεσθαι = ὥστε νὰ φιλονικήσουν) Ὀμ.

Σημείωσις. Με τὴν σημασίαν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ ἄρθρον τοῦ: *Μίνως τὸ ληστικὸν καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ* (= ἵνα ἴοιεν αἱ πρόσοδοι κλπ.).

2) Ἡ ὀνομαστικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συνεκφέρεται μετὰ τοῦ (οὐδετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτῶσιν: *νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. Νίκησον ὁργὴν τῷ λδγίζεσθαι καλῶς.*

Ἡ δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ τὸ ῥῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενόν του εἰς τὴν αὐτὴν πτῶσιν μετὰ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οἰκείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διάθεσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνητικὸν μόριον ἂν (§ 117, 2 καὶ 119, 2 κ.έ.): *τὸ ἀκριβῶς πείθεσθαι τοῖς νόμοις. Οἶμαι οὐδενὸς γ' ἂν ἦττον φανῆναι δίκαιος* (= ὅτι φανείη ἂν) Ξ. *Κῦρος εἰ ἐβίω, ἄριστος ἂν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι* (= ὅτι ἐγένετο ἂν) Ξ.

§ 158. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πρβλ. § 156, 1) καὶ τότε λέγεται **εἰδικὸν** ἀπαρέμφατον ἢ πρὸς οἰανδῆποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πρβλ. § 156, 2) καὶ τότε λέγεται **τελικὸν** ἀπαρέμφατον.

Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν, (ἡ ὁποία κυρίως εἰπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως (ὅτι... πῶς...), τὸ δὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλευτικῆς, ἥτοι διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς: *Σωκράτης ἡγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι* (= ὅτι ἴσασι = ὅτι γνωρίζουν) Ξ. *Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπεν* (= νὰ ἐπιμελῶνται) Ξ.

§ 159. **Σύναρθρον** τὸ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται κανονικῶς μὲν, ὅταν χρησιμοποιῇται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτῶσιν, ἢ ὅταν συνάπτεται μετὰ προθέσεις, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιῇται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν ἢ ὡς ἐπεξηγήσις: *τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπεστέρησεν Αἰσχίν. νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. τῷ ζῆν ἐστι τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐργηγορέναι τὸ καθεύδειν* Πλ. *Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Κασίαν ἰέναι ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο* (= ἀντὶ νὰ πάη) Ξ. *Σωκράτης ἐθανμά-*

το ἐπὶ τῷ εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως ζῆν (=διὰ τὸ ὅτι ἔζη) Ξ. ὠρμησαν εἰς τὸ διώκειν (=εἰς καταδίωξιν) Ξ. Κῦρος ἐθέρετο ὁρῶν μόνον τὸ παίειν Ξ. τοῦτό ἐστι τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλεον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν Πλ.

§ 160. Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται

1) ὡς ὑποκείμενον : πόλεώς ἐστι θάνατος ἀνάστατον γενέσθαι (= τὸ νὰ γίνῃ ἀνάστατος) Λυκ. οὕτω χρῆ ποιεῖν Ξ. (§ 164).

2) ὡς κατηγορούμενον : τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.

3) ὡς ἀντικείμενον : φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. (§ 163).

4) ὡς ἐπεξηγήσις : εἰς οἶονός ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πατρὸς (= δηλαδὴ τὸ νὰ ἀμύνεται τις) "Ομ. (§ 23).

5) ὡς προσδιορισμός τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Οὕτω δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ ἐπίθετα : ἀγαθός, ἐπιτήδειος, ἱκανός, δεινός, ἄξιος, ῥάδιος, χαλεπός, ἡδύς κ.ἄ.τ. δεινός λέγειν. ῥάδια πάντα θεῶ τελέσαι. (Πρβλ. υἱὸς ἀμείνων παντοίας ἀρετάς, ἡμὲν πόδας ἡδὲ μάχεσθαι = καὶ ὡς πρὸς τὸ μάχεσθαι) "Ομ. ἄξιος θαυμάσαι (=ἄξιος θαυμάζεσθαι. Λέγεται ἐπίσης καὶ οὕτω, ἀλλὰ σπανιώτερον) Θ. Οὕτω καὶ : οἷός τέ εἰμι ποιεῖν τι (=εἶμαι ἱκανός, δύναμαι νὰ πράττω τι).

6) ἀπολύτως, εἰς μικρὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν κάπως τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦτα ἐκφράσεις εἶναι : ἐκὼν εἶναι (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), τὸ κατὰ τοῦτόν εἶναι (=ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτον), τὸ ἐπὶ τούτῳ εἶναι (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον), τὸ νῦν εἶναι (=ὅσο γιὰ πῶρ), ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκεῖν (=ὅπως νομίζω ἐγώ, κατὰ τὴν γνώμην μου), ὀλίγου δεῖν ἢ μικροῦ δεῖν (=λίγο λείπει ἢ ἔλειψε, σχεδόν), ὡς εἰπεῖν ἢ ὡς ἔπος εἰπεῖν (=γιὰ νὰ πῶ ἔτσι), ὡς συντόμως εἰπεῖν ἢ συνελόντι εἰπεῖν (=γιὰ νὰ μιλήσω συντόμως) κ.ἄ.τ. : ἐκὼν εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι Πλ. λέγουσιν ἐμοὶ δοκέειν οὐκ ὀρθῶς Ἡρόδ. τὸ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμήσκειν καὶ λέγειν μικροῦ δεῖν ὁμοίον ἐστὶ τῷ ὀνειδίζειν Δημ.

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφατον δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπαρέμφατον τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς, τὸ ὅποion ὅμως προσδιορίζει οὐχὶ μίαν λέξιν, ἀλλ' ὁλόκληρον πρότασιν. Ἀμφότερα δὲ πάλιν τὰ ἀπαρέμφατα ταῦτα κυρίως εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ σκοποῦ (§ 157, 1).

7) ἀντὶ προστακτικῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντὶ εὐκτικῆς (εὐχετικῆς):
 θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι (= θαρσῶν μάχοι) "Ομ. Πρβλ.
 τεύχεα συλήσας φερέτω κοίλας ἐπὶ νῆας, σῶμα δὲ οἶκαδ' ἐμὸν δόμε-
 ναι πάλιν (= δότω) "Ομ.— Ζεῦ πάτερ, ἡ Αἴαντα λαχεῖν ἢ Τυδῆος
 υἱὸν (= λάχοι=εἴθε νὰ λάβῃ τὸν κληρὸν) "Ομ. θεοὶ πολῖται, μὴ με
 δουλείας τυχεῖν (= μὴ τύχοιμι ἐγὼ) Αἰσχ.

8) ἐπιφωνηματικῶς, εἰς ἀναφωνήσεις: ἐμὲ τάδε παθεῖν, φεῦ!
 (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 157, 1.

§ 161. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. (Ἀπαρεμφατικὴ
 σύνταξις). Ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι

1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτᾶται τὸ
 ἀπαρέμφατον. (Ταυτοπροσωπία): φοβοῦμαι διελέγχειν σε (ἐγὼ
 φοβοῦμαι, ἐγὼ διελέγχειν) Πλ. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε
 (σὺ θέλε, σὺ ἀκούειν, σὺ πλουτεῖν) Μέν. ἀδικεῖσθαι ὕφ' ἡμῶν νομίζει
 Κῦρος (Κῦρος νομίζει, Κῦρος ἀδικεῖσθαι) Ξ.

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπα-
 ρέμφατον, ἢ ἄλλο ὄνομα. (Ἐτεροπροσωπία): Σωκράτης τοὺς
 συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπε (= νὰ ἐπιμελῶνται, οἱ
 συνόντες) Ξ. τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θυρέαν οἰ-
 κεῖν (= ἵνα οἰκῶσιν, οἱ Αἰγινῆται) Θ. Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον λίθον
 φησὶν εἶναι (= λέγει ὅτι ὁ ἥλιός ἐστι κλπ.). Πλ.

Σημείωσις. Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τινὰ ὡς γενικὴν καὶ ἀόριστον ὑποκείμενον
 ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν προσδιορισμοὶ αὐ-
 τῆς: ἀδύνατόν ἐστι πονηρὸν ὄντα καλοὺς κἀγαθοὺς φίλους κτήσασθαι (= κτήσα-
 σθαι τινὰ ὄντα πονηρὸν = νὰ ἀποκτήσῃ τις ὦν πονηρὸς) Ξ. Ὀμοίως παραλεί-
 πεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τινὰς ἢ τοὺς ἀνθρώπους βλ. π.χ. Ξεν. Ἀ-
 πομν. 1, 1. 9.

§ 162. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, καθὼς καὶ τὸ κατηγορού-
 μενον τοῦ ὑποκειμένου, ἂν ὑπάρχῃ, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐν γένει
 ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πτῶσιν αἰτιατικὴν. Ὅ-
 ταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος
 κατὰ πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, τότε τὸ κατηγορούμενον ἢ προσδιορι-
 σμός τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αὐτὸς
 κατὰ πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, δύναται ἅμως νὰ ἐκφέρεται καὶ κατ'

αἰτιατικὴν : Σωκράτης ἡγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι Ξ. νομίζω ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ φίλους καὶ συμμάχους Ξ. οἱ πρέσβεις Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου πρὸς πόλεμον γενέσθαι (πρβλ. γενοῦ ὡς π ρ ο θ υ μ ό τ α ῖ ο ς) Ξ. — Ἐρετριέες Ἀθηναίων ἐδείθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι (πρβλ. β ο η θ ο ἰ γένεσθε) Ἡρόδ. Κύρος παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ λαβόντι ἥκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα· καὶ Ξενία ἥκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ἀρχῆθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξεφέροντο κατ' ὀνομαστικὴν πτῶσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντὸς ἐν γένει ῥηματικοῦ τύπου : θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι, πάντα τὰδ' ἀγγεῖλαι μὴδὲ ψευδάγγελος (σὺ) εἶναι "Οἰ. Σὺ δέ, Κλεαρίδα, αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν Θ.

Ἡ δὲ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις, ἥτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου με ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν (ἐπὶ ἐτεροπροσωπίας), προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον ῥήματα συντασσόμενα με ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάσεις δηλαδή, ὅποια π.χ. μένειν αὐτοὺς ἐκέλευσε, ἡ αἰτιατικὴ αὐτούς, ἡ ὁποία κυρίως εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἐκέλευσε (= τοὺς διέταξε νὰ μένουν), ἦτο δυνατόν νὰ συνδεθῇ στενότερον με τὸ ἀπαρέμφατον μένειν καὶ νὰ νομισθῇ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (= διέταξε αὐ τ ο ἰ νὰ μένουν). Ἀπὸ τοιαύτας λοιπὸν προτάσεις σὺν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις ἥτοι, ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς ἐνομίσθη ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ' αἰτιατικὴν, ἤρχισε νὰ τίθεται αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὅποια δὲν συντάσσονται με ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, ἀλλὰ με γενικὴν ἢ δοτικὴν, ἢ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων : οὐ σε ἔοικε κακὸν ὡς δειδίσσεσθαι "Οἰ. (πρβλ. εοικᾷ τινι). δέομαι ὑμᾶς συγγνώμην ἔχειν (πρβλ. δέομαι τινος) Λυσ. παρῆγγεilen ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἑλληνας (πρβλ. τ ο ἷ ς ἄ λ λ ο ι ς πᾶσι παρῆγγεilen ἐξοπλίζεσθαι) Ξ. ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι Ἰσοκρ. (πρβλ. ὁμολογεῖται Κ ὕ ρ ο ς κράτιστος γενέσθαι) Ξ. κίνδυνός ἐστι) πολλοὺς ἀπόλλυσθαι Ξ.

Τέλος δὲ ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆται ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως : ἐμὲ πάθειν ταῦτα, φευ! Αἶσχ. βουλοίμην δ' ἂν ἐμὲ τε τυχεῖν ὧν βούλομαι, τοῦτόν τε παθεῖν ὧν ἀξίός ἐστι (ἐ γ ὡ βουλοίμην—ἐ μ ε τυχεῖν).

§ 163. Ἄναρθρον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἥτοι) ὡς ἀντικείμενον ν δέχονται πλεῖστα ῥήματα.

1) Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ λ ε κ τ ι κ ᾶ καὶ τὰ δ ο ξ α σ τ ι κ ᾶ, ὡς : λέγω, φημί, ὁμολογῶ κτλ. δοκῶ, νομίζω, οἶμαι κτλ. (ἄρνησις κανονικῶς οὐ, σπα-

νιώτερον μὴ) : τὸν μὲν καλὸν ἀγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον (= ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶναι) Πλ. ὅ,τι ἂν ποιῇς, νόμιζ' ὁρᾶν θεοὺς τινας (= νόμιζε ὅτι ὁρῶσι θεοὶ τινας). ἔλπιζε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς (ὅτι πράξεις καλῶς = ὅτι θὰ εὐτυχῇς). ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι (= ὅτι δὲν ἤσαν) Θ. ἔλεγον μηδένα ἐθέλιν ἐκόντα ἄρχειν (ὅτι κανεῖς δὲν ἤθελες) Πλ. (Βλ. καὶ § 140, Σημ. δ').

2) **Τελικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον, π λ ῆ ν μ έ λ λ ο ν - τ ο ς) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ ἐφετικά, τὰ κελευστικά ἢ προτρεπτικά, τὰ κωλυτικά ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνητικά καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν. ὡς ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ, ἐθέλω, βούλομαι, φοβοῦμαι, δέδοικα (= ἐκ φόβου δὲν θέλω τι) κλπ., κελεύω, λέγω (= διατάσσω), προτρέπω, συμβουλεύω, πείθω (= προσπαθῶ νὰ πείσω), ἀπαγορεύω, κωλύω, δύνάμαι, ἔχω (= δύνάμαι), πέφυκα (= εἶμαι πλασμένος, εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), ἐπίσταμαι, οἶδα (= γνωρίζω ἢ εἶμαι ικανός), μανθάνω κτλ. (ἄρνησις μὴ) : Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. ἐκέλευον σοὶ διδόναι τὰριστεῖα τοὺς στρατηγούς (= εἰς σὲ νὰ δώσουν) Πλ. οἱ Ἀθηναῖοι προεῖπον τοῖς στρατηγοῖς μὴ ναυμαχεῖν (= διέταζαν νὰ μὴ) Θ. οἱ στρατιῶται οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν (= νὰ κοιμηθοῦν) Ξ. τὴν τῶν κρατούντων μάθε φέρειν ἐξουσίαν (= μάθε νὰ ὑποφέρης).

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ὑπισχνοῦμαι, ἐπαγγέλλομαι, ὁμνυμι, ἐλπίζω, προσδοκῶ κανονικῶς συντάσσονται μετ' ἀπαρέμφατον μέλλοντος χρόνου, διότι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς κάποιαν μέλλουσαν πράξιν, ἡ δὲ ἄρνησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου κανονικῶς εἶναι μὴ, διότι διὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων ἐκφράζεται κυρίως κάποια ἐπιθυμία τοῦ ὑποκειμένου : ἐπαγγελλόμεθα Ἀγίαφ εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλεῖον καθιεῖν αὐτόν (= ὅτι θὰ τὸν καθίσωμεν ἢ νὰ τὸν καθίσωμεν) Ξ. ὥμοσαν μὴ προδώσειν ἀλλήλους (= ὅτι δὲν θὰ προδώσουν ἢ νὰ μὴ προδώσουν) Ξ. (Βλ. καὶ § 115, Σημ.).

Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον

Ἀπρόσωπα ῥήματα

§ 164. 1) **Ἀπρόσωπα** (ἢ τριτοπρόσωπα) ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὡς : χορῇ, δεῖ, μέλει, μεταμέλει, μέτεστι, παρесеύασται, παρσεκέυστο κτλ. δεῖ χρημάτων

(= ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων) Δημ.οὔτω **χρῆ ποιεῖν** (ἔτσι πρέπει νά) Ξ.

Μετὰ τοῦ ἀπρόσωπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιορισμός κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται ἡ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ π ρ ο σ ω π ι κ ῆ , § 71, 5) : **τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων** (=διὰ τοὺς χρηστοὺς διόλου δὲν θὰ χρειασθοῦν πολλοὶ γραπτοὶ νόμοι) Ἰσοκρ. **μέλει μοί τινας** (=μέ μέλει γιὰ κάτι τι). οὐ **μεταμέλοι μοι** (=δὲν μετανοῶ) Πλ. **τοῖς ἄκουσιν ἁμαρτοῦσι μέτεστι συγγνώμης** Δημ. **ἐπειδὴ παρεσκεύαστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο** (=ἀφοῦ εἶχον παρασκευασθῇ οἱ Κορινθιοὶ) Θ. (Πρβλ. **μέ μέλει, μέ γνοιάζει**—τοῦ κατέβηκε νά, τοῦ βουλήθηκε νά).

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπρόσωπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν οὐσιαστικὸν ἢ ἀπὸ τὸ ρυθέτερον κάποιου ἐπιθέτου καὶ τὸ ῥῆμα **ἐστί**, ἢ ἀπὸ κάποιου ἐπίρρημα καὶ τὸ ῥῆμα **ἔχει**, συντάσσεται συνήθως **ἄναρθρον** ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον αὐτῶν. Οὕτω συντάσσονται

α') μὲ **τελικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 158) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **χ ρ ῆ**, **δεῖ**, **π ρέπει**, **π ροσῆκει**, **δοκεῖ** (=φαίνεται καλόν), **μέλει** (=πρόκειται), **εἴμαρται**, **εἴμαρτο**, **ἔστι**, **ἐνεστι**, **πάρεστι**, **οἶόν τέ ἐστι** (=εἶναι δυνατόν), **ἔξεστι** (=ἐπιτρέπεται^α), **ἐγχωρεῖ**, **ἐνδέχεται**, **συμβαίνει** κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωποι φράσεις **καλῶς ἔχει**, **ἀναγκαίως ἔχει**, κλπ. **ἀνάγκη** (ἐστί), **ῶρα** (ἐστί), **καιρός** (ἐστι), **ἄξιόν** (ἐστι), **δυνατόν** (ἐστι), **ἀδύνατόν** (ἐστι), **ῥαδιόν** (ἐστι), **χαλεπόν** (ἐστι), **εἰκός** (ἐστι=φυσικὸν ἢ ἐπόμενον εἶναι) κλπ. (ἄρνησις **μή**) : **δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους** (=πρέπει νά φοβῇται ὁ στρατιώτης) Ξ. **ἔδοξεν αὐτοῖς προῖέναι** (=τοὺς ἐφάνη καλὸν νά προχωρήσουν) Ξ. **ἔστιν ἰδεῖν** (=εἶναι δυνατόν νά ἴδῃ τις) Ξ. **ὕμιν εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι** (=σεῖς μπορεῖτε νά καταστήτε εὐδαίμονες) Δημ. **νῦν ἔξεστιν ὕμιν εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων** Ξ. **τῷ ἐσθλῷ ἐγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι** Πλ. (§ 162)—**ῶρα ἀπιέναι** Πλ. **δίκαιον εὖ πράττοντα μεμνήσθαι θεοῦ** (=δίκαιον εἶναι... νά ἐνθυμῇται τις) Μεν.

β') μὲ **εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 153) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **λέγεται**, **ὁμολογεῖται**, **ἀγγέλλεται**, **ᾄδεται**, **θρυ-**

λεῖται, νομίζεται, δοκεῖ (=φαίνεται, νομίζεται) κ.ἄ. : **ὁμολογείται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι** (=ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν ἐστὶ) Ἰσοκρ. **ἔπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι** (=μοῦ ἐφάνη ὅτι ἦτο) Πλ.

Σημείωσις. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου προσωπικῆς σύνταξης καὶ οὕτως ἐξαίρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει, ὅ,τι σημαίνει τὸ ἀπαρέμφατον : πολλοῦ **δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι** (=πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τὸ νᾶ κτλ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : πολλοῦ **με δεῖ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι**) Πλ. **ὦ Πρόδικε, δίκαιος εἰ βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ** (=ἔχεις ἡθικὴν ὑποχρέωσιν νᾶ κλπ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : **ὦ Πρόδικε, δίκαιόν ἐστί σε βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ**) Πλ. **δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι πρὸς ταῦτα.** (Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : **δίκαιόν ἐστί ἀπολογήσασθαι με πρὸς ταῦτα**) Πλ.

Ἡ προσωπικὴ σύνταξις εἶναι συνήθης ἐπὶ τοῦ **δοκεῖν**, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ φαίνεσθαι ἢ νομίζεσθαι : **ἔδοξεν αὐτῷ σκηπτὸς πεσεῖν** (=τοῦ ἐφάνη πῶς ἔπεσε κεραυνὸς) Ξ.

2. Ἡ μετοχή

§ 165. 1) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῦ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ ῥῆμα. (πρβλ. λύων, λύουσα, λῦον· λυόμενος, λυομένη, λυόμενον—λύσας, λύσασα, λῦσαν· λυθεῖς, λυθεῖσα, λυθὲν κλπ.).

Ἡ ῥηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τούτου, ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μόριον **ἄν** : **ἐνθὲνδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἄν γενόμενα λογοποιοῦσιν** (=ἄ οὔτε ἔστιν οὔτε ἄν γένοιτο) Θ. **Φίλιππος ἐλὼν Ποτιδαίαν καὶ δυνηθεὶς ἄν αὐτὸς ἔχειν, εἵπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε** (=εἰ καὶ ἡδυνήθη ἄν αὐτὸς ἔχειν) Δημ. (Πρβλ. § 157, 1 καὶ 2).

2) Ἡ μετοχὴ χρησιμοποιεῖται

α') ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατηγορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιθετικὴ μετοχή—κατηγορηματικὴ μετοχή).

β') ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιρρηματικὴ μετοχή).

§ 166. Ἐπιθετικὴ μετοχή. 1) Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἐκφέρεται συνήθως μὲ τὸ ἄρθρον, δύναται δὲ νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν εἰσαγομένην μὲ τὸ **ὅς** ἢ **ὅστις**, (διὸ λέγεται καὶ ἀναφορικὴ

μετοχή) : οἱ νῦν ὄντες ἄνθρωποι (=οἱ ἄνθρωποι, οἳ νῦν εἰσιν). Κλέαρχος ἐπολέμοι τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλάσποντον οἰκοῦσι (=οἱ ὧκουν) Ξ.

2) Ἡ σύναρθρος ἐπιθετική μετοχή, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπίθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ : ὁ ἥδιστα ἐσθίων ἥκιστα ὄψου δεῖται (=πᾶς ὅστις ἥδιστα) Ξ. (Πρβλ. § 26*).

§ 167. Κατηγορηματική μετοχή. Ἡ μετοχή ὡς κατηγορούμενον ἢ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ : ἐγὼ διατελῶ ταῦτα νομίζων Ξ. ὁρῶ σε φυλαττόμενον Ξ.

Α') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν συντάσσονται

1) τὸ ῥῆμα εἶναι καὶ ῥήματα ἢ φράσεις ποὺ σημαίνουν ἰδιαίτερον τινὰ ὀρισμένον τρόπον τοῦ εἶναι, ὡς τ υ γ χ ἄ ν ω (=τυχαίνω, κατὰ τύχην εἶμαι, καὶ ἐπειτα=εἶμαι, ἀπλῶς), λ α ν θ ἄ ν ω (=μένω ἀπαρατήρητος, εἶμαι κρυμμένος), φ α ἰ ν ο μ α ι, φ α ν ε ρ ό ς ε ἰ μ ι, δ ῆ λ ό ς ε ἰ μ ι (=εἶμαι φανερός, εἶναι φανερόν ὅτι ἐγώ...), ο ἷ χ ο μ α ι (=ἔχω ἀπέλθει, εἶμαι φευγᾶτος), φ θ ἄ ν ω (=ἔρχομαι πρωτύτερα, προφτάνω), δ ι ἄ γ ω, δ ι α γ ἱ γ ν ο μ α ι, δ ι α τ ε λ ῶ (=περνῶ τὸν καιρόν, εὐρίσκομαι διαρκῶς εἰς...). Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχή ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥῆμα τὸ δευτερεῖον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μεταφρασιν τὸ μὲν ῥῆμα δύναται νὰ ἀποδίδεται μὲ ἐπίρρημα ἢ κάποιαν ἐπιρρηματικὴν φράσιν, ἢ δὲ μετοχή δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥῆμα: πατρικὸς ἡμῶν φίλος τυγχάνεις ὦν (=τυχαίνει νὰ εἴσῃ, κατὰ τύχην εἶσαι) Πλ. ἐγὼ ὠχόμην ἀπῶν οἴκαδε (=ἀνεχώρησα κι ἐπῆγα, ἀνεχώρησα κατ'εὐθείαν εἰς τὸ σπίτι μου) Πλ. οὕτω τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανε τρεφόμενον στράτευμα (=ἐτρέφετο λάθρα) Ξ. δῆλος εἰ οὐκ ἐντετυχηκῶς τῷ ἀνδρὶ (=προφανῶς δὲν ἔχεις...) Πλ. πλείστου δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν (=ὅστις πρῶτος εὐεργετεῖ...) Ξ. ἐπὶ ἡμέρας πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν (=διαρκῶς ἐμάχοντο) Ξ.

2) τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: χαίρω, ἡδομαι, βαρέως ἢ χαλεπῶς φέρω, ἀγανακτῶ, ἄχθομαι (=δυσαρεστοῦμαι), αἰσχύνομαι, μεταμέλομαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχή ἀποδίδεται μὲ τὸ π ο ῦ ἢ τὸ ν ἄ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα)· ὁ Εὐθύδημος ἔχαι-

ρεν ἀκούων ταῦτα (= π ο ὐ ᾔκουε, νὰ ἀκούῃ) Ξ. ἔλυποῦντο οἱ δυνατοὶ κατὰ κτήματα ἀπολωλεκότες Θ. τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων (= π ο ὐ τὸ λέγω, νὰ τὸ λέγω) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι Θ.

3) τὰ ἐ ν ἄ ρ ξ ε ω ς, λ ή ξ ε ω ς, ἄ ν ο χ ή ς, κ α ρ τ ε ρ ί α ς καὶ κ α μ ᾶ τ ο υ σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: ἄρχομαι, ἄρχω, ὑπάρχω (= ἄρχίζω πρῶτος), παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγορεύω (ἄορ. ἀπεῖπον, πρκμ. ἀπείρηκα), κάμνω (= κουράζομαι) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ν ἄ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥήμα) : ἄρξομαι ἀπὸ τῆς ἱατρικῆς λέγων (= θὰ ἀρχίσω νὰ λέγω. ἦ-τοι θὰ ἀρχίσω τὴν ἐξέτασίν μου ἀπὸ) Πλ. Σωκράτης οὐδέποτε ἔλληγε σκοπῶν, τί ἕκαστον εἶη τῶν ὄντων (= ποτὲ δὲν ἔπαυε νὰ ἐξετάζῃ) Ξ. οὐκ ἠνέσχετο σιγῶν Ἡρόδ. οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος Πλ. ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων (= ἔχω ἀποκάμει πλέον νά...) Ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ ἐνεργητικὸν παῦα συντάσσεται μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ : οἱ περὶ Σαλαμίνα καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τοὺς Ἕλληνας ἔπαυσαν φοβουμένους πλῆθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν (= τοὺς ἔπαυσαν νὰ φοβοῦνται, τοὺς ἔκαμαν νὰ μὴ φοβοῦνται πλέον) Πλ.

4) τὰ ῥήματα εὖ ἢ καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι ἢ χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἡττᾶσθαι, λείπεσθαι (= ὑπολείπεσθαι, ὑστερεῖν) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ καὶ ἢ π ο ὐ ἢ ν ἄ ἢ μ ἐ τ ὐ ν ἄ ἢ εἰ ς τ ὐ ν ἄ κ.ἄ.τ. καὶ μὲ τὸ οἰκεῖον ῥήμα) : εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με (= καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ θύμισες, καλὰ ἔκαμες π ο ὐ μοῦ κτλ.) Πλ. ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες Θ. ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος (= κάμε μου τὴ χάρη νὰ) Πλ. τοὺς φίλους πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν (= νὰ τοὺς νικᾷς εἰ ς τ ὐ ν ἄ τοὺς εὐεργετῆς) Ξ. τούτου οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες (αὐτὸν) (= δὲν θὰ φανῶμεν κατώτεροι εἰ ς τ ὐ ν ἄ τὸν εὐεργετοῦμεν) Ξ

Β') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ αἰ σ θ ή σ ε ω ς, γ ν ώ σ ε ω ς, μ α θ ή σ ε ω ς καὶ μ ν ή μ η ς σημαντικά, ὡς: αἰσθάνομαι, ὀρῶ, περιορῶ (= ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω), ἀκούω, πυνθάνομαι, εὐρίσκω, καταλαμβάνω (= εὐρίσκω), οἶδα, ἐπίσταμαι γι-

γνώσκω, ἀγνοῶ, μανθάνω, μέμνημαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ τὸ πὼς ἢ νὰ ἢ ποὺ νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα) : ἡμεῖς ἀδύνατοι ὀρῶμεν ὄντες περιγενέσθαι (= ὅτι εἴμεθα, πὼς εἴμεθα) Θ. ὀρῶμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε (= ὅτι εἶναι) Ξ. οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικά (= δὲν γνωρίζομεν κανένα ποὺ νὰ ἔχη ὑπάρξει ἀγαθὸς) Πλ. καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους (= τοὺς βρίσκουν νὰ κάθωνται) Ξ. μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου (= ὅτι ἀκουσα) . μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος (= πὼς ἐσὺ ἔλεγες) Ξ. "

2) τὰ δεῖξεως, ἀγγεγλίας καὶ ἐλέγχου σημαντικά, ὡς δείκνυμι, δηλῶ, (ἀπο) φαίνω, ἀγγέλλω, (ἐξ) ἐλέγχω κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ πὼς καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα) : ἐν τῷδε δεῖξω σοφὸς γεγώς (= ὦν = ὅτι εἰμαι) Εὐρ. ἀποδείξω τοῦτον μάρτυρας ψευδεῖς παρεχόμενον (= ὅτι παρουσιάζει) Δημ. ἀπηγγέλθη Φίλιππος Ἑρραῖον τεῖχος πολιορκῶν (= ὅτι ὁ Φ. ἐπολιορκεῖ) Δημ. βασιλεῖ Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα (= ὅτι ἐπεστράτευε) Ξ. ῥαδίως ἐλεγχθήσεται ψευδόμενος (= ὅτι ψεύδεται) Δημ. "

Σημείωσις α' Μετὰ τὸ ρῆμα συνειδέναι, ὅταν μὲν τοῦτο συνεκφέρται μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (σύννοια ἐμαυτῷ, σύνισμεν ἡ μὲν αὐτοῖς κλπ. = γνωρίζω καλῶς καὶ εἶμαι πεπεισμένος κλπ.), ἀκολουθεῖ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἢ κατὰ πῶσιν ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος) ἢ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν) : ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ξύνοια ἐμαυτῷ σοφὸς ὢν (= γνωρίζω καλὰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος πὼς δὲν εἶμαι) Πλ. ἐμαυτῷ ξυνήδων οὐδὲν ἐπισταμένῳ Πλ.

"Ὅταν δὲ τὸ ρῆμα συνειδέναι ἔχη ἀντικείμενον ἄλλο ὄνομα καὶ ὄχι τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ὁπότε σύννοια δ' αὖτις = γνωρίζω καλῶς μετὰ τινος καὶ δύναμαι νὰ μαρτυρήσω), τότε κανονικῶς ἀκολουθεῖ μετ' αὐτὸ κατηγορηματικὴ μετοχὴ κατὰ δοτικὴν : οὗτοι ξυνίσασι Μελήτῳ μὲν ψευδομένῳ, ἔμοι δὲ ἀληθεύοντι (= ὅτι ὁ μὲν Μελήτης ψεύδεται κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β'. Τὰ ῥήματα ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἥτοι : 1) μὲ γενικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦται ἁπλοῦς ἀντίληψις, 2) μὲ αἰτιατικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦται ἁπλοῦς ἀντίληψις καὶ 3) μὲ αἰτιατικὴν καὶ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον, ὅταν δηλοῦται ἐν ἀβέβαιον γεγρονός, κάποιον φῆμη : ἤκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου (= τὸν ἤκουσα μὲ τὰ αὐτιά μου νὰ συζητῇ ἢ ποὺ συνεζήτει κλπ.) Ξ. ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ἤκουσε ἀπὸ ἀλλοῦς ὅτι ὁ Κ. ἦτο) Ξ. ἀκούω κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας (= ἀκούω νὰ λένε πὼς ὑπάρχουν) Ξ. ἦσθησαι πώποτε μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος ἢ συκοφαντοῦντος; Ξ. Ἀραιοῖς ὡς ἦσθετο

Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν Ξ. ἡσθάνετο αὐτοὺς μέγα παρὰ βασιλεῖ Δαρείῳ δύνασθαι (= εἶχε τὴν γνώμην ὅτι) Θ.

Ὅμοιως μὲ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μὲ μετοχὴν καὶ ἄλλοτε μὲ ἀπαρέμφατον καὶ ἄλλα ῥήματα, ὥς :

	μετὰ μετοχῆς	μετ' ἀπαρεμφάτου
ἄρχομαι	= ἀρχίζω νά, εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς ἐνεργείας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος : ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων (= κατὰ πρῶτον θὰ διδάξω).	= ἀρχίζω νά, πρῶτην φορὰν καταπιάνομαι ἀπὸ κατι : πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν ; (= νά σέ διδάσκη) Ξ.
φαίνομαι	= ἀποδεικνύομαι, εἶναι φανερόν ὅτι, προφανῶς : φανήσεται ταυθ' ὡμολογηκῶς (= θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι κλπ.).	= φαίνομαι πῶς. παρέχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι : ὁ γελωτοποιὸς κλαλεῖν ἐφαίνετο Ξ.
αἰδοῦμαι	= ἐντρέπομαι πού, μὲ ἐντροπὴν μου κάμνω τι :	= ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπῆν μου δὲν κάμνω τι :
αἰσχύνομαι	αἰσχύνομαι λέγων τοῦτο (= πού τὸ λέγω).	αἰσχύνομαι εἰπεῖν τὰληθῆ (= νά εἰπω) Πλ.
γινώσκω	= γνωρίζω ὅτι, ἐννοῶ ὅτι.	= ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι.
ἐπίσταμαι	= γνωρίζω, ἡξεύρω ὅτι : Περικλῆς ἔγνω τὴν εἰσβολὴν ἔσομένην Θ. τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα Ξ.	= ἡξεύρω νά : ὁ Ἀγησίλαος ἔγνω διώκειν τοὺς προσκειμένους Ξ. ὁ Φαρνάβαζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναικα σατραπεύειν Ξ. ἐπίσταμαι θεοὺς σέβειν Εὐρ.
οἶδα	= γνωρίζω ὅτι : οἱ Ἕλληνες οὐκ ἤδεσαν Κῦρον τεθνηκότα (= ὅτι εἶχε φονευθῇ) Ξ.	= γνωρίζω νά, ἡξεύρω νά : οἶδα μάχεσθαι (= νά μάχωμαι).
μανθάνω	= μαθαίνω ὅτι, καταλαβαίνω πῶς : ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις ; Ἡρόδ.	= μαθαίνω νά : τοὺς προδότας μισεῖν ἔμαθον Αἰσχ.
μέμνημαι	= ἐνθυμοῦμαι ὅτι : μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου. Ξ.	= ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά : μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι Ξ.
ἐπιλανθάνομαι	= λησμονῶ ὅτι, πῶς : ἐπιλησήμεθα γέροντες ὄντες.	= λησμονῶ νά : ἐπιελαθόμεθα εἰπεῖν..

§ 168. 1) 'Η έπιρρηματική μετοχή άλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **συνημμένη** έπιρρηματική μετοχή, άλλοτε δὲ ἔχει ὅλως ἰδιαίτερον ὑποκείμενον, ἦτοι ὄνομα ποῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποῖαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **ἀπόλυτος**.

'Η ἀπόλυτος μετοχή κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν γενικὴν. (Γενικὴ ἀπόλυτος) : **Θεοῦ διδόντος** οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ **μὴ διδόντος** οὐδὲν ἰσχύει πόνος Μεν.

2) Καὶ ἡ **συνημμένη** καὶ ἡ **ἀπόλυτος** έπιρρηματική μετοχή ἀναλόγως τῆς ἰδιαίτερας σημασίας αὐτῆς εἶναι

α) **αἰτιολογική** · (ἄρνησις οὐ · πρβλ. § 141). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἄ τε (δ ἡ), ο ἰ α (δ ἡ), ο ἰ ρ ο ν (δ ἡ) ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ ὥς ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως : **ὀλεῖσθε ἡδικοκότες** τὸν ἄνδρα τόνδε Σοφ. **ἄτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες** πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον Ξ. **ἐνταῦθα ἔμενον ὥς τὸ ἄκρον κατέχοντες**· οἱ δ' οὐ κατεῖχον (= διότι ἐνόμιζον ὅτι κατεῖχον) Ξ. **ἐνταῦθα δῆ, ὥς εἰπόντος** τοῦ Ἀρασίου ἀνεθορύβησαν (= ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀ.) Ξ.

β) **τελική** · (ἄρνησις μή · πρβλ. § 142 καὶ § 157, 1). Ὡς τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχή τοῦ μέλλοντος, συνήθως μὲ τὰ ῥήματα τὰ κινήσεως σημαντικά ἢ καὶ μὲ ἄλλα ῥήματα, ἀλλὰ τότε μὲ τὸ μόριον ὥς πρὸ αὐτῆς : **ἐς Δελφούς χρησόμενος** τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται (= ἵνα χρήσῃται) Ἡρόδ. **ἐπεμψέ τινα ἐροῦντα** (= ἵνα εἴπῃ) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι **παρεσκευάζοντο ὥς πολεμήσοντες** (= μὲ σκοπὸν νὰ πολεμήσουν) Θ.

γ) **χρονική** · (ἄρνησις οὐ ἢ μή · πρβλ. § 147). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην κάποιου χρονικοῦ έπιρρηματος, ὥς : **ἅμα, αὐτίκα, εὐθύς, μετὰ ξύ, ἔτι κ.ἄ.τ.** : **ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον** δύο νεανίσκοι (= ὅτε ἥριστα ὁ Ξ.). Ξ. **ἠγαγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι** (= ἐνῶ συγχρόνως ἔφευγον) Ξ. **πολλαχοῦ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ** (= στὸ μεταξὺ ἐκεῖ ποῦ ἔλεγα) Πλ. **δρυὸς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως** (= ὅτε ἔτι ἐδημοκρατεῖτο ἡ πόλις) Πλ.

δ) **ὑποθετική** · (ἄρνησις μή · πρβλ. § 144 κ.έ.) : **δίκαια δράσας** συμμάχους ἔξεις θειοῦς (= ἐὰν δράσης)· **οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν**

εὐδαιμονεῖν (= εἰ μὴ κάμοις). θεοῦ θέλοντος κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλείους (= εἰ θεὸς ἐθέλοι).

ε) παραχωρητική ἢ ἐνδοτική· (ἄρνησις οὐ. πρβλ. § 146). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιδοτικού καὶ ἡ τοῦ καίπερ, (σπανίως τοῦ καίτοι), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ πέρ, (τοῦ ὁποίου ἀρχικὴ σημασία εἶναι πολὺ) : πολλοὶ ὄντες εὐγενεῖς, εἰσὶ κακοὶ (= ἂν καὶ εἶναι) Εὐρ. οἵπερ πρόσθεν προσεκύνονν Ὀρόνταν, καὶ τότε προσεκύνησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο Ξ. εἰσῆλθετε ὑμεῖς καίπερ οὐ διδόντος τοῦ νόμου Δημ. οὐ τί δυνήσεται, ἀχνύμενός περ, χραισμεῖν (= ἂν καὶ θὰ λυπῆσαι πολὺ) Ὅμ.

στ) τροπική· (ἄρνησις οὐ). Συνήθως κατ' ἐνεστώτα : εἰσὶ δέ τινες τῶν Χαλδαίων, οἱ ληζόμενοι ζῶσι (= διὰ τῆς ληστείας) Ξ. τοῖς ἱππεῦσιν εἰρητο θαρροῦσι διώκειν (= θαρροῦντες, μὲ θάρρος) Ξ. (πρβλ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελῶντας, περπατῶντα ἢ περπατῶντας κ.τ.τ.). Συνηθέστατα λαμβάνεται ὡς τροπικὴ ἢ μετοχὴ ἔχων, (ἔχουσα, ἔχον = μέ) : ἤλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Οὐμοχάρης ἔχων ναῦς ὀλίγας (= μὲ ὀλίγα πλοῖα) Ξ.

Σημεῖωσις. Ἡ τροπικὴ μετοχὴ δύναται πολλάκις νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μὲ τὸ οικεῖον ῥῆμα καὶ τὸν σύνδεσμον καί : ληζόμενοι ζῶσι (= ληστεύουν καὶ ζοῦν) Κότιν εὐ ποιῶν ἀποκτείνουσιν ὁ Πύθων (= καλὰ ἔκαμε καὶ τὸν ἐφόνευσεν) Δημ.

§ 169. Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος. 1) Τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 164 κ.ε.) ἡ μετοχή, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν ἐνικῇ (καὶ σπανιώτερον πληθυντικῇ) : δέον, ὄν, παρόν, ἐξόν, χρεών, δοκοῦν, δόξαν, δόξαντα, μέλον, τυχόν, προσταχθὲν, δεδογμένον, προστεταγμένον, εἰρημένον, γεγραμμένον κλπ. — δυνατὸν ὄν, οἶόν τε ὄν, ἀδύνατον ὄν, ῥαδιον ὄν, ἄδηλον ὄν κλπ. : πολλάκις πλεονεκτῆσαι ὑμῖν ἐξόν οὐκ ἠθελήσατε (= ἐνῶ ἦτο εἰς σᾶς δυνατὸν) Δημ. δῆλον ὅτι οἶσθα (τίς τοὺς νεωτέρους βελτίους ποιεῖ), μέλον γέ σοι (= ἀφοῦ βέβαια σὲ μέλει γι αὐτό) Πλ. δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν (= ἐπεὶ ταῦτα ἔδοξε = ἀφοῦ ἀπεφασίσθησαν ταῦτα) Ξ. προσταχθὲν αὐτῷ ἀναγράψαι τοὺς νόμους τοὺς Σόλωνος, ἀντὶ Σόλωνος αὐτὸν νομοθέτην κατέστησε (= ἐνῶ ἐδόθη εἰς αὐτὸν διαταγή) Λυσ. παρεκελεύοντο κραυγῇ οὐκ ὀλίγη χρώ-

μενοι ἀδύνατον ὃν ἐν νυκτὶ ἄλλω τῷ σημῆναι (= ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον) Θ.

2) Κατ' αἰτιατικὴν ἀπόλυτον λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ προσωπικῶν ῥημάτων ἢ μετοχή, ἀλλὰ τότε προτάσσεται αὐτῆς πάντοτε τὸ μόριον ὥς : τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἰργουσιν ὥς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἀσκήσιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν (= διότι κατὰ τὴν γνώμην των εἶναι κλπ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Ἡ γενικὴ ἀπόλυτος, ἥτοι ἡ ἐκφορὰ τῆς μετοχῆς κατὰ γενικὴν ἀπολύτως, δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῇθεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας, ἀλλ' ἀνεπτύχθη κατόπιν ἐξ ἀποσπάσεως, ὅπως καὶ ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (§ 162, Σημ.). Ποικίλοι δὲ συντάξεις κατὰ γενικὴν ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν λέγοντος ἐμοῦ ἀκροῶνται οἱ νέοι (πρβλ. Πλάτ. Ἀπολ. 37), ἡ γενικὴ ἐμοῦ μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν λέγοντος εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀκροῶνται (§ 67,4 = ὁμιλοῦντα ἐμὲ μὲ ἀκούειν οἱ νέοι). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν Σαρπηδὸν δ' ἄχος γένητο Γλαύκου ἀπὸντος (Ὁμ. Μ 392) ἡ γενικὴ Γλαύκου μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν ἀπὸντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) εἰς τὸ ἄχος γένητο (= εἰς τὴν Σαρπηδὸνα λύπη ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Γλαῦκον ἢ γιὰ τὸν Γλαῦκον, τοῦ ἀπῆρχετο § 91, 3). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν, τέλος : ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος (Θουκ. 2, 32) ἡ γενικὴ τοῦ θέρους τούτου μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν τελευτῶντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν τοῦ χρόνου (§ 91,2 = ἐτειχίσθη δὲ καὶ ἡ Ἀταλάντη κατὰ τοῦτο τὸ θέρος, ὅτε ἐτελεύτα).

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις εὐκολον ἦτο ἡ μετοχή, ἡ ὁποία ἐκφράζει τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ νοήματος, τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται δι' ὀλοκληροῦ τοῦ κατὰ γενικὴν προσδιορισμοῦ (λέγοντος ἐμοῦ — Γλαύκου ἀπὸντος — τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος), νὰ νοῆται ὡς ἀποτελοῦσα αὐτὴ τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ μὲ τὴν γενικὴν τοῦ νόματος (ἐμοῦ — Γλαύκου — τοῦ θέρους τούτου) ὡς ὑποκείμενον αὐτῆς, ὃ δὲ ὅλος κατὰ γενικὴν προσδιορισμὸς νὰ νοῆται ὡς αὐτοτελὴς καὶ ἀνεξάρτητος (ἐν ᾧ ἐγὼ λέγω, ἀκούουν οἱ νέοι — ὃ δὲ Σαρπηδὼν ἐλυπήθη, ὅτε ὁ Γλαῦκος ἀπῆρχετο — ὅτε δὲ τὸ θέρος τοῦτο ἐτελείωνε, ἐτειχίσθη ἡ Α.). Κατὰ τὰ τοιαῦτα δὲ παραδείγματα ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆται κατόπιν ἡ γενικὴ τῆς μετοχῆς ἀπολύτως, ἥτοι χωρὶς νὰ εἶναι (ὅπως εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) ὑποκείμενον αὐτῆς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἢ κάποιος προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν εἰς ἓνα ἄλλον ὅρον αὐτῆς· πρβλ. π.χ. τοῦτο λέγοντος Ξενοφῶντος πτάννυται τις Ξ.

Ὁμοίως παρήχθη καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος μετοχῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων δι' ἀποσπάσεως ἀπὸ φράσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μετοχὴ κατ' οὐδέτερον γένος ἦτο παράθεσις, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει ὀλόκληρον πρότασιν (§ 23), ὡς π.χ. ὁλόν ὅτι οἶσθα τοῦτο μέλον γέ σοι (= πρᾶγμα δὲ μέλει γέ σοι) Πλ.

οὐκ ἐσώσαμεν σε, οἶόν τε ὄν καὶ δυνατόν (= οὐκ ἐσώσαμεν σε, καὶ οὐκ ἐπράξαμεν ἔργον οἶόν τε ὄν κλπ. = ἔργον, ὃ οἶόν τε ἦν κλπ.) Πλ. (πρβλ. ἡ τις Ἀχαιῶν ῥίψει χειρὸς ἐλὼν ἀπὸ πύργου, λυγρὸν ὄλεθρον = παρέχων οὕτω λυγρὸν ὄλεθρον Ἰλ. Ω 735).

Σημείωσις β'. Περὶ ὀνομαστικῆς ἀπολύτου βλ. Σχῆμα ἀνακόλουθον.

Σύνδεσις μετοχῶν πρὸς ἀλλήλας.

§ 170. Δύο ἢ περισσότεραι μετοχαὶ ὁμοιόπτητοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν

1) συνδέονται μετὰ ξύτων διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων, ὅταν εἶναι ὁμοειδεῖς, ἥτοι ὅταν προσδιορίζουν καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως: οὗτοι **προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀρχοντας** λέγουσιν Ξ. Κλέαρχος ἦδει καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὄντας Ξ.

2) ἐκφέρονται ἀσυνδέτως

α) ὅταν εἶναι ἑτεροειδεῖς, ἥτοι ὅταν προσδιορίζουν κατὰ διάφορον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως: **προϊόντες λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες** Πλ. ('Ἡ πρώτη μετοχὴ χρονικὴ, ἡ δευτέρα κατηγορηματικὴ.).

β) ὅταν ἡ μία προσδιορίζῃ τὴν ἄλλην: **Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας** στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον Ξ. (= ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συνέλεξε στράτευμα, καὶ συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει.).

Ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην δυνατόν νὰ ἀποτελῇ μετὰ τοῦ ῥήματος μίαν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ἡ ἑτέρα: ἡ πόλις **ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων κινδυνεύουσα διατετέλεκεν** Δημ. (Πρβλ. ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων αἰεὶ ἐκινδύνευεν).

γ) κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, χάριν ἐμφάσεως: τὰ δέκα τάλαντα ὀρώντων, φρονούντων, βλεπόντων ἔλαθον ὑμῶν ὑφελόμενοι Αἰσχίν.

3. Ρηματικά ἐπίθετα εἰς -τος καὶ -τέος.

§ 171. 1) Τὰ εἰς -τος, (-τη, -τον) ρηματικά ἐπίθετα (τὰ ὁποῖα ἀρχῇθεν ἐλαμβάνοντο ἀδιαφόρως καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν διάθεσιν), σημαίνουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν

α') ὅ,τι καὶ ἡ μετοχή τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου, ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου : λυτὸς (= λευμένος), γραπετός (= γεγραμμένος), δυνατός (= δυνάμενος, ἰσχυρός), ῥυτός (= ὁ ῥέων), θνητός (= ὁ θνήσκων, ὁ ὑποκείμενος εἰς θάνατον), ἀπρακτός (= ὁ μὴ πράξας), ἀστράτευτος (= ὁ μὴ στρατευσάμενος)· (πρβλ. τὰ σημερινά : κλειστός, σπρωτός—νερό καυτός=ποὺ καίει, ἀνύπρακτος=ὁ μὴ ὑπάρχων—ἀπρογευματίστος=ὁ μὴ προγευματίσας).

β') τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : ὁρατός (= ὁ δυνάμενος ὁρᾶσθαι), βατός (= ὁ δυνάμενος βαίνεισθαι), τρωτός (= ὁ δυνάμενος τιτρώσκεισθαι).

Ἡ τοιαύτη σημασία τῶν εἰς -τος, προῆλθε κυρίως ἐκ τῶν ἀντιθέτων : ἀόρατος, ἄβρατος, ἄτρωτος κλπ. (ἄτρωτος, κυρίως = ὅστις δὲν ἐτρώθη ἀκόμη· ἐπειτα = ὁ μὴ δυνάμενος νὰ τρωθῇ).

γ') τὸν ἄξιον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : θαυμαστός (= ἄξιοθαύμαστος), ἐπαινετός (= ἄξιος ἐπαινεῖσθαι), μεμπτός (= ἄξιος νὰ τύχῃ μομφῆς) : ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτός ἀνθρώπων Πλ.

2) Τὰ εἰς -τέος, (-τέα, -τέον) ῥηματικά ἐπίθετα (εὐχρηστα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἰδίᾳ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν) σημαίνουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : ὁ ποταμός ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος (= ὁφείλομεν νὰ διαβῶμεν τὸν ποταμὸν) Ξ. οἰστέον τὴν τύχην (= δεῖ φέρειν τὴν τύχην) Εὐρ. (Πρβλ. μαθητὴς ἐπανεξεταστέος, ἐνοίκιον προπληρωτέον, ἀφαιρετέος, διαιρετέος κλπ.).

§ 172. Μὲ τὰ εἰς -τέος, (-τέα, -τέον,) ῥηματικά ἐπίθετα εἶναι συνήθεις δύο συντάξεις, ἥτοι :

1) ἀπρόσωπος σύνταξις, ὅταν ἐξάιρεται ἢ πρᾶξις, ἢ ὁποία ὀφείλει νὰ γίνῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικοῦ (ἢ σπανιώτερον πληθυντικοῦ) ἀριθμοῦ, τὸ δὲ ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἢ πρᾶξις, τίθεται ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ : τοὺς φίλους εὐεργετήτεον (ἐστὶν) (=δεῖ εὐεργετεῖν τοὺς φίλους) Ξ. μεθεκτέον (ἐστὶ) τῶν πραγμάτων πλείοσιν (=δεῖ πλείονας μετέχειν τῶν πραγμάτων) Θ. πειστέον (ἐστὶ) τῷ νόμῳ (=δεῖ πείθεσθαι τῷ νόμῳ) Πλ.

2) πρὸς ὁποῖον σύνταξις, ὅταν ἐξάιρεται τὸ πρόσωπον ἢ

τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποσον ὀφείλει νὰ πάθῃ. Κατὰ τὴν τριαύτην σύνταξιν ἐκεῖνο, τὸ ὅποσον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποσον ὀφείλει νὰ γίνη ἢ πρᾶξις, τίθεται κατὰ πτῶσιν ὀνομαστικὴν, τὸ δὲ ῥηματικὸν ἐπίθετον συμφωνεῖ μὲ αὐτὸ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν : οἱ **συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι**· (πρβλ. **δεῖ εὖ ποιεῖν τοὺς ἐθέλοντας συμμαχεῖν**) **Ξ**. εἴτερ βούλει τιμᾶσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, **ὠφρλητέα σοι ἢ πόλις ἐστί**· (πρβλ. **δεῖ σε ὠφελεῖν τὴν πόλιν**) **Ξ**. Βλ. καὶ § 71,5).

Σημείωσις α'. Κατ' ἀπρόσωπον σύνταξιν λαμβάνονται ἐνίοτε καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν εἰς **-τος** ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ἀντιστοιχοῦν δὲ ταῦτα τότε πρὸς τὸ δυνάτον ἢ ἄξιον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ οἰκείου ῥήματος : οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ἵπτεσθαι **προσβατόν** ἦν κατὰ τοῦτο (= οὐδὲ τοῖς πολεμίοις **δυνάτον** ἦν **προσβαίνειν**) **Ξ**. ἄρα **βιωτόν ἐστιν** ἡμῖν μετὰ διεφθαρμένου σώματος ; (= ἄρα ἄξιόν ἐστιν ἡμῖν **ζῆν** κλπ.) Πλ. (Πρβλ. τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι **ζῆν** ἐσται ; Πλ.).

Σημείωσις β'. Κατὰ σύμφυρσιν πρὸς τὴν ταυτόσημον σύνταξιν τοῦ **δεῖ** μὲ αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον (§ 164, 2 α') τίθεται πολλάκις μετὰ τὴν ἀπρόσωπον σύνταξιν μὲ τὸ εἰς **-τέον** ῥηματικὸν ἐπίθετον αἰτιατικὴ ἀντὶ δοτικῆς (§ 71, 5), ἢ γίνεσθαι μετὰ βασίς ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς **-τέον** εἰς ἀπλοῦν ἀπαρέμφατον : **τὸν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην διωκτέον** (ἀντί : τῷ βουλομένῳ εὐδαίμονι εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. **δεῖ διώκειν σωφροσύνην τὸν βουλόμενον** κλπ.) — **πανταχοῦ ποιητέον**, ἃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρις, ἢ **πείθειν** αὐτὴν (= **δεῖ ποιεῖν ἢ πείθειν**) Πλ.

Παρατηρήσεις τινὲς περὶ τῶν ἀρνητικῶν μορίων

§ 173. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα, ὅπως καὶ ἡ νέα, ἔχει δύο ἀρνητικὰ μόρια, τὸ **οὐ** (= δὲν) καὶ τὸ **μὴ**· καὶ

1) τὸ μὲν **οὐ** (ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ **δὲν**) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων **αἶρε**, ἤτοι ἀρνεῖται τὴν πραγματικότητα ἐνὸς ἰσχυρισμοῦ : (**ἐστὶ** **Ζεὺς** = **ὑπάρχει Ζεὺς**) — **οὐκ ἐστὶ Ζεὺς** (= δὲν ὑπάρχει Ζεὺς) Ἀρφ.

2) τὸ δὲ **μὴ** (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων **ἀποκροῦ** εἰ τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς σκέψεως, ἤτοι μιᾶς ἐπιθυμίας : (**ἐρωτῶ** ταῦτα ; = νὰ ἐρωτῶ ταῦτα ;) — ταῦτα **μὴ ἐρώτα** **Ξ**.

Σημείωσις. Ὁ,τι διαφέρει τὸ **οὐ** ἀπὸ τὸ **μὴ** διαφέρουν καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν γινόμεναι ἀρνητικαὶ λέξεις οὕτε, οὐδέ, οὐδεῖς, οὕπω, οὐκέτι, οὐποτε, κλπ. — μήτε, μὴδέ, μηδεῖς, μήπω, μηκέτι, μήποτε, κλπ. : **Ἐγὼ θρασὺς καὶ ἀναιδὴς οὐτ' εἰμί, μήτε γενοίμην** (§ 121).

§ 174. Γενικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν **οὐ** χρησιμοποιεῖται εἰς ἅς περιπτώσεις εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται τὸ **δέν**, τὸ δὲ **μὴ** εἰς ἅς περιπτώσεις καὶ εἰς τὴν νέαν χρησιμοποιεῖται τὸ **μὴ**, ἤτοι

1) τοῦ **οὐ** χρήσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις κρίσεως, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 1 καὶ 2, § 119, 2, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρηγμένας, (ὡς τὰς εἰδικὰς § 140, τὰς αἰτιολογικὰς § 141, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἓν ὠρισμένον γεγονός, § 147, 2, α', τὰς κυρίως ἀναφορικὰς § 153, 1 κλπ.)

2) τοῦ **μὴ** χρήσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις ἐπιθυμίας, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 3, § 118, § 119, 1, § 120, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρηγμένας (ὡς τὰς τελικὰς § 142, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπανάληψιν, § 147, 2 β' καὶ γ', τὰς ἀποτελεσματικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα, § 149, 2, τὰς ἐνδοιαστικὰς § 150, τὰς ἀναφορικὰς τελικὰς § 153, 3 κλπ.).

§ 175. Τοῦ **μὴ** εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν) χρήσις γίνεται προσέτι εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις (§ 143), καθὼς καὶ εἰς τὰς δευτερευούσας ἐν γένει προτάσεις καὶ τὰς μετοχὰς, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν σημασίαν ὑποθετικὴν (§ 146, § 147, 2, β', § 153, 5, § 168, 2, β' — δ') : **εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά. — ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι** (= εἰ τίνα μὴ οἶδα). — **ὃ μὴ δαρεῖς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται** (= ἐάν τις μὴ δαρῇ).

§ 176. Μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κανονικῶς

1) μὲ τὸ εἰδικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις **οὐ** (§ 163, 1) : οἱ Αἰγυπτῆται ἔλεγον **οὐκ εἶναι** αὐτόνομοι Θ. **οἶμαι γ' οὐδενὸς ἂν ἦτον φανῆναι δίκαιος** (= ὅτι οὐδενὸς ἂν φανεῖν) Ξ. (Βλ. καὶ § 162, 2, Σημ.).

2) μὲ τὸ τελικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις **μὴ** · (§ 163, 1, § 164, 2, α') : τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο **μὴ** προέσθαι Κορινθίους Θ.

Σημειώσεις α'. Μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, τὸ ὅποῖον ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὸ **μὴ**, συντάσσονται κανονικῶς τὰ ῥήματα εἶργειν, κωλύειν, ἐναντιοῦσθαι, ἐμποδῶν εἶναι κ.τ.τ., φεύγειν (= ἀποφεύγειν), εὐλαβεῖσθαι κ.τ.τ., ἀρνεῖσθαι, ἀντιτελεῖν κ.τ.τ., ἀπαγορεύειν, ἀπειλεῖν κ.τ.τ. Ἀλλὰ τὸ **μὴ** τὸ συνημμένον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κατόπιν τῶν εἰρημένων ῥημάτων δι' ἡμᾶς φαίνεται πλεονάζον καὶ περιττόν : ὁ φόβος τὸν νοῦν ἀπείρ-

γει μὴ λέγειν ἃ βούλεται (= ἀπείργει λέγειν = τὸν ἐμποδίζει νὰ λέγῃ) Πλ. — *Κριτίας καὶ Χαρίκλῆς ἀπειπέτην Σωκράτει τοῖς νέοις μὴ διαλέγεσθαι* (= ἀπειπέτην διαλέγεσθαι = τοῦ ἀπηγόρευσαν νὰ συζητῇ) Ξ.

Ἡ τοιαύτη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα πλεοναστική χρῆσις τοῦ μὴ προέρχεται ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἀντιστοίχου εὐθέως λόγου : (ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγου τοῖς νέοις — ἀπαγορευόμεν σοι, ὦ Σώκρατες, μὴ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις).

Πολλάκις δὲ τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων μὲ τὸ μὴ, ἐκφέρεται μὲ τὸ ἄρθρον τό : τοὺς φιλοὺς εἶργον τὸ μὴ κακοῦργεῖν τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως (= εἶργον κακοῦργεῖν) Θ.

Ὅταν δὲ κανὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων εὐρίσκεται εἰς ἀρνητικὴν πρότασιν ἢ εἰς πρότασιν ἐρωτηματικὴν, ἡ ὁποία ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀρνητικὴν (§ 122, 3, γ'), τότε τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν αὐτοῦ, ἐκφέρεται μὲ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ, καὶ δι' ἡμᾶς ἄλλοτε μὲν φαίνονται π λ ε ο ν ἰ ζ ο ν τ α ἀμφοτέρω τὰ ἀρνητικὰ ταῦτα μόρια, ἄλλοτε δὲ τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν : τίνα οἶε ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια ; (= μὴδὲνα οἶον ἀπαρνήσεσθαι καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια = πῶς θὰ ἀρνηθῇ ὅτι γνωρίζει καὶ αὐτὸς κλπ.) Πλ. Ἀσπινίγης οὐδὲν ἐδύνάτο ἀντέχειν μὴ οὐ χαρίζεσθαι ταῦτα Κύρῳ (= ἀντέχειν μὴ χαρίζεσθαι) Ξ. οὐκ ἀνατίθεται μὴ οὐχὶ πάνυ ἱκανῶς τοῦτο ἀποδεδεῖχθαι (= μὴ ἀποδεδεῖχθαι — ἦ — οὐκ ἀποδεδεῖχθαι = ὅτι δὲν ἔχει ἀποδειχθῇ) Πλ.

Τέλος ἀπαρέμφατον μὲ τὸ μὴ οὐ πρὸ αὐτοῦ ἀκολουθεῖ κανονικῶς καὶ κατόπιν ἀρνητικῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων, οἷαι : οὐκ ἐγ χ ω ρ εῖ, ἀ δ ὦ ν α τ ὁ ν ἔ σ τ ι ν, αἰ σ χ ρ ὁ ν ἔ σ τ ι ν (= οὐ καλὸν ἔστιν) κ.τ.τ. οὐχ ὁσιόν σοί ἐστὶ μὴ οὐ βοηθεῖν δικαιοσύνη (= μὴ βοηθεῖν) Πλ. πᾶσιν αἰσχύνῃ ἣν μὴ οὐ συσπουδάξειν (= μὴ συσπουδάξειν) Ξ.

Σ η μ εῖ ω σ ι ς β'. Περὶ συνεκφορᾶς τῶν δύο ἀρνητικῶν μορίων (οὐ μὴ — μὴ οὐ) βλ. καὶ § 114, 2 καὶ § 150.

Σ η μ εῖ ω σ ι ς γ'. Κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀρνητικὴν ἔννοιαν, οἷα τὰ ῥήματα ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν, ἀμφισβητεῖν, ἀπιστεῖν κ.τ.τ. δύναται νὰ ἀκολουθῇ ὅχι μόνον ἀπαρέμφατον μὲ τὸ (πλεονάζον) μὴ πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰδικὴ πρότασις ἐκφερομένη ἀρνητικῶς μὲ ἀρνησιν οὐ, ἡ ὁποία πλεονάζει δι' ἡμᾶς : οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν ἔτιοι, ὥς οὐκ εἰσι τοιοῦτοι (= ὥς εἰσι = ὅτι εἶναι) Πλ.

§ 177. Τὸ ἀρνητικὸν μόριον οὐ πολλάκις νοεῖται τόσον στενῶς συνδεδεμένον μὲ κάποιαν ἐπομένῃν εὐθὺς κατόπιν αὐτοῦ λέξιν (ῥήμα, οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἐπίρρημα), ὥστε λαμβάνεται ὥς ἰσοδύναμον μὲ τὸ στερητικὸν ἄ : οὐ φημι (= ἀρνοῦμαι), οὐ βιωτός (= ἀβίωτος), οὐχ ὁσίως (= ἀνοσίως) κλπ. : οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἵνα τοῦ πρόσω (= ἡρνοῦντο νὰ προχωρήσουν, δὲν ἔλεγαν νὰ πᾶνε μπρὸς) Ξ. ὑπώπτεον

ἀλλήλους Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι **κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν** (= διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν) Θ.

Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ὅτι ἐνίοτε (ὅπως π.χ. εἰς ὑποθετικάς προτάσεις) φαίνεται ὅτι χρησιμοποιεῖται τὸ **οὐ** ἀντὶ τοῦ **μὴ**: **εἰ δ' ἂν ἐμοὶ τιμὴν Πριάμος Πριάμοιο τε παῖδες τίειν οὐκ ἐθέλουσιν** (= ἀρνοῦνται) "Ομ.

Μὲ τὰ ἐπίθετα ὅμως καὶ τὰς μετοχὰς καὶ μὲ οὐσιαστικά, ὅταν ταῦτα εὐρίσκωνται εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας ἢ εἰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑποσημαίνουν κάτι τὸ ὑποθετικόν, συνάπτεται ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν **ἄ** τὸ **μὴ** ἀντὶ τοῦ **οὐ**: **μὴ χαῖρε κέρδεσι τοῖς μὴ καλοῖς** (= τοῖς αἰσχροῖς) Σοφ. οἱ σοφισταὶ **τοῖς μὴ ἔχουσι χρήματα διδοῖναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι** (= εἰ τινες μὴ ἔχοιεν) Ξ. **οὐκ οἶδα δεινὸν δ' ἐστὶν ἢ μὴ ἐμπειρία** (= ἢ ἄγνοια = εἴ τις μὴ οἶδε) Ἀρφ.

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ **μὴ** ἀντὶ τοῦ **οὐ**, ὡς ἰσοδυναμοῦ πρὸς τὸ στερητικὸν **ἄ**, μὲ ἐπίθετα, μετοχὰς καὶ οὐσιαστικά ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ εἶναι νῦν ἢ κανονική· (πρβλ. ὁ μὴ πλούσιος, ὁ μὴ συνηθισμένος, μὴ θέλοντας, ἢ μὴ ἀνανέωσις τῆς ἐγγραφῆς, κλπ.).

§ 178. Ὄταν τὸ **οὐ** προτάσσεται ζεύγους προτάσεων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ἀντιθετικῶς διὰ τοῦ **μὲν—δέ**, ἢ δὲ δευτέρα ἐκ τῶν δύο τούτων προτάσεων εἶναι ἀρνητική, τότε ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα οὐχὶ μόνον τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὸ νόημα καὶ τῶν δύο, εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν δύναται νὰ ἀποδίδεται τότε τὸ **οὐ** διὰ τῆς φράσεως «δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι» ἢ «ἅς μὴν πῇ κανεῖς πῶς» κτ.τ.: **Λέριοι πάντες κακοὶ οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὐ** (= ἅς μὴ πῇ κανεῖς πῶς ὁ ἓνας εἶναι καὶ ὁ ἄλλος δὲν εἶναι) Φωκυλ.

Σημείωσις α'. Περὶ τῶν φράσεων οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεῖς ὅστις οὐ (= πᾶς τις) βλ. § 52, 1, Σημ. γ' καὶ 5 Σημ.

Ἐν γένει δέ, ὅταν εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν ὑπάρχουν δύο ἀλλεπάλληλοι ἀπλᾶί ἀρνήσεις (**οὐ — οὐ, μὴ — μὴ**), ἢ δύο ἀρνήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἢ μὲν πρώτη εἶναι σύνθετος (οὐ δέ, οὐδεῖς, κλπ. — μὴ δέ, μὴδεῖς κλπ.), ἢ δὲ δευτέρα ἀπλῇ (οὐ ἢ μὴ), αἱ ἀρνήσεις αὗται ἀναιροῦν ἀλλήλας, οὕτως ὥστε ἐκφράζουν τὸ ἀντίστοιχον καταφατικὸν νόημα ἐντονώτερον: **ἐγὼ οὐκ οἶμαι οὐδεὶν ὑμᾶς ἀμύνεσθαι** (= ἐγὼ οἶμαι πάντως δεῖν) Λυσ. **οὐδεὶς οὐκ ἀποθάνεται** (= πᾶς τις ἀνεξαίρετως).

Ἀντιθέτως, ὅταν εἰς μίαν πρότασιν κατόπιν ἀπλῆς ἀρνήσεως (οὐ ἢ μὴ) ἀκολουθῇ μία ἢ περισσώτεροι ἀρνήσεις σύνθετοι (οὐ δέ, οὐδεῖς, κλπ. μὴ δέ μὴδεῖς, κλπ.), αἱ ἀρνήσεις αὗται δὲν ἀναιροῦν, ἀλλ' ἐνισχύουν ἀλλήλας, καίτοι εἰς

ἡμᾶς φαίνεται ὅτι ὑπάρχει πλεονασμὸς ἀρνήσεων: ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρείσσον οἰκείου φίλου (= δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερον) Εὐρ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα (= μὴ θέσετε κανένα νόμον) Δημ. σμικρὰ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν δορᾷ Πλ. τὸ καλόν, ὃ μηδέποτε αἰσχρόν μηδαμοῦ μηδενὶ φανεῖται Πλ.

Γενικῶς δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅταν μία ἀρνητικὴ πρότασις παρεκτείνεται, συνεχίζεται μὲ λέξεις ἀρνητικᾶς. (Οὕτω δὲν δύναται νὰ λεχθῇ εἰς τὴν ἀρχαίαν π.χ. ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν τι κρείσσον κλπ. - ἢ - μὴ θῆσθε νόμον τινὰ κ.τ.τ.)

Σημείωσις β'. Ἡ φράσις μόνον οὐ ἢ μόνον οὐχὶ σημαίνει ὅ,τι εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ μόνον ποὺ δὲν ἢ σχεδόν: ὁ παρὼν καιρὸς, ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεῖς, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῖν ἀντιληπτέον ἔστιν. Δημ.

Ὡς ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸ σχεδὸν λαμβάνεται καὶ τὸ ὅσον οὐ: ὁ μέλων καὶ ὅσον οὐ παρὼν πόλεμος Θ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

§ 179. Σχήμα λόγου λέγεται ιδιορρυθμία τοῦ λόγου εἴτε ὡς πρὸς τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν τῶν ὅρων τῆς προτάσεως, εἴτε ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἢ ἐντὸς τῆς περιόδου, εἴτε ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν λεκτικῶν στοιχείων, τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἔκφρασιν ἐνὸς διανοήματος, εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐκάστοτε σημασίαν μιᾶς λέξεως ἢ μιᾶς φράσεως.

Ἐκ τῶν σχημάτων λόγου τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ πλεῖστα εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ σχήματα λόγου τῆς νέας γλώσσης, μάλιστα δὲ ὅσα παρατηροῦνται εἰς τὰ λαϊκὰ τραγούδια.

α) Σχήματα γραμματικά

§ 180. Σχήματα γραμματικά, ἥτοι σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν, συνήθη εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) Τὸ σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον. Κατὰ τοῦτο ἡ συμφωνία ἐνὸς ὅρου μιᾶς προτάσεως πρὸς ἓνα ἄλλον προηγούμενον σχετικὸν ὅρον τῆς αὐτῆς προτάσεως ἢ περιόδου γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου τοῦ προηγούμενου ὅρου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νοούμενου ὑπ' αὐτοῦ : τὰ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενοι θαμὰ ἐπιμέμνηται Σωκράτους (= οἱ νεανίσκοι οἷδε κλπ.) Πλ. τὸ στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτία ἔχοντες τὸν Ἄγιν ἀνεχώρουν (= οἱ ἄνδρες τοῦ στρατεύματος κλπ.) Θ. Πρβλ. Ὁ κόσμος φκειάνουν ἐκκλησιᾶς (= οἱ ἄνθρωποι). Τρία κοράσια τὸν κεκοῦν καὶ οἱ τρεῖς ξανθομαλλοῦσες (= τρεῖς κόρες).

2) Τὸ σχῆμα συμφύσεως. Οὕτω καλεῖται ἡ ἀνάμειξις δύο διαφόρων συντάξεων· εἰς τὸν νοῦν δηλαδὴ τοῦ λέγοντος ἔρχονται ταυτοχρόνως δύο ταυτόσημοι μὲν, ἀλλὰ διάφοροί πως ἐκφράσεις τοῦ αὐτοῦ διανοήματος, ἀντὶ δὲ νὰ λεχθῇ ἡ μία ἐξ αὐτῶν, λέγεται κάτι τὸ (συμφυμένον, ἥτοι) μεικτὸν ἐξ ἀμφοτέρων : Ἀλκιβιάδης μετὰ

Μαντιθέου ἀπέδρασαν Ξ. (πρβλ. Ἀλκιβιάδης καὶ Μαντίθεος ἀπέδρασαν — Ἀλκιβιάδης μετὰ Μαντιθέου ἀπέδρα). τῆς γῆς ἡ ἀρίστη Θ. (πρβλ. γῆ ἡ ἀρίστη—τῆς γῆς τὸ ἄριστον μέρος). **Εἴθ'** ὠφελές τότε λιπεῖν βίον Εὐρ. (πρβλ. εἴθ' ἔλιπες τότε βίον—ὠφειλές τότε λιπεῖν βίον, § 117, 3 καὶ Σημ.) Πρβλ. ὁ Ἀπρίλης μετὰ τὸν Ἑρῶτα χορεύουν καὶ γελοῦνε Δ. Σολωμός. Σκλάβος ῥαγιάδων ἔπεσες (= σκλάβος ῥαγιάδων ἔγινες — στὰ χέρια ῥαγιάδων ἔπεσες).

Τὸ σχῆμα συμφύσεως εἶναι συνηθέστατον, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλονται καὶ πολλὰ ἄλλα σχήματα τοῦ λόγου.

3) Τὸ σχῆμα ἀνακολουθίας ἢ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα. Κατὰ τοῦτο ἐντὸς μιᾶς προτάσεως ἢ κάπως μακρᾶς περιόδου τὰ ἐπόμενα δὲν εὐρίσκονται ὑπὸ συντακτικὴν ἔποψιν ἀκόλουθα, ἤτοι εἰς κανονικὴν συνέχειαν μετὰ τὰ προηγούμενα. Ὑπάρχει δὲ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα συνήθως εἰς μετοχικὰς συντάξεις. Οὕτω :

α) μετοχὴ ἀπόλυτος τίθεται κατ' ὀνομαστικὴν, ἐνῶ κατὰ τὰ κεκατονισμένα (§ 168, 1) ἔπρεπε νὰ τεθῇ αὕτη κατὰ γενικὴν πτώσιν. (Ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος. Αὕτη συνήθως ὀφείλεται εἰς σύμφυρσιν) : **ἐπιπεσὼν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μουσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον** Ξ. (πρβλ. ἐπιπεσὼν... πολλοὺς ἀπέκτεινε — ἐπιπεσόντος αὐτοῦ... πολλοὶ ἔπεσον).

β) συνημμένη ἢ σχετικὴ μετοχὴ (§ 168, 1) ἀναφερομένη εἰς ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, τίθεται εἰς πτῶσιν ὀνομαστικὴν. Τοῦτο συνήθως συμβαίνει εἰς μακρὰς κάπως περιόδους, ὅταν μεταξὺ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται αὕτη, παρεμβάλλονται πολλὰ, οὗ ἕνεκα λησμονεῖται κάπως ἡ συντακτικὴ συνέχεια τοῦ λόγου καὶ ἡ συμφωνία τῆς μετοχῆς πρὸς τὰ προηγούμενα γίνεται κατὰ τὸ νοούμενον: αἰδῶς **μ(ε) ἔχει ἐν πότμῳ τυγχάνουσα**· (ἀντί: τυγχάνουσιν· ἀλλά: αἰδῶς μ' ἔχει=αἰδοῦμαι) Εὐρ. **ἐξῆν αὐτῷ μισθῶσαι τὸν οἶκον ἀπηλλαγμένος πολλῶν πραγμάτων** (ἀντί: ἀπηλλαγμένῳ· ἀλλά: ἐξῆν αὐτῷ=ἡδύνατο οὗτος) Λυσ. καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τὰς τε ἄλλας πόλεις..., ἃς πρότερον εἶχον, ἐλευθεροῦν καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἀντανδρον καὶ κρατυνάμενοι αὐτήν... τὴν Λέσβον κακώσιν (ἀντί: καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια... κρατυναμένων κλπ. ἀλλά: ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια=διανοοῦντο οὗτοι) Θ.

Σημείωσις. Παραδείγματα ἀνακολούθου σχήματος εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν (οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ μετοχῶν), εἶναι π.χ. Ὁ Διάκος σὰν τ' ἀγροίκησε πολὺ τοῦ κακοφάνη. Ἐγὼ δὲ με νοιάζει διόλου κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ § 28, 1 Σημ.)

4) Τὸ Βοιωτίον ἢ Πινδαρικὸν σχῆμα (σύνθηες ἰδίᾳ εἰς τὸν Πίνδαρον). Κατὰ τοῦτο ὑποκείμενον πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ γ' προσώπου, ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, συντάσσεται με ῥῆμα ἐνικοῦ ἀριθμοῦ: **Μελιγάρες ὕμνοι ὑστέρων ἀρχαῖ λόγων τέλλεται** (ἀντί: τέλλονται· πρβλ. Ἀττικὴν σύνταξιν, § 12, Σημ.).

5) Τὸ σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος. Κατὰ τοῦτο εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἐν ὅλον, ἀντὶ νὰ τεθῇ κατὰ γενικὴν διαιρετικὴν (§ 29, 1), ἐκφέρεται ὁμοιοππτώτως πρὸς ἄλλον ἢ ἄλλους ὅρους τῆς προτάσεως, οἱ ὁποῖοι δηλοῦν μέρος τοῦ ὅλου: **οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο** (ἀντί: τῶν στρατηγῶν ἕκαστος) **Ξ. τὰς ἀπορίας τῶν φίλων τὰς μὲν δι' ἄγνοιαν ἐπειρᾶτο Σωκράτης γνώμῃ ἀκείσθαι, τὰς δὲ δι' ἐνδειαν διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν** (ἀντί: τῶν ἀποριῶν... τὰς μὲν... τὰς δέ....) **Ξ.** (πρβλ. Παίρνει τὸν κατήφορον, τὴν ἄκρην τὸ ποτάμι = τὴν ἄκρην τοῦ ποταμοῦ).

6) Τὸ σχῆμα ἑλξεως ἢ ἡ ἑλξης. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο εἰς ὅρος τῆς προτάσεως ἑλκεται, ἥτοι ὑφίσταται συντακτικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ ἄλλον ὅρον τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης σχετικῆς προτάσεως, καὶ ἐκφέρεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοῦτον, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ νόημα ἢ ἡ σειρὰ τοῦ λόγου. Οὕτω:

α) τὸ συνδετικὸν ῥῆμα (§ 7 καὶ § 10) συμφωνεῖ κατ' ἀριθμὸν οὐχὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του, ἀλλὰ πρὸς τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου: **αἱ Θῆβαι Αἰγυπτὸς ἐκαλέετο** (ἀντί: ἐκαλέοντο) Ἡρόδ.

β) τὸ ῥῆμα δευτερευούσης προτάσεως τίθεται κατὰ τὴν ἐγκλισιν τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας: **ἔρδοι τις, ἣν ἕκαστος εἰδείῃ τέχνην** (ἀντί: ἣν οἶδε.— ἢ — ἣν ἀνείδῃ) Ἀρφ. (Πρβλ. **Ἦθελα νὰ ἦμουν ὁμορφος, νὰ ἦμουν καὶ παλληκάρι** = νὰ εἶμαι).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἑλξεως τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν βλ. § 52, 5.

7) Τὸ σχῆμα ὑπαλλαγῆς. Κατὰ τοῦτο εἰς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός, ὁ ὁποῖος συμφώνως πρὸς τὸ νόημα τοῦ λόγου ἀνήκει εἰς γενικὴν (κτητικὴν), ἡ ὁποία προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικόν, ἀντὶ νὰ συμφωνῇ συντακτικῶς πρὸς τὴν γενικὴν ταύτην, συμφωνεῖ (κατὰ πτώσιν) με

ἄλλο οὐσιαστικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ γενικὴ (κτητικὴ) ἐξαρτᾶται : **Θάσιον οἶνον σταμνίον** (= **Θ α σ ί ο υ οἶνου**) Ἀρφ. **τοῦμόν αἷμα πατρός ἐπίετε** (= **τ ο ὕ ἐ μ ο ὕ πατρός τὸ αἷμα κλπ.**) Σοφ. (Πρβλ. **τ' ἀντρειωμένα κόκκαλα** **ξεθάπτε τοῦ γονιοῦ σας**).

8) Τὸ σχῆμα προλήψεως ἢ ἡ πρόληψις. Κατὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον ἐξηρητημένης προτάσεως ἐλκόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως (**π ρ ο λ α μ β ά ν ε τ α ι** καὶ **προληπτικῶς**) τίθεται ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας προτάσεως : **δημοκρατίαν γε οἶσθα τί ἐστι** (= **οἶσθά γε, τί ἐστι δημοκρατία**) Ξ. (**πρβλ. Σὲ ξέρω τί ἄνθρωπος εἶσαι. Ποιὸς εἶδε τὸν ἀμάραντο, σὲ τί γκρεμὸ φυτρώνει;**).

β) Σχήματα λόγου σχετικὰ μετὰ τὴν θέσιν τῶν λέξεων

§ 181. Προεισαγωγή. Ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσάν μας ἦτο γενικῶς εἰπεῖν ἀδιάφορος, ὅπως δύναται νὰ συμπεράνῃ κανεὶς πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν λέξεων ἐλευθερίας, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότερον γραπτὸν μνημεῖον τῆς γλώσσης μας. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐκανονίσθη κάπως αὕτη κατὰ τὴν συνήθειαν, ἡ ὁποία προέκυψεν ἐκ παραδόσεως.

1) Εἰς προτάσεις κρίσεως, ὅταν ὁ λόγος εἶναι ὅλως ἀπαθής, ἡ θέσις τοῦ ῥήματος συνήθως εἶναι ἐντὸς τῆς προτάσεως, ἡ δὲ συνήθης σειρά τῶν ὄρων αὐτῆς εἶναι α' τὸ ὑποκείμενον, β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ κατηγορούμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ ἢ μετοχικοὶ προσδιορισμοί : **Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Εὐδαρὺς ἀνέθηκε δεκάτην Ἀθηναίᾳ. Τισσαφέρνης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν Ξ.**

Τὰ ῥήματα ὅμως, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀποφασίζειν, καὶ τὸ ῥῆμα εἶναι ὡς ὑπαρκτικὸν συνήθως τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως : **Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός Ξ.**

2) Ἡ συνήθης σειρά τῶν ὄρων τῆς προτάσεως μεταβάλλεται πρῶτον μὲν, ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρεται μετὰ τινος πάθους καὶ εἰς ὅρος αὐτῆς ἐξαίρεται καὶ τονίζεται ἰδιαίτερος (**ἐ μ φ α σ ι ς ἢ δ ι α σ τ ο λ ή**), δεύτερον δέ, ὅταν ὑπάρχῃ σειρά προτάσεων εἰς συνεχῆ λόγον καὶ εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως σχετίζεται μᾶλλον μετὰ προηγούμενα, (ὁπότε οὗτος τίθεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως), ἢ μᾶλλον μετὰ ἐπόμενα, (ὁπό-

τε τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς) : **Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε** Ξ.

Κατὰ τὰς εἰρημένους περιπτώσεις δύναται νὰ τίθεται : α' τὸ ἀντικείμενον, β' τὸ ῥῆμα καὶ γ' τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί : **Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλειπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Συνενέσιος εἰς χωρίον ἐχυρὸν** Ξ. Ἡ α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς (καθὼς καὶ γενικὴ ἀπόλυτος), β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ ὑποκείμενον : **Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἵχνη ἵππων** Ξ. Ἡ τέλος, α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς, β' τὸ ὑποκείμενον καὶ γ' τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλοι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος : **Μετὰ ταῦτα Κύρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας κλπ.** Ξ.

3) Οἱ ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί, ὁμοιοῦνται ἢ ἐτερόπῳτοι (§ 21 καὶ § 29), κανονικῶς τίθενται μετὰ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον προσδιορίζουν : **Χειρίσφορ Λακεδαιμόνιος. Γλοῦς δὲ Ταμῶ. ἵχνη ἵππων.**

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς εἰς τὸν ἀπαθῆ λόγον κανονικῶς τίθεται πρὸ τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ : **σοφὸς ἀνὴρ, ὁ σοφὸς ἀνὴρ.** (Βλ. καὶ § 57, 1 καὶ 2).

4) Ἐγκλιτικοὶ τύποι ἀντωνυμιῶν καὶ μόρια, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὸ νόημα ὁλοκλήρου τῆς προτάσεως, συνήθως τίθενται ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς : **εἰ θεοὶ τι δρῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶ θεοὶ** Εὐρ. **τότε μοι λέγει ὁ ἀδελφὸς Πλ. οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἀδικος γένοιτο** Ξ.

Ἐνεκα τούτου τὸ δυνητικὸν ἂν, ἐπειδὴ συνήθως ἐτίθετο πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως μετὰ τοὺς συνδέσμους εἰ, ὅτε, ἐπεὶ κλπ., ἠνώθη κατόπιν μετ' αὐτῶν καὶ οὕτω προέκυψαν τὰ μόρια ἐάν, (ἂν, ἦν), ὅταν, ἐπὶ ἢ ἐπὶ ἦν κλπ.

5) Εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν γλῶσσαν) εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ ῥῆμα δύναται ν' ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν λέξιν, ἢ ὁποῖα εἰσάγει τὴν δευτερεύουσαν πρότασιν, καὶ νὰ τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς : **κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσι** (= διὰ νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς λύκους κλπ.) Ξ. **ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφρόνης ἐν Σάροδεσιν ἔτυχεν ὦν** (= ὅταν ἐγινεν αὕτη ἡ μάχη κλπ.) Ξ.

6) Μιᾶς δευτερευούσης προτάσεως ἡ θέσις ἐντὸς τῆς περιόδου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἴδους αὐτῆς. Οὕτως αἱ μὲν εἰδικαὶ προτάσεις καὶ αἱ

πλάγια ἐρωτηματικά, ἐπειδὴ ἔχουν θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τίθενται κατόπιν αὐτοῦ : λέγει ὡς ὕβριστῆς εἰμι Λυσ. Κῦρος ἤρετο **ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα**. Ξ. Ὅμοιως μετὰ τὴν κυρίαν πρότασιν τίθενται αἱ αἰτιολογικαί, αἱ τελικαί καὶ αἱ ἀποτελεσματικαί προτάσεις, διότι αὗται ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐπιρρηματικὸν προσδιορισμόν, τοῦ ὁποῦ ἢ θέσις κανονικῶς εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα : **τίθημί σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνεις** Πλ. **κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπο τῶν προβάτων ἀπερύκωσι** Ξ. **πολλὴν κραυγὴν ἐποιοῦν, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν** Ξ.

Ἀντιθέτως δὲ αἱ ὑποθετικαί καὶ αἱ παραχωρητικαί προτάσεις κανονικῶς προηγούνται τῆς κυρίας προτάσεως, ἐπειδὴ δηλοῦν κάτι τι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς βάσις τοῦ νοήματος αὐτῆς : **εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί. εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὁμως**.

Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις κανονικῶς ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται : **Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὀρᾷ** (Βλ. § 152 κ.έ.).

Αἱ δὲ χρονικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγούνται μὲν, ὅταν δηλοῦν τὸ προτερόχρονον, ἔπονται δέ, ὅταν δηλοῦν τὸ ὑστερόχρονον, προηγούνται δὲ ἢ ἔπονται, ὅταν δηλοῦν τὸ σύγχρονον. (Βλ. παραδείγματα § 147 κ.έ.).

Μεταβάλλεται δὲ ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω κανονικὴ καὶ συνήθης θέσις τῆς δευτερευούσης προτάσεως, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ τὸ νόημά της : **ὅτι δὲ ἀληθὴ λέγω, καὶ σὺ γνώσει** Ξ. **ὅ,τι ἂν ποιῇς, νόμιζ' ὁρᾷν θεοὺς τινας** Ξ.

§ 182. Ἐκ τῆς παρὰ τὰ κεκανονισμένα καὶ ἰδιορρυθμοῦ ἐν γένει θέσεως τῶν λέξεων προκύπτουν τὰ ἐξῆς σχήματα λόγου :

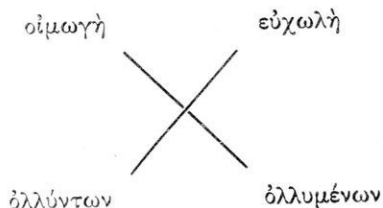
1) Τὸ ὑπερβατόν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία λέξις ἀποχωρίζεται ἀπὸ ἄλλην, μὲ τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται εἰς στενὴν λογικὴν καὶ συντακτικὴν σχέσιν, διὰ τῆς παρεμβολῆς ἄλλης ἢ ἄλλων λέξεων. Οὕτως ἡ ἔννοια τῶν ἀποχωριζομένων λέξεων ἐξαίρεται : **εὖ πρᾶγμα συντεθὲν ἄφεςθε** Δημ. **μὴ λέγετε, ὡς ὑφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέπονθ'** ἢ **Ἑλλάς ἀνθρώπου** Δημ. (Πρβλ. **Πῶν τὸ ὠραιόσταλαχτο τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι. Μὲ τὴ δική σου ἤρθα στὸν κόσμον τῇ λατρείᾳ** Κ. Παλαμᾶς).

2) Τὸ πρωθύστερον. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν

σειράν τοῦ λόγου ἀπὸ δύο τινά (πράξεις ἢ ἐννοίας ἐν γένει) λέγεται πρῶτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρονικῶς καὶ λογικῶς εἶναι δεύτερον : εἴματα ἀμφιέσασα καὶ λούσασα "Ομ. λέγω τὴν Ἐρεχθέως τροφήν καὶ γένεσιν Ξ. (Πρβλ. **Ξεντύθη ὁ νιός, ξεζώθηκε καὶ στὸ πηγάδι μπῆκε**).

3) Τὸ χ ι α σ τ ό ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειράν τοῦ λόγου δύο λέξεις ἢ φράσεις, ἀναφερόμεναι εἰς δύο ἄλλας προηγούμενας λέξεις ἢ φράσεις, ἔχουν θέσιν ἀντίστροφον ἐκείνων ($\alpha-\beta : \beta'-\alpha'$) : **οἰμωγὴ τε καὶ εὐχολὴ πέλεν ἀνδρῶν ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων** "Ομ. **περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν· ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος** Ἰσοκρ.

Καλεῖται δὲ χιαστὸν τὸ σχῆμα τοῦτο, διότι ἡ ἀντιστοιχία τῶν μελῶν τῶν δύο ζευγῶν τῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων, ἃν ταῦτα γραφοῦν εἰς δύο σειράς, τὸ ἐν ὑπὸ τὸ ἄλλο, παρίσταται χιαστί :

(πρβλ. **Ἡ Γκιώνα λέει τῆς Λιάκουρας καὶ ἡ Λιάκουρα τῆς Γκιώνας**).

4) Ὁ κ ύ κ λ ο ς. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία πρότασις ἢ περίοδος τελειώσῃ μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἀρχίζει : **σοὶ ἦν κλέπτῃς ὁ πατήρ, εἴπερ ἦν ὅμοιος σοὶ Δημ.** (πρβλ. **Σταθῆτε ἀντρεῖά σάν "Ελληνες καὶ σάν Γραικοὶ σταθῆτε**).

5) Ἡ πα ρ ο ν ο μ α σ ί α ἢ πα ρ ῆ χ η σ ι ς ἢ τὸ ἐ τ υ μ ο λ ο γ ι κ ό ν σ χ ῆ μ α. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν παρατίθενται πλησίον ἀλλήλων ὁμόηχοι λέξεις, συνήθως συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς : **κενὰς χαρίζε χαρίτας Δημ. Πανσανίον δὲ πανσαμένον Πλ. τυφλὸς τά τ' ὧτα τόν τε νοῦν τά τ' ὀμματ' εἰ Σοφ.** (πρβλ. **Χάρε, χαρὰ πού μοῦ 'φερες καὶ λύπη πού μοῦ πῆρες**).

6) Τὸ ὁ μ ο ι ο τ έ λ ε υ τ ό ν ἢ ὁ μ ο ι ο κ α τ ά λ η κ τ ο ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὸ τέλος ἐπαλλήλων προτάσεων τίθενται λέξεις καταλήγουσαι ὁμοίως : τοὺς πλέοντας ὡς ὁμᾶς **ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποίητε** Δημ. (Τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι νῦν συνηθέστατον ἢ μᾶλλον κανονικὸν εἰς τὰ νέα ποιήματα).

γ) Σχήματα σχετικά με τὸν βαθμὸν τῆς πληρότητος τοῦ λόγου

§ 183. Προεισαγωγή. Τὰ λεκτικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται ἐκάστοτε πρὸς ἔκφρασιν ὠρισμένων νοημάτων, δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβῶς τόσα, ὅσα καὶ τὰ ἐκφραζόμενα ἀντίστοιχα νοήματα. Πλειστάκις παραλείπονται ὅτε μὲν ὀλιγώτερα, ὅτε δὲ περισσότερα λεκτικὰ στοιχεῖα καὶ νοοῦνται ἔξωθεν, εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως ἢ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας, εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Σ χ ῆ μ α ἐ λ λ ε ῖ ψ ε ω ς ἐ ν γέ νει ἢ β ρ α χ υ λ ο γ ί α. Βλ. § 16 κ.έ.). Οὐχὶ σπανίως δὲ πάλιν προστίθενται εἰς τὸν λόγον λεκτικὰ στοιχεῖα χωρὶς διὰ τούτων νὰ ἐκφράζεται ἓν νέον νόημα ἐπὶ πλέον ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐκφράζονται διὰ τῶν ὑπολοίπων λεκτικῶν στοιχείων. Ἐκφράζεται ὁμῶς οὕτω τὸ ὅλον νόημα ζωηρότερον καὶ ἐναργέστερον: τὰς αἰτίας προὔγραφα πρῶτον Θ. ἔσαγαγόντες με ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐδείκνυσαν κολοσσούς ξυλίνους Ἡρόδ. (Σ χ ῆ μ α π λ ε ο ν α σ μ ο ὕ ἐ ν γέ νει. — Πρβλ. Τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. Πάλι τὸ ξανάπλυνε)

§ 184. I. Βραχυλογία. Κατὰ τὸ σχῆμα τῆς βραχυλογίας

1) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἡ ὁποία παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγούμενων ἀμετάβλητος. (Σ χ ῆ μ α ἀ π ὸ κ ο ι ν ο ὕ): οὗτος τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι Πλ. φράζει ἃ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἃ μὴ (ἐ ν ν. δεῖ ποιεῖν) Ξ. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι; οὐ δῆτα (ἐ ν ν. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι) Πλ.

2) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἡ ὁποία παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγούμενων ἢ τῶν ἐπομένων οὐχὶ ὅπως ἐκεῖ ἐκφέρεται, ἀλλὰ μεταβλημένη (κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν πτώσιν, ἂν εἶναι ὄνομα· κατὰ τὸ πρόσωπον, τὸν ἀριθμὸν, τὴν διάθεσιν κλπ., ἂν εἶναι ῥῆμα κ.ο.κ. Σ χ ῆ μ α ἐ ξ ἄ ν α λ ὅ γ ο υ) : ἐξεφόβησαν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότες τὰ πρᾶσσόμενα, καὶ ἔφευγον (ἐ ν ν. οἱ πολλοὶ) Θ. οὗτος μὲν ὄδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω (= οὗτος μὲν π ῖ ν ε ι κλπ.) Δημ. ξυμμαχίαν ἐποιήσασθε τοῖς Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων καὶ μὴ αὐτοί, ὥσπερ νῦν, τοὺς πέλας ἀδικῶσι (= ὅταν ὑπ' ἄλλων ἀ δ ι κ ῶ ν τ α ι κλπ.) Θ.

Ὁμοίως ἐξ ἐνὸς ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως νοεῖται ἀπαρέμφατον τοῦ ἰδίου ῥήματος ἢ μετοχή (κατηγορηματικὴ) : Οὕτω καὶ αὐτὸς ἐποιεῖ καὶ τοῖς ἄλλοις παρήνει (ἐ ν ν. ποιεῖν) Ξ. Ἀντίοχος ἀφείλετο τὸ ἐς Χίον ἔπλει ἐς τὴν Καῦνον (= τὸ ἐς Χίον π λ ε ῖ ν) Θ. Ἀθη-

ναῖοι ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δροῦν
μᾶλλον ἢ τὴν αὐτῶν ὁρᾶν (ἐνν. δρουμένην) Θ.

Ὁμοίως ἐκ προηγουμένης λέξεως ἢ φράσεως, ἡ ὁποία ἔχει ἔννοιαν ἀρνητικὴν, νοεῖται ἀντίστοιχος λέξις ἢ φράσις καταφατική: **μηδεὶς** θαν-
μάση μου τὴν ὑπερβολήν, **ἀλλὰ** μετ' εὐνοίας ὁ λέγω **θεωρησάτω** (= **ἀλλὰ** πᾶς τις θεωρησάτω) Δημ. **Λύσανδρος** καταδύειν οὐδὲν εἰς
στοργγύλον πλοῖον· εἰ δέ που τριήρη ἴδοιεν ὀρμουσαν, ταύτην **πειρᾶ-**
σθαι ἄπλουν ποιεῖν (= πειρᾶσθαι ἐκ ἐλευε) Ξ.

Ὁμοίως ἐκ μιᾶς συνθέτου λέξεως νοεῖται ἡ ἀπλῇ λέξις, ἡ ὁποία ἐνυπάρχει ἐντὸς αὐτῆς: τοὺς παρὰ **Κλέαρχον** ἀπελθόντας ὡς **ἀπιόντας** εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν **καὶ** οὐ πρὸς βασιλέα εἰς **Κῦρος** τὸν **Κλέαρχον** ἔχειν (= καὶ οὐ πρὸς βασιλέα ἰόντας) Ξ. **Κορινθίοισι** ἦν **ὀλιγαρχία** καὶ οὗτοι **Βακχιάδαι** καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν (= καὶ οὗτοι οἱ ὀλίγοι) Ἡρόδ.

3) ἐν ῥῆμα ἔχει δύο τοῦ αὐτοῦ εἵδους προσδιορισμούς (ἀντικείμενα ἢ ἐμπρόθετα), ἐνῶ λογικῶς τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀρμόζει εἰς τὸν ἓνα μόνον ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὸν ἕτερον ἀρμόζει ἄλλο ῥῆμα, τὸ ὁποῖον σημαίνει σχε-
τικὴν μὲν ἀλλὰ διάφορον ἐνέργειαν, ἢ τὸ αὐτὸ ῥῆμα μὲ διάφορον σημα-
σίαν (σχημαζέσκειν): **ἔδουσί τε πίονα μῆλα οἶνόν τ' ἔξαιτον** (= πίνουσι τε οἶνον) Ὅμ. **Θέτις** μὲν εἰς **ἄλα ἄλτο**, **Ζεὺς** δὲ **ἐὸν πρὸς δῶμα** (ἐνν. ἔβη) Ὅμ. **ἐνθ' ἐλέτην δίφρον τε καὶ ἀνέρε·** (ἐλέ-
την δίφρον=ἔγιναν κύριοι τοῦ δίφρου· ἐλέτην ἀνέρε=ἐφόνευσαν τοὺς δύο ἄνδρας) Ὅμ. (πρβλ. **Νὰ τὸν ποτίσω κρὺο νερὸ καὶ δροσερὸ χορτάρι**=καὶ νὰ τὸν ταῖσω δροσερὸ χορτάρι).

Σημείωσις. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἐλλείψεως ὑπάγονται προσέτι τὰ κυρίως ῥητορικὰ σχήματα τῆς ἀποσιωπῆσεως καὶ τῆς ὑποσιωπῆσεως ἢ ἀρασιωπῆσεως.

§ 185. II. Πλεονασμός. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ πλεονασμοῦ ἐν γένει ὑπάγονται

1) τὸ σχῆμα ἐκ παραλλήλου. Κατὰ τοῦτο ἐν νόημα ἐκ-
φράζεται συγχρόνως καὶ καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς: ψεύδεται καὶ οὐκ ἀληθὴ λέγει. Δυσ. (πρβλ. **Σὺ νὰ σωπαίνης καὶ νὰ μὴ μιλῇς**).

2) ἡ περίφρασις. Κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα μία ἔννοια, ἐνῶ δύναται νὰ ἐκφρασθῇ μὲ μίαν λέξιν, ἐκφράζεται μὲ περισσοτέρας παρα-
στατικώτερον καὶ χαρακτηριστικώτερον.: **Ἴτε παῖδες Ἑλλήνων** (=

Ἑλληνες) Αἰσχ. *Δήμητρος καρπὸς* (= σῖτος) Ξ. (Πρβλ. *Παιδιά Μοραϊτόπουλα* = *Μοραῖτες*).

3) Τὸ σχῆμα ἐν διαδυσκ. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἐκφράζεται μὲ δύο λέξεις συνδεομένης παρατακτικῶς διὰ τοῦ καὶ ἢ τοῦ τε — καί, ἐνῶ συμφώνως πρὸς τὸ νόημα ἔπρεπε ἢ μία ἐξ αὐτῶν ν' ἀποτελῇ προσδιορισμὸν τῆς ἐτέρας. Οὕτω τὸ ἐν παρίσταται ὡς δύο καὶ ἡ σχετικὴ ἔννοια παρίσταται ἐναργέστερον ὡς παρουσιαζομένη ὑπὸ δύο μορφάς: *τὴν παιδα ὁ Ἀμασις ἐκόσμησε ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ* (= ἐσθῆτι χρυσῇ) Ἡρόδ. *δακνόμενος ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτνης* (= ὑπὸ τῆς περὶ τὴν φάτνην δαπάνης) Ἀρφ. (πρβλ. *Ἀστροπελέκι καὶ φωτὶ ἀνὰ πέσῃ στήν αὐλή σου* = *ἀστροπελέκι πύρινο*).

Σημείωσις. Τοῦ σχήματος τοῦ πλεονασμοῦ εἶδη εἶναι καὶ μερικὰ ἄλλα σχήματα κυρίως ῥητορικά, ὡς ἡ ἀναδιπλώσις, ἡ ἀναστροφή κλπ., τῶν ὁποίων ἡ πραγματεία κυρίως ἀνήκει εἰς τὴν ῥητορικὴν.

δ) Σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν λέξεων ἢ ὁλοκληρῶν φράσεων

§ 186. Προεισαγωγή. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως εἰς τὴν νέαν, αἱ πλεῖσται λέξεις λαμβάνονται οὐχὶ πάντοτε μὲ τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ μὲ διάφορον ἐκάστοτε σημασίαν (ἡ γοῦμαί τινι = προπορεύομαι τινος, ἡ γοῦμαί τινος = ἄρχω τινός, ἡ γοῦμαί νικᾶν = νομίζω ὅτι νικῶ).

Ἐκ τῶν διαφόρων σημασιῶν μιᾶς λέξεως μία λέγεται πρῶτη ἢ ἀρχικὴ ἢ κυρίᾳ σημασίᾳ (π.χ. φύλλον δένδρου), αἱ δὲ ἄλλαι λέγονται δευτερεύουσαι ἢ μεταφορικαὶ σημασίαι (φύλλον τετραδίου, φύλλον θύρας, κλπ.).

Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων γίνεται κατὰ τρεῖς κυρίως τρόπους:

1) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **εὐρύνεται**, ἥτοι ἐπεκτείνεται μεταδιδομένη ἀπὸ μίαν ἔννοιαν εἰς ἄλλην ἢ ἄλλας λόγῳ κάποιος ὁμοιότητος, ἢ ὅποια ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν αὐτῶν. (Τὸ φύλλον χάρτου ἔχει ἑκτασιν καὶ σχετικὴν λεπτότητα, ὅπως καὶ τὸ φύλλον δένδρου. Συνήθως ὅστις ἡγεῖται, ἥτοι προπορεύεται ἄλλων, οὗτος ἄρχει αὐτῶν).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων λέγεται **σχῆμα μεταφορᾶς** ἢ **μεταφορά**, διότι ἡ λέξις, ἡ

ὅποια μεταβάλλει τὴν σημασίαν, τρόπον τινὰ μεταφέρεται ἀπὸ τὴν μίαν ἔννοιαν εἰς τὴν ἄλλην.

Πολλάκις δὲ ἡ μεταφορὰ τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως ἀπὸ μιᾶς ἐννοίας εἰς ἄλλην ἐντελῶς διαφόρου φύσεως γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀσημάντου ὁμοιότητος αὐτῶν καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὑπάρχει *σχῆμα κατὰ χρήσεως* ἢ *κατὰ χρήσεις*: **στόμα ποταμοῦ. ὀφθαλμός κλήματος ἀμπέλου. γέροντες πρίννοι** (= πουρναρίσιοι, ἤτοι λίαν εὐρωστοί) Ἄρφ. (πρβλ. **Δόντια** χτενιοῦ. **Χέρια** σιδερένια = πολὺ δυνατά).

2) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **στενοῦται**, ἤτοι περιορίζεται. Ἐνῶ δὲ λαβὴ ἀρχῆθεν ἡ λέξις αὕτη ἐκφράζει τὰς ἐννοίας πολλῶν ὁμοειδῶν ὄντων, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται, ἵνα δηλοῖ εἰδικῶς, ἐν μόνον ὀρισμένον ἐκ τῶν ὁμοειδῶν τούτων ὄντων: τὸ ἄστυ = αἱ Ἀθῆναι, ἐνῶ ἀρχῆθεν ἄστυ = πόλις ἐν γένει. ὁ ἰσθμός = ὁ ἰσθμός τῆς Κορίνθου, ἐνῶ ἀρχῆθεν διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται πᾶς ἰσθμός. (Πρβλ. Ἡ **Πόλις** = ἡ Κωνσταντινούπολις. Ὁ **Ἅγιος** = ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐν Κερκύρα, ὁ ἅγιος Γεράσιμος ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὁ ἅγιος Διονύσιος ἐν Ζακύνθῳ κ.τ.τ.)

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως καλεῖται *σχῆμα κατ' ἐξοχήν*, ἐπεὶ δὲ κατ' αὐτὴν ἡ λέξις, ἐνῶ ἀρχῆθεν λαμβάνεται περὶ πολλῶν ὁμοειδῶν, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται περὶ ἐνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν (κατ' ἐξοχήν, ἤτοι) ἐξαίρετικῶς.

3) Ἐνίοτε ἡ σημασία μιᾶς λέξεως φαίνεται ὅτι **φθείρεται**, ἐκπίπτει, ἤτοι, ἐνῶ ἐξ ἀρχῆς ἡ λέξις αὕτη σημαίνει κάτι τι καλόν, καταλήγει νὰ σημαίνῃ κατόπιν κάτι τι κακόν: **εὐήθης** = μωρός, ἐνῶ ἀρχῆθεν **εὐήθης** = ὁ ἔχων καλὸν ἦθος, ἀγαθός, ἄδολος ἄνθρωπος (πρβλ. ἀγαθός ἢ ἀγαθούλης = κουτός).

Σημείωσις. Ἡ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων ἔχει λόγον ψυχολογικόν, ἤτοι τὴν μικρὰν ἢ μεγάλην ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐννοιῶν, καὶ γίνεται εὐθὺς ὡς παρασχεθῇ ἀφορμὴ νὰ ὀνομασθῇ ἐν νέον πρᾶγμα ἢ νὰ χαρακτηρισθῇ ἐν πρόσωπον ἢ ἐν πρᾶγμα, τὸ ὅποιον παρουσιάζει κάποια ὁμοιότητα πρὸς κάτι ἄλλο γνωστὸν καὶ ὀνομασμένον ἤδη.

Ἡ δὲ κατὰ τοὺς δύο τελευταίους τρόπους μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων δὲν εἶναι ἔργον τῆς στιγμῆς, ἤτοι δὲν γίνεται ἀμέσως, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ ἡ μὲν διὰ τῆς στενωπῆς διὰ λόγους ἱστορικούς, γεωγραφικούς, κοινωνικούς κλπ., ἡ δὲ διὰ τῆς φθορᾶς διὰ ψυχικὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι συνήθως μίαν ἀρετὴν τῶν ἄλλων θέλουν νὰ τὴν ἀποδίδουν εἰς ψυχικὸν ἐλάττωμα καὶ εἰς ἑλλειψιν αὐτῶν πνευματικῆν. Οὕτως α') ἐπεὶ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων

τῆς Ἀττικῆς προκειμένου περὶ τῶν Ἀθηναίων, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, συχνὰ μετεχειρίζοντο τὰς φράσεις ἔρχομαι εἰς τὸ ἄστυ — ἔρχομαι ἐκ τοῦ ἄστεως, ἕνεκα δὲ τῆς ἀντιθέσεως τῶν κ ω μ ῶ ν αὐτῶν πρὸς τὰς Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄστυ, ἦτοι πόλις, εὐκόλως ἠγνόουν περὶ τίνος ἄστεως ἐπρόκειτο, κατήντησε κατόπιν, ὥστε παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν γειτόνων τῶν καὶ τέλος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐν γένει νὰ λαμβάνεται ἡ λέξις τὸ ἄ σ τ υ ὡς ἰσοδύναμος μετὰ τὴν λέξιν Ἀ θ ῆ ν α ι. Ὁμοίως β') ἐπειδὴ παρετηρήθη ὅτι οἱ εὐήθεις (= οἱ ἀγαθοὶ κατὰ τὸ ἦθος ἄνθρωποι) εἶναι συνήθως ἄ π ο ν ῆ ρ ε υ τ ο ι καὶ εὐ κ ὀ λ ω ς ὑ π ο κ ε ῖ μ ε ν ο ι εἰς ἁ π ᾶ τ ῆ ν, κατέληξεν, ὥστε νὰ ὀνομάζωνται οὕτω κατόπιν οἱ ἅπλοὶ τὸν νοῦν καὶ μωροί.

§ 187. Ἐκ τῆς ποικίλης σημασιολογικῆς χρήσεως τῶν λέξεων ἡ φράσεων προκύπτουν τὰ σχετικὰ μετὰ τὴν σημασίαν αὐτῶν σχήματα, ἦτοι οἱ διάφοροι λεκτικοὶ τρόποι.

1) Τὸ σ χ ῆ μ α κατὰ συνεκδοχήν ἢ ἡ συνεκδοχή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') τὸ ἐν ἀντὶ τῶν πολλῶν ὁμοειδῶν: Ὁ Συρακόσιος πολέμιος τῷ Ἀθηναίῳ (= οἱ Συρακόσιοι — τοῖς Ἀθηναίοις) Θ. (πρβλ. Χαίρεται ὁ Τοῦρκος στ' ἄλλο γ κ ι ὁ Φράγκος στὸ καράβι).

β') τὸ μέρος ἐνὸς ὅλου ἀντὶ τοῦ ὅλου ἢ τάνάπαλιν: Ἰθὶ στέγης εἶσω (= οἰκίας) Σοφ. (πρβλ. Κάθε κλαδί καὶ κλέφτης = κάθε δένδρον κλπ.).

γ') ἡ ὕλη ἀντὶ τοῦ κατασκευαζομένου ἐκ τῆς ὕλης ταύτης: κατέθετο τὸν σίδηρον (= τὰ ὅπλα) Θ. (πρβλ. Νὰ τρώῃ ἡ σκουριά τὸ σίδερο καὶ ἡ γῆ τὸν ἀντρειωμένο).

δ') τὸ παράγον κά τι τι ἀντὶ τοῦ παραγομένου ὑπ' αὐτοῦ: πλησον κρατῆρα μελίσης (= μέλιτος) Σοφ.

2) Ἡ μετωνυμία ἢ ὑπαλλαγή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') ὁ ποιήσας κά τι ἐν γένει ἀντὶ τοῦ ποιηθέντος ὑπ' αὐτοῦ: Ὁμηρος, Ἡσίοδος (= τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Ἡσιόδου). Δημοσθένης (= οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους). (Πρβλ. ὁ Σολωμός, ὁ Βαλαωρίτης = τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ κλπ.).

β') ὁ ἐφευρὼν κά τι ἢ κύριος ἐνὸς πράγματος ἀντὶ τοῦ πράγματος τούτου: σπλάγχνα ὑπέιρεχον Ἡφαιστόιο (= τοῦ πυρός, τοῦ ὁποίου θεὸς ἐνομιζέτο ὁ Ἡφαιστος) Ὀμ. (πρβλ. Συνεννοοῦνται μετὰ τὸν Μαρκόνη = μετὰ τὸν ἀσύρματον τηλεγράφων, τοῦ ὁποίου ἐφευρέτης εἶναι ὁ Μαρκόνης).

γ') τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου ἢ τάνάπαλιν: ἐς δά-

κρυα ἔπεσε τὸ θέητρον (=οἱ θεαταί) Ἡρόδ. ἐπυνθανόμην τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὸν χλωρὸν τυρὸν (= εἰς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ὅπου πωλοῦν τὸ χλωρὸ τυρὶ) Λυσ. (Πρβλ. *Nā γευτοῦν πολλῶν λογιῶν τραπέζι* = φαγητά).

δ') τὸ ἀφρημένον ἀντὶ τοῦ ἀντιστοίχου συγκεκριμένου ὀνόματος ἢ ἀντὶ ἐπιθέτου, καὶ τάνάπλιν: νεότης πολλή ἦν ἐν Πελοποννήσῳ (= νέοι ἄνδρες) Θ. ὁμηλικίῃ ἐστὶν ἐμοὶ (= ὁμῆλιξ) Ὀμ. λῆρος (= ληρώδης, φλύαρος) Πλ. (πρβλ. *Τὸ σταθὶ τῷχει καμάρι ἢ λεβεντιά* = οἱ λεβέντες. *Εἵμαστε μιὰ ἡλικία μὲ τὸν Πέτρο*).

3) Ἡ ἀντονομασία. Κατὰ τοῦτο ἀντὶ ἐνὸς κυρίου ἢ προσγορικοῦ ὀνόματος λαμβάνεται κάποια συνώνυμος ἢ ἰσοδύναμος λέξις ἢ περίφρασις, ἥτοι λαμβάνεται

α') τὸ πατρωνυμικόν: Πηλεΐδης = ὁ Ἀχιλλεύς, Ἀτρεΐδαι = ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος.

β') ἡ περίφρασις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν καταγωγὴν ἢ μίαν σπουδαιότητα καὶ γνωστοτάτην πρᾶξιν ἢ ιδιότητα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προσώπου: ὦ παῖ Ἰππονίκου (= ὦ Καλλιὰ) Πλ. ὁ τῆς Τροίας πορθητῆς (= ὁ Ὀδυσσεύς). βίη Ἡρακλεΐῃ (= ὁ ἰσχυρὸς Ἡρακλῆς) Ὀμ. (πρβλ. *Ὁ γυιὸς τῆς καλόγριας* = Ὁ Καραϊσκάκης. *Ἡ ἐξοχότης σου* = σὺ ἐξοχώτατε).

4) Ἡ ἀντίφρασις. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἢ ἓν νόημα ἐκφράζεται οὐχὶ μὲ τὴν κυρίαν λέξιν ἢ φράσιν, ἀλλὰ μὲ κάποιαν ἄλλην, ἡ ὁποία ἔχει παρομοίαν σημασίαν ἢ καὶ ἐναντίαν. Εἶδη τοῦ σχήματος τῆς ἀντιφράσεως εἶναι

α') ἡ λιτότης. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐκφράζεται κάτι τὸ ἔλασσον, ὑποδηλοῦται ὅμως τὸ μεῖζον: οὐχ ἥκιστα (= μάλιστα), οὐκ ἀγνωῶ (= γιγνώσκω καλῶς). (Πρβλ. *ξόδεψα ὀχι λίγα γι αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν*).

β') ἡ εἰρωνεία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ προσποιήσεως χρησιμοποιεῖ κανεὶς λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἔννοια ὅλως διάφορον ἢ ἐναντίαν ἐκείνων, τὰ ὅποια ἔχει εἰς τὸν νοῦν του, ἵνα ἀστειευθῇ ἢ σκώψῃ ἢ χλευάσῃ κάποιον ἄλλον: ὥς ἡδὺς εἶ! (ἀντὶ: ὥς ἀηδὴς εἶ) Πλ.

γ') ὁ εὐφημισμός. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐνεκα φόβου, ὁ ὁποῖος προέρχεται συνήθως ἀπὸ κάποιαν πρόληψιν ἢ δεισι-

δαιμονίαν, χρησιμοποιεῖ κανεῖς ἄνευ προσποιήσεως λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καλὴν καὶ εὐδαίμονον ἢ ἄχρουν σημασίαν, ἀντὶ τῶν ἐναντίων : *Εὐμενίδες* (= αἱ Ἑρινύες). *Εὐξείνος πόντος*. (Πρβλ. τὸ γλυκάδι = τὸ ξίδι, τὸ καλὸ σπυρὶ = ὁ ἄνθραξ.).

Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. π ά σ χ ε ι ν ἀπλῶς ἀντὶ τῶν ῥημάτων *τελευτᾶν*, *ναυαγῆεν*, *ἡττᾶσθαι* κ.τ.τ : *μῆ τι ναῦς πάθῃ* (= μὴ ναυαγήσῃ) Εὐρ. ('Ομοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν).

5) Ἡ ὑπερβολή. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ χάριν λέγει κανεῖς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸ ἀληθές καὶ τὸ σύνθετος, ἵνα οὕτω παραστήσῃ ἓν σχετικὸν νόημα ζωηρότατα καὶ ἐναργέστατα : *πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχ ἱκανὸς λόγον ἶσον παρασκευάσαι τοῖς τούτων ἔργois* Λυσ. (Πρβλ. *σὰ δυὸ βουνὰ εἶναι οἱ πλάτες του, σὰν κάστρο ἢ κεφαλὴ του*).

6) Ἡ ἀλλογία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ χάριν χρησιμοποιεῖ κανεῖς μεγάλας καὶ τολμηράς μεταφοράς (§ 185, 1) οὕτως, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι λέγει πράγματα ἐντελῶς διάφορα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του : *κυάμων ἀπέχεσθαι* (= μὴ πράττειν τὰ πολιτικά· οἱ κύαμοι ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν κλήρωσιν τῶν ἀρχόντων). *μὴ γεύεσθαι μελανούρων* (= μὴ ὁμιλεῖν κακοῖς ἀνθρώποις) Πυθαγόρου λόγοι. (Πρβλ. *ἄναψε ὁ γιालὸς καὶ κήκηκεν τὰ ψάρια*· φράσις λεγομένη περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατελήφθη ἀπὸ μεγάλῃν ὀργῇ. *Τ' ἄσπρισε τὰ γένεια του ὁ Ἀι Νικόλας* = ἔχινισεν τοῦ Ἀγίου Νικολάου).

ΠΙΝΑΞ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΕΞΕΩΝ

- Αἰτιατική**, σελ. 22 § 28,3 — μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 30, § 36 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31 § 39 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68 § 90 — αἰτιατικῇ ἀπόλυτος, σελ. 161, § 169.
- Ἀντικείμενον**, σελ. 49, § 60 κ.έ. — ἐξωτερικόν, ἐσωτερικόν ἢ σύστοιχον, σελ. 51, § 65 κ.έ.
- Ἀντωνυμῖαι**, σελ. 32, § 40 κ.έ.
- Ἀπαρεμφατική σύνταξις**, σελ. 147, § 161 κ.έ.
- Ἀπαρέμφατον**, σελ. 144, § 157 κ.έ.
- Ἀπρόσωπα ῥήματα**, σελ. 153, § 164.
- Ἄρθρον** σελ. 44, § 53 κ.έ.
- Ἄρνητικά μόρια**, σελ. 103, § 121 — σελ. 161, § 173 κ.έ.
- Ἄττική σύνταξις**, σελ. 12, § 12, Σημ.
- Γενική**, καθαρὰ ἢ ἀφαιρετική, σελ. 22, § 28, 4 καὶ 5 — κατηγορηματική, σελ. 14, § 14, β' — μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 24, § 29 κ.έ. — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 30 § 37 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 69, § 91 — **γενικῇ ἀπόλυτος**, σελ. 156, § 168 καὶ σελ. 158, § 169, Σημ. α'.
- Δίπτωτα**, ῥήματα βλ. Ρήματα
- Δοτική**, καθαρὰ ἢ ὀργανική ἢ τοπική, σελ. 23, § 28, 6, 7, 8 — μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 29, § 35 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31, § 38 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 70, § 92 — **δοτικῇ προσωπική**, σελ. 56, § 71.
- Δυνητική**, εὐκτική, σελ. 100 § 119, 2 — ὀριστική, σελ. 99, § 117, 2.
- Δυνητικὸν ἄν**, σελ. 101, § 119, 2, Σημ. β'
- Ἐγκλίσεις**, σελ. 98, § 116 κ.έ. — εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις, σελ. 98, § 117 κ.έ. — εἰς τὰς ἐξηρημένους προτάσεις σελ. 123, § 139 κ.έ.
- Ἐλλειψις**, σελ. 14, § 17 κ.έ. καὶ σελ. 173, § 184 κ.έ.
- Ἐλξίς**, σελ. 42, § 52, 5 καὶ Σημ. καὶ σελ. 168 § 180, 6.
- Ἐπεξήγησις**, σελ. 17, § 21,2 κ.έ.
- Ἐπίθετα ῥηματικά** εἰς -τος ἢ -τέος, σελ. 159, § 171 κ.έ.
- Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί**, σελ. 18 § 24, κ.έ.

Ἐπιρρήματα, συντασσόμενα μετὰ τινος τῶν πλαγίων πτώσεων, σελ. 30, § 37 κ.έ. — με διαφόρους σημασίας, σελ. 71, § 93, 2.

Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 69, § 89 κ.έ.

Ἐπιφωνήματα, σελ. 88, § 100 κ.έ. — συντασσόμενα μετὰ γενικῆς σελ. 31, § 37, 2.

Ἐρωτήσεις, εὐθεῖαι, σελ. 101, § 122 — πλάγιοι, σελ. 136, § 151 — ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις, σελ. 104, § 122, 3.

Εὐκτική, σελ. 100, § 119 — ἐπαναληπτικὴ ἢ τοῦ πλαγίου λόγου, σελ. 102, § 119, 2, Σημ. γ'.

Θέσις λέξεων σελ. 169, § 181 κ.έ.

Κατηγορήμα, σελ. 9, § 6, 2 καὶ § 7.

Κατηγορούμενον, σελ. 9, § 7, 2 ἐπιρρηματικόν, προληπτικόν σελ. 11, § 10α, Σημ.

Κῶλον (περίοδου), σελ. 8, § 5, β'. Σημ.

Λεκτικοὶ τρόποι, σελ. 177, § 187.

Μέσα ῥήματα βλ. Ῥήματα.

Μετοχή, σελ. 151, § 165 κ.έ. — ἐπιθετική, σελ. 151, § 166 — ἐπιρρηματική, σελ. 156, § 168 — κατηγορηματική, σελ. 152, § 167 κ.έ. — ἐπιρρηματικὴ ἀπόλυτος ἢ συνημμένη, σελ. 156, § 168.

Ὀνομαστική, σελ. 22, § 28, 1 — ἀπόλυτος, σελ. 167, § 180, 3, α'.

Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 17, § 21 κ.έ.

Παθητικὰ ῥήματα, βλ. Ῥήματα.

Παράθεσις ἢ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός, σελ. 17, § 21, 1.

Παραθετικά ἐπίθετα, σελ. 30, § 31 κ.έ.

Περίοδος (λόγου), σελ., 8, § 5, β'. Σημ.

Πλάγιος λόγος, σελ. 141, § 155 κ.έ.

Πλεονασμός (λόγου), σελ. 174, § 185 — ἀρνήσεων, σελ. 162, § 176, 2. Σημ. α' καὶ γ'.

Προθέσεις, σελ. 73, § 94 κ.έ.

Προσδιορισμοί, σελ. 16, § 20 — ὀνοματικοὶ ὁμοιόπρωτοι, σελ. 17, § 21 κ.έ. — ὀνοματικοὶ ἑτερόπρωτοι, σελ. 24, § 29 κ.έ. — ἐπιρρηματικοί, σελ. 68, § 89 κ.έ.

Πρότασις (τί λέγεται), σελ. 7, § 2 — εἶδη προτάσεων σελ. 7, § 3 κ.έ.

Προτάσεις κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι σελ. 8, § 5, α καὶ σελ. 110, § 125 κ.έ. — δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρητμέναι, σελ. 8, § 5, β καὶ σελ. 123, § 139 κ.έ. — αἰτιολογικαί, σελ. 124, § 141 — ἀναφορικαί, σελ. 138 § 152 κ.έ. — ἀποτελεσματικαί, σελ. 134, § 149 — εἰδικαί, σελ. 123, § 139 — ἐνδοιαστικαί, σελ. 135, § 150 — παρχωρητικαί, σελ. 131, § 146 — τελικαί, σελ. 125, § 142 — ὑποθετικαί, σελ. 126, § 143 — χρονικαί, σελ. 132, § 147.

Πτώσεις, ἀρχική σημασία ἐκάστης πτώσεως, σελ. 21, § 28 — αἱ πλάγαι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68, § 90 κ.έ.

Ρῆμα, συνδυετικόν, σελ. 9, § 7, 2, καὶ σελ. 10, § 29 κ.έ.

Ρήματα, ἐνεργητικά, σελ. 48, § 59 κ.έ., μονόπτωτα, σελ. 51, § 65 κ.έ. δίπτωτα, σελ. 58, § 72 κ.έ. — μέσα, σελ. 61, § 79 κ.έ. — παθητικά, σελ. 65, § 83 κ.έ. — οὐδέτερα, σελ. 68, § 88 — ἀπρόσωπα, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 149, § 164.

Ρηματικά ἐπίθετα, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 159, § 171 κ.έ.

Σύγκρισις ὑπεροχῆς ἢ ἀντιθέσεως, σελ. 27, § 33.

Συγκριτικά ἐπίθετα, σελ. 26, § 31 κ.έ.

Σύμφυρσις, σελ. 166, § 180, 2.

Συμφωνία ὄρων προτάσεως, σελ. 11, § 12 κ.έ.

Σύνδεσις προτάσεων, εἶδη αὐτῆς, σελ. 107, § 124 — κατὰ παράτα-

ξιν, σελ. 8, § 5, α' καὶ σελ. 110, § 125 κ.έ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 8, § 5, β' καὶ σελ. 123, § 139 κ.έ.

Σύνδεσμοι, συνδέοντες κατὰ παράταξιν, σελ. 110, § 125 κ.έ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 123, § 139 κ.έ.

Συνθετικοὶ λόγοι, σελ. 107, § 124 κ.έ.

Σχήματα λόγου, σελ. 166, § 179 κ.έ. — γραμματικά, σελ. 166, § 180 — θέσεως λέξεων, σελ. 171, § 182 κ.έ. — πληρότητος τοῦ λόγου, σελ. 173, § 183 κ.έ. — σημασίας λέξεων ἢ φράσεων, σελ. 177, § 187 κ.έ.

Ὑπερθετικά ἐπίθετα, σελ. 28, § 34.

Ὑποκείμενον, σελ. 9 § 6, 1 — ψυχολογικόν, σελ. 22, § 28, 1, Σημ. — ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν, σελ. 147, § 162 κ.έ.

Χρόνοι (τοῦ ῥήματος), σελ. 89, § 102 κ.έ. — χρήσις καὶ σημασία τῶν χρόνων εἰς τὴν ὀριστικὴν, σελ. 90, § 104 κ.έ. — εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, σελ. 105, § 123.

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διχθέτων, πωλὼν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἑφ. Κυβ. 1946 Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕ', 1967 — ΑΝΤΙΤ. 66.000 — ΣΥΜΒ. 1.501/23-3-67 — 1527/11-4-67

Ἑκτύπωσις «ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ» Α.Ε. - Βιβλιοδεσία ΙΩ. ΚΑΜΠΙΛΛΑΣ Ο. Ε.

1500/88

